



КИРИЛИЧНІ  
СТАРОДРУКИ  
ЧЕРНІГІВСЬКОГО  
ІСТОРИЧНОГО  
МУЗЕЮ

КАТАЛОГ

ЧЕРНІГІВСЬКИЙ ІСТОРИЧНИЙ МУЗЕЙ  
ім. В.В. ТАРНОВСЬКОГО  
ІНСТИТУТ УКРАЇНСЬКОЇ АРХЕОГРАФІЇ ТА ДЖЕРЕЛОЗНАВСТВА  
ім. М.С. ГРУШЕВСЬКОГО НАН УКРАЇНИ  
СЕКТОР ПОЛЬОВОЇ АРХЕОГРАФІЇ

*Науково-довідкові видання з історії України*

В и п у с к 44

**К о л е к ц і я**  
**кириличних стародруків**  
**із зібрання Чернігівського**  
**історичного музею**  
**ім. В. В. Тарновського**

К А Т А Л О Г

У п о р я д н и к и  
*С. О. Половникова, І. М. Ситий*

Київ 1998

**Колекція кириличних стародруків із зібрання Чернігівського історичного музею ім. В.В. Тарновського: Каталог / Упорядники С.О. Половникова, І.М. Ситий; Відповідальний редактор О.Б. Коваленко. – К., 1998. – 216 с.**

Каталог містить докладний опис унікальної колекції кириличних стародруків із зібрання Чернігівського історичного музею ім. В.В. Тарновського, яка становить значний книгознавчий та історико-культурний інтерес і у повному обсязі уперше запроваджується у науковий обіг.

Для істориків, культурологів, книгознавців, бібліографів, музейних та архівних працівників.

**Відповідальний редактор**

**О. Б. КОВАЛЕНКО**

Комп'ютерний набір Л. Косун  
Оригінал-макет підготувала А. Семеніхіна  
Технічний редактор М. Притикіна  
Художнє оформлення Г. Сергєєва

Підготовлено на комп'ютерному обладнанні, наданому Інститутом української археографії та джерелознавства ім. М.С. Грушевського НАН України Українським науковим інститутом Гарвардського університету та Фондом Катедр Українознавства (ФКУ). Програма українознавчих досліджень, фундатором якої є ФКУ, фінансується за рахунок благодійних пожертв українських громад США та Канади.

© О.Б. Коваленко, С.О. Половникова,  
І.М. Ситий, передмова, 1998  
© С.О. Половникова, І.М. Ситий,  
упорядкування, покажчики, додаток, 1998

**ISBN 966-02-0470-1**



## Передмова

Чернігівському історичному музею ім. В.В. Тарновського належить колекція кириличних стародруків, яка налічує 256 видань і становить значний книгознавчий та історико-культурний інтерес. Втім, у науковий обіг насьогодні запроваджено тільки незначну її частину<sup>1</sup>, й запропонований каталог покликаний нарешті заповнити цю прогалину у фаховій літературі.

Головним джерелом формування колекції були зібрання колишніх Чернігівського єпархіального древлесховища, Музею українських старожитностей ім. В.В. Тарновського, бібліотеки та музею Чернігівської губернської архівної комісії. Низка стародруків надійшла також з дублетного фонду Російської державної бібліотеки у Москві, Сосницького, Остерського,

---

<sup>1</sup> Коваленко А.Б., Половникова С.А. Колекція кирилических старопечатных книг из собрания Черниговского исторического музея: Предварительные итоги изучения // Тезисы докладов Черниговской областной научно-методической конференции, посвященной 90-летию Черниговского исторического музея. – Чернигов, 1986. – С. 40-42; Коваленко А.Б. Издания Новгород-Северской типографии из собрания Черниговского исторического музея // Новгороду-Северскому - 1000 лет: Тезисы докладов областной научно-практической конференции. – Чернигов – Новгород-Северский, 1989. – С. 73-75; Ситий І.М., Половникова С.О. Чернігівські стародруки із зібрання Чернігівського історичного музею ім. В.В. Тарновського // Інформаційний бюлетень Комітету науки і культури для зв'язків з українцями за кордоном при Академії наук України. – 1992. – № 2. – С. 78-79; Ситий І.М., Половникова С.А.. Колекція старопечатных книг XVI – XVIII вв. из фондов Черниговского исторического музея // Седьмая научная конференция по проблемам книговедения. – М., 1992. – Секция истории книги (до начала XX в.): Тезисы докладов. – С. 55-56; Ситий І.М. Львівські кириличні стародруки у зібранні Чернігівського історичного музею ім. В.В. Тарновського // Українська культурна спадщина XVII – XIX ст.: Тези доповідей науково-практичної конференції. – К., 1993. – С. 27-29; Ситий І.М. Колекція стародруків Музею українських старожитностей ім. В.В. Тарновського // Скарбниця української культури: Матеріали ювілейної наукової конференції, присвяченої 100-річчю Чернігівського історичного музею ім. В.В. Тарновського. – Чернігів, 1996. – С. 39-45.

Прилуцького, Конотопського музеїв, церков та монастирів краю, від приватних осіб та колекціонерів.

Найбільш раннє кириличне видання, що входить до складу колекції, – “Біблія” І. Федорова, видрукована в Острозі 1581 р., найпізніше – московське “Євангеліє” 1800 р. Загалом на XVI ст. припадає 4 примірники стародруків, XVII ст. – 99 примірників, XVIII – 153 примірники. У колекції репрезентовано видання 21 друкарні, що діяли на території України, Росії, Білорусі, Литви й Німеччини. Найбільший у кількісному відношенні масив складають книги, надруковані у Чернігові (71 примірник 28 найменувань), Києві (69 примірників 31 найменування), Москві (67 примірників 16 найменувань) та Львові (26 примірників 11 найменувань). Решта друкарських осередків представлена здебільшого епізодично, хоча іноді й досить рідкісними книгами. Це стосується, зокрема, згаданої вище “Острозької Біблії” І. Федорова 1581 р., трактату І. Арндта “Чотири книги о истинном христіянстве”, що побачив світ у німецькому місті Галле у 1735 р., та ін. Гадаємо, що таке співвідношення склалося аж ніяк не випадково – воно об’єктивно відображає географію культурних і церковно-релігійних зв’язків Чернігово-Сіверщини на порозі Нового часу.

Упорядники вважали за доцільне включити до каталогу окремим розділом описи 7 книг польською мовою, надрукованих латинським шрифтом у Києво-Печерській Лаврі, оскільки за своїм змістом і автурою вони істотно доповнюють колекцію кириличних стародруків.

Переважну більшість пам’яток друкарства, що зберігаються у Чернігівському історичному музеї ім. В.В. Тарновського, становлять богослужбові книги. Разом з ними до складу колекції входять твори ораторсько-проповідницької, полемічної, агіографічної, історичної, художньої та навчально-довідкової літератури. З-поміж авторських друків найбільш повно представлена спадщина І. Максимовича, І. Галятовського, Д. Туптала (Ростовського), Л. Барановича. Показово, що всі вони були якнайтісніше пов’язані з Чернігівщиною. Неабиякий інтерес становлять також окремі твори П. Могили, І. Трофимовича, Ф. Прокоповича, К. Ставровецького (Транквіліона), І. Копинського, Ф. Полікарпова, Ф. Лопатинського, Л. Магницького, Г. Петрова та інших учених і письменників тієї доби.

Значна частина стародруків містить маргіналії XVII–XX ст. різного характеру та обсягу, головним чином власницькі й дарчі записи. Зрідка трапляються й кометарі до тексту, що, зокрема, належать Л. Барановичу та І. Галятовському. Маргіналії, а також екслібриси інколи дозволяють простежити долі як окремих стародруків, так і цілих книгозбірень. З'ясувалося, що у музеї зберігаються книги, які свого часу входили до складу бібліотек Чернігівського Борисоглібського, Новгород-Сіверського, Козелецького, Максаківського, Домницького, Макошинського, Густинського, Любецького монастирів, Чернігівського колегіуму та Чернігівської духовної семінарії. Деякі стародруки належали М.О. Максимовичу, О.М. Лазаревському, В.В. Тарновському, Г.О. Милорадовичу та іншим ученим і збирачам старожитностей.

Більшість стародруків має шкіряні, зрідка обтягнуті тканиною або дерев'яні оправи, з-поміж яких трапляються справжні шедеври інтролігаторського мистецтва. Чимало книг богослужбового призначення оправлено у високохудожні, переважно срібні оклади, виконані в різній техніці й часом прикрашені емалевими або олійними мініатюрами у медальйонах. Наявність на окладах геральдичних емблем Л. Барановича, М. Лжайського, родин Полуботків і Дуніних-Борковських свідчить про те, що деякі стародруки належали відомим історичним діячам старої України. Крім того, гравіровані написи на різних елементах окладів дозволили у ряді випадків встановити імена майстрів, які виготовили ці пам'ятки золотарства.

\* \* \*

Каталог поділено на розділи за друкарнями, що подаються у алфавітному порядку. У свою чергу, в межах розділу стародруки розміщено за хронологічним принципом. Опис видань здійснено на підставі “Правил составления библиографического описания старопечатных изданий” (М., 1989) з урахуванням досвіду й доробку А.С. Зернової, Т.М. Каменевої, О.О. Гусевої, Ф.П. Максименка, Я.П. Запаса, Я.Д. Ісаєвича та інших фахівців. Він включає назву (або автора і назву), відтворену сучасним українським алфавітом, та дату виходу книги. У описі відображено також аркушевий склад, загальну кількість

аркушів або сторінок та сигнатуру. Ненумеровані аркуші позначені цифрами у квадратних дужках. Формат визначено у частках аркуша (2°, 4°, 6°, 8° тощо) і у сантиметрах. Вказано й кількість рядків на сторінці та розмір шрифтів. Відзначено наявність друку у дві фарби, обрамлення сторінок, подано перелік усіх елементів художнього оформлення, причому окремо виділено мідерити. Зазначено прізвища, імена або монограми граверів.

У каталозі описано кожний примірник, що має інвентарний номер експонату, охарактеризовано стан збереженості, наведено усі записи. Стисло описано й оправи, зазначено дати їх виготовлення і характерні особливості. Вказано також джерело надходження стародруку. Наприкінці опису вміщено бібліографічні посилання.

Каталог супроводжує система покажчиків: назв книг; джерел надходження; прізвищ та імен осіб, згаданих у записах; назв населених пунктів, монастирів, церков, згаданих у записах; граверів. Посилання зроблено на порядковий номер за каталогом.

У додатку подано відомості про стародруки, що зберігаються у Державному архіві Чернігівської області та Чернігівському державному архітектурно-історичному заповіднику.

Упорядники та відповідальний редактор каталогу висловлюють щире подяку за допомогу й консультації старшому науковому співробітнику Російської державної бібліотеки у Москві О.О. Гусевій та науковому співробітнику Інституту української археографії та джерелознавства ім. М.С. Грушевського НАН України М.А. Шамрай.

*О. Б. Коваленко, С. О. Половникова, І. М. Ситий*



**К о л е к ц і я  
кириличних стародруків  
із зібрання Чернігівського  
історичного музею  
ім. В. В. Тарновського**

**КАТАЛОГ**









## Вільно Друкарня Мамоничів

1. Євангеліє (з сигнатурами).

17.VII.1600.

2–9, [1], 2–101, 1 пустий, 102–104, 1 пустий, [1], 106–171, [1], 172–280, [1], 281–360, 1 пустий, 361–391, [2] = 406 арк.

2<sup>о</sup>. – Сигн.: [x]<sup>8</sup> А<sup>8</sup> – У<sup>8</sup> ук<sup>6</sup> Ф<sup>8</sup> – Ю<sup>8</sup> Я<sup>6</sup> Омега<sup>8</sup> – пси<sup>8</sup> аа<sup>8</sup> – ии<sup>8</sup> ії<sup>8</sup> + 1+1

Рядків: 17. Шрифт: 126 мм.

Друк частково у 2 фарби.

Ілюстрації: 5 (4 євангелісти та розп'яття, арк. 334)

Орнамент: ініціали: 4 з 4 дощок; заставки: 11 з 7 дощок; кінцівки: 2 з 2 дощок; рамки на полях: 16 з 2 дощок.

Інв. АЛ – 169.

Екз. деф., немає титулу, 2-го арк., 1 рах., 1 порожнього після 104 арк., Іні у кінці книги, книжковий блок сильно постраждав від води: аркуші злиплись, початкові аркуші частково зотлили.

30 x 19 см.

Запис: арк. форзац – “Отд. культов № 240 муз. фонд № 80 / 231.

Оправа (XVIII ст.) – дошки, обтягнені малиновим оксамитом.

Оклад (XVIII ст.) – срібний, позолочений з карбованим прорізним орнаментом. На верхній кришці у середнику – “Розп'яття з предстоячими”, навколо якого рослинний Орнамент та 4 накладні медальйони із зображеннями Богородиці, Авраама, “Покладання до труни”, “Воскресіння Христове”. На нижній кришці у середнику – “Свята Трійця”, навколо якого рослинний Орнамент та 4 медальйони із зображеннями – “В'їзд Ісуса Христа у Іерусалим”, “Архангел Гавриїл”, “Св. Сара”, “Преображення Господнє”. Є 3 наріжники із зображеннями

Василя Великого, Григорія Богослова, Іафасивела (Афанасія). Є 2 застібки з рослинним орнаментом. На спинці 4 смуги прорізного орнаменту.

*Походження:* Чернігівський губернський музей, відділ культур, куди потрапила із ризниці Троїцько-Іллінського монастиря.

Кніга Беларусі. – С. 80, № 56; Поздеева та інш. – С. 58, № 70.

## Вільно Друкарня віленського братства

2. Полуустав.

1695.

[6], 1–49, 60–458, [170] = 634 арк.

16°. – *Сигн.:* (;)<sup>6</sup> А<sup>6</sup> – Іжиця<sup>6</sup> Аа<sup>6</sup> – Іжиця іжиця<sup>6</sup> Ааа<sup>6</sup> – Оуоуоу<sup>6</sup>.

*Рядків:* 20. *Шрифт:* 48 мм.

*Сторінки у лінійних рамках.*

*Ілюстрації:* 3 (герб Красинських, Ісус Христос, Богородиця).

*Орнамент:* ініціали: 347; заставки: 15 з 5 дощок; кінцівки: 6 з 4 дощок; складані прикраси; рамка на титулі.

*Інв. АЛ–976.*

Екз. деф., немає титулу. Замість 170 нн аркушів у примірнику 180, причому на останніх 6 аркушах вміщена “Пасхалія зрячая”, якої немає у описаному примірнику “Кніга Беларусі”, – Мінськ, 1986.

12,8 x 7,8 см.

*Запис:* арк. форзац – “Сия книга, глаголемая Канунник и прочия части ко употреблению Гр. 1697 24 мая”

*Оправа* (XVII ст.) – черепахова зі срібними накладками, у середнику на верхній кришці “Розп’яття з предстоячими”, на нижній кришці, у середнику гравірований герб: під короною вензель (верхня буква Х) у обрамленні пальмових гілок. Застібки втрачені. *Обріз* золотий з тисненням.

*Походження:* музей В.В.Тарновського, від. I, № 27.

Кніга Беларусі. – С. 123, № 174.

## Галле

### 3. Иоанн Арндт. Чтири книги о истинном християнстве. 1735.

[1], с. 1–18, 1–422, 419\* – 422\*, 423–1004, 997\*–1004\*, 1005–1400, 1–24 = 1456 с. = 728 арк.

8°. – *Сигн.*: )(⁸ )(² \* A⁸–Z⁸\*Aa⁸ – Cc⁸ Dd³ Dd\*⁷\*Ee⁸ – Zz⁸\*Aaa⁸ – Qqq⁸ Rrr⁶ Rrr\*⁶\*Sss⁸–Zzz⁸ Aaaa⁸–Vvvv⁸.

*Рядків*: 25. *Шрифт*: 55 мм.

*Орнамент*: заставки: 3 з 3 дощок; кінцівка.

*Інв.* АЛ – 427.

Екз. повний, у зошиті Rrrg позначка \* відсутня.

17 x 10 см.

*Записи*: арк. форзац – “Ивана Илленка” (?) (XVIII ст.); – единственная книга печатанная в Галле очень редкая” (XIX ст.)

*Оправа* (XIX ст.) – картон, обклеєний чорним папером, спинка шкіряна.

*Походження*: музей В.В.Тарновського, від. I, № 41.

*Каталог.* – 1901. – С. 26, № 41.

## Єв'є

### Друкарня віленського братства

#### 4. Євангеліє учительное.

1616.

[5], 1–173, 1–351 = 529 арк.

2°. – *Сигн.*: / /⁵ (варіант) /⁴/ A⁶ – Ъ⁶A⁶ – ять⁶Ю⁸Я⁶ Омега⁶, Ксі⁶, Псі⁶, Фіта⁶, Іжиця⁶ Aa⁶ – Pp⁶ Cc¹+⁶

*Рядків*: 27. *Шрифт*: 82 мм.

*Сторінки* у лінійних рамках.

*Друк* у 2 фарби.

*Ілюстрації*: 2 (герб князів Огинських та панів Воловичів, Калист)

*Орнамент*: ініціали: 145 з 60 дощок заставки: 100 з 11 дощок чи 101 з 11; з кінцівки: 14 (чи 15) з 9 дощок.

*Інв.* АЛ–192.

Екз. деф., немає [5], 1, 1 пустого після 173-го, 140 (заміщений рукописом), 143 (заміщений рукописом), 200-го аркушів, на 167 арк. другого рахунку ініціал “Ч” переправлений на “Р”

29,6 x 18,8 см.

*Записи:* 1) арк. 2–20 – “То есть Учительное евангелие з властивой праці своєю купивши благочестивий христолюбивий и славою рыцарскою квятнучачайся его милости пан Константин Дмитревич Солонина полковник войска его царского пресветлого величества запорожского киевский в храм надал до Воскресения Христова в Остер на новом месте стоячей церкви его коштом и щирым старанием угрунтованной з его милости своєю надаючи так хочети меть або тая книга з того храма то есть Воскресения Христова никим оддалена не была под проклятием святых отец оферована сия книга и вручена в храм звышеменованный в року 1678 месяца марта 14 дня”.

2) “Купил “эту книгу 19 апреля 1891 г. (страстная пятница) в Киеве на Подоле у какого старика, “на руках”, за четыре рубля”

3) “Книгу “эту купил 19 апреля (страстная пятница) 1891 г., в Киеве, на Подоле, на руках, у каких то двух старцев за четыре рубля А.Лаза”. (А. Лазаревский).

4) арк. форзац – Записи богослужбового змісту від 18.02.1852 р., підписані Яковом Олексійовичем Журавльовим.

5) автограф О.М.Лазаревського: “Евангелие учительное албо казаня на каждую неделю и святы урочистны святого отца нашего Каллиста, архиепископа Константина града, по грецку написанное, а теперь с грецкого и славенскаго языка на Руски переложенное (Сопиков, I, 91)”;

6) “Из книг Евангелие толковое 1825 года апреля 13 дня за переплет заплочено денег 5 рублей. Каземиров”.

*Оправа* (1825 р.) – картон, обтягнений тканиною, спинка та косинці шкіряні. На спинці тиснені назва та рік друку.

*Походження:* Музей В.В.Тарновського, від.І, № 4, куди потрапила від О.М.Лазаревського.

Кніга Беларусі. – С. 87, № 78; Каталог. – 1901. – С. 15, № 4.

**Київ**  
**Друкарня Києво-Печерської**  
**Лаври**

**5. Анфологіон.**

**16.І. 1619.**

16, 1–878, 878–881, 883–1048 = 1064 с.

2°. – *Сигн.*: [\*]8 А<sup>8</sup> – О<sup>8</sup> Аа<sup>8</sup> – Зело зело<sup>8</sup> Зз<sup>4</sup> Ии<sup>8</sup> – Цц<sup>8</sup> Чч<sup>2</sup>  
Шш<sup>8</sup> Щщ<sup>8</sup>.

*Рядків*: 28, 52. *Шрифти*: 89, 49 мм.

*Друк* у 2 фарби.

*Ілюстрації*: 29 з 26 дощок.

*Орнамент*: ініціали; заставки: 121 з 28 дощок; кінцівки: 50 з 11 дощок.

*Гравери*: ГГ, Г, ГГГР.

*Інв. АЛ* – 965.

Екз. деф., немає тит. арк., с. 3–14 1-го рах., с. 257–272, с. 1041–1048.

З початку книги 12 рукописних сторінок. Після с. 256 – 14 рукописних сторінок, після с. 1001 – 4 рукописних сторінки.

Вміщено малюнок “Борис і Гліб”.

30,5 x 17,5 см.

*Записи*: 1) с. 7 2-го рах. – “За золотых двадцат сумы додому божого заложена всемирного воздвиження чесного Иисусови животворящего креста господня в року 1683 месяца октябрия дня 3.”

2) с. 9 2-го рах. – “Тая громада канунники офминили крест с[...]ский рисованый напрестольный за золотых п... року 1685 месяца янурия 25”.

*Оправа* (XIX ст.) – дошки, обтягнені шкірою з тисненням. На спинці тиснений напис “Миняя праздничная”.

*Походження*: музей В.В.Тарновського, від. І, № 5

УККП. – Вып. І. – С. 17–18, № 28.

**6. Номоканон.**

**1. І. 1629.**

с. 1–16, 1–175, 1 пуст. = 192 с. = 96 арк.

4°. – *Сигн.*: \*4 \*\*4 А<sup>4</sup> – Ф<sup>4</sup>

*Рядків*: 22, 27. *Шрифти*: 64, 52, бл. 85 мм.

Сторінки в лінійних рамках.

Друк у 2 фарби.

Ілюстрація: герб Петра Могили.

Орнамент: ініціали; заставки: 5 з 4 дощок; кінцівки: 2 з 2 дощок; рамка на титулі.

Гравер: ЛТ\*

Інв. АЛ – 429.

Екз. деф., немає тит. арк.

19 x 14, 5 см.

Записи: 1) арк. форзац – “Яков Ставлинский” “Трифилій Одинец Нехворощанского монастиря Успения присвятыя игумен”;

2) с. 3, 1-го рах. – “Монастырь Максаков”.

Оправа (XVIII ст.) – картон, обтягнений шкірою з тисненням.

Походження: Чернігівський музей культурв.

УККП. – Вып. I, – С. 24, № 54.

## 7. Тріодь цвітна.

### 1. VI. 1631.

арк. [1–11], с. 1–204, 204–308, 310–828, [2] = 852 с. = 426 арк.

2°. – Сигн.: а<sup>6</sup> ()<sup>4+1</sup> А<sup>6</sup> – Іжиця<sup>6</sup> Аа<sup>6</sup> Цц<sup>6</sup> Чч<sup>6+1</sup>

Рядків: 38, 28, 19. Шрифти: 64, 84, 124 мм.

Друк у 2 фарби.

Ілюстрації: 45 з 40 дощок; герби: 3 з 3 дощок.

Орнамент: ініціали; заставки: 20 з 13 дощок; кінцівки: 3 з 2 дощок; рамка на титулі.

Гравери: В, ВР, КР, К, ТП, ЛТ, ЛМ.

Інв. АЛ – 973.

Екз. деф., немає тит. арк., 2 нн. арк.

29,1 x 18 см.

Оправа (XIX ст.) – картон, обтягнений шкірою з тисненням. На спинці тиснені золотом орнамент та напис: “Тріодь цветная. Киевъ 1631”.

Походження: музей В.В.Тарновського, від. I, № 11.

УККП. – Вып. I. – С. 25–26, № 60.

---

\* У музеї зберігається антиминос П.Могили, дошку для якого виготовив цей же гравер (інв. И – 1559).

## 8. Євангеліє учительне...

### 25. XIII. 1637.

арк. [9], с. 1–1031, 1 пуст. = 1050 с. = 525 арк.

2°. – *Сигн.*: а<sup>6</sup> б<sup>2</sup> +<sup>1</sup> А<sup>6</sup> – Іжиця<sup>6</sup> Аа<sup>6</sup> – Фф<sup>6</sup> Хх<sup>4</sup>

От от<sup>6</sup> – Іжиця іжиця<sup>6</sup> Ааа<sup>6</sup> – Жжж<sup>6</sup> Зело зелено<sup>8</sup>.

*Рядків*: 28, 38, 46. *Шрифти*: 85, 62, 53, бл. 125 мм

*Сторінки* в лінійних рамках.

*Друк* у 2 фарби.

*Ілюстрації*: 51 з 48 дощок; герби: 2 з 2 дощок.

*Орнамент*: ініціали; заставки: 43 з 12 дощок; кінцівки: 15 з 9 дощок; рамка на титулі.

*Гравери*: В, ВР, КЗ, ТП, ТТ.

*Інв.* АЛ – 1509.

Екз. деф., немає тит. арк., [6<sup>тм</sup>] арк., с. 1015–1030.

*Сторінки* 1015 – 1024 – рукописні, [2с.] – рукописні.

29,6 x 19,5 см.

*Записи*: 1) с. 1– с. 33 – “Року 1645 місяця декабрия двадцать сегого дня сию книгу глаголемую Акалист то есть Евангелие учительное надали до храму Святого Воздвижения честного креста которо суть за старанием отца Никития Сергеевича имена написаны наперво Станислав, Дмитр, Семен Карпенко (?) Яцко Тарас Иван Чижик Семен Ерутин Иван Влас Ткач Иван Матвей Овдей Стермаховски (?) за отпущение грехов своих и на оздобу церкви божей. А хто б имел сию книгу з дому божьего взяти либо продати либо кого даровати тот будет проклят и потоплен на сем свете и на будущем веце которому нехай и честь и слава навеки веков. Аминь.”

2) арк. [1] – с. 31 – “Сия книга принесена в дар Трехсвятительской Сосницького тюремного замка церкви полковницею Феодосиею Леонтиевною Максимовою 1860 года июня 28 дня”.

Під час реставрації були використані як аркуші форзаців папери XVIII ст. – реєстр селян та їхнього майна с. Костобобрів (нині Семенівський р-н, Чернігівської обл.) та ордер Шептаківської волості від 28. 03. 1752 р. на користування городами та пустками.

*Оправа* (XVIII ст.) – дошки, обтягнені білою шкірою з тисненням.

*Походження*: Сосницький краєзнавчий музей, 1958.

УККП. – Вып. I. – С. 27, № 67.



**9. Тріодь пісна.**

**30. V. 1640.**

арк. [7], с. 1–884 = 898 с. = 449 арк.

2°. – *Сигн.*: ()<sup>6</sup> + 1 А<sup>6</sup> – Іжиця<sup>6</sup> Аа<sup>6</sup> – Юю<sup>6</sup> Яя<sup>4</sup>.

*Рядків*: 28, 39. *Шрифти*: 85, 63 мм.

*Сторінки* в лінійних рамках.

*Друк* у 2 фарби.

*Ілюстрації*: 16 з 15 дощок; герб Сущанських.

*Орнамент*: ініціали; заставки: 5 з 5 дощок; кінцівки: 4 з 3 дощок; рамка на титулі.

*Гравери*: ВР, Ілія, Т. Т., Іл.

*Інв. АЛ* – 348.

Екз. деф., немає [1 арк.], с. 883–884.

27,3 x 17,2 см.

На форзаці штамп – “Библиотека Александра Лазаревского”.

*Оправа* (XIX ст.) – картон, обтягнений шкірою жовтого кольору з тисненням. На спинці тиснений напис: “Тріодь постная. Кієвъ 1640”.

*Походження*: музей В.В.Тарновського, від. I, № 13

**10. Інв. АЛ – 961.**

Екз. деф., немає тит. арк., [1] арк., с. 85–884.

На арк. 1–224 рукописний текст “Тріоді”; арк. 245–257 – рукописний текст з іншого видання. Рукопис можна датувати на філігранях XVI–XVII ст.

29 x 19 см.

*Записи*: 1) арк. 148 зв. рукопис – “Лучше жити во уле темном нежели со женою сварливою и зычливою”;

2) с. 1–3 – “Сия книга Триод постная иеромонаха Софрония городничего Лосковского”;

3) с. 6, 5, 9, 11, 13, 15, 17, 19 – “Я раб божий божий Кузьма року 1657 месяца септеврия дня и женою своею Ориниею отменилы сию книгу глаголемую Триод постную за отпушение грехов своих и тая книга мает бути при храму Рождества пресвятыя Богородицы на то сие писане записалем для веры отчой а хто бы мел отдалять сию книгу от храму Рождества пресвятой Богородицы”.

*Оправа* (XVIII ст.) – дошки, обтягнені шкірою з тисненням.

*Походження*: Ч Є Д, № 526.

УККП. – Вып. I. – С. 29, № 74.

## 11. Требник.

### 16. XII. 1646.

Арк. [10], с. 1–484, 483–610, 711–794, 785–789, 800–890, 900–946, 1 пуст., [4], 1–168, 168–263, [2], 1–157, [1], 158–427, 423–430 = с. 20 + 1546 = 1566 с. = 783 арк.

I варіант: с. 891–994 (замість арк. 900–946)

II варіант: арк. 891–893, с. 807, с. 895, 900–994 (після с. 890).

2°. *Сигн.*: I<sup>6</sup> \*4 A<sup>6</sup> – Iжиця<sup>6</sup> Aa<sup>6</sup> – Ъь<sup>6</sup> [x]<sup>2</sup> A<sup>6</sup> – Ф<sup>6</sup> A<sup>1</sup> + <sup>6</sup> Б<sup>6</sup> Ы<sup>6</sup> Ксі<sup>4</sup> Статті для іноків: Щц<sup>6</sup> – Öö<sup>6</sup> Ксі<sup>4</sup>.

*Рядків*: 26, 35, 42–43, бл. 17. *Шрифти*: 85, 63, 52, 126 мм.

*Сторінки* в лінійних рамках.

*Друк* частково в 2 фарби.

*Ілюстрації*: 20 з 17 дощок.

*Орнамент*: ініціали; заставки: 52 з 13 дощок; кінцівки: 41 з 15 дощок; рамки на титулі: 3 з 2 дощок.

*Гравери*: Ілія, ЛТ, МТ, ВР, Г.

*Інв.* АЛ–396. Варіант II із статтями для іноків.

Екз. деф., немає тит. арк.

Вклеєний тит. арк. “тріюдь цвітна”, Київ, II, 1702.

31 x 19 см.

*Записи*: 1) арк. [1] – “Музеєві Української старовини В.Тарновського від Володимира Ф.Дурдуковського”;

2) арк. 946 зв. латинським шрифтом – “Афанасий Бужинский”.

*Оправа* (XVIII ст.) – дошки, обтягнені шкірою з тисненням. На спинці тиснений напис: “Требник”. Є фрагмент застібок.

*Походження*: музей В.В.Тарновського, від I, № 12.

## 12. Інв. АЛ – 1506.

Без статей для іноків. На с. 37 заставка № 247 на відміну № 249 у АЛ – 396.

Екз. деф., немає тит. арк., [1–4 арк.], с. 17–20, 143–148, 151–152, 215–216, 946. Вшито 16 чистих аркушів.

*Запис*: арк. [5]. – с. 7 – “Требник... пресвятая богородица куплена за церковные денги”.

26,5 x 17 см.

*Оправа* (XVII ст. ?) – дошки, обтягнені шкірою з тисненням, є фрагменти застібок.

*Походження*: Сосницький краєзнавчий музей, 1958 р.

УККП. – Вып. I. – С. 32–33, № 93

### 13. Служебник.

**1653.**

[4], 1–360, 1–44, 46–64, [1] = 428 арк.

4<sup>о</sup>. – Сигн.: а<sup>4</sup> А<sup>4</sup> – Іжиця<sup>4</sup> Аа<sup>4</sup> – Іжиця іжиця<sup>4</sup>.

Ааа<sup>4</sup> – Иии<sup>4</sup> А<sup>4</sup> – О<sup>4</sup>.

Рядків: 12, 18, 24–25. Шрифти: 127, 86, 63, 53 мм.

Друк у 2 фарби.

Ілюстрації: 15 з 13 дощок.

Орнамент: ініціали; заставки: 18 з 10 дощок; кінцівки: 8 з 7 дощок; рамка на титулі.

Гравери: ЕК, АККФ, ВР.

Інв. АЛ – 423.

Екз. деф., немає тит. арк., 5–12, 14, 21–24, 357–360, 60–64 2<sup>го</sup> рах., [1] 3<sup>го</sup> рах. Арк. 5–12, 21–24 рукописні, ініціали друковані. До арк. 13 є відмінності у відтворенні тексту (граматика та друк), арк. 2 – заставка № 67, текст кіновар'ю, арк. 4 зв. – ініціал “Б” на іншому фоні.

19,4 x 15 см.

Запис: арк. 2 – 23 – “Сия книга Требник принадлежит Черниговского уезда села Брусилова Свято-Михайловской церкви скреплена в бытность священника Владимира Первенцева 1854 года июня 15 дня”. Арк. 2. – штамп – “Библиотека Черниговск. губ. ученой архив. комиссии”, № 5476.

Оправа (XVIII ст.) – дошки, обтягнуті шкірою з тисненням.

Походження: бібліотека ЧАК.

### 14. Інв. АЛ – 453.

Екз. деф., немає тит. арк. Є відмінності у відтворенні тексту. Арк. 2 – заставка № 74, початок слів надрукований чорною фарбою; арк. 4зв. – ініціал “Б” на фоні виноградного грона; арк. 22 – немає друкованого ініціала “Р”.

19,7 x 14,5 см

Оправа (XVII ст.?) – дошки, обтягнені шкірою з тисненням.

Походження: ЧСД

Запаско, Ісаєвич. – Кн. I. – С. 71, № 383.

### 15. Іоаникій Галятовський. Ключ разуменія.

**3. I. 1659.**

[2], 1–46, [1], 47–253 = 256 арк.

2<sup>о</sup>. – Сигн.: [х]<sup>2</sup> А<sup>6</sup> – Іжиця<sup>6</sup> Аа<sup>6</sup> Бб<sup>6</sup> Вв<sup>2</sup>.

*Рядків:* 24, 33. *Шрифти:* 84, 62 мм.

*Сторінки в лінійних рамках.*

*Ілюстрація.*

*Орнамент:* ініціали; заставки: 22 з 19 дощок; кінцівки: 9 з 6 дощок; рамка на титулі.

*Гравери:* Євстратій Д., Ілія, Т.П.

*Інв. АЛ – 953.* Конволют. (Казання придані до книги **Ключ розуменія** названої. Київ, 1660.)

Екз. деф., немає арк. 214–215.

28,5 x 18 см

*Записи:* 1) арк. 1–29 – “Сию книгу глаголемую Ключ розуменія отдати господину полковнику Вишневному дабы он господин полковник Вишне夫斯基 отдал по обещаю моему в Серский монастырь который не имеет книг, 1733 года майя 12 дня Преосвященный Иларион архиепископ Казанский и Свияжский Прошу о души моей Бога молить”;

2) арк. 122 зв. – 131 – “1750 года генваря 24 дня господин полковник его благородие Гаврила Федорович Вишне夫斯基 отдал сию книгу до церкви Успения пресвятыя Богородицы села Фарубованной”

*Оправа* (XVIII ст.) – картон, обтягнений шкірою з тисненням. На спинці тиснена латинським шрифтом назва та літери С.П. Є наклейка з гербом Тарновських.

*Походження:* музей В.В.Тарновського, від. I, № 16.

Запаско, Ісаєвич. Кн. I. – С. 73, № 395.

**16. Іоаникій Галятівський. Казання придані до книги **Ключ розуменія** названої.**

**1660.**

арк. [1], 1–88, 90, 149, [1] = 150 арк.

2°. – *Сигн.:* [x]<sup>1</sup> А<sup>6</sup> – От<sup>6</sup> Ц<sup>4</sup> +<sup>1</sup>.

*Рядків:* 24, 33. *Шрифти:* 85, 62 мм.

*Сторінки в лінійних рамках.*

*Ілюстрація:* 1

*Орнамент:* ініціали; заставки: 17 з 13 дощок; кінцівки: 9 з 6 дощок; рамка.

*Гравери:* Ілія, Т.П.

*Інв. АЛ – 953,* конволют. (І.Галятівський. **Ключ розуменія**. Київ, 3.І.1659.)

Екз. деф., немає останнього арк.

28,6 x 18 см.

*Оправа* (XVIII ст.) – картон, обтягнений шкірою з тисненням. На спинці тиснена латинським шрифтом назва та літери “С.П.” Є наклейка з гербом Тарновських.

*Походження*: музей В.В.Тарновського, від. І, № 16

Запаско, Ісаєвич. – Кн. І. – С. 73, № 398; УККП. – Вып. II. – Т. I. – С. 13, № 105.

### 17. Лазар Баранович. Меч духовний.

1666.

[15], 1–464, [1] = 480 арк.

2<sup>о</sup>. *Сигн.*: I<sup>4</sup>, II<sup>6</sup> ;:4 + 1 A<sup>6</sup> – Iжиця<sup>6</sup> Aa<sup>6</sup> – Kсі ксі<sup>6</sup> Псі псі<sup>4</sup>

*Рядків*: 26, 35. *Шрифти*: 85, 62 мм.

*Сторінки* в лінійних рамках.

*Друк* у 2 фарби.

*Ілюстрації*: форта, фронтиспіс, шмуцтитул, в тексті 54 з 49 дошок.

*Орнамент*: ініціали; заставки; кінцівки.

*Гравери*: КР, Ілля, ТП, КЗ, ВР.

*Інв. АЛ* – 355.

Екз. деф., немає арк. 183–184.

30,0 x 19,3 см

*Оправа* (XVIII ст.) – дошки, обтягнені шкірою з тисненням.

*Походження*: ЧЄД, № 1437

### 18. Інв. АЛ – 949.

Екз. повний. Двічі вклеєний арк. [9] – після тит. арк.

29,7 x 19,3 см

*Записи*: 1) шмуцтитул – “... взяв з Суражского монастыря при игумену Ивану Михайловскому иеродиак Серапион 1754 года... дня августа”;

2) арк. [8] – [9] – “Сию книгу глаголемую Меч духовный даю честному отцу Петру Баликинскому (?)”;

3) арк. 1 2<sup>го</sup> рах. – “Его царского пресветлого величества войска запорожского его милости пана Павлу Полуботенку полковнику Черниговскому...”

*Наклейка*: “Библиотека Домницкаго монастыря. Отд. I, № 19”.

*Оправа* (XVIII ст.) – дошки, обтягнені шкірою з тисненням. Є одна застібка.

*Походження*: бібліотека Домницького монастиря.

**19. Інв. АЛ – 957.**

Екз. деф., немає тит. арк.

31,5 x 20 см

*Запис*: арк. форзац – “Сия книга дворянина Стародубовского Калиновского. 1806 года месяца июня”.

*Оправа* (XVIII ст.) – дошки, обтягнені шкірою з тисненням.

*Походження*: довоєнні надходження.

**20. Інв. АЛ – 962.**

Екз. деф. Немає арк. [5]

31 x 20 см

*Оправа* (XVII ст.?) – дошки, обтягнені шкірою з тисненням.

*Обріз* червоний.

*Походження*: довоєнні надходження.

Запаско, Ісаєвич. – Кн. I. – С. 78, № 431.

**21. Іоанікій Галятовський. Месія правдивий.  
1669.**

[12], 1–429, [5] арк. = 446 арк.

4<sup>о</sup>. – *Сигн.*: 1<sup>4</sup> ;<sup>4</sup> [x]<sup>4</sup> А<sup>4</sup> – Іжиця<sup>4</sup>

Аа<sup>4</sup> – Іжиця іжиця<sup>4</sup> Ааа<sup>4</sup> – Шшш<sup>4</sup> Щщщ<sup>2</sup>.

*Рядків*: 25, 30, бл. 40. *Шрифти*: 63; 52; бл. 38 мм.

*Сторінки* в лінійних рамках.

*Ілюстрації*: 2 з 2 дощок; герб.

*Орнамент*: ініціали; заставки: 7 з 6 дощок; кінцівки: 3 з 3 дощок; рамка.

*Інв. АЛ* – 351.

Екз. повний.

19,5 x 15,5 см.

*Записи*: 1) тит. арк. – “От книг иеромонаха Софрония Матиневича постриженца монастыря Новгород-Северского”;

2) арк. [2] – арк. 3 – “Сия книга от мене сей книги автора подлого дана есть до монастыря Новгородского всемилостивого Спаса на Севере жебы там за мене бога прошено”. (Автограф І.Галятовського ?)

*Оправа* (XVII ст.) – дошки, обтягнені шкірою з тисненням.  
На верхній дощці тиснений заголовок.

*Походження*: Чернігівський музей культів.

**22. Інв. АЛ – 662.**

Екз. деф., немає арк. 188.

19 x 15 см.

*Записи*: 1) арк. [3–4] 1<sup>го</sup> рах. – “От книг Максаковского наместника иеромонаха Григория”.

2) арк. [4] 3<sup>го</sup> рах. – “Сия книга прозываемая Месия монаха Василия”.

*Оправа* (XVII ст.) – дошки, обтягнені шкірою з тисненням.

*Походження*: ЧЄД, № 660.

УККП. – Вып. II. – Т. I. – С. 16, № 114; Запаско, Исаевич. Кн. I. – С. 82, № 457.

**23. Лазар Баранович. Трубы на дни нарочитыя.  
1674.**

арк. [10], 1–403, [4] = 417 арк.

2<sup>о</sup>. *Сигн.*: [x]<sup>10</sup> А<sup>6</sup> – Іжиця<sup>6</sup> Аа<sup>6</sup> – Чч<sup>6</sup> Шш<sup>4+1</sup>.

• *Рядків*: 37, 28, бл. 45, бл. 62. *Шрифти*: 63, 82, бл. 52, бл. 38 мм.

*Сторінки* в лінійних рамках.

*Ілюстрації*: 121 з 115 дощок.

*Орнамент*: ініціали; заставки: 35 з 21 дошки; рамки: 2 з 2 дощок.

*Гравери*: Ілія, КЗ, ТТ, АККФ, ЕК, ТП, ИС, С.Я., [Костянтин], [Дамаскин], МЯ.

*Інв. АЛ* – 952.

Екз. деф.: немає тит. арк., [4], 1, 6, 270, 391–403, [4].

Рукописні арк. – тит. арк. 1, 6, 270, 391.

28,6 x 18,5 см.

*Записи*: арк. форзац – “Надзирател иеромонах Димитрий”, “монаха Сергия”.

*Оправа* (XVIII ст.) – дошки, обтягнені шкірою з тисненням. Є одна застібка.

*Походження*: ЧЄД, № 304.

**24. Інв. АЛ – 966.**

Екз. повний.

31 x 20 см.

*Записи:* 1) арк. форзац – [2] 1<sup>го</sup> рах. – “Сию книгу глаголемую Трубы монастырь Максаковский”;

2) шмуцтитул – “Книга монастыря Максаковского святого Спаса Максак.”

*Оправа* (XVIII ст.) – дошки, обтягнені шкірою з тисненням. На верхній кришці тиснений напис: “Трубы духовныи”

*Походження:* ЧЄД, № 565.

**25. Інв. АЛ – 974.**

Екз. деф., немає арк. 319–324, [1] 2<sup>го</sup> рах.

29 x 17,5 см.

*Записи:* 1) арк. 2 – арк. 52 – “Сия книга глаголемая труба духовная Кресцовскаго предельного попа Ивана Федорова что служит за Москвою рекою у церкви святого Иоанна Предтечи что на Пятницкой улице что служит в пределе Николая Чудотворца ево келейная 7203 [1694] года декабря в 14 дня а подписал я поп Иван своею рукою вышеписанного того году месяца и числа. А сия книга благословение дедушка моего игумена Герасима что был на плесе протопоп Георгий Пантелеев”;

2) арк. 54 – арк. 73 – “Оная книга пора...лу сталобы (?) мне Степану Телепину после покойного деда моего диякона Ивана Иванова празываемаго Скасырскаго 757 год октебря 10 дня”

*Оправа* (XVIII ст.) – дошки, обтягнені шкірою з тисненням. На спинці тиснена назва книги.

*Походження:* Музей В.В.Тарновського, від. I, № 19<sup>а</sup>.

**26. Інв. АЛ – 975.**

Екз. деф., немає тит. арк., арк. [7], 16, 189, 190, 195, 196, 198, 199, 277–282, 327, 328, 386, 387, 390, 392–394, 396–403, [4] 2<sup>го</sup> рах.

28,6 x 18,5 см.

*Записи:* 1) арк. [3] – арк. [5] – “Черниговского отца Барановича его милости пану Лазарю Горленку господину полковнику войска его царского пресветлого величества запорожского правдиви есть”;



2) арк. 46 – арк. 50 – “Я иерей Иаков Радуланской дарую сию книгу Трубы отцу Самоелю протопопу Немировскому Хмелевичу вечными часы вручаю”;

3) арк. 111 зв. – “Ковальського”;

4) арк. 126 латинським шрифтом – “Ян Чернецкий”;

5) арк. 128 – “Принадлежит С.Яремичу 1889 року”;

6) арк. 181–182 – “Помяни господи душу преставившегося преосвященного архиепископа всея России Лазаря Барановича да благословим его архипастирской милости преосвященного архиепископа нашего всея России митрополита Варлаама по его...”

7) арк. 234, 330 – “Сия книга глаголемая Трубы священного иерея Феодора презвитера Ковальского... декаврия дня 7”.

*Оправа* (XIX ст.) – картон, обтягнений кольоровою тканиною. Спинка та косинці шкіряні. На спинці тиснений напис: “Трубы Лазаря Барановича. Киев, 1679 А.Л.”

*Походження*: музей В.В.Тарновського, від. I, № 196.

**27. Інв. АЛ – 1632.**

Екз. деф., немає [4<sup>го</sup>] 2<sup>го</sup> рах.

31 x 20 см.

*Запис*: арк. [2] 1го рах. – “Сия книга зовемая трубы монастыря Козельского Святотроицкого, кто заважился оную отдать от сия церкви да будет проклят... Аминь”.

*Оправа* (XVII ст.) – дошки, обтягнені шкірою з тисненням.

*Походження*: Остерський краєзнавчий музей, 1958 р.

УККП. – Вып. II. – Т. I. – С. 20, № 127.

**28. Лазар Баранович. Трубы словес проповедних на нарочитыя дни...**

**1674.**

арк. [10], 1–403, [4] = 417 арк.

2<sup>о</sup> – *Сигн.*: [x]<sup>10</sup> А<sup>6</sup> – Іжиця<sup>6</sup> Аа<sup>6</sup> – Чч<sup>6</sup> Шш<sup>4+1</sup>.

*Рядків*: 37, 28, бл. 45, бл. 62. *Шрифти*: 63, 82, бл. 52, бл. 38 мм.

*Сторінки* в лінійних рамках.

*Ілюстрації*: 113 з 94 дощок.

*Орнамент*: ініціали; заставки: 50 з 28 дощок; кінцівки: 3 з 3 дощок; рамки: 2 з 2 дощок.

*Гравери:* Ілія, КЗ, ГБ, АККФ, ИС, СЯ, ТП, ІГ,  
*Інв. АЛ-963.*

Екз. деф., немає арк. [1] 3<sup>го</sup> рах.

31 x 20 см.

*Оправа* (XVII ст.) – дошки, обтягнені шкірою з тисненням.

*Походження:* довоєнні надходження.

УККП. – Вып. II. – Т. I. – С. 19–20, № 126.

## 29. **Требник.**

### 25. **VIII. 1681.**

[4], 1–176, 178–213, 213–288, 288–346, 346–431, [17] = 454 арк.

4<sup>о</sup>. *Сигн.:* [х]<sup>4</sup> А<sup>4</sup> – Іжиця<sup>4</sup> Аа<sup>4</sup> – Іжиця іжиця<sup>4</sup> Ааа<sup>4</sup> – Бь<sup>4</sup>

Ять ять ять<sup>2</sup>.

*Рядків:* 22, 26–27, 17. *Шрифти:* 63, 53, 82 мм.

*Сторінки* в лінійних рамках.

*Ілюстрації:* 10 з 10 дощок.

*Орнамент:* ініціали; заставки: 50 з 28 дощок; кінцівки: 4 з 3 дощок; рамки: 9 з 3 дощок.

*Гравер:* А.К.

*Інв. АЛ – 1517.*

Екз. деф.: немає тит. арк., [1–2], 4–8, 73, 161, 265, 273, 323,  
[15–17] 3<sup>го</sup> рах.

Арк. 73, 273 – рукопис.

16 x 11,5 см.

*Запис:* арк. форзац – “Читатель! Я был здесь и нет – меня в живых; И ты не избежнешь пределов роковых. Священник села Кириевки Николай Михайловский. 17 апреля 1857 г.”

*Оправа* (XVII ст.?) – дошки, обтягнені шкірою з тисненням. Є фрагменти застібок.

*Походження:* Сосницький краєзнавчий музей, 1958 р.

УККП. – Вып. II. – Т. I. – С. 26, № 147.

## 30. **Псалтир і Новий завіт.**

### 3. **VII. 1692.**

[8], 1–116, [2], 1–8, 13–174, 176, 177, [1], 177–394, 397–438,  
[1] = 560 арк.

4<sup>о</sup>. – *Сигн.:* :<sup>4</sup> ;<sup>4</sup> А<sup>4</sup> – Ъ<sup>4</sup> Ы<sup>2</sup> А<sup>4</sup> – Іжиця<sup>4</sup> Аа<sup>4</sup> Бб<sup>4+1</sup> Вв<sup>4</sup> –  
Іжиця іжиця<sup>4</sup> Ааа<sup>4</sup> – Ннн<sup>4</sup> Ооо<sup>2</sup> Ппп<sup>4</sup> – Ччч<sup>4</sup> Шшш<sup>2+1</sup>.

*Рядків:* 26, бл. 22, бл. 35. *Шрифти:* 52, 62, 39 мм.

*Сторінки в лінійних рамках.*

*Друк частково у 2 фарби.*

*Ілюстрації: 13 з 11 дощок; герб.*

*Орнамент: ініціали; заставки: 69 з 38 дощок; кінцівки: 45 з 19 дощок; рамка.*

*Гравери: Іліа, І.Р. Іл., ІЛІ, ВР.*

*Інв. Вп – 1474/1.*

*Екз. деф., немає тит. арк., [1–7], 1–4, 9, 194, 195, 417–419, 424, 428–438, [1].*

*Арк. 417–419, 424 – рукописні.*

*17 x 13 см.*

*Записи: арк. 250–251 – про народження і смерть різних осіб з 1803 по 1855 р. (чорнило, олівець).*

*Оправа не збереглася.*

*Походження: довоєнні надходження.*

*УККП. – Вып. II. – Т. I. – С. 29, № 156.*

**31. Дмитрій Ростовський (Данило Савич Туптало).**

**Книга житій святих (грудень– лютий).**

**II. 1695.**

*[6], 1–763, [1] = 770 арк.*

*2<sup>о</sup>. – Сигн.:<sup>6</sup> А<sup>6</sup> – Іжиця<sup>6</sup> Аа<sup>6</sup> – Кк<sup>6</sup> Лл<sup>4</sup> Мм<sup>6</sup> – Іжиця іжиця<sup>6</sup> Ааа<sup>6</sup> – Іжиця іжиця іжиця<sup>6</sup> Аааа<sup>6</sup> – Вввв<sup>6</sup> Гггг<sup>8+2</sup>.*

*Рядків: 37, 44. Шрифти: 62, 52 мм.*

*Сторінки в лінійних рамках. Рамка на титулі.*

*Ілюстрація.*

*Орнамент: ініціали; заставки: 7 з 7 дощок; кінцівки: 13 з 8 дощок.*

*Гравер: Ілія.*

*Інв. АЛ – 410.*

*Частина I – грудень.*

*Екз. деф., немає тит. арк.*

*26,6 x 17, 5 см.*

*Штамп: арк. форзац – “Бібліотека Александра Лазаревського”.*

*Оправа (XIX ст.) – картон, обтягнений шкірою з тисненням. На спинці тиснена назва книги.*

*Походження: музей В.В.Тарновського, від. I, № 74.*

*УККП. – Вып. II. – Т. I. – С. 30–31, № 162*

**32. Євангеліє.**

**ХІІ, 1697.**

[10], 1–438 = 448 арк.

2°. – Сигн.: ;<sup>1+2</sup> [х]<sup>6+1</sup> А<sup>6</sup> – Іжиця<sup>6</sup> Аа<sup>6</sup> – От от<sup>6</sup> Цц<sup>4</sup> Чч<sup>6</sup> – Бь<sup>6</sup> Ять ять<sup>8</sup>.

*Рядків:* 16, 24–25, 33–34. *Шрифти:* 127, 85, 62 мм. Друк у 2 фарби.

*Ілюстрації:* 36 з 31 дошки.

*Орнамент:* ініціали; рамки на полях; заставки: 20 з 14 дошок; кінцівки: 6 з 4 дошок; рамки.

*Гравери:* Феодор, ФА, Ілія, ТТ, КР, ВР.

*Інв. АЛ – 189.*

Екз. повний.

32 x 22 см.

*Оправа* (XVIII ст.) – дошки, обтягнені зеленим оксамитом. *Обріз* золотий з тисненням. Срібне позолочене оздоблення виконане у техніці карбування. На верхній кришці 4 наріжники з зображеннями євангелістів. Середник – “Розп’яття з предстоячими”. На нижній кришці 4 наріжники з пуклями оздоблені рослинним орнаментом. Середник – “Св. Микола” Є дві орнаментовані застібки.

*Походження:* Чернігівський музей культів.

**33. Інв. АЛ – 228.**

Екз. повний.

31 x 18 см.

*Оправа* (XVIII – XIX ст.) – дошки, обтягнені малиновим оксамитом. *Обріз* золотий з тисненням. Срібне позолочене оздоблення виконане у техніці карбування та гравіювання. На верхній кришці 4 наріжники з зображеннями євангелістів, середник – “Розп’яття з предстоячими”, навколо нього 3 янголи. На нижній кришці середник із зображенням св. Параскеви, 4 пуклі. Є 2 орнаментовані застібки.

*Походження:* Чернігівський музей культів.

**34. Інв. АЛ – 1513.**

Екз. деф., немає тит. арк.

31 x 18 см.

*Оправа* (XVIII ст.) – срібна, карбована. На верхній кришці

4 наріжники з зображеннями євангелістів, середник – “Св. Трійця”, навколо рослинний орнамент. На нижній кришці середник із зображенням Ісуса Христа, навколо 8 сюжетних медальйонів, 2 орнаментовані пуклі. Спинка прикрашена рослинним орнаментом та зображеннями архангела Михайла, св. Миколи, Іоанна Златоуста та великомученика Євстафія. Є одна орнаментована застібка з гравійованим написом: “Благочестивый раб божий Евстафий Полторацкий [...] Сосницкой”.

*Походження:* Сосницький краєзнавчий музей.

УККП. – Вып. II. – Т. I. – С. 32, № 165.

### 35. Іоанн Дамаскин. Канони пресвятої Богородиці. 1697.

1–20, 1–214 = 234 арк.

4°. – *Сигн.:* А<sup>4</sup> – Д<sup>4</sup> А<sup>4</sup> – Іжиця<sup>4</sup> Аа<sup>4</sup> – Кк<sup>4</sup> Лл<sup>2</sup>.

*Рядків:* 16, 23, 29. *Шрифти:* 86, 62, 52 мм.

*Друк* у 2 фарби.

*Сторінки* в лінійних рамках.

*Ілюстрації:* 29 з 20 дощок.

*Орнамент:* ініціали; заставки: 44 з 16 дощок; кінцівки: 2 з 2 дощок; рамки: 2 з 2 дощок.

*Гравери:* Феодор, АККФ, АК, И.

*Інв. АЛ* – 668.

Екз. деф., немає арк. 1–20 1<sup>го</sup> рах., арк. 1, 214 2<sup>го</sup> рах. Арк. 214 – рукопис на папері 1832 р.

19 x 15,8 см

*Оправа* (XVIII ст.) – дошки обтягнені шкірою з тисненням. Є фрагменти застібок.

*Походження:* музей В.В.Тарновського, від. I, № 29.

УККП. – Вып. II. – Т. I. – С. 32, № 166

### 36. Октоїх.

**Х. 1699.**

[3], 1–187, 187–367, [3] = 374 арк.

2°. – *Сигн.:* ;<sup>1+2</sup> А<sup>6</sup> – Іжиця<sup>6</sup> Аа<sup>6</sup> – Тт<sup>6</sup> У<sup>1+4</sup>.

*Рядків:* 39–40, бл. 48, бл. 29, бл. 20. *Шрифти:* 62, 51, 87, 127 мм.

*Друк* у 2 фарби. *Складання* в дві колонки.

*Ілюстрації:* 10 з 3 дощок.

*Орнамент: ініціали; заставки: 126 з 18 дощок, кінцівки: 27 з 9 дощок; рамка.*

*Гравери: Феодор А., І.Щирський, Р., ИЛІА  
Інв. АЛ – 1892.*

*Екз. деф., немає [2–3], арк. 187, 360.*

*31 x 19 см*

*Оправа (XVIII ст.) – дошки, обтягнені шкірою з тисненням.*

*Походження: с. Жукля Корюківського р-ну, 1962.*

*УККП. – Вып. II. – Т. I. – С. 34, № 172.*

**37. [Інокентій Гізель]. Синопис.**

**1680, [бл. 1700].**

*[2], 1–70, 72–129 = 130 арк.*

*4°. – Сигн.: [x]<sup>2</sup> А<sup>4</sup> – Ять<sup>4</sup>.*

*Рядків: 21, бл. 28, бл. 40. Шрифти: 62, бл. 52, бл. 36 мм.*

*Сторінки в лінійних рамках.*

*Ілюстрації: 2 з 2 дощок; герб.*

*Орнамент: ініціали; заставка; кінцівка.*

*Гравер: І К*

*Інв. АЛ – 462.*

*Екз. деф., немає [1], 53–55 арк.*

*18 x 14 см.*

*Записи: арк. форзац – “Дмитрия Бочкова, 1899 г.”; “Приношу в дар библиотеке Ученой архивной Черниговской комиссии. 20. VIII. 1906 г. Чернигов, Д.Бочков.”*

*Штамп: “Черниговской губернской архивной комиссии”.*

*Оправа (XVIII ст.) – картон, обтягнений шкірою з тисненням.*

*Походження: бібліотека ЧАК.*

*УККП. – Вып. II. Т. I. – С. 35, № 177.*

**38. Новий завіт.**

**3. V. 1703.**

*[18], 1–438 = 456 арк.*

*8°. – Сигн.: ;<sup>2+2</sup> [\*]<sup>4</sup> (4 [?]<sup>2</sup> (4 А<sup>4</sup> – Іжиця<sup>4</sup> Аа<sup>4</sup> – Іжиця іжиця<sup>4</sup> Ааа<sup>4</sup> – Шшш<sup>4</sup> Щщщ<sup>2</sup>.*

*Рядків: 30, 22. Шрифти: 38, 53 мм.*

*Сторінки у подвійних лінійних рамках.*

*Друк частково у 2 фарби.*

*Ілюстрації*: форта, фронтиспіс – мідерити, 46 з 46 дощок.

*Орнамент*: ініціали; заставки; кінцівки.

*Гравери*: Л.Т., Іліа, Феодор, Q.A., ЛР.

*Інв. АЛ* – 439.

Екз. деф., немає тит. арк., 181–184.

Нумерація з 9<sup>го</sup> арк.

14,3 x 8,5 см.

*Оправа* відсутня. Є тільки шкіряна спинка з тисненням.

*Походження*: музей В.В.Тарновського, від. I, № 31.

Запаско, Ісаєвич. Кн. II. – Ч. I. – С.18–19, № 787; Каталог. – 1901. С. 23, № 31, т. II, від. I, № 31.

### 39. Євангеліє.

#### III. 1707.

[3], 1–315 = 318 арк.

[1], 1–315 = 316 арк. (II вар.)

2<sup>о</sup>. – *Сигн.*: [\*]<sup>1</sup> A<sup>1</sup>–A<sup>318</sup>.

*Рядків*: 21, 27, 40. *Шрифти*: 160, 126, 84 мм.

*Сторінки* у гравійованих орнаментальних рамках.

*Друк* частково в 2 фарби.

*Ілюстрації*: форта, [3] зв. – мідерити; 14 з 13 дощок.

*Орнамент*: ініціали; заставки: 3 з 2 дощок; кінцівки.

*Гравери*: Дан. Гал. [Данило Галяховський], Федор, ΘА; Θ, НЗ.

*Інв. АЛ* – 193.

Екз. повний.

55 x 40 см.

*Оправа* (XVIII ст.) – дошки, обтягнені червоним оксамитом. Верхня кришка оздоблена срібними позолоченими карбованими наріжниками з рослинним орнаментом та зображеннями євангелістів. Середник з карбованим зображенням св. Трійці та рослинним орнаментом. На нижній кришці орнаментовані наріжники з пуклями. Середник з карбованим зображенням пророка Іллі та рослинним орнаментом. Є одна орнаментована застібка.

*Обріз* золотий з тисненням.

*Походження*: Чернігівський музей культів.

### 40. Інв. АЛ – 194.

Екз. повний. II варіант.

46,5 x 35 см

*Оправа* (1719 р.) – дошки, обтягнені зеленим оксамитом.

На верхній кришці карбований гравійований бордюр, шість медальйонів з зображеннями євангелістів, апостолів Петра і Павла, всевидячого ока та чотири серафими. Середник має зображення св. Трійці, навколо якого вісім медальйонів з зображеннями апостолів. На нижній кришці карбований гравійований бордюр, чотири наріжники з пуклями. Середник з зображенням Успіння Богородиці, навколо якого дві карбовані прорезні розетки та чотири серафими. На спинці зображення Богоматері, біблійських царів, святого та рослинний орнамент. Є фрагменти двох застібок.

*Обріз золотий з тисненням.*

На кришках гравійований напис: “Сие Евангелие сооружися, во славу живоначальныя Троицы до обители Свято-Густынской кошитою тоея же обители при всечестном игумене иеромонасе Иосифе Гугуревиче и старанням и коштом Иосафа Сенютовича е м Киевской, року 1719 марта дня 27 и в нем сребра фунтов 11 и гривна”.

*Походження:* Чернігівський музей культів.

41. Інв. АЛ – 195.

Екз. повний. II варіант.

48,5 x 36 см.

*Оправа* (XVIII ст.) – дошки, обтягнені червоним оксамитом. Верхня кришка оздоблена срібними позолоченими карбованими наріжниками з зображеннями євангелістів. У середнику “Розп’яття з предстоячими” та зображення 7 янголів. На бордюрах рослинний орнамент та зображення святих. На нижній кришці середник із зображенням святої Марії та чотири пуклі. Є одна орнаментована застібка. *Обріз* золотий з тисненням.

*Походження:* Чернігівський музей культів.

Запаско, Ісаєвич. – Кн. II. – Ч. I. – С. 22, № 826.

42. **Феофан Прокопович. Панегирикос, или слово похвальное о преславной над войсками свійскими побіди.**

10. VII. 1709.

[14] арк.

2°. – *Сигн.:* починається з арк. 3 – А – Ае, на інших – відсутня. Рядків: 40, 46.



*Шрифти:* 61, 51 мм.

*Ілюстрація:* Петро I на троні – мідерит.

*Орнамент:* ініціали 2 з 2 дощок; заставка – 1 (мідерит); кінцівки: 3 з 2 дощок.

*Гравер:* [Данило Галяховський].

*Інв. АЛ – 1279.*

Екз. деф., немає фронтиспісу з гравюрою “Петро I на троні”, арк. [13–14].

30 x 19 см.

*Записи:* 1) арк. форзац – “Преосвященный Феофан Прокопович архиепископ Велико-Новгородский и Великолуцкий преставился января 8 дня 1736 года”; “Иже невесть, что прежде его содеяся сей чрез все житие свое отрок есть: глаголет Цицерон римской красноречия отец в книзе гражданской истории”.

2) арк. 3 – “Эклибрис иеромонаха Пахомия Добура (?)”.

*Оправа* (XVIII ст.) – паперова.

*Походження:* ЧЄД, № 680.

Запаско, Ісаєвич. Кн. II. – Ч. I. – С. 25, № 852; Быкова, Гуревич. – С. 161–162.

**43. Іоасаф Кроковський. Несідалное у престола пресвятыя Троицы со духи ангельскими душею предстоящей... св. великомученице Варварі моленія...**

1716.

[5], 1–48 = 53 арк.

4<sup>о</sup>. – *Сигн.:* ?<sup>1+4</sup> А<sup>4</sup> – К<sup>4</sup>.

*Рядків:* 17, 28. *Шрифти:* 84, 52 мм.

*Сторінки* у подвійних лінійних рамках.

*Друк* частково у 2 фарби.

*Ілюстрації:* форта, св. Варвара (арк. [5] зв.), 25 в тексті.

*Орнамент:* ініціали, заставки, кінцівки.

*Гравери:* Никодим Зубрицький; Т.

*Інв. Вп 1474/2.*

Екз. деф., немає арк. [5<sup>го</sup>].

17,5 x 14,5 см.

*Запис:* арк. 30 – “Року 1723 ноября 6 дня преставилась раба божия Агафия Мойсеева Рубцева жона моя много болизшая оставила мене и деток своих сиротами в середу...”

Як форзац використані документи Стародубської полкової канцелярії про несення караульної служби козаками Топаль-

ської та Ропської сотень датовані 1735 р. В тексті згадуються отаман Топальський Василь Савченко, полковий есаул Якимович, полковник Максимович, полковий суддя Андрій Рубець, полковий писар Стефан Петрункевич.

*Оправа* (XVIII ст.) – картонна.

*Походження*: ЧЄД, II–И.

Запаско, Ісаєвич. – Кн. II. – Ч. I. – С. 30, № 912.

#### 44. Мінологіон... сі есть Місяцеслов.

27. I. 1718.

[4], 1–329, 340–455, [1], 456–495, 497–533 = 527 арк.

2°. – *Сигн.*: ?<sup>4</sup> А<sup>6</sup> – Іжиця<sup>6</sup> Аа<sup>6</sup> – Іжиця іжиця<sup>6</sup> Ааа<sup>6</sup> – Ггг<sup>6</sup> Ддд<sup>6+1</sup>.

*Рядків*: 28, 39, бл. 44. *Шрифти*: 87, 61, 52 мм.

*Текст* частково в дві колонки.

*Друк* у 2 фарби.

*Ілюстрації*: форта, 10 з 10 дощок.

*Орнамент*: ініціали; заставки: 92 з 25 дощок; кінцівки: 48 з 7 дощок.

*Гравери*: Глікерій Б., Марко, Н, Г.Θ., НЬ, ИЛИА А., Ф:А.

*Інв. АЛ* – 1888.

Екз. деф., немає [3], арк. 177–178, [1] після арк. 455. В кінці книги зошит з 2<sup>х</sup> арк. – Єєє<sup>2</sup>, який відсутній у примірнику РДБ.

30,5 x 19 см.

*Запис*: арк. форзац – “Сия книга называется Минея на весь год церкви Рождества пресвятыя богородицы Жуклянской подписал церковник исправляющий дьячковскую должность в селе Жукля. Року 1804 5<sup>го</sup> октября. Церкви Жуклянской Рождествобогородической”

(Підпис закреслений).

*Оправа* (XVIII ст.) – дошки, обтягнені шкірою з тисненням.

*Походження*: с. Жукля Корюківського р-ну, 1962 р.

Запаско, Ісаєвич. – Кн. II. – Ч. I. – С. 32, № 942.

#### 45. Часослов.

22. XII. 1729.

[3], 1–385 = 388 арк.

2°. – *Сигн.*: А<sup>1+1+6</sup> – Б<sup>6</sup> – Іжиця<sup>6</sup> Аа<sup>6</sup> – Фф<sup>6</sup> Хх<sup>6+2</sup>.

*Рядків*: 18, 27, 37, 44. *Шрифти*: 127, 84, 62, 53 мм.

*Сторінки в лінійних рамках.*

*Текст частково у дві колонки.*

*Друк у 2 фарби.*

*Ілюстрації: форта (мідерит), Успіння (зв. титулу), Покло-  
ніння Христу (арк. [3] зв.)*

*Орнамент: ініціали; заставки: 61 з 24 дощок; кінцівки: 24  
з 5 дощок.*

*Гравери: Мокій, Г.*

*Інв. АК – 875.*

*Екз. повний.*

*27,6 x 18,2 см.*

*Запис: арк. [3] – арк. 31 – “Книга Часослов прихода села  
Сторушков (?) церкву Святой Живоначальныя Троицы иерей  
Дамиян Афанасиев”.*

*Оправа (XVIII ст.) – дошки, обтягнені шкірою з тиснен-  
ням, спинка – з тканини.*

*Походження: м. Чернігів, Доманникова М.М., 1989 р.*

*Запаско, Ісаєвич. – Кн. II. – Ч. I. – С. 44, № 1119.*

**46. Стефан Яворський. Камінь віри.**

**12. XII. 1730.**

*[18] арк., 1–6, 1–106 с. = 1098 с. = 549 арк.*

*2°. – Сигн.: ?<sup>1+6</sup> ??<sup>6</sup> ???<sup>1+4</sup> А<sup>6</sup> – Іжиця<sup>6</sup> Аа<sup>6</sup> – Іжиця іжиця<sup>6</sup>  
Ааа<sup>6</sup> – Єєє<sup>6</sup> Жжж<sup>2+1</sup>.*

*Рядків: 38, 28, 39, 45. Шрифти: 85, 62. бл. 130, 53 мм*

*Сторінки в подвійних лінійних рамках.*

*Складання частково в 2 колонки.*

*Друк у дві фарби.*

*Ілюстрації: форта (мідерит).*

*Орнамент: ініціали: 33 з 28 дощок; заставки: 37 з 17 до-  
щок; кінцівки: 22 з 7 дощок.*

*Гравер: Марко Семенів, Г.*

*Інв. АЛ – 381.*

*Екз. деф., немає тит. арк.*

*30,5 x 19,5 см.*

*Записи: 1) арк. [1] – [4] – “По сем подписывается в 1767  
году купленная Пятницкий... священник Василий...”*

*2) арк. форзац – “Книга Федора Семеновича Кутинскаго  
куплена 1804 года 27 сентября Зр.50”.*

*Оправа* (XVIII ст.) – дошки, обтягнені шкірою з тисненням.  
*Походження*: Чернігівський музей культів.

Запаско, Ісаєвич. – Кн. II. – Ч. I. – С. 45, № 1141.

#### 47. Євангеліє.

1737.

[1], 1–12, 1–244 = 257 арк.

16°. – *Сигн.*: [\*]<sup>1</sup> ?<sup>6</sup> ??<sup>6</sup> А<sup>6</sup> – І<sup>6</sup> К<sup>7</sup> Л<sup>6</sup> – Р<sup>6</sup> С<sup>7</sup> Т<sup>6</sup> – Ы<sup>6</sup> Ь<sup>7</sup> Ять<sup>6</sup> –  
Псі<sup>6</sup> Фіта<sup>7</sup>.

*Рядків*: 25. *Шрифт*: 38 мм.

*Сторінки* у подвійних лінійних рамках.

*Ілюстрації*: форта, “Розп’яття”, 4 зображення євангелістів – мідерити.

*Орнамент*: ініціали; заставки: 4 з 4 дощок.

*Гравер*: Григорій Левицький.

*Інв. АЛ* – 454.

Екз. повний. Конволют. Псалтир. Київ, 1737.

12,3 x 7,5 см.

*Запис*: пустий арк. в кінці книги – “1853 года мая 19 дня из дому, а приехал в село Беретов мая 22 числа в пятницу до сына диякона Иоанна Чернявского священник Андрей Чернявский”.

*Оправа* (1834 р.) – дошки, обтягнені шкірою з тисненням і позолотою. Є одна застібка.

*Походження*: ЧЄД, № 676.

Запаско, Ісаєвич. – Кн. II. – Ч. I. – С. 53, № 1271.

#### 48. Псалтир.

1737.

[10], 1–146 = 156 арк.

16°. *Сигн.*: [\*]<sup>1</sup> ?<sup>6</sup> ??<sup>2+1</sup> А<sup>6</sup> – Р<sup>6</sup> С<sup>7</sup> Т<sup>7</sup> У<sup>6</sup> – От<sup>6</sup>.

*Рядків*: 25. *Шрифт*: 38 мм.

*Сторінки* в подвійних лінійних рамках.

*Ілюстрації*: цар Давид з гусями – зв. титулу, (мідерит), 2 в тексті (мідерити).

*Орнамент*: ініціали; заставки: 23 з 8 дощок.

*Гравери*: СП, І.М.

*Інв. АЛ* – 454.

Екз. повний.

12,3 x 7,5 см.

*Запис:* арк. після форзацу – “Сия книга принадлежит села Пустогорода Георгиевской церкви стихарному дьячку Косме Янчуковскому и сыну его Феодору Янчуковскому 1834 года месяца марта 6 дня. Перепленный в городе Кралевци. 1834 года генваря 11 дня родился сын Григорий”.

*Оправа* (1834 р.) – дошки, обтягнені шкірою з тисненням і позолотою. Є одна застібка.

*Походження:* ЧЄД, № 676.

Запаско, Ісаєвич. – Кн. II. – Ч. I. – С. 53, № 1276.

#### 49. Часослов.

1742.

[3], 1–378 = 381 арк.

2°. – *Сигн.:* [x]<sup>3</sup> А<sup>6</sup> – Іжиця<sup>6</sup> Аа<sup>6</sup> – Фф<sup>6</sup>.

*Рядків:* 18, 27, 44. *Шрифти:* 126, 85, 52 мм.

*Сторінки* в лінійних рамках.

*Друк* частково у 2 фарби.

*Ілюстрації:* форта, “Успіння Богородиці” (зв. титулу), арк. [3] зв. – “Собор усіх святих”.

*Орнамент:* ініціали; заставки з сюжетними зображеннями; кінцівки.

*Гравери:* I : С, Мокій, Геронтій, Г.

*Інв. АЛ* – 350.

Екз. деф., немає 1–66 арк.

27,5 x 18 см.

*Оправа* (XIX ст.) – картон, обтягнений шкірою з тисненням.

*Походження:* музей В.В. Тарновського, від. I, № 45.

Запаско, Ісаєвич. – Кн. II. – Ч. I. – С. 64, № 1427.

#### 50. Євангеліє.

1746.

[1], 1–12, 1–437, 1–44 = 494 арк.

2°. – *Сигн.:* [x]<sup>1</sup> ?<sup>6</sup> ??<sup>6</sup> А<sup>6</sup> – Іжиця<sup>6</sup> Аа<sup>6</sup> – Їь<sup>6</sup> Ять ять<sup>5</sup>.

*Рядків:* 18, 27. *Шрифти:* 125, 85 мм.

*Сторінки* у лінійних рамках.

*Друк* у 2 фарби.

*Ілюстрації:* 5 фронтиспісних гравюр – мідерити; 79 з 75 дощок.

*Орнамент: ініціали: 98; заставки: 21 з 11 дощок.*

*Гравери: А.Козачківський, Г., Є.З.*

*Інв. АЛ – 202.*

Екз. деф., немає арк. 1–44 3<sup>го</sup> рах.

34 x 21 см.

*Запис* гравійований на нижній кришці оправи – “Сие Евангелие зделано за отца игумена Исидора Чернявского у Свято-николаевский Гадяцкий монастырь з сребра монастырского, а позлота с прошения 1757 года сребра ваги фунтов 5 с половиною: и золот: 5 :”.

*Оправа* (1757 р.) – срібна, позолочена, оздоблена коштовним камінням, виконана в техніці карбування та гравіювання.

На верхній кришці чотири медальйони з зображеннями євангелістів та два сюжетні – “Воскресіння Христа” і “Покладання до труни”. В середнику – “Розп’яття з предстоячими” та рослинний орнамент. На нижній кришці два сюжетні медальйони – “Різдво Богородиці” та “Благовіщення”. В середнику зображення св. Миколи та двох янголів. Є 3 пуклі та 2 орнаментовані застібки. Спинка оздоблена рослинним Орнаментом та зображенням янголів.

*Обріз* золотий з тисненням.

*Походження:* Чернігівський музей культурів.

51. *Інв. АЛ – 226.*

Екз. деф., немає арк. 1–44 3<sup>го</sup> рах., арк. 397–398 – двічі.

30 x 19,5 см.

*Написи* на нижній кришці оправи: 1) “Року 1647 місяца сентября”;

2) “– Л[азарь] Б[аранович] М[илостию] Б[ожьей] П[равославний] А[рхиепископ] Ч[ерниговский] Н[ежинский] и С[евера].

*Оправа* (1674 р.) – дошки, обтягнені малиновим оксамитом. *Обріз* золотий з тисненням. Верхня кришка оздоблена срібними позолоченими наріжниками з зображеннями євангелістів. Середник з карбованим зображенням “Ісус Христос на троні”. Навколо прорізний гравійований рослинний орнамент. У верхній частині – “Розп’яття з предстоячими”. На нижній кришці у середнику зображення святих-князів Бориса, Гліба та Володимира та напис. Навколо прорізний гравійований орнамент. У верхній частині зображення Богоматері (“Знамення”) та

святих Амвросія та Лазаря. Є чотири пуклі. На спинці п'ять орнаментованих накладок. Є дві Орнаментовані застібки.

*Походження:* II радянський музей.

Запаско, Ісаєвич. – Кн. II. – Ч. I. – С. 73, № 1544.

## 52. Мінея. Липень.

1750.

[1], 1–171 = 172 арк.

2°. – *Сигн.:* [х]<sup>1</sup> А<sup>6</sup> – Щ<sup>6</sup> Ъ<sup>3</sup>.

*Рядків:* 40, 47. *Шрифти:* 62, 50, 53 мм.

*Текст* у дві колонки. *Друк* частково у 2 фарби.

*Ілюстрації:* форта, “Поклоніння Христу” (зв. титулу), 11 іл. в тексті.

*Орнамент:* ініціали: 67 з 20 дощок; заставки: 9 з 1 дошки; кінцівки: 1 (підрховано по нашому примірнику).

*Гравери:* І : І ;, ІЄ СЕ ;, Ф.; І : С ;, С., І С, І

*Інв. АК – 964/1.* Конволют. Мінея. Серпень. Київ, 1750.

Екз. деф., немає тит. арк.

31,3 x 19,5 см.

*Оправа* (XIX– XX ст. ст.) – дошки, обтягнені тканиною з рослинним Орнаментом.

*Походження:* Чернігів, магазин “Антиквар”, 1992 р.

Запаско, Ісаєвич. – Кн. II. – Ч. I. – С. 85, № 1703.

## 53. Мінея. Серпень.

1750.

[1], 1–189, 1– 10 = 200 арк.

2°. – *Сигн.:* [х]<sup>1</sup> А<sup>6</sup> – Ъ<sup>6</sup> Ять<sup>3</sup> \*6 \*\*4.

*Рядків:* 40, 47. *Шрифти:* 62, 50, 53 мм.

*Текст* у дві колонки.

*Друк* частково у 2 фарби.

*Ілюстрації:* форта, “Поклоніння Христу” (зв. титулу), іл. в тексті: 7 з 7 дощок.

*Орнамент:* ініціали: 66 з 17 дощок, заставки: 50 з 41 дошки; кінцівки: 2 з 2 дощок (підрховано по нашому примірнику).

*Гравери:* Ієрод. Севастіян, І : С ;, І : І ;, монах Іларіон, Д.

*Інв. АК – 964/2.* Конволют. Мінея. Липень. Київ, 1750.

Екз. деф., немає арк. 37–38.

31,3 x 19,5 см.

*Оправа* (XIX – XX ст. ст.) – дошки, обтягнені тканиною з рослинним орнаментом.

*Походження*: Чернігів, магазин “Антиквар”, 1992 р.

Запаско, Ісаєвич. – Кн. II. – Ч. I. – С. 85, № 1703.

#### 54. Мінея. Листопад.

1750.

[1], 1–210, 1–10 = 221 арк.

2°. – Сигн.: [х]<sup>1</sup> А<sup>6</sup> – От<sup>6</sup> \*10.

*Рядків*: 40, 47. *Шрифти*: 62, 50, 53 мм.

*Текст* у дві колонки.

*Друк* частково у 2 фарби.

*Ілюстрації*: форта, “Поклоніння Христу” (зв. титулу), 9 іл. в тексті.

*Орнамент*: ініціали; заставки: 46 з 39 дощок; кінцівка: 1.

*Гравери*: ієрод. Севастіян, І.С., монах Іларіон, І: І:, Д., М: И.

*Інв. АК* – 561. Конволют. Мінея. Грудень. Київ, 1750.

Екз. повний.

32 x 19,5 см

*Записи*: 1) арк. форзац – “1769 года марта сий Миней на дванадцать годовых месяцев купленный за ... денги до церквей Покрова Пресвятыя Богородицы и святителя Христова Николая Редьковских войсковым товарищем жителем черниговским Николаем Константиновичем Гречиным”;

2) – “ [1796] года апреля 26 дня село Редковку Григорий Григориев син Филипович Зиленский рукоположен в диаconi, а на другой день во священники то есть 27й преосвященнейшим Епископом Иерофеем Черниговским и Нежинским”; 3) – “1820 года февраля 25го дня преосвященнейшим архиепископом Симеоном Черниговским и Нежинским и кавалером, пожалован набедренником наместником и чернею скуфию. Григорий Филипович Зиленский служитель Редьковской Покрова богоматере церкви и святителя Христова Николая”.

*Оправа* (XVIII ст.) – дошки, обтягнені шкірою з тисненнями. Є фрагменти застібок.

*Походження*: смт Любеч Ріпкинського р-ну, селищна Рада, 1983 р.

Запаско, Ісаєвич. – Кн. II. – Ч. I. – С. 85, № 1703.



**55. Мінея. Грудень.**

**1750.**

[1], 1–197, 1–10 = 208 арк.

2°. – *Сигн.*: [x]<sup>1</sup> A<sup>6</sup> – Ю<sup>6</sup> \*<sup>6</sup> \*\*<sup>3+1</sup>

*Рядків*: 40, 47. *Шрифти*: 62, 50, 53 мм.

*Текст* у дві колонки.

*Друк* частково у 2 фарби.

*Ілюстрації*: форта, “Поклоніння Христу” (зв. титулу), 18 іл.

*Орнамент*: ініціали; заставки: 42 з 25 дощок; кінцівки: 2 з 2 дощок.

*Гравери*: ієрод. Севастіян, І.С., монах Іларіон, І І, Д., М : И.

*Інв. АК* – 561 Конволют. Мінея. Листопад.

1750.

Екз. деф., немає арк. 159.

32 x 19,5 см

*Записи*: арк. 10 зв. – тексти ідентичні № 54.

*Оправа* (XVIII ст.) – дошки, обтягнені шкірою з тисненням. Є фрагменти застібок.

*Походження*: смт Любеч Ріпкинського р-ну, селища Рада, 1983 р.

Запаско, Ісаєвич. – Кн. II. – Ч. I. – С. 85, № 1703.

**56. Біблія.**

**12. XI. 1758.**

1–49, 1–574, 1–157, 1–45 = 825 арк.

2°. – *Сигн.*: починається з арк. 1 2<sup>го</sup> рах. [1<sup>2+1</sup>] [2<sup>2</sup>–12<sup>2</sup>]

[13<sup>2+1</sup>] [14]<sup>4</sup> – [17]<sup>4</sup> [18]<sup>4+1</sup>

A<sup>4</sup> – Іжиця<sup>4</sup> 2 A<sup>4</sup> – 2 Іжиця<sup>4</sup> 3 A<sup>4</sup> – 3 Іжиця<sup>4</sup> 4 A<sup>4</sup> Фіта<sup>3</sup>  
1<sup>2</sup> – 21<sup>2</sup> 22<sup>2+1</sup>.

*Рядків*: 48, 34. *Шрифти*: 59, 86 мм.

*Складання* основного тексту в дві колонки.

*Сторінки* в складаних і лінійних рамках.

*Ілюстрації*: форта, імператриця Єлизавета Петрівна (фрон-тиспіс, арк. 3 зв.), 54 ілюстрації-заставки – мідерити.

*Орнамент*: ініціали; заставки: 37 з 19 дощок; кінцівки: 76 з 12 дощок.

*Гравери*: [Кончаківський Яків], І Ф.

*Інв. АЛ* – 1890.

Екз. деф., немає арк. 111 3<sup>го</sup> рах., арк. 44 4<sup>го</sup> рах.  
34,5 x 23 см.

*Запис:* арк. 6–14 – “Иеромонаха Артемея Зосимовича и кто ж не мел ея каковым нибудь способом отбирать от него 1762 года”.

*Оправа* (к. XIX – поч. XX ст.) – картон, обтягнений дерматином. Є одна застібка. На спинці тиснений заголовок: “Библия Ветхого и Нового завета”.

*Походження:* с. Жукля Корюківського р-ну, 1962 р.

Запаско, Ісаєвич. – Кн. II. – Ч. I. – С. 107, № 2038.

**57. Патерик печерській, по исправленіи тисненіем вторым. 10. IX. 1762.**

[2], 1–10, 1–11, 1–209, [1], 1–15 = 248 арк.

2<sup>о</sup>. – *Сигн.:*  $[x]^2 - A^4 B^4 V^2 A^2 B^4 V^{4+1} A^4 - I$ жиця<sup>4</sup> Аа<sup>4</sup> – Іі<sup>4</sup>  
Кк<sup>1+1</sup> А<sup>3</sup> Б<sup>4</sup> – Г<sup>4</sup>.

*Рядків:* 32, 44, 46. *Шрифти:* 86, 59 мм.

*Сторінки* у лінійних рамках.

*Друк* у 2 фарби.

*Ілюстрації:* форта, “Азовська Богородиця” (зв. титулу) – мідерити, 45 в тексті з 45 дощок (2 з них – мідерити).

*Орнамент:* ініціали: 62 з 47 дощок; заставки з сюжетними зображеннями: 14 з 12 дощок; кінцівки: 32 з 13 дощок.

*Виливні прикраси.*

*Гравери:* L T [Леонтій Тарасевич], I Ф., I C I I  
Евагрій, Филипп Б., C I

*Інв. АЛ – 1948.*

Екз. деф., немає арк. 15 4<sup>го</sup> рах.

35 x 20 см.

*Записи:* тит. арк. – “№ 3 из книг Ивана Григорева Апорутова”; 2) арк. 108 – “Апорутов.”

*Штамп:* “Е.Т.Мелехин”.

*Оправа* (XVIII ст.) – дошки, обтягнені шкірою з тисненням. Є дві застібки.

*Походження:* РДБ.

Запаско, Ісаєвич. – Кн. II. – Ч. I. – С. 123, № 2244.

**58. Тріюдь цвітна.**

**VII, 1765.**

[1], 1–496 = 497 арк.

2°. – *Сигн.*: [x]<sup>1</sup> А<sup>6</sup> – Іжиця<sup>6</sup>, Аа<sup>6</sup> – Іжиця іжиця<sup>6</sup>, Ааа<sup>4</sup>.

*Рядків*: 29, 40. *Шрифти*: 86, 63, 49 мм.

*Друк* у 2 фарби.

*Ілюстрації*: форта, Христос і ангел з чашею (зв. титулу), 22 в тексті з 22 дощок.

*Орнамент*: ініціали; заставки; кінцівки.

*Гравери*: Феофан К., Григорій, Георгій, Ө. К., М.Ф, Н Севаст.

*Інв. ВР* – 79<sup>а12</sup>.

Екз. деф., немає арк. [1], 1–5, 7–150, 158–161, 163–164, 363–364.

33 x 20 см.

*Записи*: 1) арк. 282 зв. – “Перегорнуть шесть листов на страницу 283 и пойдёт следуемое Воскресному дню”;

2) арк. 300 – “Обратиться на страницу 30 1<sup>ю</sup> – ТА – назад”

*Оправа* (XX ст.) – картонна; спинка обклеена тканиною.

*Походження*: відділ культури Чернігівського райвиконкому, 1963 р.

Запаско, Ісаєвич. – Кн. II. – Ч. II. – С. 13, № 2370.

**59. Псалтир.**

**VII. 1767.**

[3], 1–12, 14–232, [4] = 238 арк.

4°. – *Сигн.*: [x]<sup>3</sup> А<sup>4</sup> – Іжиця<sup>4</sup> Аа<sup>4</sup> – Пп<sup>4</sup> [x]<sup>4</sup>.

*Рядків*: 17, 24, 27. *Шрифти*: 53, 87, 89, 62 мм.

*Друк* частково у 2 фарби.

*Сторінки* в лінійних рамках.

*Ілюстрації*: форта, зв. титулу – “Успіння Богородиці”, арк. [3] – “Цар Давид”, арк. 176 зв. – “Потоплення фараона”.

*Орнамент*: ініціали: 260; заставки: 45 з 18 дощок; кінцівки: 2 з 1 дошки; складані прикраси.

*Гравер*: ієродиякон Філарет.

*Інв. АЛ* – 458.

Екз. деф., немає арк. 13, після арк. 232–загальна кількість невідома. Арк. [4] є кінцевим. Багато друкарських помилок у фоліації.

17 x 14,5 см.

*Записи:* 1) арк. 24 зв. – “Кирило Ковлев Иванчук”;

2) арк. 70 зв. – “1795 года 3 апреля” (олівець);

3) “арк. 134 – 1842го года 8 ноября. Пошел Платон жить до хозяйки на два года”;

4) арк. 229 зв. – “1842го года ноября 8 числа”.

*Оправа* (XIX ст.) – картонна. На спинці тиснений напис “Псалтирь”.

*Обріз жовтий.*

*Походження:* музей В.В.Тарновського, від. I, № 54.

У бібліографії невідома. Опис зроблено по нашому дефектному екземпляру.

Каталог. – 1901. – С. 29, № 54.

## 60. Євангеліє.

### III. 1771.

[1], 1–12, 1–437, [1], 1–44 = 495 арк.

2°. – *Сигн.:* [x]1 ?6 ?6 А6 – Іжиця6 Ааб – Ъ6 Ять ять<sup>4+1</sup>  
[1]<sup>1+4</sup> [2]<sup>4</sup> – [11]<sup>4</sup>.

*Рядків:* 17, 18, 26, 27. *Шрифти:* 127, 85 мм.

*Сторінки* в лінійних рамках.

*Друк* у 2 фарби.

*Ілюстрації:* форта, “Ісус Христос” (зв. титулу), 4 сторінкові зображення євангелістів – мідерити, 70 іл. в тексті.

*Орнамент:* ініціали; заставки: 25 з 17 дощок; кінцівки: 14 з 11 дощок.

*Гравери:* А.Козачківський, Г, Дмитрій Л.

*Інв. АЛ* – 215.

Екз. повний

33 x 20,5 см

*Оправа* (XVIII ст.) – срібна, позолочена, карбована. На верхній кришці у середнику в оточенні рослинного орнаменту “Вознесіння Христа”. У наріжниках зображення чотирьох євангелістів. Зверху – “Тайна вечеря”, в нижній частині – “Покладання до труни”. На нижній кришці у середнику зображення св. Миколи, над яким зображені Ісус Христос і Богоматір. Навколо 8 медальйонів з сюжетними зображеннями та 2 з пуклями, прикрашеними рослинним орнаментом. На спин-

ці 5 сюжетів з життя св. Миколи. Є одна застібка з зображенням св. Іоанна.

*Походження:* Чернігівський музей культів.

Запаско, Ісаєвич. – Кн. II. – Ч. II. – С. 25, № 2604.

### 61. Євангеліє.

**X. 1773.**

[1], 1–12, 1–437, [1], 1–44 = 495 арк.

2°. – *Сигн.:* [x]<sup>1</sup> ?<sup>6</sup> ??<sup>6</sup> А<sup>6</sup> – Іжиця<sup>6</sup> Аа<sup>6</sup> – Ъ<sup>6</sup> Ять ять<sup>4+1</sup> [1]<sup>1+4</sup> [2]<sup>4</sup> – [11]<sup>4</sup>.

*Рядків:* 18, 26, 27. *Шрифти:* 127, 85 мм.

*Сторінки у лінійних рамках.*

*Ілюстрації:* “Ісус Христос” (зв. титулу), 4 сторінкові зображення євангелістів – мідерити, 72 іл. в тексті.

*Орнамент:* ініціали: 115 з 63 дощок; заставки: 25 з 18 дощок; кінцівки: 14 з 9 дощок.

*Гравери:* Аверкій Козачківський, Г.

*Інв. АЛ – 1218.*

Екз. деф., немає 43<sup>го</sup> арк. 3<sup>го</sup> рах., арк. 1 та тит. арк. переставлені місцями.

34,5 x 21,5 см

*Запис:* останній вклеєний арк. – “Тисяща восемьсот четвертаго года декабря в два десят первый день освящена Церковь сия Прилуцкаго повита в селе Гнилица вновь вистроенна ибо прежде здесь Церкви небыло. Прилуцким протоиереем Иоанном Капцевычем с бывшими у собору села Погребов священник Петр Быковский села Подубновки священник Михаил Смирницкий. Памятник сей уписан первоначальным пресвитером сей церкви Павлом Быковским. Старанием и иждивением встроенна Григорием Галаганом с помощью и прихожан сей церкви”.

*Оправа* (к. XVIII – поч. XIX ст.) металева. На верхній кришці п'ять медальйонів із зображеннями “Воскресіння І.Христа” та чотирьох євангелістів, виконаних олійними фарбами. На нижній кришці зображення Богоматері та біблейських царів Давида та Соломона.

*Обріз золотий.*

*Походження:* Покровська церква с. Гнилиці Прилуцького повіту, 1929 р. Прилуцький краєзнавчий музей, 1953 р.

**62. Інв. АЛ – 1853.**

Екз. повний.

33,6 x 18,5 см

*Запис* гравійований на нижній кришці оправы – “Сие Евангелие по благословению Лавры Киево Печерския господина отца архимандрита Зосими Валкевича от доброхотних подателей исправлено 1776 года августа 29. В нем весу 6 футов 24 лота”.

*Оправа* (1776 р.) – срібна, позолочена, карбована, з фініфтевими медальйонами. На верхній кришці у середнику фініфтевий медальйон із зображенням Ісуса Христа, по кутах чотири фініфтевих медальйони із зображеннями євангелістів. На нижній кришці у середнику фініфтевий медальйон із зображенням Феодосія Печерського, навколо нього – янголи. Є чотири пуклі. Тло обох кришок прикрашене карбованим рослинним орнаментом. На спинці смуги рослинного орнаменту. Є дві застібки з зображеннями преподобних Анни та Іоанна.

*Походження*: Сухенко Е.О., церковнослужитель. Чернігів, 1962.

Запаско, Ісаєвич. – Кн. II. – Ч. II. – С. 29, № 2678.

**63. Іоанн Златоуст. Беседы на книгу Бытия.**

**1773.**

ч. I – [1], 1–4, 1–210 = 215 арк.

ч. II – [1], 1–219 = 220 арк.

2°. – *Сигн.*: ч. I – [x]<sup>1</sup> ?<sup>2+2</sup> A<sup>6</sup> – Он<sup>6</sup>

ч. II [x]<sup>1</sup> A<sup>6</sup> – Юс<sup>6</sup>(м.) Омега<sup>1+2</sup>.

*Рядків*: 24. *Шрифти*: 62, 86 мм.

*Сторінки* в лінійних рамках.

*Ілюстрації*: форта, Іоанн Златоуст (зв. титулу); арк. 4 зв. – “Створення світу” – мідерити.

*Орнамент*: ініціали: 68 з 32 дощок; заставки: 69 з 21 дошки; кінцівки: 26 з 11 дощок.

*Гравер*: I Ф :

*Інв. АЛ* – 407

Екз. деф.: немає арк. [1] II частини (шмуцтитулу)

34,5 x 21 см

*Записи*: 1) арк. 219 зв. – “Сия книга куплена рабом Божиим Дионисием сыном Иоанна Барщевского”

2) арк. форзац – метричні Записи роду Барщевських з 1791 по 1842 р.

*Оправа* (XVIII ст.) – дошки, обтягнені шкірою з тисненням. Є одна застібка.

*Походження*: музей В.В.Тарновського, від. I, № 57.

Запаско, Ісаєвич. – Кн. II. – Ч. II. – С. 28, № 2679.

#### 64. Требник.

8. IX. 1775.

[1], 1–3, 1–448 = 452 арк.

4°. – *Сигн.*: \*<sup>4</sup> А<sup>4</sup> – Іжиця<sup>4</sup> Аа<sup>4</sup> – Іжиця іжиця<sup>4</sup> Ааа<sup>4</sup> – Ъыы<sup>4</sup>.

*Рядків*: 24, 30. *Шрифти*: 62, 50 мм.

*Сторінки* у лінійних рамках.

*Ілюстрації*: форта, “Зшестя св. Духа” – (зв. титулу) – мідерити.

*Орнамент*: ініціали; заставки: 40 з 29 дощок; кінцівки: 14 з 8 дощок.

*Гравери*: Яків Кончаківський, І.М.

*Інв. АЛ* – 483.

Екз. повний.

18 x 15 см.

*Записи*: 1) арк. форзац – “Из числа книг дьякона Лаврентия”; “Дьякон Марко” (олівець).

2) арк. 1 2<sup>го</sup> рах. – арк. 93 – “Сия книжица в числе книг церкви Киево-Золотоверхово-Михайловского монастыря наданная сего же монастыря духовником иеромонахом Никодимом 1789го года сентября 22 дня... (далі текст обрізаний).

*Оправа* (XVIII ст.) – дошки, обтягнені шкірою з тисненням. На спинці тиснений заголовок: “Требник”. Є дві застібки.

*Походження*: II рад. музей, № 58.

Запаско, Ісаєвич. – Кн. II. – Ч. II. – С. 32, № 2771.

#### 65. Мінея. Лютий.

1787.

[1], 1–224 = 225 арк.

2°. – *Сигн.*: [x]<sup>1</sup> А<sup>6</sup> – Омега<sup>6</sup> Ксі<sup>2</sup>.

*Рядків*: бл. 30, 42. *Шрифти*: 86, 60 мм.

*Друк* у 2 фарби.

*Ілюстрації*: форта, “Поклоніння Христу” (зв. титулу).

*Орнамент:* ініціали; заставки з сюжетними зображеннями; кінцівки.

*Гравери:* Ієрм. Севастіян; Ф; І. : С., М Іл., М : Іє; С : І., М Іларіон, Д. :

*Інв. АК – 193.*

Екз. деф.: немає тит. арк., 1, 13, 218, 220–224.

32 x 18,7 см

*Оправа* (XVIII ст.) – дошки, обтягнені шкірою з тисненням. Є тільки нижня кришка.

*Походження:* церковна община с.Конятин Сосницького р-ну. Надійшла в музей у 1978 р.

Запаско, Ісаєвич. – Кн. II. – Ч. II. – С. 56, № 3376.

### **66. Біблія. В 5-ти томах. Том I.**

**1788.**

[3], 1–324 = 327 арк.

8°. – *Сигн.:* [x]<sup>1+2</sup> А<sup>4</sup> – Іжиця<sup>4</sup> Аа<sup>4</sup> – Фіта фіта<sup>4</sup>

*Рядків:* 31. *Шрифти:* 50, бл. 40 мм.

*Сторінки* у лінійних рамках.

*Ілюстрація:* форта – мідерит.

*Орнамент:* ініціали; заставки: 9 з 5 дощок; кінцівки: 2 з 2 дощок.

*Виливні прикраси:* обрамлення другого титулу.

*Інв. АЛ – 620.*

Екз. деф., немає 1<sup>го</sup> тит. арк.

19,1 x 11 см

*Оправа* (XIX ст.) – картон, обтягнений шкірою з тисненням. *Обріз* золотий.

*Походження:* музей В.В. Тарновського, від. I, № 62.

Запаско, Ісаєвич. – Кн. II. – Ч. II. – С. 59, № 3430.

### **67. Біблія. В 5-ти томах. Том II.**

**1788.**

1–288 = 288 арк.

8°. – *Сигн.:* 2 А<sup>4</sup> – 2 Іжиця<sup>4</sup> 2 Аа<sup>4</sup> – 2 Ъ<sup>4</sup>.

*Рядків:* 31. *Шрифти:* 50, бл. 40 мм.

*Сторінки* у лінійних рамках.

*Орнамент:* ініціали; заставки: 10 з 5 дощок (2 – перевернуті).



Інв. ВП  $\frac{12-9}{1474}$

Екз. повний.

19,1 x 11 см

*Оправа* (XIX ст.) – картон, обтягнений шкірою з тисненням. На спинці тиснений напис: “Біблія”. *Обріз* золотий.

*Походження*: музей В.В.Тарновського, від. I, № 33.

Запаско, Ісаєвич. – Кн. II. – Ч. II. – С. 59, № 3430.

**68. Біблія. В 5-ти томах. Том III.**

**1788.**

[1], 1–242 = 243 арк.

8<sup>о</sup>. – *Сигн.*: 3A<sup>1+4</sup> 3B<sup>4</sup>–3 Іжиця<sup>4</sup> 3Aa<sup>4</sup> – 3 Cc<sup>4</sup> 3Tr<sup>2</sup>.

*Рядків*: 31. *Шрифт*: 50 мм.

*Сторінки* у лінійних рамках.

*Орнамент*: ініціали; заставки: 9 з 3 дощок; кінцівка – 1.

*Інв. АЛ* – 621.

Екз. повний.

19,1 x 11 см.

*Оправа* (XIX ст.) – картон, обтягнений шкірою з тисненням. *Обріз* золотий.

*Походження*: музей В.В.Тарновського, від. I, № 64.

Запаско, Ісаєвич. – Кн. II. – Ч. II. – С. 59, № 3430.

**69. Біблія. В 5-ти томах. Том IV.**

**1788.**

[1], 1–386 = 387 арк.

8<sup>о</sup>. – *Сигн.*: 4 A<sup>1+4</sup> 4B<sup>4</sup> – 4 Іжиця<sup>4</sup> 4 Aa<sup>4</sup> – 4 Іжиця іжиця<sup>4</sup> 4Aaa<sup>4</sup> – 4 Mmm<sup>4</sup> 4 Nnn<sup>2</sup>.

*Рядків*: 31. *Шрифт*: 50 мм.

*Сторінки* у лінійних рамках.

*Орнамент*: ініціали; заставки: 22 з 11 дощок; кінцівки: 1. (Одна заставка у перевернутому вигляді).

*Інв. АЛ* – 622.

Екз. повний.

19,2 x 11 см

*Оправа* (XIX ст.) – картон, обтягнений шкірою з тисненням. *Обріз* золотий.

*Походження*: музей В.В.Тарновського, від. I, № 65.

Запаско, Ісаєвич. – Кн. II. – Ч. II. – С. 59, № 3430.

**70. Біблія. В 5-ти томах. Том V.  
1788.**

[1], 1–336 = 337 арк.

8°. – *Сигн.*: 5 А<sup>1+4</sup> 5 Б<sup>4</sup> – 5 Іжиця<sup>4</sup> 5 Аа<sup>4</sup> – 5 Іжиця іжиця<sup>4</sup>  
5 Ааа<sup>4</sup> – 5 Ббб<sup>4</sup>.

*Рядків*: 31. *Шрифт*: 50 мм.

*Сторінки* у лінійних рамках.

*Орнамент*: ініціали; заставки: 29 з 13 дощок; кінцівка: 1.

*Інв. АЛ* – 623.

Екз. повний.

19,1 x 11 см.

*Запис*: арк. форзац – “1827<sup>го</sup> года генваря 25<sup>го</sup> дня в 9 часов вечера скончался дражайший для детей отец”.

*Оправа* (XIX ст.) – картон, обтягнений шкірою з тисненням. *Обріз* золотий.

*Походження*: музей В.В.Тарновського, від. I, № 66.

Запаско, Ісаєвич. – Кн. II. – Ч. II. – С. 59, № 3430.

**71. Акафісты с каноны, и прочая душеполезная моленія.  
I. 1791.**

[2], 1–327 = 329 арк.

4°. – *Сигн.*: [х]<sup>2</sup> А<sup>4</sup> – Іжиця<sup>4</sup> Аа<sup>4</sup> – Фіта фіта<sup>4</sup> Іжиця іжиця<sup>1+2</sup>.

*Рядків*: 12, 18, 20, 25. *Шрифти*: 62, 65, 85, 126 мм.

*Сторінки* у гравійованих рамках.

*Друк* у 2 фарби.

*Ілюстрації*: форта, “Успіння” 20 гр. (16 з них сторінкових).

*Орнамент*: ініціали: 90 з 66 дощок, 95 сюжетних; заставки: 21 з 10 дощок; кінцівки: 6 з 5 дощок.

*Гравер*: ЕД, Ефимъ, Єфим.

*Інв. АЛ* – 357.

Екз. повний.

22,5 x 17 см.

*Записи*: 1) арк. [1–2] – “Книга сия принадлежала Марии Борисовне Стародубовой”; “Бывшая в употреблении у Анны Федосеевны Тарновской и подарена М.Б. Стародубовой”;

2) арк. 310–327 – Записи метричного та сімейного характеру з 70<sup>х</sup> років XVIII ст. по 1865 р.

Згадуються генерал-майор Олександр Якубович, Уляна

Іванівна та Настасія Огранович (1773 р.), Євфросинія Петрівна Лукомська, Марія Квітницька.

*Оправа* (XIX ст.) – дошки, обтягнені шкірою з тисненням. Є одна застібка.

*Походження*: музей В.В.Тарновського, від. I, № 67.

Запаско, Ісаєвич. – Кн. II. – Ч. II. – С. 66, № 3569.

## 72. Зборник нікотрых моленій.

1797.

[1], 1–101 = 102 арк.

12<sup>о</sup>. – *Сигн.*: [x]<sup>1</sup> А<sup>6</sup> – О<sup>6</sup> П<sup>5</sup>.

*Рядків*: 20. *Шрифт*: 50 мм.

*Ілюстрації*: “Зшестя св. Духа” (зв. титулу), 7– в тексті.

*Орнамент*: ініціали; заставки: 9 з 8 дощок; кінцівки: 4 з 4 дощок. Виливні прикраси.

*Інв. АЛ* – 460.

Екз. повний. Переставлені арк. 14, 16.

12,5 x 7,5 см

*Запис*: арк. форзац – “Сей молитовник подарен начальником бывшим в больницы Киевско-Печерской Лавры отцом Ильею бывшей тогда Анны Ивановны Вишневецкой вновь переплетенном 1843 года июня 15 числа принадлежит Анне Ивановне Туманской”.

На форзаці екслібрис – “Библиотека графа Милорадовича”.

*Оправа* (1843 р.) – картон, обтягнений шкірою з тисненням.

*Походження*: бібліотека графа Милорадовича.

Запаско, Ісаєвич. – Кн. II. – Ч. II. – С. 80, № 3924.

## 73. Новий завіт.

IV, 1798.

[1], 1–9, 1–232, 1–316 = 558 арк.

4<sup>о</sup>. – *Сигн.*: ?<sup>1+1+4</sup> ??<sup>4</sup> А<sup>4</sup> – Іжиця<sup>4</sup> Аа<sup>4</sup> – Іжиця іжиця<sup>4</sup> Ааа<sup>4</sup> – Іжиця іжиця іжиця<sup>4</sup> Аааа<sup>4</sup> – Мммм<sup>4</sup>.

*Рядків*: 23, 29. *Шрифти*: 62, 49 мм.

*Сторінки* у лінійних рамках. *Друк* у 2 фарби.

*Ілюстрації*: форта, “Успіння” (зв. титулу), 12 в тексті (11 з них – мідерити).

*Орнамент*: ініціали: 27 з 15 дощок (великі); заставки: 70 з 32 дощок; кінцівки: 42 з 21 дошки.

*Гравери*: ієрод. Ф., Я.К., Яків Кончаківський.

*Інв. АЛ* – 188.

Екз. деф., немає арк. 226–227, 267–288, 313–314 2<sup>го</sup> рах. 21 x 16,5 см.

На форзаці штамп – “Библиотека Александра Лазаревского”.

*Оправа* (XIX ст.) – картон, обтягнений сірою тканиною. На спинці шкіряна наклейка з написом: “Евангелие, Киев. 1798”.

*Походження*: музей В.В.Тарновського, від. I, № 71.

Запаско, Ісаєвич. – Кн. II. – Ч. II. – С. 83, № 3988.

## Клинці Друкарня Ф. Карташева

74. Псалтырь со воследованием.

5. VII. 1787 р.

1–44, [1], 1–163, 537–606, 641–642, [1] = 280 арк.

2<sup>о</sup>. – *Сигн.*: А<sup>6</sup> – Ж<sup>6</sup> Зело<sup>2+1</sup> А<sup>4</sup> – Іжиця<sup>4</sup> Іжиця<sup>2+1</sup> Мммм<sup>4</sup> – Ыыыы<sup>4</sup> Ъьь<sup>4+1</sup>.

*Рядків*: 25. *Шрифт*: 89 мм.

*Друк* у 2 фарби.

*Ілюстрації*: 1 (“Цар Давид” після 44-го арк. 1-го рах.)

*Орнамент*: ініціали: 20 з 10 дощок; заставки: 37 з 4 дощок; рамка на полях.

*Передруковано* з московського видання 1652 р.

*Інв. АК* – 69.

Екз. деф., немає 1–25 арк., арк. 62 відновлений у рукопису. Наш примірник відрізняється від того, що подає А.В.Вознесенський: інша фоліація, відсутні заставки, по яких він встановлює варіант.

32,2 x 20,1 см

*Записи*: 1) арк. 65 – “Стефану Логиночу Кужевникуву” (XIX ст.);

2) арк. 84–85 – “Покровского монастыря” (XIX ст.);

3) арк. 600 зв. – “Сия книга Гордия Кирилова Кожевникова 1864 года месица октября 14 дня”, “16 день ангела Евфимии, 15 умер отец”;

4) арк. форзац – “1864 года синтებრა 19 числа сия книга благолепная Псалтырь крестным Ехвимом Осипчем Гардею Кирлчу Кожевнику”.

*Оправа* (XVIII ст.?) – дошки, обтягнені шкірою з тисненням.

*Походження*: належала Попову В.Г., з церкви с. Халявин Чернігівського р-ну.

Вознесенський. – С. 130, № 282.

## Кутейн Друкарня Богоявленського монастиря

**75. История о Варлааме и Иоасафе.**

**22. VII. 1637**

[12], 1–363 = 375 арк.

4°. – *Сигн.*: ++<sup>1+4</sup> (4 A<sup>4</sup> – Іжиця<sup>4</sup> Aa<sup>4</sup> – Іжиця іжиця<sup>4</sup> Aaa<sup>4</sup> – Зело зело зело<sup>4</sup> 333<sup>2</sup> (варіант: +<sup>4</sup> ++<sup>4</sup>).

*Рядків*: 17. *Шрифт*: 81 мм.

*Сторінки* у лінійних рамках.

*Ілюстрації*: – 2 (герб С.Косова чи П.Могили, Варлаам та царевич Іоасаф).

*Орнамент*: ініціали: 43 з 20 дощок, чи 44 з 21 дошки; заставка: 1; кінцівки: 2 з 1 дошки.

*Інв. АЛ* – 676.

Екз. деф., немає титул. арк., [12], заміщені рукописом, 14–15, заміщені рукописом, у фоліації багато друкарських помилок.

19,5 x 15 см

*Записи*: 1) арк. [1] рукоп. – “Книга монастыря Максаковского”;

2) арк. 362 зв. – “Сия книга глаголемая Гистория Варлаама Иоасафа монастыря Киселевскаго”;

3) арк. форзац – “Иван... (далі текст не читається).

*Оправа* (XVII ст.) – дошки, обтягнені шкірою з тисненням. Фрагменти застібок.

*Походження*: ЧЄД, № 656.

Книга Беларусі. – С. 105, № 125; Лук'яненко В.І. – Вип. 2. – С. 140, № 84.

**Львів**  
**Друкарня Ставропігійського**  
**Успенського братства**

**76. Євангеліє.**

**20. VIII. 1636.**

Друкар Михайло Сльозка.

[12], 1–412, [3], 1 пустий = 428 арк.

2°. – Сигн.: /\*/⁴ аа⁴ бб⁴ А⁶ – Іжиця⁶ Аа⁶ – Щщ⁶ Ъъ⁴ Бь².

Рядків: 16, 24. Шрифти: 125, 83 мм.

Друк частково у 2 фарби.

Ілюстрації: 61 з 54 дощок.

Орнамент: ініціали: 8 з 8 дощок; заставки: 15 з 13 дощок; кінцівки: 7 з 4 дощок; рамки на полях; рамка на титулі.

Гравер: Георгій ієродіакон.

Інв. АЛ – 170.

Екз. повний.

30,5 x 18 см

Запис: арк. 1–11 – “Сие святое евангелие на престольное надал до монастыря Густынского до храму святого архиерея и чудотворца Христова Николы раб божий Иван полковник Прилуцкий вечными часы мает пребывать в том монастыри под клятвою святых отц триста и осмнадцать иже в Оникее собравшихся на злочестываго Арию”.

Оправа (XVII–XVIII ст.ст) – дошки, обтягнені малиновим оксамитом.

Оклад – срібний, позолочений, карбований та гравійований. На верхній кришці у квадратних наріжниках зображення 4-х євангелістів, у середнику – “Розп’яття з предстоячими”. На нижній кришці у середнику зображення архістратига Михайла (?) Є 4 пуклі, 2 гравійованих застібки.

Обріз золотий з тисненням.

Походження: Чернігівський музей культів.

**77. Інв. АЛ – 224.**

Екз. деф., немає [4-го] арк.

29,5 x 19 см

Оклад (XVIII ст.) – металевий, карбований. На верхній кришці у середнику “Ісус Христос на троні”, по кутках зобра-

ження євангелістів у обрамленні рослинного орнаменту. На нижній кришці у середнику “Воскресіння Христове”. На спинці у 5-ти прямокутниках квітковий орнамент. Є 1 орнаментована застібка і 3 пуклі. *Обріз* золотий з тисненням.

*Походження*: відділ культів Чернігівського державного музею, № 721.

78. Інв. АЛ – 1630.

Екз. повний.

28 x 18 см.

*Запис*: арк. 1–20 – “Сию книгу Благовестие святых богодуховенных евангелистов раб божий Демьян Максимович цехмистер кравецкий со всею цеху своего братиею и раб божий Григорий Гаврилович Курганский старший брат ткацкий того ж Мене (н, ч?) ного цеху также з братиею своею за отпущение своих грехов отменили и коштом своим сооруживши и надали до храму Господня Вознесения Козелецкого року 1681 месяца декаврия 6. За державы пресветлого его царского пресветлого величества Феодора Алексеевича всея Великия и Малыя России самодержца и проч. За презвитера того ж храма отца Якова. Воруочи теперь и на потомные часы абы тая святая книга от того святого храма не през якую так свецкую яко и духовную особу не была отдалена под проклятием святых отец триста и осьм на дцать иже в Никей, которую сию святую книгу на честь и хвалу в Троицы единому богу оферовавши. Там жу да будет от всех нас честь и поклон: на вечные веки веков аминь ††”.

*Оправа* (XVII ст.) – дошки, обтягнені чорним оксамитом. На верхній кришці металевий середник з гравійованим зображенням “Розп’яття”, вище від нього 2 шестикутні зірки, нижні зірки втрачені, збереглися 3 металеві наріжники з гравійованими зображеннями євангелістів Іоанна, Марка та Луки, з правого краю зберігся фрагмент прорізного срібного бордюра. Застібки і пуклі втрачені. *Обріз* золотий з тисненням.

*Походження*: Остерський краєзнавчий музей, 1958, куди потрапила з Козелецької Вознесенської церкви (на форзаці вміщена печатка цієї церкви).

УККП. – Вып. I. – С. 26, № 65; Поздеева та інш. – С. 119, № 247

## 79. Євангеліє.

25. V. 1644. 2-е видання.

Друкар Михайло Сльозка

[12], 1–412 = 424 арк.

2°. – Сигн.: 2<sup>4</sup>–4<sup>4</sup> а<sup>4</sup> б<sup>4</sup> А<sup>6</sup> – Іжиця<sup>6</sup> Аа<sup>6</sup> – Щц<sup>6</sup> Ъ<sup>4</sup>.

Рядків: 16, 25. Шрифти: 125, 83 мм.

Друк у 2 фарби.

Ілюстрації: 66 з 55 дощок.

Орнамент: ініціали: 11 з 10 дощок; заставки: 14 з 12 дощок; кінцівки: 9 з 5 дощок; рамки на полях; рамка на титулі.

Гравер: Георгій ієродіакон.

Інв. АЛ – 1507.

Екз. деф., немає 410–412 арк. (збереглося лише 2 фрагменти)  
29 x 18 см

Запис: 1) арк. (9-й) – “Сия книга глаголемая Евангелие на-престольное честного господина отца Иоанна Кириловича священника Былского куплена на его власным коштом в року божом идучого 1663 дня 16 мая. Року 1676 октоврия 6 отец Иоанн Кирилович преставился. Помяни господи священноиерея душу Иоанна в царствии своем небесном”.

2) арк. 1–6: – “Мы братство купчицкое купили сию книгу глаголемую Евангелие напрестьольное до храму Рождества святой Богородицы Купчицкой у пана Иоанна Любестовского жителя Новгородского за осм коп золотых року божия 1713”.

Оправа (XVIII ст.) – дошки, обтягнені зеленою тканиною.

Оклад втрачений.

Обріз золотий з тисненням.

Походження: Сосницький краєзнавчий музей, 1958 р.

УККП. – Вип. I. – С. 30, № 84; Поздеева та інш., с. 159, № 354

## 80. Євангеліє.

11. VI. 1670.

[12], 1–412 = 424 арк.

2°. – Сигн.: [x]<sup>4</sup> аа<sup>4</sup> бб<sup>4</sup> А<sup>6</sup> – Іжиця<sup>6</sup> Аа<sup>6</sup> – Ъ<sup>6</sup> Ы<sup>4</sup>.

Рядків: 16, 24, бл. 39. Шрифти: 125, 82, 50 мм.

Друк у 2 фарби.

Ілюстрації: 57 з 51 дошки.

Орнамент: складані прикраси, ініціали; заставки: 13 з 9 дощок; кінцівки: 7 з 5 дощок.



*Гравери:* Георгій ієродиякон, Ілія, Ієромонах Дорофей.

Дослідники відмічають, що титул та перші 12 нумерованих аркушів існують у 2 варіантах, один з них надруковано пізніше, але крім цього, порівняльний аналіз наших 3-х примірників дає нам підстави стверджувати, що маємо 3 варіанти цього видання по відмінах у кустадах, сигнатурі, колонцифрах, окремих слів, орнаменту. Наводимо порівняльну таблицю:

інв. АЛ 969	інв. АЛ 177	інв. АЛ 1629
1	2	3
арк. 5 НН – заставка № 1	арк. 5 НН – заставка № 21	арк. 5 НН – заставка № 21
арк. 6 НН – сигнатура ААВ – червона	арк. 6 НН – сигнатура ААВ – чорна	арк. 6 НН – сигнатура ААВ – чорна
арк. 7 НН <sup>3в</sup> – кінцівка із складаних прикрас	арк. 7 НН <sup>3в</sup> – кінцівка відсутня	арк. 7 НН <sup>3в</sup> – кінцівка відсутня
арк. 8 НН – заставка № 2	арк. 8 НН – заставка з складаних прикрас	арк. 8 НН – заставка з складаних прикрас
арк. 9 НН <sup>3в</sup> – кустод “же ОИБО”	арк. 9 НН <sup>3в</sup> – кустод “ЧЕТЫРЕ”	арк. 9 НН <sup>3в</sup> – кустод “ЧЕТЫРЕ”
арк. 11 НН – сигнатура “Ббг”	арк. 11 НН – сигнатура відсутня	арк. 11 нн – теж саме
арк. 12 НН – кінцівка № 320	арк. 12 НН – кінцівка № 260	арк. 12 НН – теж саме
арк. 6 – кустод “реч спое”	арк. 6 – кустод “РЕЧЕНОЕ”	арк. 6 – теж саме
арк. 14 <sup>3в</sup> – остання п с Є строка: “от лукаваго е	арк. 14 <sup>3в</sup> – остання т строка: “о лукаваго ест”	арк. 14 <sup>3в</sup> – теж саме
арк. 23 <sup>3в</sup> – остання строка: “ВНИДЕШИ: но токмо”	арк. 23 <sup>3в</sup> – теж саме	арк. 23 <sup>3в</sup> – “ВНИДЕШИ, но токмо”
арк. 63 <sup>3в</sup> – кустод: “и мытарь”	арк. 63 зв. – теж саме	арк. 63 зв. – “и мытарь”
арк. 112 – фоліація: “РВІ”	арк. 112 – фоліація: “СВ” (помилка!)	арк. 112 – теж саме

1	2	3
арк. 128 – маргіналія скорочена	арк. 128 – більш широка за змістом	арк. 128 – теж саме
арк. 151 – кустод: “ИМАШИ”	арк. 151 – теж саме	арк. 151 – кустод: 1 “ИМАШИ” “ИМАШИ”
арк. – 161 <sup>3а</sup> – кустод: “ДАЮЩИ”	арк. 161 <sup>3а</sup> – теж саме	арк. 161 <sup>3а</sup> – кустод: “ДЛЮЩИ” (помилка!)
арк. 164 <sup>3а</sup> – кустод: “ДАЮЩЕ”	арк. 164 <sup>3а</sup> – теж саме	арк. 164 <sup>3а</sup> – кустод: “ДАЮЩЕ”
арк. 224 – кустод: “БЫВШЕЕ”	арк. 224 – теж саме	арк. 224 – кустод: “БЫВШЕЕ”
арк. 276 – фоліація: “cos”	арк. 276 – фоліація: “COA” (помилка!)	арк. 276 – фоліація: “cos”
	арк. 276 – фоліація” “ЦОА” (помилка!)	арк. 276 – фоліація: “ЦОС”
арк. 302 – фоліація “ТВ”	арк. 302 – теж саме	арк. 302 – фоліація відсутня
арк. 342 – кустод: “ВСЮ” (помилка!)	арк. 342 – кустод: “ВСИ”	арк. 342 – теж саме

В усіх 3-х примірниках різний кіноварний набір, щоправда у примірнику АЛ 177 він ближчий до АЛ 969. Папір однаковий: філігрань – риба у колі, іноді з літерами “СМ”, та – 2 леви тримають овальний щит. Номери заставок, кінцівок наведені по книзі “Украинские книги кириловской печати XVI–XVIII ст.”. Вып. II – Ч. II. – М. 1990.

*Инв. АЛ-177.*

Екз. повний.

28,5 x 16,5 см

*Запис:* арк 1–34 – “Их царского пресветлого величества я, Василий Дунин – Борковский обозный войска Запорозкого енеральный надалем сию божественную книгу Евангелие Иисуса Христа спасителя мира и бога всех до храму святого пресвятыя Богородицы Покрова церкви образа Пресвятой Богородицы чудотворного Руденской в повете Любецком на хвалу божию з отпушение своих и жоны моей Анастасии грехов

року 1689 місяця марта дня 17. А понеже чудовная икона пресвятой Богородицы з Рудни преселися в монастырь Киево-Печерский и сие мне Евангелие вручися знову до священника бывшего Руденского отца Василия теды повторно оферую сие ж Евангелие до церкви Благовещения пресвятой Богородицы Черниговской я, Василий Борковский обозный енеральный року 1694 місяця декабря 16.”

*Оправа* (XVII ст.) – дошки, обтягнені чорним оксамитом з срібними позолоченими накладками. На верхній кришці 3 позолочених наріжники з гравійованими зображеннями євангелістів, у позолоченому середнику – “Розп’яття з предстоячими”, навколо 9 срібних зірок та 2 позолочених янголи. На нижній кришці – 4 гравійованих медальйони з зображеннями святих, середник гравійований – “Покрова Богородиці”, навколо 9 срібних зірок. Є 2 гладких застібки.

*Обріз* золотий з тисненням.

*Походження*: Чернігівський губернський музей, відділ культів № 238, 1926 р.

#### 81. Інв. АЛ-969.

Екз. деф., немає титулу, 234, 412 арк.

29,8 x 19 см

*Запис*: арк. форзац – “Любеч, Покровская Ц.”

*Оправа* (XVIII ст.) – дошки, обтягнені зеленим оксамитом. Є фрагменти застібок. *Оклад* не зберігся.

*Обріз* золотий з тисненням.

#### 82. Інв. АЛ-1629.

Екз. повний.

31 x 20 см.

*Запис*: 1) арк. 1–8 – “В року тепер идучом 1692 я Константин Димитриевич Солонина оправилем Евангелие сие на престольное под сребро и золото за отпущение грехов своих, при всечестном отцы Игнатии Грязном на тот час бывшаго игумена той святой обители, на которое то Евангелие дадем сребра свое власного на оправу гривен две, и на позолоту червоных чатри и ремесникови заплатилем, що належит за работу своим старанием кроме монастырского сребра и кошту, місяця июня 24 дня”.

2) “Во имя отца и сына и святого духа, аминь. Я раб божий Иосиф Конеревич з жоною своею Татияною обывател монастыра Печерского надаемо сию книгу Евангелие на престольное за отпущение грехов своих до монастыря святой Троицы в месте Козельце при всечестном отце Игнатии Грязном игумене тоя святой обители да будет на том клятва святых отец триста и осмь на дцать иже в никей року от Рождества Христова 1683 месяца февруария 17 дня Иосиф Конеревич рукою власною своею подписал”.

*Оправа* (XVII ст.) – дошки, обтягнені шкірою з тисненням. *Оклад* не зберігся.

*Обріз* золотий з тисненням.

*Походження*: Остерський краєзнавчий музей, 1958 р.

УККП. – Вып. II. – Ч. 2. – С. 14, № 194; Запаско, Ісаєвич. – Кн. I. – С. 83, № 468.

83. **Тріодь пісна.**

**25. X. 1699 (насправді 1689).**

Друкар Симеон Ставницький.

[4], 1–82, 84. 317, 358, 320–436 = 434 арк.

2°. – *Сигн.*: а<sup>4</sup> А<sup>6</sup> – Іжиця<sup>6</sup> Аа<sup>6</sup> – Ъь<sup>6</sup> Ять ять<sup>4</sup> Юю<sup>4</sup>

*Рядків*: 29, 41. *Шрифти*: 82, 59 мм

*Друк* у 2 фарби.

*Ілюстрації*: 17 з 15 дошок.

*Орнамент*: ілюстрації; заставки: 13 з 5 дошок; кінцівки: 11 з 7 дошок.

*Гравери*: Василь Ушакевич, ієродіакон Георгій, Євстафій Завадовський, Ілія.

*Інв.* АЛ–463.

Екз. деф., немає титул. арк., [3-х] НН, 1–4-го, 397-399, 410–436, аркуші сильно обрізані.

26,8 x 16 см.

Без оправи.

*Походження*: ЧЄД, № II–104

84. **Інв. АЛ–416.**

Екз. повний.

33 x 19 см

*Запис*: арк. форзац – “Триодь постная читал еи Федор Савицкой”

Без оправи.

*Походження:* бібліотека Домницького монастиря, від. I, № 32.

УККП. – Вып. II. – Ч. 2. – С. 25, № 225.

85. Євангеліє.

28. XI. 1690.

Друкар Симеон Ставницький.

[12], 412 арк. = 424 ар.

2°. – *Сигн.:* [x]<sup>4</sup> aa<sup>4</sup> bb<sup>4</sup> A<sup>6</sup> – Іжиця<sup>6</sup> Aa<sup>6</sup> – Тъ<sup>6</sup> Ы<sup>4</sup>

*Рядків:* 16, 24–25, бл. 32. *Шрифти:* 125, 82, 59 мм

*Друк у 2 фарби.*

*Ілюстрації:* 57 з 50 дощок.

*Орнамент:* ініціали; заставки: 13 з 7 дощок; кінцівки: 7 з 5 дощок.

*Гравери:* ієродіакон Георгій, Євстафій Завадовський, Ілія.

*Інв. АЛ–186.*

Екз. повний.

31,5 x 20 см.

*Оправа* (XVIII ст.) – дошки, обтягнені зеленим оксамитом з срібними накладками. На верхній кришці гравіровані наріжники з зображеннями 4-х євангелістів, у середнику – “Розп’яття з предстоячими” у обрамленні рослинного орнаменту і зображеннями 2-х янголів. На нижній кришці гравіюваний середник з зображенням Богоматері. Є 4 пуклі і 1 орнаментована застібка.

*Обріз* золотий з тисненням.

*Походження:* бібліотека Домницького монастиря, від. I, № 5, Чернігівський музей, відділ культур.

86. Інв. АЛ–187.

Екз. повний.

32,5 x 20 см.

*Запис:* арк. форзац. – “В храме святого Петра и Павла за восьмилетнее служение при нем свящ. Евгения Ольхового перешедшего в чин м.ст. благочинного в Вознесен. храм, соверших последнюю Литургию тесть его 70-летний старик... Рож. – Бог. церкви свящ. Григорий Доброленский 1-го окт. 1902 и сделал эту надпись собственноручно”.

*Оправа* (XVII ст.) – дошки, обтягнені малиновим оксамитом.

*Оклад* (XVII ст.) – срібний, позолочений, карбований. На верхній кришці у середнику – “Розп’яття з предстоячими” у обрамленні рослинного орнаменту, зверху – зображення Бога-отця, духа святого, знизу – Богоматері, у накладних наріжниках карбовані зображення 4-х євангелістів. Обрамляє кришку бордюр з рослинного орнаменту. На нижній кришці у середнику карбовані зображення апостолів Петра і Павла, навколо у 8 медальйонах: “Покладання до труни”, муки св. Андрія, Петра, Іоникія, Пилипа, Самуїла та інш. У таких же медальйонах 4 пуклі прикрашені рослинним орнаментом. На спинці зображення 5-ти біблейських царів і святого.

Є 1 застібка з зображенням Богоматері у обрамленні рослинного орнаменту.

*Обріз* золотий з тисненням.

*Походження*: Чернігівський музей культів.

### 87. Інв. АЛ–212.

Екз. повний.

30,5 x 19 см

*Запис*: арк. 1–6 – “Сия книга глаголемая Евангелие дана до храму святой великомученицы Екатерины рабом божим Ерофтеем Петровичем за отпущение грехов его року 1698”.

*Оправа* (XVII ст.) – дошки, обтягнені малиновим оксамитом з срібними накладками. На верхній кришці гравійовані наріжники з зображеннями 4-х євангелістів і св. Прохора, у середнику – “Розп’яття” у обрамленні 4-х янголів. На нижній кришці 5 срібних накладок з орнаментом. *Обріз* пофарбований у бордовий колір.

*Походження*: Чернігівський музей культів.

УККП. – Вып. II. – Ч. 2. – С. 25, № 226.

### 88. Анфологон.

1694.

*Друкарі* Симеон і Василь Стівницькі.

[8], 671, [1] = 680 арк.

2°. – *Сигн.*: /<sup>8</sup> А<sup>6</sup> – Іжиця<sup>6</sup> Аа<sup>6</sup> – Іжиця іжиця<sup>6</sup> Ааа<sup>6</sup> – Іюю<sup>6</sup>.

*Рядків:* 29, 40-42. *Шрифти:* 83, 60 мм.

*Друк у 2 стовбця і 2 фарби.*

*Ілюстрації:* 35 з 33 дощок.

*Орнамент:* ініціали; заставки: 52 з 12 дощок; кінцівки: 22 з 7 дощок.

*Гравери:* Никодим Зубрицький, Євстафій Завадовський<sup>4</sup>, Ілія, ЛМ.

*Інв. АЛ-959.*

Екз. деф., немає 616-671, [1] аркушів.

30,8 x 19 см.

*Записи:* арк. 123 – “Слобода Тимофеевская”.

*Оправа (XIX ст.)* – дошки, обтягнені шкірою з тисненням.  
Є 2 литі застібки з зображеннями святих.

*Походження:* музей В.В.Тарновського, від. I, № 26.

УККП. – Вып. II. – Ч. 2. – С. 29, № 237.

## 89. Требник.

1698.

*Друкар* В.Ставницький.

[3], 286, [15] = 304 арк.

8°. – *Сигн.:* А<sup>8</sup> – Я<sup>8</sup>, Омега<sup>7</sup>.

*Рядків:* 20, 23. *Шрифти:* 59, 51 мм

*Сторінки у лінійних рамках.*

*Друк у 2 фарби.*

*Ілюстрації:* 1 (“Успіння” – на зв. титулу)

*Орнамент:* ініціали; кінцівки: 2 з 1 дошки.

*Гравери:* ВФЗ, ТІ

*Інв. АЛ-434.*

Екз. деф., немає титл. арк., [2-х], 1-10-го, 89-90, 167-го, 170-го, 175-178-го аркушів, після 88-го арк. вплетені 2 пустих аркуші, після 166 арк. вплетений 1 пустий аркуш, після 169 вплетений 1 пустий аркуш, після [15-го] арк. вплетено 8 рукописних аркушів, де вміщені: “Примечанія”, “Молитва на всякую немощь”, “Чын благословеных...”, “Молитва умиревающа во вражде сухих” і таке інше.

14 x 9 см

*Записи:* 1) арк. [15]<sup>зв.</sup> – “Надлежит до числа книг Йоанна Доморицкого пресвитера Сохацкого”;

2) арк. 19-30 – “...Року 1713 месяца октоврия дня мы села

Сохачев громада купили сию книгу Требник цена” (далі незрозуміло);

3) арк. 67–94 – “Сия книга Требник оправлена в церковь за деньги церковные за которые оправку заплачено рубль дворянину Кролевецкому Ивану Бояринову старанием будучи при церкви Сохачкой пресвятыя Богородицы староста козак Иван Данилов сын Макуха”;

4) арк. пустий перед 91-м арк. – “Сей Требник принадлежит Покровской церкви”;

5) арк. форзац – “Из церкви с. Сохачей Королевецкого у 18 августа 1906 г.”, тут же вміщені господарські записи.

*Оправа* (XVIII ст.) – дошки, обтягнені шкірою з тисненням. Є 2 застіжки.

*Походження*: бібліотека ЧАК.

Запаско, Ісаєвич. – Кн. I. – С. 114, № 735.

## 90. Євангеліє.

**28. XI. 1690 (фактично 1704)**

*Друкар* В. Ставницький.

[12], 1–412 = 424 арк.

2<sup>о</sup> – *Сигн.*: [x]<sup>4</sup> aa<sup>4</sup> – 66<sup>4</sup> A<sup>6</sup> – Іжиця<sup>6</sup> Aa<sup>6</sup> – Ъъ<sup>6</sup> Ъы<sup>4</sup>.

*Рядків*: 16, 24. *Шрифти*: 123, 80 мм.

*Друк* у 2 фарби.

*Ілюстрації*: 55 з 49 дощок (у Ісаєвича і Запаско вказано – 54).

*Орнамент*: ініціали; заставки: 11 з 9 дощок; кінцівки: 4 з 1 дошки.

*Гравери*: Євстафій Завадовський, Ілія, Никодим Зубрицький, Георгій ієродіякон.

*Інв.* АЛ–411.

Екз. повний.

28 x 17 см.

*Оправа* (XIX ст.) – картон, обтягнений чорною тканиною, спинка шкіряна з тисненням.

*Походження*: музей В.В.Тарновського, від. I, № 24.

Запаско, Ісаєвич. – Кн. I. – С. 19, № 795; Гончарук В.М. – С. 17, № 93; Львівські видання. – С. 30, № 120.



## 91. Службеник.

1712.

*Друкар* В.Ставницький.

[4], 1–288, 1–44 = 336 арк.

2°. – *Сигн.*: (в)<sup>2</sup> (г)<sup>2</sup> А<sup>6</sup> – Фіта<sup>6</sup>, Іжиця<sup>2</sup> а<sup>4</sup> – и<sup>4</sup>.

*Рядків*: 16, 24. *Шрифти*: 61, 125 мм.

*Друк* у 2 фарби.

*Сторінки* у рамках із складаних прикрас.

*Ілюстрації*: 8 з 7 дощок.

*Орнамент*: ініціали; заставки; кінцівки.

*Гравери*: Ілія, Євстафій Завадовський, Никодим Зубрицький.

*Інв.* ВП–1474/3.

Екз. деф., немає тит. арк., [3-х], 1–8-го арк., друкарські помилки у фоліації та у сигнатурі.

30,5 x 18 см.

*Записи*: 1) арк. 9–40 – “Сия книжиця рекома я Службеник куплена брацтвом храму и церкви Клебанской (?) до храму Покрова пресвятой Богородицы. Кто бы его может отдалити от храму и церкви да будет проклят онафема анарафа аминь”. [XVIII ст.]

2) арк. 104, 96 – “Священнаго иерея Иоанна Григория, Анастасию, Василия, Екатерину, Демиана, Михаила, Ивана, Агафию, Василия, Николая, Параскевию Феодора Петра. Симеона. и в прозвание Левонтович: другий Иванович”. [XVIII ст.]

*Оправа* (XVIII ст.) – дошки, обтягнені шкірою з тисненням і позолотою. Збереглися нижня кришка і 1 застібка.

*Походження*: музей В.В.Тарновського (на спинці наклейка з номерами: 19 (закреслено), 817).

Варварич Г.Є. – С. 29, № 72; Запаско, Ісаєвич. – Кн. II. – Ч. I. – С. 27, № 875.

## 92. Козачинський Михайло. Благоутробие Марка Авреліа Антоніна Кесаря Римскаго. Діалог с прологом и епілогом.

1745.

[20] арк.

2°. – *Сигн.*: [\*]<sup>2</sup> а<sup>2</sup> – фіта<sup>2</sup>.

*Рядків*: бл. 44. *Шрифти*: 58, 50 мм. Латинський – антиква, курсив.

Є тексти латиною і польською мовами.

*Орнамент*: рамка із складаних прикрас на титулі, *кінцівка*.  
12-7

*Інв.* ВП-1474

Екз. деф., немає 20-го арк.

32 x 19,8 см

*Запис*: арк. 1-5: "...феврала 9: ризничей і первоначальной иеродиякон Феофилакт" [XVIII ст.]

*Без оправ*.

*Походження*: ЧЄД, № 681.

Запаско, Ісаєвич. – Кн. II. – Ч. I. – С. 69, № 1510; Львівські видання. – С. 37, № 169; М.Максимович. – Собр. соч. – Т. 3. – С. 737-745.

## Львів Друкарня Михайла Сльозки

93. Апостол.

8. VI. 1639.

[27], 1-12, 11-132, 131-148, 147-177, 180-244 = 275 арк.

2<sup>о</sup>. – *Сигн.*: ):(<sup>6</sup> );[<sup>6</sup> ];(<sup>4</sup> рука<sup>6+1</sup> А<sup>6</sup> – Ж<sup>6</sup> S<sup>4</sup>3<sup>4</sup> И<sup>6</sup> – V<sup>6</sup> Аа<sup>6</sup> – Вв<sup>6</sup> (за нашим примірником).

*Рядків*: 27, 36. *Шрифти*: 83, 62 мм.

*Сторінки* у лінійних рамках.

*Друк* у 2 фарби.

*Ілюстрації*: 32 з 25 дощок, герб П.Могили.

*Орнамент*; *ініціали*: 43 з 9 дощок; *заставки*: 37 з 12 дощок; *кінцівки*: 31 з 8 дощок; рамки на полях; рамка на титулі.

*Гравери*: Ілія АНЛК, ВФЗ, ВФ.

*Інв.* АЛ-972.

Екз. деф., немає [17-го], 1-го, 102, 244 арк. Наш примірник відрізняється позначками 1-3 зошитів, обидві передмови датовані 8.06.1639 р. друга без підпису друкаря.

28x17 см

*Запис*: арк. [2-й] – [16-й]: "Во имя нераздельных Троицы Бога отца, Бога сына, Бога духа святого сию книгу зовемую Апостол отменил раб божий Матфей Пекульский писарь староства Каневского из женою своею Параскевиею в вечные

годы до храму Рождества пресвятыя Богородицы в села Яблунев в вечные часы и дабы она не отдалена была от тои церкви а хто бы мал ее отдалити по преданию святых отец да будет проклят (2 слова нерозбірливо) Аминь”.

*Оправа* (XIX ст.) – картон, обтягнений шкірою. На спиці тиснений заголовок, місце та рік видання, ініціали Лазаревського.

*Походження*: музей В.В.Тарновського, від. I, № 10, куди потрапила від О.М.Лазаревського (на форзаці штамп “Библиотека Александра Лазаревского”).

УККП. – Вип. I. – С. 28, № 72. Поздеева та інш., с. 138, № 295.

#### 94. Тріодь цвітна (Пентикостаріон).

##### 11. III. 1642.

[6], 1–433, 1 = 440 арк.

2°. – *Сигн.*: /\*/ А<sup>6</sup> – Іжиця<sup>6</sup> Ааб–Ьь<sup>6</sup> Ять ять<sup>6+1</sup>.

*Рядків*: 29, 39. *Шрифти*: 83, 63 мм.

*Друк* у 2 фарби.

*Ілюстрації*: 19 з 17 дощок, герб П.Могили.

*Орнамент*: ініціали: 277; *заставки*: 17 з 12 дощок; *кінцівки*: 8 з 3 дощок; *рамка на титулі*.

*Гравери*: Ілія, В, КР (чи ВР), КЗ, ВӨ, РӨ, ВӨЗДК, ВӨЗ

*Інв.* АЛ–352.

Екз. деф., немає [1] арк. у кінці книги.

29,5 x 17,5 см.

*Запис*: 1) арк. 2–14 – “Я, Василь Колишанец жител Новосанжаровский купил сию книгу, глаголемую Триодь цветную за готовую сумму готовых грошей коп 10 в книжника львовского в Полтаві пречестн[ого] господину отцу Василию Лакневичу и при зятю моем Данильцу Арендарю котру даю до храму святого Архистратига Христова Михаила Новосанжаровской Зинковой (?), а хто б имел сию книгу от того храму [отняти] таковой нехай буде проклят, анафема”.

2) арк. 15–22 – “А на сей час подписываючи сию книгу и в твержачи в храм святой Михаила при Ивану Кандене Михаилу Бездетку Грицьку Драченку Сергею Великородку Павлу Шевцю Мартину Емченку иерей Василий ти...”

3) арк. 23–32 – “Сию книгу Триодь отменил за отпущение грехов своих раб божий Андрей Хоменко казак церкви божей

святых безсребних чудотворцев Козми и Дамиана Оболенской стоящей над Десною купил он у Клима Антоновича Красноперского року 1728. А хто бы мел еи от всечесного храма яким способом отдалить таковый будет судом святым отцы анафема. И надали до храму за отпущение грехов за иерея Стефана Свицерского”.

4) арк. форзац – “Из Оболення Крол”.

*Оправа* (XVIII ст.) – дошки, обтягнені шкірою з тисненням.

*Обріз* пофарбований червоною і синію фарбами.

*Походження*: ЧЄД, № II–28.

#### 95. Інв. АК–932.

Фрагмент, збереглися [6-й], 1–6 арк.

29,5 x 16,8 см.

*Запис*: арк. [6-й] – “Почепской Сретенской ц.”, “Почеп Сретенская”, “Иван Кравеч”.

*Без оправи*.

*Походження*: ЧЄД. № II–58.

УККП. – Вып. I. – С. 29, № 79, Поздеева та інш. – С. 151, № 330.

#### 96. Номоканон.

12. VIII. 1646.

[6], 1–84, [8] = 98 арк.

4°. – *Сигн.*: +<sup>4</sup> ++<sup>2</sup> А<sup>4</sup> – Х<sup>4</sup>.

*Рядків*: 24, 30. *Шрифти*: 61, 50, 83, бл. 124 мм.

*Сторінки* у лінійних рамках.

*Друк* частково у 2 фарби.

*Ілюстрації*: герб Желиборських.

*Орнамент*: ініціали: 12 з 11 дощок; *заставки*: 5 з 2 дощок; *рамка на титулі* з складаних прикрас.

*Гравер*: Ілія.

*Інв.* АЛ–363.

Екз. деф., немає арк. [8-го] у кінці книги.

19 x 15 см.

*Запис*: арк. 1–4 – “Року 1687 месяца августа 6 дня сия книга глаголемая Номоканон священноиерея Иерофея Ярошинского нецерковная, но его власная купленная”.

*Оправа* (XIX ст.) – картон, обклеєний папером, пофарбованим у коричневий колір, спинка та наріжники шкіряні.

*Походження*: бібліотека чернігівської духовної семінарії, № 1278.

97. **Інв. АЛ–453.**

Фрагмент, збереглися титул та [4–6] арк., підкладені до “Службника” К, 1653 р.

18,1 x 14,8 см.

*Запис*: арк. титул – “ін. № 1”, “И – 81”.

*Без оправи.*

*Походження*: довоєнні надходження.

УККП. – Вып. I. – С. 32, № 90.

98. **Службник.**

23. **VIII. 1646.**

[6], 1–308, [2] = 316 арк.

4°. – *Сигн.*: \*4 \*\*2 А4 – Іжиця4 Аа4 – Ксі ксі4 Псі псі2.

*Рядків*: 12, 24, 18. *Шрифти*: 125, 62, 83 мм.

*Друк* у 2 фарби.

*Ілюстрації*: 6 з 6 дощок.

*Орнамент*: ініціали: 132; *заставки*: 4 з 2 дощок; *кінцівка*: 1; *рамка на титулі*.

*Гравер*: Ілія.

*Інв. АЛ–674.*

Екз. деф., немає титулу, [2-го], 7–8, 101, 229–236, 306, 308 арк. [2] аркуші з кінця перенесені на початок книги: арк. “Оглавление вещей...” став першим, арк. з вихідними даними став шостим, вміщений після передмови.

17,3 x 14 см.

*Запис*: 1) арк. 5–12 – “Сию книгу глаголемую Службник купил благоверный муж на имя Симеон сын Грицуков [в селе] Дорогошкове Малом, маетностей ей милости паней Краковской для спасения своего, й отпущения грехов, которым господи будь милостив”.

2) арк. форзац – “Стольное, Андр.”

*Оправа* (XVIII ст.) – картон, обтягнений шкірою.

*Походження*: ЧЄД, № II–3.

УККП. – Вып. I. – С. 32, № 91; Поздеева та інш. – С. 170, № 390.

**99. Апостол.**

**15. XI. 1654.**

[16], 1–234, 234–245 = 262 арк.

2°. – *Сигн.*:  $\text{f}^6 \text{aa}^4 \text{bb}^6 \text{A}^6$  – Іжиця<sup>6</sup> Аа<sup>6</sup>.

*Рядків*: 18, 27–28, 36. *Шрифти*: 125, 82, 62 мм.

*Сторінки* у лінійних рамках.

*Друк* у 2 фарби.

*Ілюстрації*: 30 з 25 дощок герб Желиборських.

*Орнамент*: складані прикраси; ініціали; *заставки*: 49 з 18 дощок; *рамка*.

*Гравери*: В03, В0, Ілія.

*Інв.* АЛ–958.

Екз. деф., немає 245-го арк., перемінені місцями [8–9 й] арк.

У каталозі “Украинские книги кирилловской печати XVI–XVIII вв.” – Вып. II. – Ч. 2 вказується, що це видання має 2-а варіанти, але якщо заставки на арк. 153 та 200 зв. дають 2 варіант, то гравюра на арк. 149–1-й варіант, у нашому примірнику. Таким чином ці розбіжності потребують подальшого з'ясування.

31 x 19 см.

*Запис*: 1) арк. форзац – “Священник Константин”, “Будище Крол.”

2) арк. 2–14 – “Року 1689 месяца августа 18 дня мы меровники будиские именно Исая Дудченко и Лукьян Спиваченко и Опанас Евфименко и Роман из маткою своею Зосимиею и Иван Хвостик и Максим Винник панский купилимо сию книгу глаголемую Апостол у отца Иякима Снецара законника монастыря святителя Христова Николая Рихловского за сумму золотых девят литовское личбы и надалиемо на церков божую на святого великомученика Христова Григория вечными часы в селе Будищу а хто бы его мел отдалить от того храму таковой нехай проклят будет анафема, и маранафа: ныне и присно и на веки, вечные аминь”.

*Оправа* (XVII ст.) – дошки, обтягнені шкірою з тисненням (нижня кришка не зберіглась).

*Походження*: ЧЄД № II–31.

УККП. – Вып. II. – Ч. II. – С. 8, № 179.

**100. Іоаникій Галятовський. Ключ розуменія.**

**30. XI. 1665.**

[6], 532 = 538 арк.

2°. – *Сигн.*: рука<sup>6</sup> А<sup>6</sup> – І<sup>6</sup> К<sup>4</sup> Л<sup>6</sup> – Іжиця<sup>6</sup> Аа<sup>6</sup> – Іжиця іжиця<sup>6</sup> Ааа<sup>6</sup> – Зело зелено зелено<sup>6</sup>.

*Рядків*: 26, 34. *Шрифти*: 82, 62 мм.

*Сторінки* у лінійних рамках.

*Друк* частково у 2 фарби.

*Ілюстрації*: 1., герб Желиборських.

*Орнамент*: складані прикраси; ініціали; *заставки*: 59 з 17 дощок; *кінцівки*: 17 з 6 дощок; рамка на титулі.

*Гравери*: В0, В0З, Лука, Ілія.

*Інв.* АЛ–373.

Екз. деф., немає 2–5, 8–12, 56, 125–132, 141–149, 157–166, 239–250, 323–532 арк. На арк. 111, 16 рядок, друкарська наклея з пропущеним словом.

29,5 x 18,5 см.

*Записи*: 1) арк. 1– “З бібліотеки Новогороденської” (?) (лат. мовою);

2) арк. 1–23 – “Року 1674 (9) (?) Я раб божий Бу... .. Покрова пресвятыя богородицы и на руки (?) отдал отцу Иякову священнику Дегтяревскому (?)...”

3) арк. форзац – Записи церковнослов'янською, польською, латинською мовами, з датою 1682 р. (молитви).

*Оправа* (XVIII ст.) – дошки, обтягнені шкірою; відсутній шкіра на верхній кришці та спинка.

*Походження*: ЧЄД, № 634.

УККП. – Вып. II. – Ч. 2. – С. 11, № 186.

**101. Іоаникій Галятовський. Небо новое.**

**Не пізніше 1667.**

[8], 1–138, 140, 139, 142–145 = 152 арк.

4°. – *Сигн.*: )<sup>4</sup> [x]<sup>4</sup> А<sup>4</sup> – Я<sup>4</sup>.

*Рядків*: 22, бл. 16. *Шрифти*: 62, 82 мм.

*Сторінки* у лінійних рамках.

*Ілюстрації*: герб Могилів.

*Орнамент*: ініціали; *заставки*: 12 з 7 дощок; *кінцівки*: 5 з 2 дощок; рамка на титулі.

*Інв.* АЛ–617.

Екз. деф., немає [8-го], 1, 4, 121–122, 129 арк.

18 x 14 см.

*Записи:* 1) арк. форзац – “1814 года мая 28 дня сия книга подарена Василию Рашке”;

2) “Сия книга принадлежит коллежскому секретарю Василию Рашке”;

3) арк. [7]зв. – 8-й зв. – “Сия подарована рабом... Максимом Федору Коморному (?)”;

4) арк. [7-й]зв. – “1825 года июля 22 дня в Бессарабскую область Федор отъехал в среду”;

5) арк. 6–7 – “чудо пресвятыя Богородицы”;

6) арк. 8–10 – “Поканцелярист Федор (нерозбірливо) руку приложил”;

7) арк. 13–19 – “Писарь Семен [нерозбірливо] атаман (?) [нерозбірливо] Красковский (?) правящий [нерозбірливо] Бакурин (?) Сотник Семен Репицкий (?) Абазин полковник Андрей Туманский (?) Бригадир Петр Мылорадович [нерозбірливо] пысарь зверял Федор Которный приложил руку”;

8) арк. 26–39 – “Ся книга принадлежит Василию Рашке”;

9) арк. [2-й] – “№го 1 чо” “professor... libri Mardary Zdanowicz”;

10) арк. 135<sup>зв.</sup> – “1825 года июля 29 числа в среду выехал Федор в Таврическую область”;

11) арк. 136<sup>зв.</sup> – “Принадлежит войсковому товарищу Алексею Кузьмичу Слепкову (?) ст. [нерозбірливо];

12) арк. форзац – – “Сия книга принадлежит губернскому секретарю Льву Рашке”, “Сия книга принадлежит Якову Васильеву сыну Рашке губернскому регистратору”, “Сия книга принадлежит Якову Васильеву сыну Рашке губернскому регистратору в селе Петрушине живущему”, “Иеромонах Ионикий Голятовский ректор и игумен Киевский”, “Сия книга принадлежит [нерозбірливо] дворянину Алексею Стаськову (?), “из 1 ящ.”.

*Оправа* (XVII–XVIII ст. ст.) – дошки, обтягнені шкірою з тисненням.

*Походження:* ЧЄД, № II–23.

УККП. – Вып. II. – Ч. 2. – С. 14, № 192.



## Могильов Друкарня братства

102. Кирило Транквіліон Ставровецький. Євангеліє учительное. Рохманово, 1619 (вихідні дані фіктивні, фактично – Могильов, друкар Максим Воцанка, бл. 1697 р.)

[6], 1–363, 1–180 = 549 арк.

2°. – Сигн.:  $A^6 A^6 - I^6 ai^6 - ksi^6 ksia^3 a^6 - i^6 ai^6 - Л^6$ .

Рядків: 38. Шрифт: 61 мм.

Сторінки у лінійних рамках.

Друк у 2 фарби.

Ілюстрації: 1 (герб княгині Вишневецької)

Орнамент: ініціали: 117; заставки: 108; кінцівки: 5 з 3 дощок.

Інв. АЛ–380.

Екз. повний.

31,5 x 19,5 см.

Записи: 1) арк. форзац – “Сия книга Кинешемскаго купца Петра Сергеева сына Стрежнева 1772 года августа 15 дня”.

2) “Сия книга подана в С[вя]тотроицкую Никодимову Пустынь Ириною Стефановною Позняковой Санктербургской 1793 года июля 12 дня”.

3) арк. титул – “N; В.”, “№ 47”, “№ 155й” “N 92

ВД

4) арк. 1 – “N 15 “№ 65. С Т об.” (Свято Троицкая обитель).

Оправа (XVII ст.) – дошки, обтягнені шкірою з тисненням, є 1 застібка.

Походження: Чернігівський музей культурів, № 307.

Кніга Беларусі. – С. 127, № 182; Маслов, 1911. – С. 371–376.

## Москва Друкарня Андроника Тимофєєва Невежі

103. Тріодь пісна.

8. XI. 1589.

1–470 = 470 арк.

2°. – Сигн.:  $[1]^8 - [58]^8 [59]^6$ .

*Рядків:* 18. *Шрифт:* 89 мм.

*Друк у 2 фарби.*

*Орнамент:* ініціали 2 з 2 дощок; *заставки:* 16 з 9 дощок; *рамок на полях:* 8 з 1 дошки.

*Інв. АЛ – 408.*

Екз. деф., немає 1–46, 49–52, 80–81, 88–89, 92, 94, 96–97, 104–106, 112–113, 147, 150, 206, 210, 215, 300, 309, 313, 342–470 арк., 47–48, 53, 90 арк. збереглися частково. Відсутні та ті, що частково збереглися відновлені рукописом до 472 арк. Всього у примірнику налічується 472 аркуші. Заставки розмальовані аквареллю.

26,5 x 17,5 см.

*Записи:* 1) арк. форзац верхньої кришки оправи – “Сия книга Петра Сахарова”;

2) “Помошник пристава Глобов”;

3) “Из архива Черн. Дух. консистории № 1 изъята председат. Ц.а. комитета М. [Доброгаевым] 1913 г. 30 окт.”

4) арк. 164 – “Книга Триоть посная Богоявл[енской]”.

*Оправа (XIX ст.)* – дошки, обтягнені шкірою з тисненням, застібки втрачені. *Обріз* пофарбований в синій колір.

*Походження:* архів Чернігівської духовної консисторії, № 1.

Зернова. – С. 15, № 10.

## Москва Друкарня “Печатный двор”

104. **Требник иноческий.**

20. VII. 1639.

1 пустий, 1–3, 1–10, 102, 1–4,5/8, 9–47, 48/49, 50–53, 53<sub>2</sub>–53<sub>5</sub>, 54–327, 327<sub>2</sub>, 327<sub>3</sub>, 328–382, 383/384, 385–387, 1 пустий, 388–406, 407/408, 409/410, 411–423, 1 пустий 1–63, 63<sub>2</sub>, 64–92, 1–15, 1 пустий, 16–18, 1 пустий = 552 арк.

2°. – *Сигн.:* [\*]<sup>4</sup> [\*]<sup>8</sup> [\*]<sup>2+1</sup> 1<sup>4+1</sup> [2]<sup>6+1</sup> 3<sup>8</sup>–5<sup>8</sup> 6<sup>8+1</sup> [7]<sup>10</sup> 8<sup>8</sup>–4<sup>18</sup> [\*]<sup>2</sup> 42<sup>8</sup>–48<sup>8</sup> 49<sup>4</sup> 50<sup>8</sup> 51<sup>8</sup> 52<sup>4</sup> 53<sup>8</sup> 54<sup>6</sup> 1<sup>8</sup>–11<sup>8</sup> 12<sup>4</sup> [\*]<sup>2</sup> [\*]<sup>8</sup> [\*]<sup>8</sup> [\*]<sup>4</sup>.

*Рядків:* 23. *Шрифт:* 90 мм.

*Друк у 2 фарби.*

*Орнамент:* ініціали: 1; *заставки:* 27 з 12 дощок; *рамок на полях:* 7 з 4 дощок.

*Інв. АЛ – 367.*

Екз. деф., немає 1пустий, 1–3, 1–10, 10<sub>2</sub>, (замість них вміщені рукописні аркуші з фрагментами друкованих), 328–387, 1 пустий, 1 пустий (після 423 арк.), 91–92, 1–15, 1пустий, 1 пустий (після 16–18, у свою чергу ці аркуші перенесені на початок книги і вміщені перед арк. 1). Таким чином у нашому примірнику налічується 462 арк.

26,5 x 16,5 см

*Запис:* арк.: 1–2, 4–14, 17, 19, 21–22, 24–25, 29, 33–34, 42, 48/49, 53, 56–57, 79, 83, 85, 127, 130, 154– “при черном священнике Лаврентые... Мосеев сын Муромцев... вотчины своея до Епифанскова уезда под Цебиным лесам деревни Медведева и по крестьянине своем по Денисе Петрове сыне и по жене ево Ксении и по их родителей взяты денги на что куплена у детей их у Овсея да у Кузмы Петр Аврамов да у Кондратья да подписал сию книгу я Демид своею рукою”. [XVI–XVII ст.]

На форзацах записи чорнилом богослужбового характеру. *Оправа* (XVIII ст.?) – дошки, обтягнені шкірою з тисненням. Є 2 застібки.

*Походження:* бібліотека Чернігівської духовної семінарії, № 2787, ін. № 4501.

Зернова. – С. 52, № 145.

## 105. Євангеліє.

19. І. 1640.

1–142, [1], 143–356, [1], 357–527, 492–494, 1 пустий = 533 арк.  
2<sup>о</sup>. – *Сигн.:* [1]<sup>8</sup> [2]<sup>8+1</sup> [3]<sup>8</sup> – [66]<sup>8</sup> [67]<sup>4</sup>.

*Рядків:* 15. *Шрифт:* 128 мм.

*Друк* частково у 2 фарби.

*Ілюстрації:* 5 (4 євангелісти і розп'яття).

*Орнамент:* ініціали: 5 з 4 дощок; *заставки:* 13 з 8 дощок; *рамки на полях:* 21 з 5 дощок.

*Інв. АЛ–171.*

Екз. деф., немає 1 арк.

25,6 x 16 см.

*Запис:* арк. форзац – “Из Ильинской ц.м. Почепа Мгл. у. 19 28 08”,  
V

також запис щодо вихідних даних книги.

*Оправа* (XVIII ст.) – дошки, обтягнені оксамитом.

*Оклад* (XIX ст.) – металевий, карбований, на верхній кришці 4 накладних наріжники з зображенням євангелістів, у середнику – “Господь Вседержитель”. На нижній кришці у середнику – “Голгофа” в обрамленні рослинного орнаменту. Є 3 пуклі і 2 застібки. На спинці рослинний орнамент.

*Обріз* пофарбований у червоний колір.

*Походження*: Чернігівський музей культів, № 1604 м.Почеп, Іллінська церква.

Зернова. – С. 53, № 147.

## 106. Євангеліє.

### 20. VII. 1644.

1 пустий, 1–66, 67/68, 69–76, 78–96, 97/98, 99–106, 117–132, 132, 132, 132–201, 201–247, 247<sub>2</sub>, 248–273, 273–432, 473–531, 1 пустий = 486 арк.

2°. – *Сигн.*: 1<sup>8</sup>–29<sup>8</sup> 30<sup>8+1</sup> 31<sup>8</sup> 32<sup>8</sup> 33<sup>8+1</sup> 34<sup>8</sup>–60<sup>8</sup> 61<sup>4</sup>.

*Рядків*: 17. *Шрифт*: 128 мм.

*Друк* у 2 фарби.

*Ілюстрації*: 5 (4 євангелісти і розп'яття).

*Орнамент*: ініціали: 5 з 4 дощок; *заставки*: 13 з 6 дощок; *рамки на полях*: 21 з 7 дощок.

*Інв.* АЛ–172.

Екз. деф., немає 1 пустого, 78 арк.

36 x 23,5 см

*Запис*: арк. 1–28 – “Сия книга Евангелие на престолное дал в дар Живоначальныя Троицы в Густынский монастыр князь Василий Питрович Львов Ярославской”,

“Сие Евангелие святое обители Густын, Монастыра Прилуцкого Густинского, храма Живоначальной Троицы. Оправленое коштом монастырским за Иосифа Товстушича игумена Густинского з братьями року АХНГ” (1653 р.)

*Оправа* (XVII ст.) – дошки, обтягнені малиновим оксамитом.

*Оклад* (1653 р.) – срібний, позолочений, виконаний у техніці карбування та гравіровки. На верхній кришці по кутах у медальйонах зображення 4-х євангелістів. У середнику – “Розп'яття з предстоячими”, навколо нього медальйони з зображеннями знарядь катувань, гроба Господня, “Спаса”, 4-х ян-

голів. На нижній кришці, у середнику зображення “Успіння Богородиці”. Є 4 пуклі, прикрашені прорізним рослинним орнаментом, фрагмент застібки, прикрашений прорізним орнаментом.

*Обріз* золотий з тисненням.

*Походження*: Чернігівський музей культів, № 5731. Густинський монастир, ризниця Троїцького монастиря.

Зернова. – С. 59, № 172.

### 107. Мелетій Смотрицький. Граматика.

#### 2. II. 1648.

1 пустий, 1–63, 74–329, 331–388 = 378 арк.

4°. – *Сигн.*: 1<sup>8</sup>–47<sup>8</sup> 48<sup>2</sup>.

*Рядків*: 19. *Шрифт*: 78 мм.

*Друк* частково у 2 фарби.

*Орнамент*: ініціали: 1; *заставки*: 16 з 3 дощок.

*Інв.* АЛ–667.

Екз. деф., немає 1 пустого, 1, 6, 7 арк.

22 x 16 см.

*Записи*: 1) арк. 2–21 – “Сия глаголема... славянороссійская приказу Большого дворца подьячего Ивана Федотова сына Реброва”, 2) арк. 55–81 – “Сия книга духовеная приказу Большого дворца Грамматика подьячего Ивана Реброва а у него Ивана купил Поместного приказу подьячий Иван Климов то есть в прошлом 1700 году сентября в 4 день”.

3) арк. 388 (зворот) – “1700 сентября в 4 день приказу Большого дворца подьячий Иван Ребров продал сию книгу грамматику Ивану Климову а подписал своею рукою”.

*Оправа* (XVIII ст.) – дошки, обтягнені шкірою з тисненням.

*Походження*: ЧЄД, № 648.

### 108. Євангеліє.

#### 29. VIII. 1657.

арк. 1, с. 1–14, арк. [2], 1–6, арк. [1], с. 15–76, 76–219, 219–228, 1–8, 229–279, 290–380, арк. 1–5, с. 381–386, 386–611, арк. 1–5, [1], с. 612–780, [1], 2 пустих, 2 пустих, 1–32, 31–129, 1 пуста = 960 с. = 480 арк.

2°. – *Сигн.*: 1<sup>8+2</sup> [1]6 [2]<sup>8</sup> 3<sup>8</sup>–14<sup>8</sup> 15<sup>10+1</sup> 16<sup>8</sup>–238 24<sup>8+5</sup> 25<sup>8</sup>–38<sup>8</sup> 39<sup>8+5</sup> 40<sup>8</sup>–49<sup>8</sup> 1<sup>8</sup> 2<sup>9</sup> 3<sup>8</sup>–8<sup>8</sup> 9<sup>2</sup>.

*Рядків:* 18, 26. *Шрифти:* 127, 88 мм.

*Друк* у дві фарби.

*Ілюстрації:* 5 (4 євангелісти і розп'яття).

*Орнамент:* ініціали: 4 з 4 дощок; *заставки:* 28 з 12 дощок; *кінцівки:* 12 з 3 дощок; *рамки на полях:* 20 з 6 дощок.

*Інв. АЛ-173.*

Екз. деф., немає сторінок, 2 пустих, 2 пустих.

29 x 20 см.

*Запис:* с. 15–51 – “Сия книга глаголемая Евангелие на престо-  
льное надали мы на церковь божественную я раб божий  
Исай Диомидович и я раб божий Стефан Исаевич и я раб бо-  
жий Кондрат Лукьянович ... нашими до церкви ... господа  
бога и спасителя нашего Иисуса Христа и абы не было отда-  
лено от той церкви под проклятием святых отец тии иже в  
Никей деялося року 1681 месяца апреля 30 дня за презви-  
терства велебного отца Николая священников вознесенских  
березенских за ктитора на той час Афанасия Исаевича... Беле-  
ченского”.

*Оправа* (XVIII ст.) – дошки, обтягнені синім оксамитом з  
срібними позолоченими накладками. На верхній кришці  
медальйони з гравірованими зображеннями 4-х євангелістів,  
середник – “Розп'яття з предстоячими” у обрамленні рослин-  
ного орнаменту і янгола. На нижній кришці – 4 орнаментова-  
них, прорізних наріжника, у середнику, вірогідно, зображен-  
ня святих: чернігівського князя Михайла і боярина Федора  
(одна фігура втрачена). Є залишки застібок.

*Обріз* золотий з тисненням.

*Походження:* Чернігівський музей культур, № 73

#### 109. Інв. АЛ-174

Екз. деф., немає с. [2], 2 пустих, 2 пустих.

32,7 x 20,5 см.

*Запис:* 1) тит. арк. – “Пересматривали иерей Стефан Ила-  
рионов, иерей Алексей Стефанов”;

2) арк. 129зв. останнього рахунку – “Церкви Соборной все-  
милостивого Спаса в городе Чернигове сия книга”;

3) на форзаці, друкарським способом – “Сие св. Евангелие  
принадлежит Черниговскому Спасо-Преображенскому собору;  
по ветхости своей к употреблению не годилось, но, в 1888

году стараннями соборного старости черниговского губернатора действительного статского советника Александра Константиновича Анастасьева, при управлении епархией преосвященным епископом Вениамином и кафедральным протоиереем Григории Дьяконове реставрирована в мастерской Исаия Матвеевича Андреева в Чернигове”.

*Оправа* (XIX ст.) – дошки, обтягнені фіолетовим оксамитом з срібними накладками. На верхній кришці 4 медальйони у обрамленні рослинного орнаменту з гравірованими зображеннями євангелістів, середник – “Розп’яття з предстоячими” у обрамленні рослинного орнаменту, 10 зірок і 6 янголів. На нижній кришці середник з гравірованим зображенням Богоматері з немовлям у обрамленні рослинного орнаменту і 6 зірок. Є 4 пуклі, прикрашені зображеннями янголів, 2 орнаментовані застібки.

*Обріз* золотий.

*Походження:* Чернігівський музей культів, № 6561, 3305 Чернігівський Спаський собор.

#### 110. Інв. АЛ-175

Екз. деф., немає 2 пустих після 780 с.

*Оправа* (XVII ст.) – дошки у срібному окладі з позолотою, виконаному у техніці карбування і гравіровки. На верхній кришці у наріжниках гравіровані зображення євангелістів, у середнику – “Розп’яття з предстоячими”, навколо 4 янголи і 2 медальйони з гравірованими зображеннями “Зшестя у пекло”, “Покладання до труни”. Між наріжниками прорізний Орнаментований бордюр. На нижній кришці у наріжниках гравіровані зображення Василя Великого, Григорія Богослова, Іоанна Златоуста, Іафата Великого, у середнику – “Успіння Богородиці”, навколо 4 восьмикутних зірки і 2 медальйони з зображеннями – “В’їзд Христа до Іерусалиму” та “Преображення Господнє”. Спинка складається з 4 прорізних Орнаментованих планок. Є 1 Орнаментована застібка.

*Обріз* золотий з тисненням.

*Походження:* Чернігівський музей культів, № 5732, ризниця Троїцького монастиря.

Зернова. – С. 84, № 273.

111. Служебник, частина І. Літургіарій.

1. VII. 1658.

2 (титул 1-ї частини і зв.), 2 (титул загальний і зв.), [4], 2 пустих, [54], 2 пустих, 1–171, 1 пуста, 172–272, 272–333, 1 пуста, 334–361, [1], 362–422, 1 пуста, 423–432, 1 пуста, 433–441, 443–457, 457–614, 2 пустих, 615–694 = 768 ст. = 384 арк.

4°. – Сигн.: [\*]<sup>4</sup> а<sup>8</sup>–в<sup>8</sup> г<sup>4</sup> 1<sup>8</sup>–44<sup>8</sup>.

Рядків: 15–16. Шрифт: 87 мм

Друк у 2 фарби.

Ілюстрації: 3 (дискос, чаша, просфора).

Орнамент: ініціал: 1; заставки: 22 з 8 дощок; кінцівки: 4 з 1 дошки; рамки на полях: 11 з 3 дощок.

Інв. АЛ–452.

Екз., деф., спочатку на 12 аркушах вміщений рукопис “Чин бываемый на поставление священосца и деспота” та інші [XVII ст.], немає сторінок: 2 пустих, [54], 2 пустих, 1–46, 133–171, 1 пуста, 475–480, 489–614, 2 пустих, 615–662; наявні сторінки 663–694 вміщені перед сторінкою 471.

19,2 x 15,4 см.

Запис: арк. форзац у кінці книги – “И в лето ЗРЗЕ (1657) мца ок КА (21) поидох на Иерусалим от стие горы Афонские, Михаил митрополит коласийский, и кратовский, с племеником родным, иеромонахом Дамаскином, и диаком Никодимом, и ходихмо у Египту, и от Египта у Иерусалим, фр. мца ЗІ (17) день и по вса тая места и деже Христос сам, с пречистых ног плотию своею ходил, и тамо облобызахмо святого гроба Христова и святых местах, так оттуду помощию божию приидохмо к Москве, к праведному судару, царю и великому князю, Алексею Михайловичю, всея Руси, у лето ЗРЗS (1658) мца дек. І (10) днь и поставише на Троицко подворие Богоявленского монастыра близ сударева, и патриаша двора, и ту сей престава, племенник, мой иеромонах Дамаскин, у лето ЗРЗS (1658) мца сеп. А (1) день, Є (5) часу, у среду, днем своею рукою подписах, мца сеп. З (7) днь и гроб его на десную страну церковную, буд ему вечная память, да вечный покой, и повеза сию ...ию диакон Никодим”.

2) “Помяни господи душу раба божия Андрея раба божия Иоанна Мафея Павла Игнатия Марка Василия ” [XVIII–XIX ст.]



3) “Благородни господин Лум(т)енский мой благодетелю присланное к вам (квит) вашего благородия письмо чрез Павла полученное юна чосла 4 то изволили к нам писать на которое писание удалотворить”. [XVIII–XIX ст.] Тут же вміщені записи богослужбового змісту [XVIII–XIX ст.ст.].

*Оправа* (XVIII ст.) – дошки, обтягнені шкірою з тисненням, є 2 застібки.

*Походження:* ЧЄД, № 705

Зернова. – С. 86, № 279

## 112. Євангеліє.

**18. І. 1663.** (дата спочатку надрукована з помилкою: 1662, потім зроблена коректура: 1663).

[1], 1–13, [1], 14–94, 94–122, 123/124, 125–161, 162/163, 164–177, 178/179, 180–201, 208, [1], 203–220, 231–318, 320–327, 358, 1–5, [1], 329–413, 1 пустий, 414–477 = 474 арк.

2<sup>o</sup>. – *Сигн.*: 1<sup>8</sup> 2<sup>6</sup> [\*]<sup>8</sup> 3<sup>8</sup> – 14<sup>8</sup> 15<sup>10</sup> 16<sup>8</sup> – 23<sup>8</sup> 24<sup>10+3</sup> 25<sup>8</sup> – 38<sup>8</sup> 39<sup>8+5</sup> 40<sup>8</sup> – 57<sup>8</sup>.

*Рядків:* 26, 18. *Шрифти:* 127, 85 мм.

*Друк* у 2 фарби.

*Глюстрації:* 5 (4 євангелісти та розп'яття).

*Орнамент:* ініціали: 4 з 4 дощок; *заставки:* 27 з 10 дощок; *кінцівки:* 10 з 3 дощок; *рамки на полях:* 21 з 4 дощок.

*Інв. АЛ–176.*

Екз. деф., немає 12 арк., замість 146–147 арк. вміщені рукописні аркуші, немає 196–199, 203, 327, 5, 434–436, 470, 474 арк. 31,3 x 20,2 см.

*Оправа* (XVII ст.) – дошки, обтягнені малиновим оксамитом.

*Оклад* (XVII ст.) – срібний, позолочений, карбований. На верхній кришці у середнику зображені Ісус Христос на троні, Богоматір та Іоанн Хреститель, вище нього, у медальйоні “Богоматір з немовлям”, нижче середника, у медальйоні – архангел Михаїл, у накладних наріжниках карбовані зображення 4-х євангелістів, поле кришки прикрашене прорізним карбованим орнаментом. На нижній кришці у центрі герб Михайла Лежайського: на геральдичному щиті 4-кутний хрест, прикріплений до ланцюжка у вигляді квіткові гірлянди, над щитом – митра, навколо прорізний, рослинний орнамент, у

котрому вплетені літери: “МЛАВСНС” (Михаил Лежайський архимандрит Всемилоствитого Спаса Новгород Северского). Є 4 пуклі. Навколо кришки бордюр із смуг з рослинним орнаментом.

*Обріз* золотий з тисненням.

*Походження*: Чернігівський музей культів, № 714.

### 113. Інв. АЛ-1512

Екз. деф., немає 125, 358 арк.

29 x 19 см

*Запис*: 1) арк. титул – 46 арк. – “Великий государь, царь и Великий князь Алексей Михайлович всея Великия и Малыя и Белья России самодержец и многих государств и земель восточных и западных и северных отчич и дедич и наследник государь и обладатель его царское престветлое величество пожаловал сию книгу Евангелие на престольное Черниговской области в Сосницком уезде в Макошинской монастырь в церковь Николая Чудотворца а дана сия книга ис приказу Большого дворца лета 7175 (1666 р.) мая во второй день”.

2) арк. титул – 27 арк. – “1804 года оправлено сие Евангелие на престольное вновь собственным коштом и собственными своими руками священника Иоанна Беловского Бучинского в церковь Первоверховных апостол Петра и Павла и женою его Анастасиею Максимовною и чад его буди ему память в век”.

*Оправа* (1804 р.) – дошки, обтягнені малиновим оксамитом, металеві накладки не збереглися. Є фрагменти застібок.

*Обріз* золотий з тисненням.

*Походження*: Сосницький краєзнавчий музей.

Зернова. – С. 92, № 301.

### 114. Євангеліє.

**Х. 1681.**

[1], с. 1–760 = 762 с. = 381 арк.

2о. – *Сигн.*:  $1^{1+10} 2^8 - 40^8 41^6 42^8 - 47^8 48^4$

*Рядків*: 20, 30. *Шрифти*: 127, 85 мм.

*Друк* у 2 фарби.

*Сторінки* у лінійних рамках та з складаних прикрас.

*Ілюстрації*: 5 (4 євангелісти та розп'яття).

*Орнамент*: ініціали: 90 з 21 дошки; *заставки*: 46 з 10 дощок; *кінцівки*: 27 з 3 дощок; *рамки на полях*: 266 з 8 дощок.

*Інв. АЛ* – 178.

Екз. повний.

42,5 x 27,5 см

*Оправа* (XVIII ст.) – дошки, обтягнені зеленим оксамитом.

*Оклад* (XVIII ст.) складається з срібних позолочених гравірованих накладок. На верхній кришці наріжники з медальйонами, у яких гравіровані зображення євангелістів. Навколо медальйонів карбований рослинний орнамент. У середнику медальйон з гравірованим зображенням “Розп’яття з предстоячими” у обрамленні рослинного орнаменту, над середником вміщено хрест. На нижній кришці у середнику гравіровані зображення св. Антонія Печерського Любецького у обрамленні рослинного орнаменту. Є 3 пуклі та 2 гравіровані застібки з зображенням Богоматері та св. Іоанна.

*Обріз* золотий з тисненням.

*Походження*: Чернігівський музей культур, № 3011, 9832.

115. *Інв. АЛ*–179.

Екз. повний.

44 x 28 см

*Записи*: 1) тит. арк. – “Иоанн Яблонский, иерей Стефан Иларионов”;

2) на пустій сторінці перед сторінкою 20 – “изволением Бога отца, благословением Бога сына, и поспешением Бога духа святого совершися сие святое Евангелие в року 1688 на честь того ж Бога всемогущаго к Троице святой славемага молитвами пресвятыя Богородица. Предстательством святытеля Христова архиерея и чудотворца Николая к того ж святаго и всечестнаго храму надана коштом и накладом к богу зешлого человека божия Власия Н: мещанина чернеговского и з жоною своею Устинию и сынами Николаем и Иосифом. И вечными часы офированное и памятку его тут на земли дочасную а в небе вечную, которым буде милость господня ныне и всегда и в дни праведнаго твоего и нелицемерного Господи суда й кому ж до воздожня, аминь. Деялося тое в року вышешописанном за убогим оправе и претруднем старанием священствующего в то время Григория Долинского презвитера

при том же Святителя Христова Николая в Чернигове на новом месте храму: Роблено на Гданску через перевоз славетноуруженного пана Иосифа Лапицкого мещанина урядового Слуцкого, буде ему милость божия, вас же пречестных честных и побожных сего писания читателей прошу покорне о достоуверение же так а не иначе было, а если бы хто неправым, способом мел сие святое Евангелие от церкви вышеописанной отняти таковый да будет анафема, еже писах, аминь”.

*Оклад* (1688 р.) – срібний, позолочений, карбований, виготовлений у Гданську. На верхній кришці по кутах 4 медальйони зображенням евангелістів, у середнику – “Трійця”, увінчена “Розп’яттям”, навколо медальйонів рослинний орнамент. На нижній кришці, у середнику зображення св. Николая, по кутах 4 медальйони зображенням святих Василя Великого, Григорія Богослова, Іоанна Дамаскіна, Іоанна Златоуста. Навколо медальйонів рослинний орнамент. Є 2 застіжки з зображенням апостолів Петра і Павла та янголів. Спинка прикрашена карбованим рослинним орнаментом, бортики – гравірованим.

*Обріз* золотий з тисненням.

*Походження*: Чернігівський музей культів, № 2356, 227, Миколаївська церква, м. Чернігів.

116. Інв. АЛ – 181.

Екз. повний.

39 x 24 см.

*Записи*: 1) тит. арк. – “Пересматривали иерей Стефан Иларионов иерей Алексей Стефанов”;

2) с. 21–39 – “Сию книгу Евангелие Святое власным коштом и накладом своим уруженный его Мл пан Василий Дунин Борковский полковник войска их царского пресветлого Величества Запорозкого Чернеговский, так оздобне и оправивши за отпущение грехов своих надал до храму Преображения Господня соборной мурованой церкви в самом месте Чернегове воруючи под проклятием святых и богоносных отец анафема. Абы ей от сего храму жадным способом нехто не важился отдаляти, в Чернегове тысяча шестсот осемдесят пятого року месяца ноеврия 9”.

*Оклад* (1685 р.) – срібний, карбований, на верхній кришці, в

середнику – “Преображення Господнє”, над ним зображення Бога-отця, по кутах, у медальйонах – 4 євангелісти, поле прикрашене рослинним орнаментом. На нижній кришці, в середнику – “Хрещення Ісуса Христа”, над ним – зображення Бога-отця, по кутах, у медальйонах зображення Василя Великого, Іоанна Златоуста, Григорія Богослова, св. Миколи Чудотворця, поле прикрашене рослинним орнаментом, у нижній частині кришки карбований герб Дунина-Борковського у обрамленні стрічок з літерами: “ІДВРХС”, “1685” і з клеймами: “W” у серці, “GH”. Є 1 карбована застібка з вищезгаданими клеймами, прикрашена рослинним орнаментом. Спинка і бортики прикрашені карбованим рослинним орнаментом.

*Обріз золотий.*

*Походження:* Чернігівський музей культів, № 5969, 2350, Чернігівський Спаський собор.

**117. Інв. АЛ – 182**

Екз. повний.

43,7 x 28 см.

*Запис:* арк. форзац – “Макошинского мужеского монастыря”.

*Оправа* (XVII ст.) – дошки, обтягнені зеленим оксамитом.

*Оклад* (XVII ст.) – срібний, позолочений, карбований. На верхній кришці у наріжниках зображення євангелістів, у середнику – “Розп’яття з предстоячими”, навколо якого “Покладання до труни”, “Тайна вечеря”, знаряддя тортур, на 6 окремих медальйонах зображені “Страсті Христові”. На нижній кришці у середнику “Успіння Богородиці”, обабіч якого “Св. Антоній” та “Св. Феодосій” у 2 медальйонах зображення “Св. Миколи” та “Преподобного ієромонаха Пафнутія”. Є 2 Орнаментованих пуклі та прорізний Орнаментований бордюр. На спинці 4 Орнаментованих накладки та 3 перемички.

*Обріз* золотий з тисненням.

*Походження:* Чернігівський музей культів, № 5739, 4, 35–14, ризниця Троїцького монастиря.

**118. Інв. АЛ – 183.**

Екз. повний.

43,5 x 27 см

*Запис:* арк. форзац – “Исключено из описи указом Черниговской духовной консистории от 14 октября 1859 г. за № 10392”.

*Оклад* (XVIII ст.) – срібний, карбований, на верхній кришці 4 медальйони з зображенням євангелістів, у середнику – “Коронування Богоматері”, над нею Бог-отець та Бог-дух святий, обрамляють постать Богоматері рослинний орнамент і зображення янголів. На нижній кришці у обрамленні рослинного орнаменту постать св. Іллі?, нижче герб Мокрієвичей – “Богорія”. Є 4 пуклі і 1 орнаментована застібка.

*Обріз* золотий з тисненням.

*Походження:* Чернігівський музей культурів, № 5744, 2352.

Зернова. – С. 109, № 369.

### 119. Апостол.

**V. 1684.**

[1], 1–295, 297–352 = 352 арк.

2°. – *Сигн.:* 1<sup>1+8</sup> 2<sup>8</sup>–36<sup>8</sup> 37<sup>1+6</sup> 38<sup>8</sup> – 44<sup>8</sup>

*Рядків:* 26. *Шрифт:* 86 мм

*Друк* у 2 фарби.

*Сторінки* у рамках з складаних прикрас.

*Ілюстрація:* ап. Лука.

*Орнамент:* ініціали: 22 з 7 дощок; *заставки:* 90 з 21 дошки; *кінцівки:* 32 з 5 дощок; *рамки на полях:* 55 з 11 дощок.

*Інв. АЛ* – 184

Екз. повний.

31 x 20,5 см

*Запис:* арк. форзац – “Принадлежит Черниговскому кафедральному собору. 1883 года марта 23 дня”.

*Оправа* (XIX ст.) – дошки, обтягнені малиновим оксамитом з срібними медальйонами XVII ст., виконаними в техніці карбування, гравіровки, чорніння і золочення. На верхній кришці 5 медальйонів із зображеннями Вседержителя, євангелістів Луки, Марка, Матвія та апостола Андрія. На нижній кришці 6 медальйонів із зображеннями євангеліста Іоанна, апостолів Павла, Петра, Симона, Фоми, Пилипа та з гравірованим текстом: “Лета ЗРЧЄ (7195) мца септемвриа в А (1) днь построил сию книгу стых аптл в серебряной оправе преосвященного Маркелла Митрополита Псковскаго и Изборскаго ризничей

иеродиакон Ипатий на свои келлейные денги во обитель престыя Трцы в Густынский мнтръ на свое обещание помяновение ради дши своея и сродников своих". (1686 р.)

*Походження:* Чернігівський музей культів, № 6570, Чернігівський Спаський собор.

Зернова. – С. 113, № 388.

## 120. Євангеліє.

**V. 1685.**

[1], 1–375, 1 пустий = 377 арк.

4<sup>о</sup>. – *Сигн.:* 1<sup>1+8</sup> 2<sup>8</sup> – 47<sup>8</sup>.

*Рядків:* 19, 22. *Шрифти:* 85, 76 мм.

*Друк у 2 фарби.*

*Сторінки у лінійних рамках.*

*Ілюстрації:* 5 (4 євангелісти та розп'яття).

*Орнамент:* ініціали: 5 з 4 дощок; *заставки:* 45 з 22 дощок; *кінцівки:* 15 з 4 дощок; *рамки на полях:* 20 з 6 дощок.

*Інв. АК – 931.*

Екз. деф., збереглися лише арк. 241–266 з 1 ілюстрацією (євангеліст Іоанні), 1 кінцівкою, 3 заставками, 1 ініціалом та 2 рамками на полях.

*Походження:* довоєнні музейні надходження.

Зернова. – С. 114, № 393.

## 121. Євангеліє.

**IX. 1688.**

[1], 1–144, 144–494, 1 пустий = 497 арк.

2<sup>о</sup>. – *Сигн.:* 1<sup>1+8</sup> 2<sup>8</sup> – 62<sup>8</sup>.

*Рядків:* 17, 25. *Шрифти:* 126, 84 мм.

*Друк у 2 фарби.*

*Ілюстрації:* 5 (4 євангелісти та розп'яття).

*Орнамент:* ініціали: 5 з 5 дощок; *заставки* 46 з 15 дощок; *кінцівки:* 29 з 4 дощок; *рамки на полях:* 20 з 5 дощок.

*Інв. АЛ–222.*

Екз. деф., немає тит. арк. 1, 144 другого рах., 1 пустаго арк., 1 ілюстрації. (св. Матвій),

36 x 23, 5 см.

*Запис:* арк. 14–26 – “Сие Евангелие святое куплено и оправлено оздоблено коштом власним й накладом их царского

пресветлого величества войска запорозского Черниговского полковника его милости пана Якова Лизогуба а надано до храму Рождества Пресвятой Богородицы от его ж новосозданную в мeste Седневе варуючи под неблагословением и проклятием святых и богоносных отец иже бы нехто жадным способом неважилс сия Евангелия Святого от того храма вечно отдаляти подписано рок 1692 месяца септеврия 21 дня”.

*Оклад* (XVII ст.) – срібний з позолотою, карбований. На верхній кришці у обрамленні рослинного орнаменту, у середнику “Преображення Господне”, по кутах, у медальйонах зображення евангелістів. На нижній кришці у обрамленні рослинного орнаменту середник із зображенням “Різдва Богородиці”, по кутах, у медальйонах зображення святих Григорія, Іоїля, Миколи та Василія Великого. На верхньому бортику спинки герб Якова Лизогуба: на французькому щиті – рука, яка тримає шаблю, по боках від неї літери “Я”, “Л”, навколо щита картуш, по краях якого літери “П”, “Ч”. Є 2 застібки з зображенням Богоматері з немовлям.

*Обріз* золотий з тисненням.

*Походження*: Чернігівський музей культурів, № 2371.

Зернова. – С. 118, № 414.

## 122. Євангеліє.

VIII. 1689.

1–6, 1–620 = 626 с. = 313 арк.

1<sup>о</sup>.

*Рядків*: 16, 32. *Шрифти*: 254, 173 мм

*Друк* у 2 фарби.

*Сторінки* у гравірованих рамках.

*Ілюстрації*: 4 (евангелісти).

*Орнамент*: ініціали: 396 з 61 дошки; *заставки*: 9 з 6 дощок чи 5 з 2 дощок; *кінцівки*: 3 з 1 дошки чи відсутні; *рамки навколо сторінок* 682 з 1 дошки чи відсутні; *уставки* у клейма рамок 259 з 1 дошки чи відсутні.

*Інв.* АЛ–185.

Екз. повний.

62,5 x 43 см

*Записи*: с. 5 – “В лето от воплощения сына божия тысячное семсот первое его милость пан Карп Мокриевич Анна



Кохановская малжонкове при пану Самуилу и Демяну чадех своих, в уплату святого Евангелия сего дали тысячу золотых, должен будет нынешний преосвященный Иоанн архиепископ, и по нем будучие архиереи до состояния катедры Чернеговския, о их здравии и воздаянии, после ж де о вечном упокоении господя Бога молити. Его милость пан Карп дал за келех золотых пятьсот”.

*Оправа* (XVIII ст.) – дошки, обтягнені малиновим оксамитом.

*Оклад* (XVIII ст.) – срібний, карбований, з фініфтевими медальйонами. На верхній кришці у середнику – великий фініфтевий медальйон з зображенням “Ісус Христос на троні”, обрамлений високим бордюром з карбованим рослинним орнаментом. Навколо 10 фініфтевих медальйонів з євангельськими сюжетами у обрамленні аканту. У накладних наріжниках у обрамленні аканту фініфтеві медальйони з зображеннями євангелістів Луки, Марка та Іоанна (зображення Матфея відсутнє). У маленьких медальйонах зображення Боготця та св. Духа, Іоанна Златоуста, св. Бориса, св. Афанасія, св. Амвросія, св. Кирила, св. Миколая, св. Іоанна (Матики?), св. Григорія Богослова. На нижній кришці у середнику карбоване зображення “Знамення” у обрамленні рослинного орнаменту з голівками янголів (один з них у короні) та хреста. До орнаменту вплетенія літера “М” у підкові. По кутах 4 карбованих розетки – пуклі прикрашені рослинним орнаментом. Між ними у верхній частині фініфтевий медальйон у вигляді серця з зображенням Іоанна Предтечі, укріплений на позолоченій карбованій овальній пластинці, внизу – карбоване зображення герба Мокрієвичей – “Богорія”, навколо якого були накладні літери “К” та “М” (тобто Карпо Мокрієвич), На срібних деталях оклада є клейма: виноградне гроно та літери SK у колі. На спинці карбовані зображення Богоматері, 6 біблійних царів та Іесея. Є 2 застібки з карбованими зображеннями серафимів.

*Обріз* золотий з тисненням.

*Походження*: Чернігівський музей культур, № 2363, 5737, ризниця Троїцького монастиря.

123. Інв. АЛ–217.

Екз. повний, належить до 1 групи (див. Зернову).

64,5 x 43 см

*Записи:* 1) с. 6 першого рах. – с. 37 другого рах. – “Сию Евангелие великое возвращающесея з царствующего Санктпетербурга з монаршою грамотою в великом граде Москве в верхней типографии в секстернах в монастырь Каташинский за общие монастырские денги за двадцать пять рублей во двадцать третье лето игуменства отца нашего всесчестнаго иеромонаха Калиста Ращины монах Александр Шкляревич купил в року 1720 месяца декабря 29 дня”;

2) арк. форзац – “Каташинского монастыря”

*Оправа* (XVIII ст.) – дошки, обтягнені малиновим оксамитом.

*Оклад* (XVIII ст.) – срібний, карбований, з накладними деталями. На верхній кришці у середнику – “Зшестя до пекла” (?) у обрамленні рослинного орнаменту, у накладних наріжниках – зображення 4-х євангелістів у обрамленні рослинного орнаменту, поле прикрашене сіткою, на перехресті якої 4-х пелюсткові квіти, навколо бордюру із стилізованим рослинним орнаментом, є клейма – двоглавий орел. На нижній кришці у середнику – “Благовіщення” у обрамленні рослинного орнаменту, у накладних наріжниках 4 пуклі прикрашені стилізованим рослинним орнаментом, поле прикрашене сіткою, на перехресті якої 4-х пелюсткові квіти, навколо бордюру із стилізованим рослинним орнаментом. Спинка прикріплена до верхньої і нижньої кришки смугами з 8 заклепками з кожного боку, на спинці зображення св. Миколи і 6 орнаментованих розеток. Є 1 застібка з зображенням апостола Павла у обрамленні рослинного орнаменту.

*Обріз* золотий з тисненням.

*Походження:* Чернігівський музей культів, № 5743, ризниця Троїцького монастиря.

Зернова. – С. 119, № 419.

**124. Мінея службова. Лютий.**

**XI. 1690.**

[1], 1–295 = 296 арк.

2°. *Сигн.:* 1<sup>1+8</sup> 2<sup>8–34</sup> 3<sup>57</sup> 3<sup>68</sup> 3<sup>78</sup>

*Рядків:* 27. *Шрифт:* 84 мм.

*Друк* у 2 фарби.

*Орнамент:* заставки: 34 з 8 дощок; кінцівки: 2 з 2 дощок.

*Інв. АЛ – 1508.*

Екз. деф., немає 25–32 арк.

30,3 x 18 см.

*Запис:* титул арк. зв. – “Сия книга глаголема мая февраль пресвященного Никодима митрополита призринского куплена ценою талярей три: року 1694 марта 17”.

*Оправа* (XVII ст.) – дошки, обтягнені шкірою з тисненням.

*Походження:* Сосницький краєзнавчий музей.

Зернова. – С. 121, № 427.

**125. Мінея службова. Жовтень.**

**VIII, 1692.**

[1], 1–344, 1–16 = 361 арк.

2°. – *Сигн.:* 1<sup>1+8</sup> 2<sup>8</sup> – 43<sup>8</sup> 1<sup>8</sup> 2<sup>8</sup>

*Рядків:* 28. *Шрифт:* 84 мм.

*Друк* у 2 фарби.

*Орнамент:* *заставки:* 37 з 11 чи 12 дощок; *кінцівки:* 4 чи 3 з 2 дощок.

*Інв. Вр – 77/1*

Екз. деф., немає титулу, 25 арк., від 16 арк. 2-го рахунку зберігся фрагмент.

30 x 19 см.

*Запис:* 1) арк. 2–8 – “И великие князи Иоанн и Петр Алексеевичи всея Великия и Малыя и Белья России самодержцы надали сию книгу Минею во вечное богомоле свое в Монастырь Троицкий Густынский Прилуцкий за игуменства Авксентия Якимовича року 1694 февраля 21 дня”.

2) верхня кришка оправи, зворот – “Любеч”.

*Оправа* (XX ст.) – картон, спинка обтягнена тканиною.

*Походження:* Чернігівський райвідділ культури.

Зернова. – С. 124, № 439.

**126. Євангеліє.**

**XII. 1698.**

[1], 1–503, 1 пуста = 506 сторінок = 253 арк.

2°. – *Сигн.:* 1<sup>1+8</sup> 2<sup>8</sup> – 31<sup>8</sup> 32<sup>4</sup>.

*Рядків:* 24, 36. *Шрифти:* 127, 83 мм.

*Друк* у 2 фарби.

*Сторінки* у лінійних та з складаних прикрас рамках.

*Ілюстрації:* 5 (4 євангелісти та розп'яття).

*Орнамент:* ініціали: 88 з 21 дошки; *заставки:* 40 з 13 дощок; *кінцівки:* 20 з 3 дощок.

*Інв. АЛ – 180.*

Екз. повний.

46,7 х 33 см.

*Запис:* с. 15–16 – “Сию книгу святую душеспасительных євангельских благоєвєствований надал ясновельможный его милость пан Иван Мазєпа гетман войск его царского прєсветлого величества запорожских до монастыря Домницкого при образє чудотворном прєсвятыя богородицы под городом Березною будучого. Року 1711 [?!] мєсяца гєнваря 4 дня”.

На титулі наклейка – “Библіотека Домницкого монастыря, отд. I, № 2”.

*Оправа* (XVIII ст.) – дошки, обтягнені малиновим оксамитом.

*Оклад* (XVIII ст.) – срібний, позолочений, виконаний у техніці карбування з фініфтевими медальйонами. На верхній кришці у наріжниках 4 медальйони, у 2-х з них фініфті з зображеннями євангелістів Луки та Марка (з втратами), фрагмент зображення Іоанна, у 4 медальйоні фініфть відсутня. У середнику фініфтевий медальйон із зображенням Вседержителя. Усі медальйони в обрамленні червоного та зеленого скла та карбованого орнаменту. На нижній кришці, у середнику “Знаряддя тортур”, наріжники з 4 пуклями у обрамленні рослинного орнаменту. На спинці 3 накладки, прикрашені рослинним орнаментом. Є 1 застібка із зображенням янгола.

*Обріз* золотий з тисненням.

*Походження:* Чернігівський музей культурів, № 3006, 17291, 1371, 2.

127. *Інв. АЛ – 190.*

Екз. повний.

47 х 32,7 см

*Запис:* 1) с. 165–187 – “Року 1715 априля 14 а еже либ сие Евангелие тел бы от оной церкви Екатеринской [Черниговской] отобразь... буди жєлаго... со всем племям своим а во втором проклятый вечныя муки... божиим судом”.

2) с. 233–243 – “Господи напиши нас во книзе животной и даруй нам конец благий”.

*Оправа* (XVIII ст.) – дошки, обтягнені зеленим оксамитом.  
*Оклад* (XVIII ст.) – срібний, позолочений, карбований, гравірований. На верхній кришці у наріжниках медальйони з гравірованими зображеннями 4-х євангелістів у обрамленні рослинного орнаменту, у середнику гравіроване зображення – “Розп’яття з предстоячими” у обрамленні рослинного орнаменту та 4-х восьмикутних зірок. На нижній кришці у середнику гравіроване зображення святої Катерини у обрамленні рослинного орнаменту та 8 восьмикутних зірок. Є 4 орнаментовані пуклі та 1 застібка з зображенням апостола Петра. На спинці 2 орнаментовані накладки.

*Обріз* золотий з тисненням.

*Походження*: Чернігівський музей культів, № 9292, 2366.

Зернова. – С. 133, № 485.

**128. Федір Полікарпов. Буквар славно-греко-латинський, VI. 1701.**

[2], 1–8, [2], 1–49, [1], 50–67, [1], 68–79, [1], 80–119, 120/116, 117–121, [1], 1–12, [1], 13–17 = 159 арк.

4°. – *Сигн.*: [1]<sup>2</sup> 1<sup>1+8</sup> 1<sup>1+8</sup> 2<sup>8</sup> – 6<sup>8</sup> 7<sup>1+8</sup> 8<sup>8</sup> 9<sup>1+8</sup> 10<sup>1+8</sup> 11<sup>8</sup> – 15<sup>8</sup> 16<sup>4+1</sup> 1<sup>1+8</sup> 2<sup>4+1</sup> 3<sup>4+1</sup>

*Рядків*: 20, 17, 22–23, бл. 33. *Шрифти*: 72, 83, 60, 47 мм (кирилиця), 60, 50, бл. 30 мм (грецький та латинський).

*Сторінки* у лінійних рамках.

*Текст* частково у 2, 3 стовпця.

*Друк* частково у 2 фарби.

*Ілюстрації*: 7 фронтисписних гравюр, 4 текстові гравюри, 7 медальйонів із зображенням таїнств.

*Орнамент; заставки*: 12 з 6 дощок; *кінцівки*: 6 з 3 дощок. У Афанасьевої заставок 15 з 6 дощок, кінцівок 11 з 3 дощок, (у нашому прим. 10 кінцівок).

*Інв. АЛ* – 488.

Екз. деф., немає [2-х], після 8-го арк. [2-х], [1] вклеєний після 65-го арк., а не 67 арк., немає [1] після 12 арк. 3-го рахунку. 19 x 15 см.

*Оправа* (XVIII ст.) – дошки, обтягнені шкірою з тисненням. Є 2 застібки.

*Походження*: ЧСД.

Зернова II. – С. 1, № 2; Абрисимова. – С. 13, № 22; Афанасьева I. – С. 11, № 1.

## 129. Євангеліє.

### VIII. 1701.

[1], 1–457, 1 пустий = 459 арк.

2°. – Сигн.:  $1^{1+8} 2^8 - 56^8 57^{10}$ .

Рядків: 17, 25. Шрифти: 126, 83 мм.

Друк у 2 фарби.

Сторінки у лінійних рамках.

Ілюстрації: 5 (4 євангелісти та розп'яття).

Орнамент: ініціали: 5 з 5 дощок; заставки: 39 з 15 дощок; кінцівки: 14 з 5 дощок; рамки на полях: 4 з 2 дощок.

Інв. АК – 562.

Екз. деф., немає 1 пусого арк. після 457 арк.

28,5 x 18,5 см.

Запис: арк. 14–19 – “Сию книгу Евангелие святое оферовал и надал в обитель Любецкую до храму Трапезного Святителя Христова Иоанна Златоустого року 1703 марта 19 раб божий Иоанн Скоропадский асаул войска его царского пресветлого величества запорожского енералный”.

Оправа (XVIII ст.) – дошки, обтягнені фіолетовим оксамитом. Верхня кришка обшита жовтим оксамитом і прикрашена карбованою металевою пластинкою: у середнику, у вигляді восьмикутної зірки, – “Воскресіння Христове”, по кутах – зображення 3-х євангелістів (4-те вирване). Є клейма: “PI” чи “IA” у чотирикутнику, Георгій Победоносець, “84”.

Пластинка, мабуть, з іншого євангелія, бо датується XIX ст. На нижній кришці вишиті срібними та золотими нитками 2 гілки та 2 янгола.

Обріз золотий з тисненням.

Походження: Любецька селищна рада, 1983. До 01.1963 належало любецькій церкві.

Зернова П. – С. 2, № 3; Абросимова. – С. 13, № 23.

## 130. Леонтій Магницький. Арифметика.

### I. 1703.

[2], 1–18, 1–29, 3 табл., 30–177, 177<sub>2</sub>, 178–224, 1 табл., 225–282, 1 табл., 283–306 = 332 арк.

2°. – Сигн.:  $[1]^2 1^{10} 2^8 1^{1+8} 2^8 3^8 4^{8+3}$  табл. подвійн.  $5^8 - 27^8 28^{8+1}$  табл.  $29^8 - 35^8 36^{8+1}$  табл.  $37^8 38^8 39^2$ .

Рядків: 27 – 28, 30, бл. 36 (арк. 278). Шрифти: 83, 73, 60 мм.

Сторінки у рамках із складаних прикрас.

Друк у 2 фарби.

*Ілюстрації*: 3 мідерити з підписом “Михаил Карновский”, 46 ілюстрацій, малюнків, креслень.

*Орнамент: заставки*: 53 з 17 дощок; *кінцівки*: 12 з 4 дощок.

*Гравер*: Михайло Карновський.

*Інв. АЛ* – 382.

Екз. деф., немає 1-го титул. арк., таблиць після 224-го та 282-го арк., крім того [5]-й зошит з 12 аркушів, багато помилок у фоліації та тексті виправлені друкарським способом, відсутні гравюри М.Карновського. Можливо, маємо варіант видання.

30,5 x 18,5 см.

*Записи*: 1) арк. 1 другого рахунку – 11 – “Сия книга глаголемая арифметика Карамина Ивана славнева для обучения отроком изложена”.

2) арк. форзац – “Цена заплачена дванадцать рублей 1739 года Карп[н?]овской”

3) арк. 306зв. – “Продал школьник Петр (?) Иванов (?) сын Омачкин его Лаврентий Омачкин (далі латиною).

*Оправа* (XVIII ст.) – дошки, обтягнені шкірою з тисненням.

*Походження*: бібліотека ЧАК. Є також наклейка: “Из библиотеки купца посада Воронка Дмитрия Васильевича Карамина”.

Зернова П. – С. 6, № 15; Афанасьева І. – С. 18, № 12.

### 131. Євангеліє.

#### VIII. 1703.

[1], 1–268 = 269 арк.

2°. – *Сигн.*: 1<sup>1+8</sup> 2<sup>8</sup> – 33<sup>8</sup> 34<sup>4</sup>.

*Рядків*: 22, 33. *Шрифти*: 126, 83 мм.

*Сторінки* у гравірованих рамках.

Друк у 2 фарби.

*Ілюстрації*: 5 (4 євангелісти та розп'яття).

*Орнамент: заставки*: 13 з 8 дощок; *кінцівки*: 11 з 5 дощок; *ініціали*.

*Інв. АЛ* – 191.

Екз. повний.

41 x 26 см.

*Записи:* арк. тит. – 6: “Року божия 1720 месеца ноеврия 1 числа построися сие Евангелие святое тцанием иждивением келейным недостойного архиепископа Чернеговского Антония Стаховского до храму Ст: Стростотерпец Бориса и Глеба в доме архиерейском в Чернегове граде за отпушение грехов своих аминь.”

*Оклад* (XVIII ст.) – срібний, карбований, позолочений з фініфтевими медальйонами (Росія). На верхній кришці у середнику фініфтевий медальйон у вигляді хреста – “Воскресіння Христове”, навколо 4 медальйони із зображенням “Страстей Христових”, по кутах медальйони з зображеннями 4-х євангелістів, поле прикрашене прорізним карбованим рослинним орнаментом, на бордюрі клейма – двоглавий орел та літери “ПА”. На нижній кришці у середнику карбоване зображення знарядь тортур Христа. Поле і 4 медальйони у кутах прикрашені прорізним карбованим рослинним орнаментом, на бордюрі такі ж клейма, як і на верхній кришці. Спинка та бортики прикрашені карбованим і гравірованим рослинним орнаментом. Є 2 застібки з карбованими зображеннями святих і вищезгаданими клеймами.

*Обріз* золотий.

*Походження:* Чернігівський музей культів, № 5736, ризниця Троїцького монастиря.

Зернова II. – С. 8, № 18; Афанасьєва I. – С. 22, № 15.

### **132. Федір Полікарпов. Лексикон треязичний.**

**ХІІ. 1704.**

1–8, 1–206, 1–189 = 403 арк.

4<sup>о</sup>. – *Сигн.:* [1]<sup>8</sup> 1<sup>8</sup> – 25<sup>8</sup> 26<sup>6</sup> 1<sup>8</sup> – 22<sup>8</sup> 23<sup>5</sup> 24<sup>8</sup>.

*Рядків:* 28 (у 2 стовпця). *Шрифт:* 47 мм.

*Сторінки у рамках із складаних прикрас.*

*Орнамент: заставки:* 28 з 4 дощок; *кінцівки:* 13 з 7 дощок.

*Інв. АЛ–192.*

Екз. повний.

19,8 x 15,5 см.

*Записи:* 1) арк. 189 зв. – “Иоанн Иванов” (мабуть це друкар синодальної друкарні).

2) арк. форзац – “Из числа книг священника Могилянского”.



*Оправа* (XVIII ст.) – дошки, обтягнені шкірою з тисненням.

*Походження*: Чернігівський І радянський музей, № 491, 8342.

Зернова II. – С. 15, № 42, Афанасьєва I. – С. 30, № 32.

**133. Мінея службова. Липень.**

**XII, 1705.**

[1], 1–322, 1–16 = 339 арк.

2°. – *Сигн.*: 1<sup>1+8</sup> 2<sup>8</sup> – 39<sup>8</sup> 40<sup>10</sup> 1<sup>8</sup> 2<sup>8</sup>.

*Рядків*: 28. *Шрифт*: 83 мм.

*Друк* у 2 фарби.

*Орнамент*: *заставки*: 44 з 14 дощок; *кінцівки*: 4 з 3 дощок.  
(підраховано по нашому прим.)

*Інв. Вр-77/4.*

Екз. деф., немає титул. арк., 1–3 арк. першого рах.

30,5 x 19 см.

*Записи*: 1) арк. 19 – “Монастырю семигорского”.

2) арк. 4–6 – “Семигорского Каташинского за отпущение грехов своих и родителей моих иерея Нестора и Пелагии 712 августа...”

3) арк. 194 – “О горе души моей окояной о горе мне грешному Иване як согрешив так и покайся” (XVIII ст.?)

4) арк. 246 – “Обща им есть пища и одежда сладюще господа бога своего” (XVIII ст.?)

*Оправа* (XVIII ст.) – дошки, обтягнені шкірою з тисненням (нижня кришка) Верхня кришка втрачена і замінена картоном.

*Походження*: Любецька селищна рада, 1963 р.

Зернова II. – С. 14, № 38.

**134. Євангеліє.**

**VIII, 1711.**

[1], 1–457 = 458 арк.

2°. – *Сигн.*: 1<sup>1+8</sup> 2<sup>8</sup> – 56<sup>8</sup> 57<sup>8+1</sup>.

*Рядків*: 17, 25–26. *Шрифти*: 126, 82 мм.

*Сторінки* у лінійних рамках.

*Друк* у 2 фарби.

*Ілюстрації*: 5 (4 євангелісти (мідерити) та розп'яття).

*Орнамент*: ініціали; *заставки*: 25 з 9 дощок; *кінцівки*: 15 з 6 дощок.

*Інв.* АЛ-197.

Екз. повний.

28 x 18 см.

*Записи*: 1) арк. форзац – “Церква села Плехова, Черниг. у.”

2) арк. 14–34 – “Сию книгу Евангелие церкви Покрова Пресвятыя Богородицы Плеховской свидетельствовал епархии и протопопии Чернеговской священнический [десято]начальник презвитер Новобелоуский Феодор Рознятовский 1788 года августа 26 дня”.

*Оправа* (XVIII ст.) – дошки, обтягнені малиновим оксамитом.

*Оклад* (XVIII ст.) – срібний, карбований, позолочений. На верхній кришці у наріжниках зображення 4-х євангелістів у обрамленні рослинного орнаменту, у середнику – “Розп’яття з предстоячими” у обрамленні рослинного орнаменту та 4-х янголів. На нижній кришці середник із зображенням св. Георгія у обрамленні рослинного орнаменту, 2-х янголів та 8-пелюсткової квітки. 4 наріжники прикрашені рослинним орнаментом. На спинці 3 накладки прикрашені рослинним орнаментом. Є 4 пуклі та 1 застібка прикрашена рослинним орнаментом.

*Обріз* золотий з тисненням.

*Походження*: Чернігівський музей культів, № 3304/584.

Зернова П. – С. 37, № 100; Афанасьєва І. – С. 52, № 79.

### 135. Євангеліє.

*Х.* 1717.

[2], 1–8, [1], 9–195, [1], 196–268 = 272 арк.

2°. – *Сигн.*: [1]<sup>2</sup> 1<sup>8+1</sup> 2<sup>8</sup> – 24<sup>8</sup> 25<sup>8+1</sup> 26<sup>8</sup> – 33<sup>8</sup> 34<sup>4</sup>.

*Рядків*: 22, 33. *Шрифти*: 126, 83 мм.

*Сторінки* у рамках з гравірованих смуг.

*Друк* у 2 фарби.

*Ілюстрації*: 6 (4 євангелісти і “Страсті Христові” – (міде-рити) та розп’яття).

*Орнамент*: ініціали: 400; *заставки*: 13 з 9 дощок; *кінцівки*: 12 з 9 дощок.

*Гравер*: ЇЗ.

*Інв.* АЛ-198.

Екз. повний.

37,6 x 24,5 см.

*Оправа* (XVIII ст.) – дошки, обтягнені малиновим оксамитом.

*Оклад* (XVIII ст.) – срібний, карбований, позолочений. На верхній кришці наріжники з зображеннями 4-х євангелістів, у середнику – “Розп’яття з предстоячими” у обрамленні рослинного орнаменту, 4-х восьмикутних зірок та 2-х херувимів. На нижній кришці середник із зображенням св. великомучениці Параскеви. Є 4 пуклі та 1 застібка з зображенням янгола.

*Обріз* золотий з тисненням.

*Походження*: бібліотека Домницького монастиря, відділ I, № 60, відділ культурів Чернігівського державного музею, № 554.

### 136. Інв. АК-560.

Екз. деф., немає мідерита “Страсті Христові” – арк. [2]

37,6 x 24,5 см

*Записи*: 1) арк. [1] – 8 – “Сие Евангелие построено тццием преосвящен: архиепископа Чернеговского Антония Стаховского дати оное госп.: оцу Иоанну презвитеру Репицкому на помяновение. Аще он жив ест, аще же уже умер, то отдати попу Онисовскому Андрею Ивановичу на помяновение такожде и ему сего Евангелия не продават ни кому но держати на памятку чадом своим при той церкви, при якой наследие его попом будет”.

2) арк. 9 – “1748 года декабря 22 пересматривал священник Алексей Кроковский”.

*Оправа* (XIX ст.) – дошки, обтягнені малиновим оксамитом. На верхній кришці 5 живописних металевих медальйонів із зображеннями 4-х євангелістів (по кутах) та “Воскресіння Христова” (у середнику).

*Походження*: належала любецькій церкві до 01. 1963, у 1983 передана музею любецькою селищною радою.

Зернова П. – С. 48, № 123; Афанасьєва І. – С. 62, № 93; Абросимова. – С. 14, № 26.

### 137. Мелетій Смотрицький. Граматика.

II. 1721.

1 пустий, [2], 1–5, 1–283, 1 пустий = 292 арк.

8°. – Сигн.: [1]<sup>2+1</sup> [2]<sup>1+4</sup> 1<sup>8</sup> – 31<sup>8</sup> 32<sup>4</sup> [32<sub>2</sub>]<sup>8</sup> 33<sup>8</sup> – 35<sup>8</sup>.

Рядків: 24. Шрифт: 49 мм.

Сторінки у лінійних рамках.

Орнамент: заставки: 10 з 4 дощок; кінцівки: 4 з 3 дощок.  
Інв. АЛ-440.

Екз. деф., немає [1] арк. із змістом, 1–3 арк. 2-го рахунку, замість вміщених 4-й арк. 2-го рахунку повторно, немає 1 пус-того арк. після 283 арк.

Запис: 1) арк. титулу, зворот – “З библиотеки катедры епископской Черниговской”

2) арк. 4 – “Иван (?) Тихонов.” (автограф друкаря?)

Оправа (XVIII ст.) – шкіряна.

Походження: бібліотека Чернігівської духовної семінарії, № 7404.

Зернова П. – С. 56, № 142; Афанасьєва І. – С. 68, № 103.

### 138. Службеник.

VI. 1734.

[1], 1, 2, 1–10, [1], 1–39, [1], 40–101, [1], 102–141, [1], 142–255, 1–35 = 307 арк.

4°. – Сигн.: [1]<sup>1+2</sup> 1<sup>8</sup> 2/1<sup>8+1</sup> 2<sup>8</sup> – 5<sup>8</sup> 6<sup>8+1</sup> 7<sup>8</sup> – 12<sup>8</sup> 13<sup>8+1</sup> 14<sup>8</sup> – 17<sup>8</sup> 18<sup>8+1</sup> 19<sup>8</sup> – 32<sup>8</sup> 1<sup>8</sup> – 4<sup>8</sup> 5<sup>2+1</sup>.

Рядків: 17, 22–23. Шрифти: 84, 62 мм.

Сторінки у лінійних рамках.

Друк у 2 фарби.

Ілюстрації: 7 (Розп'яття, 3 автори літургій, чаша, 2 диско-си-Зернова вказує – 1 дискос).

Орнамент: заставки: 38 з 11 дощок; кінцівки: 8 з 3 дощок.

Інв. Вр-80/2.

Екз. деф., немає титулу, 1, 2, 1–7, 14, 35 арк. (у кінці)  
19 x 15 см.

Записи: 1) арк. 247 зв. – 248 – “Книга Якіма Бокана, К.Бо-кан, 1858 г.”

2) арк. 219 зв. – “Псаломщик Покровск. церк. с.Макошин”.

3) арк. 66 – “Псалом ЕП... 1927”.

4) арк. 8 – “Черн. р-н Бобр.”

Без оправи.

Походження: Чернігівський райвідділ культури, 1963 р.

Зернова П. – С. 86, № 226; Афанасьєва І. – С. 98, № 170.

**139. Євангеліє.**

**X, 1741.**

[1], 1–457 = 458 арк.

2°. – Сигн.: 1<sup>1+8</sup> 2<sup>8</sup> – 56<sup>8</sup> 57<sup>8+1</sup>.

Рядків: 17, 25. Шрифти: 126, 84 мм.

Сторінки у лінійних рамках.

Друк у 2 фарби.

Ілюстрації: 5 (4 євангелісти – (мідерити) та розп'яття).

Орнамент: ініціали: 7 з 6 дощок; заставки: 39 з 13 дощок;  
кінцівки: 12 з 6 дощок; рамки: 16 з 3 дощок.

Інв. АЛ–200.

Екз. повний.

28,5 x 18,5 см.

Запис: арк. 457 зв. – “Яков Колесов”.

Оправа (XVIII ст.) – дошки, обтягнені малиновим оксамитом.

Оклад (XVIII ст.) – срібний, карбований, позолочений з фініфтевими медальйонами. На верхній кришці 4 фініфтевих медальйони з зображеннями євангелістів у обрамленні рослинного орнаменту, середник втрачений. На нижній кришці 4 пуклі з фрагментами наріжників, самої дошки окладу немає. Є 1 орнаментована застібка.

Походження: ЧСД, № 407.

Зернова II. – С. 94, № 246.

**140. Мінея службова. Лютий.**

**1741.**

[2], 1–258, 1–16 = 276 арк.

2°. – Сигн.: 1<sup>1+1+8</sup> 2<sup>8</sup> – 31<sup>8</sup> 32<sup>10</sup> 1<sup>8</sup> 2<sup>8</sup>.

Рядків: 28. Шрифт: 84 мм.

Друк у 2 фарби.

Ілюстрації: 1 (святці на лютий, мідерит).

Орнамент: заставки: 39 з 15 дощок; кінцівки: 3 з 3 дощок.

Інв. АЛ–1627.

Екз. повний.

30,5 x 20 см.

Записи: 1) арк. [1] – 37 – “1742 года месяца октября в 25 день дал я иеромонах Феофан Климонтович Чарнуцкий учитель академии Московской сию книгу Месяц Февраль укладу

в Красногорскую Троицкую Чорнускую пустинку на поминавание сродников моих, которой книзе быти при той пустинке неотъемлимо ни в какой иной монастырь ни в приходскую церковь.”

2) “Сия книга на Февраль месяц по милости синодального члена преосвященнаго Самуила митрополита Киевского и Киевопечерския Лавры священноархимандрита, а по ходатайству Киевской духовной дикастерии канцеляриста Павла Королева дана епархии Черниговской в Сорокошичи в церковь Рождества Пресвятыя Богородицы 1789 года за спасение души родственников его Королева и всех православных христиан”

3) арк. 16 другого рахунку – “Сергей цирикмеш” [XVIII ст.]

4) арк. форзац – “Интрольдатор Игнат Велентей” [XVIII ст.]

*Оправа* (XVIII ст.) – дошки, обтягнені шкірою з тисненям. Застібок немає.

*Походження*: Остерський краєзнавчий музей, 1958 р.

Зернова П. – С. 96, № 252.

#### 141. Мінея службова. Квітень.

1741.

[2], 1–183, 1–16 = 201 арк.

2°. – *Сигн.*: 1<sup>1+1+8</sup> 2<sup>8</sup> – 22<sup>8</sup> 236<sup>+1</sup> 1<sup>8</sup> 2<sup>8</sup>.

*Рядків*: 28. *Шрифт*: 84 мм.

*Друк* у 2 фарби.

*Ілюстрації*: 1 (святці на квітень, мідерит)

*Орнамент*: заставки: 52 з 12 дощок; кінцівки: 3 з 3 дощок.

*Інв.* АЛ–1628.

Екз. повний.

31 x 19 см.

*Записи*: 1) арк. [1] – 37 – “1742 года месяца октября в 25 день дал я иеромонах Феофан Климонтович Чарнуцкий учитель академии Московской сию книгу Месяц Апрель укладу в Красногорскую Троицкую Чорнускую пустинку на поминавание сродников моих, которой книзе быти при той пустинке неотъемлимо ни в каких иных монастырь ни в приходскую церковь”.

2) “Сия книга на Апрель месяц по милости синодального члена преосвященнаго Самуила митрополита Киевского и Киевопечерския Лавры священноархимандрита а по ходатайству

Киевской духовной дикастерии канцеляриста Павла Королева дана епархии Черниговской в село Сорокошичи в церковь Рождества Пресвятыя Богородицы 1789 года за спасение души родственников его Королева и всех православных христиан”

3) арк. 16 зв. другого рахунку – “Василей Титов” [XVIII ст.]  
*Оправа* (XVIII ст.) – дошки, обтягнѣні шкірою з тисненням. На верхній кришці тиснений напис: “Вклад в пустинку Красногорскую Чорнскую”.

*Походження:* Остерський краєзнавчий музей, 1958 р.

Зернова, П. – С. 97, № 254; Афанасьєва І. – С. 113, № 201.

## 142. Євангеліє.

### III, 1744.

[2], 1–8, [1], 9–76, [1], 77–121, [1], 122–193, [1], 194–266 = 272 арк.

2°. – *Сигн.*: 1<sup>1+1+8</sup> 2<sup>1+8</sup> 3<sup>8</sup> – 24<sup>8</sup> 25<sup>8+1</sup> 26<sup>8</sup> – 33<sup>8</sup> 34<sup>4</sup>.

*Рядків:* 22, 33. *Шрифти:* 126, 85 мм.

*Сторінки* у рамках з гравірованих смуг.

*Друк* у 2 фарби.

*Ілюстрації:* 6 (“Воскресіння”, “Страсті Христові”, 4 євангелісти, (мідерити) та розп’яття, арк. 228).

*Орнамент:* ініціали: 5 з 5 дощок; *заставки:* 10 з 7 дощок; *кінцівки:* 12 з 7 дощок; рамки на полях: 384.

*Інв.* АЛ–201.

Екз. повний.

42,7 x 27 см.

*Записи:* 1) арк. форзац – “Сие священное Евангелие принадлежит в Березинскую Покровскую церковь. Вновь обделано старанием священника Симеона Кочановского 1871 года июня месяца. Куплено бархату 1 3/4 за 3 р. 34 1/2 коп. За работу заключено березинскому мещанину Ивану Андр. Коханову 6 руб. денег. На этот предмет пожертвовали: Николай Осипович Малахов – 6 р., мещанин Василий Петр Ковалевский – 2 р., мещ. Петр Чепурный и братовы – 2 р., да козачка Мария Оникеичиха – 10 р. Записал священник Симеон Кочановский 1871 года июня 15 дня”.

2) “По случаю частых пожарий просили Чудотворную икону Давида царя? В Покровскую церковь 13 июня против 14 т.е. неделю которая и принесена часов в 6 а на завтра т.е. 14

после литургии, собором отслуженным с отц. Иаковом Лавровым ходили по приходу”. [XIX ст.]

3) “Смотри расход вышеписанных денег в другом Евангелии – маленьком”. [XIX ст.]

4) “Весу сребра в сей Евангелеи шесть фунтов 46 золот.”

5) арк. титул. – “Серебра в Евангелии 6 ф. 36 золотников” [XIX ст.]

*Оправа* (XIX ст.) – дошки, обтягнені малиновим оксамитом.

*Оклад* (XIX ст.?) – срібний, карбований, позолочений. На верхній кришці у наріжниках зображення 4 євангелістів, у середнику “Розп’яття з предстоячими”, навколо 4 янголи. На нижній кришці, у середнику зображення архістратиґа Михайла у обрамленні рослинного орнаменту та 2 янголів. Є 4 орнаментовані пуклі та бордюр. Спинка гладка, поділена на 6 частин смугами карбованого орнаменту, у кожній з яких по квітці.

*Обріз* золотий з тисненням.

*Походження*: відділ культів Чернігівського державного музею, № 532.

Зернова П. – С. 120, № 324; Абросимова. – С. 16, № 32.

### 143. Мінея службова. Серпень.

**II. 1747.**

[2], 1–355, 1–16 = 373 арк.

2°. – *Сигн.*: 1<sup>1+1+8</sup> 2<sup>8</sup> – 44<sup>8</sup> 45<sup>2+1</sup> 1<sup>8</sup> 2<sup>8</sup>.

*Рядків*: 28. *Шрифт*: 84 мм.

*Друк* у 2 фарби.

*Ілюстрації*: 1 (святці, мідерит)

*Орнамент*: ініціали: 7 з 6 дощок; *заставки*: 39 з 13 дощок;

*кінцівки*: 12 з 6 дощок.

*Інв.* АК–191.

Екз. деф., немає арк. 16 другого рахунку.

30,5 x 19,5 см

*Записи*: 1) арк. титул. – “Священик Николай Петров” [XIX ст.]

2) арк. 151 зв. – 152 – “Псаломщик Петро Мокисименко”, “Священик Иоан Ревуцки”.

3) “В день двадцать восьмого (28) августа 1898 года Прео-



священнейший Владыко Антоний Епископ Черниговский и Нежинский посетил наш храм, за настоятеля свящ. Николая Петрова и псаломщика Георгия Шкляр”.

*Оправа* (XX ст.) – кришки з дошки та фанери, спинка з тканини. На верхній кришці напис: “Миняя Месяц август. – Конятин. 1950 г.”

*Походження*: с. Конятин, Сосницький р-н, Чернігівська обл., 1978 р.

Зернова II. – С. 144, № 394.

#### 144. Последование молебных пений.

**ХІІ, 1747.**

[2], 1–130 = 132 арк.

4°. – *Сигн.*:  $1^{1+1+8} 2^8 - 16^8 17^2$ .

*Рядків*: 17, 22. *Шрифти*: 84, 63 мм.

*Друк* у 2 фарби.

*Ілюстрації*: 1 (розп'яття).

*Орнамент*: заставки: 11 з 6 дощок.

*Інв.* АЛ–1530.

Екз. деф., немає [2], 43, 46–49, 129–130 арк.

19,3 x 15 см.

*Запис*: арк. 1–10 – “Книга глаголема сия книга молебная Пение соборной Троицкой Сосницкой церкви”.

*Оправа* (XX ст.) – з картону.

*Походження*: Сосницький краєзнавчий музей, 1958 р.

Зернова II. – С. 148, № 406.

#### 145. Євангеліє.

**ХІ, 1748.**

[1], 1–7, [1], 8–70, [1], 71–113, [1], 114–180, [1], 181 – 248 = 253 арк.

2°. – *Сигн.*:  $1^{1+8} 2^8 - 31^8 32^4$ .

*Рядків*: 23, 36. *Шрифти*: 131, 83 мм.

*Сторінки* у лінійних рамках та з складаних прикрас.

*Друк* у 2 фарби.

*Ілюстрації*: 5 (4 євангелісти-мідерити та розп'яття).

*Орнамент*: ініціали: 6 з 5 дощок; заставки: 40 з 12 дощок; кінцівки 20 з 8 дощок.

*Інв.* АЛ –204.

Екз. повний.

45 x 29 см.

*Записи:* 1) арк. 8–25 – “Дал сие Евангелие Святотроицкия Сергиевый Лавры постриженец иеросхимонах Иосиф Левицкий укладу епархии Черниговской в монастырь Николаевский Макошинский 1752 года февраля 1 дня”.

2) арк. форзац – “Сергей Дмитриев”, “Дмитрий родился”, “Уписать в Синодик для поминовения всечестных иеромонахов Митрофана, Игнатия, Руфа, Афанасия. Порфирия, Мануила, Кирилла иеросхимонаха, Иосифа, Иерея Мартина, Татьяну, Парфения, Стефаниду, Григория, Евдокию, Исая Стефана, Иоанна, Димитрия, Павла, Власия Ефимию, Марину, Акилину. Зиновию, Марию Ирину, Василию, Феодосию, Феклу, Анастасию, Анну, Симона, Парфения и всех сродников преставшихся”. [XVIII ст.]

*Оклад* (XVIII ст.) – срібний (крім нижньої кришки), карбований. На верхній і нижній кришках 20 медальйонів, 2 середника та наріжники, на яких олійний живопис не зберігся. Є 1 застібка.

*Обріз* золотий з тисненням. Збереглась закладинка XVIII ст. з 2-х стрічок малинового кольору з орнаментом, які закріплені на оксамитовому колі зеленого кольору з вишитим срібними нитками восьмилістником.

*Походження:* Чернігівський музей культів.

#### 146. Інв. АЛ-126.

Екз. повний.

43 x 28 см.

*Записи:* 1) арк. 8–21 – “Сие Евангелие дал укладу в Святую обитель святых страстотерпец Бориса и Глеба катедры Черниговской иеросхимонахов Иосиф Левицкий Троице – Сергиевой Лавры постриженец 1751 года”.

2) арк. 248 зв. – “Федор Федоров” [XVIII ст.].

3) На чистому аркуші у кінці книги – “Показания как святую четыредесятницу на пасию чтется святое Евангелие”. Далі текст з 4 абзаців.

*Оправа* (XVIII ст.) – дошки, обтягнені малиновим оксамитом.

*Оклад* (XVIII ст.) – срібний, карбований. На верхній кришці

у медальйонах зображення 4 євангелістів у обрамленні рослинного орнаменту, середник – “Розп’яття з предстоячими”, над ним корона, а над короною зображення Бога-отця. На нижній кришці, у середнику зображення святих – чернігівського князя Михайла та боярина Федора у обрамленні рослинного орнаменту. Є 4 пуклі у обрамленні рослинного орнаменту. Є 2 орнаментовані застібки.

*Обріз золотий.*

*Походження:* Чернігівський музей культів, ризниця Троїцького монастиря.

#### 147. Інв. АЛ–223.

Екз. повний.

42 x 27 см.

*Записи:* 1) арк. 8–46 – “Сие Евангелие дал укладу в монастырь Святосокресенский Любецкий иеросхимонах Иосиф Левицкий Троицы – Сергиевой Лавры постриженец 1751 года а вклад серебряны пёстро вызолочены оправлено 1770 года и прислано в монастырь апреля 8 дня коштом её высокородия Екатерины Яковлевны паньи Дуниной-Бурковской за игуменства игумена Авксентия Павловскаво при оном же Евангелии ево же паниев прислан и воздух болши парчеви по темной земли золотыя травы”.

2) арк.248 зв. – “Иван С.”, “Димитри Розивил”. [XVIII ст.]

*Оправа* (XVIII ст.) – дошки, обтягнені малиновим оксамитом.

*Оклад* (1770 р.) – срібний, карбований. На верхній кришці наріжники з зображеннями євангелістів, у середнику – “Воскресіння Ісуса Христа”, навколо рослинний орнамент, увінчаний зверху короною. На нижній кришці, у середнику “Розп’яття з предстоячими”, у обрамленні рослинного орнаменту, увінчаного короною. Є 4 орнаментовані пуклі. На спинці 3 накладки, прикрашені рослинним орнаментом. Є 1 застібка із зображенням святого.

*Обріз золотий з тисненням.*

*Походження:* Чернігівський музей культів.

Зернова, П. – С. 151, № 417; Афанасьєва. – С. 161, № 308.

148. Тріюдь цвітна (Пентикостаріон).

VIII, 1749.

[1], 1–323 = 324 арк.

2<sup>о</sup>. – Сигн.: 1<sup>1+8</sup> 2<sup>8</sup> – 40<sup>8</sup> 41<sup>2+1</sup>.

Рядків: 29, 33. Шрифти: 84, 72 мм.

Друк у 2 фарби.

Орнамент: заставки: 92 з 16 дощок; кінцівка: 1.

Інв. ВР–80/1.

Екз. деф., немає титулу, 1–18 арк.

29,5 x 18 см.

Записи: 1) арк. форзац – “Черн. р. Бобр”

2) арк. 34 – “1872 года Георгия в Нед: Фомину”

3) арк. 42 зв. – “12 р. 60 к” “1–38”

4) арк. 116 – “\* Пентикосторіон”

5) арк. 174 – “8 мая 1931”, “15 ма 14 г”, “1912 мая июнь”

6) арк. 243 зв. – “1879 г. мая 20”

7) арк. 273 зв. – “2 июнь кончил Пентік дождусь ли я еще Пасхи? А. Ги...”

8) арк. 274 – “1909 24 мая”, “Кончилась 27 мая 1879 г”, “7-го июня 1881”, “80 г 23 мая”, “1883 июня 12”, “1884 июня 3 д.”, “85 г. конч. мая 19”, “86 г. июня 8-го д.”, “88 года июня 19 д.”, “89 года июня 4-го”, “91 г. июня 16 д.”, “92 г. мая 31 д.”, “93 г. мая 23 д.”, “1894 г. июня 12 д.”

Оправа (XIX ст.) – дошки, обтягнені шкірою з тисненням, спинка дерматинова, застібки відсутні.

Походження: Чернігівський райвідділ культури, 1963 р.

Зернова П. – С. 156, № 428; Афанасьєва І. – С. 165, № 315.

149. Євангеліє.

X, 1753.

[1], 1–7, [1], 8–70, [1], 71–113, [1], 114–180, [1], 181–248 = 253 арк.

2<sup>о</sup>. – Сигн.: 1<sup>1+8</sup> 2<sup>8</sup> – 31<sup>8</sup> 32<sup>4</sup>.

Рядків: 23, 36. Шрифти: 126, 84 мм.

Сторінки у лінійних рамках та з складаних прикрас.

Друк у 2 фарби.

Ілюстрації: 5 (4 євангелісти, – мідерити та розп'яття, арк. 212 зв.)

Орнамент: ініціали 5 з 5 дощок; заставки: 38 з 11 дощок; кінцівки: 21 з 7 дощок; рамки на полях.

*Інв. АЛ-213.*

Екз. повний.

44,3 x 28,5 см

*Записи:* 1) арк. 1–16 – “Сие Евангелие дал до Монастыря Стопреображенского Максаковского раб божий Стефан Пеший ради грехов своих отпущения и родителей своих и сродников Никифора, Анну”. “Брата моего Лаврентия дал сребра лотов десять ради своих грехов отпущения”. [XVIII ст.]

2) після арк. 113 на нумерованому – “Куреня Вышестеблевского атаман Илия дал червонца и рубля”.

3) арк. 114–116 – “Стефана пиши Никифора Анну” [XVIII ст.]

4) арк. 181–183 – “Стефана пеши Никифора Анну и Михайла” [XVIII ст.]

*Оправа* (XVIII ст.) – дошки, обтягнені малиновим оксамитом.

*Оклад* 1766 р. – срібний, карбований, позолочений. На верхній кришці по кутах 4 медальйони з зображеннями євангелістів, у середнику – “Преображення Господне”, поле прикрашене прорізним карбованим орнаментом. На нижній кришці у середнику – св. пророк Захарія та інш. Є 3 пуклі, прикрашені карбованим рослинним орнаментом. На звороті нижньої кришки гравірований напис: “1766 года за бытности отца игумена Повескаго оправлено сие Евангелие сребром монастырским в котором весу:ло:ф: И 28: Л и 1 золотник” (?) Є 1 орнаментована застібка.

*Обріз* золотий.

*Походження:* Чернігівський музей культів, Чернігівський Спаський собор.

150. *Інв. АЛ-1177.*

Екз. деф., немає 7, 244–248 арк.

43 x 28 см.

*Записи:* арк. 8–28 – “1755 года месяца сентября 15 дня сию книгу глаголемую Священное евангелие отметил раб божий Иван Мартинович Былеч из женою своею Наталиею Григориевною житель местечка Переволочной до храму Преображения господня во вечныя роди за отпущение грехов своих також де и родителей своих Мартина Анастасии Григория Евфросинии, за которое Евангеля данно денег одинадцать рублей ровно”.

2) “Евангелие сие вызолочено через огонь в Москве старанием помещика Родиона Николаевича Милорадовича и жены его Елисаветы Юрьевой урожденной Ходолеевой праправнуки Иоанна и Настасии Беличевых 1857 года августа 28 дня. Во отпущении грехов жителей местичка Переволочной раб божиих Родиона и Елисаветы и чад их Николая, Варвару, Александра, Димитрия, Елисаветы и Владимира и всех родственников их. в бытность на приходе Переволочанском Преображенском священником Александра Ревуцкого”.

*Без оправ.*

*Обріз золотий з тисненням.*

*Походження:* Прилуцький краєзнавчий музей, 1952 р.

Зернова П. – С. 175, № 490; Абросимова. – С. 18, № 43.

**151. Мінея службова. Жовтень.**

**VIII, 1758 (III, 1763)**

[1], 1–334, 1–16 = 351 арк.

2°. – *Сигн.:* 1<sup>1+8</sup> 2<sup>8</sup> – 41<sup>8</sup> 42<sup>6</sup> 1<sup>8</sup> 2<sup>8</sup>.

*Рядків:* 28. *Шрифт:* 83 мм.

*Друк у 2 фарби.*

*Орнамент: заставки:* 55 з 12 дощок; *кінцівки:* 4 з 3 дощок (підраховано по нашому прим.).

*Інв. АК–192.*

Екз. деф., немає титулу, 1–7, 292–293 арк. Філігрань – герб Ярославля з літерами “ЯМАЗ” – дає 1756 р.

32 x 19,5 см.

*Оправа (XX ст.)* – кришки фанерні, спинка з тканини.

*Походження:* с. Конятин, Сосницький р-н, Чернігівська обл. 1978 р.

Зернова П. – С. 194, № 548.

**152. Мінея службова. Вересень.**

**VIII, 1758.**

[1], 1–353, 1–16 = 370 арк.

2°. – *Сигн.:* 1<sup>1+8</sup> 2<sup>8</sup> – 43<sup>8</sup> 44<sup>8+1</sup> 1<sup>8</sup> 2<sup>8</sup>.

*Рядків:* 28. *Шрифт:* 83 мм.

*Друк у 2 фарби.*

*Орнамент: заставки:* 44 з 14 дощок; *кінцівки:* 6 з 5 дощок.

*Інв. АЛ–1887<sup>a</sup>*

Екз. деф., немає титулу, 1, 165, 306 арк.

27,2 x 16,5 см.

*Оправа* (кін. XIX – поч. XX ст.) – картонна, спинка шкіряна.

*Походження*: с. Жукля, Корюківський район, Чернігівська обл., з закритої церкви, 1962 р.

Зернова П. – С. 194, № 547; Афанасьєва, П. – С. 34, № 387.

153. Євангеліє.

**XI, 1758.**

[1], 1–7, [1], 8–70, [1], 71–113, [1], 114–180, [1], 181–248 = 253 арк.

2<sup>о</sup>. – *Сигн.*: 1<sup>1+8</sup> 2<sup>8</sup> – 31<sup>8</sup> 32<sup>4</sup>.

*Рядків*: 36, 24. *Шрифти*: 83, 125 мм.

*Сторінки* у лінійних рамках та з складаних прикрас.

*Друк* у 2 фарби.

*Ілюстрації*: 5 (4 євангелісти-мідерити та розп'яття, арк. 212 зв.)

*Орнамент*: ініціали: 390; *заставки*: 39 з 13 дощок; *кінцівки*: 21 з 6 дощок; *рамки на полях*: 384.

*Інв.* АЛ-207.

Екз. повний.

44,5 x 28,4 см.

*Запис*: арк. титул – “Черниговской Вознесенской церкви”.

*Оправа* (XVIII ст.) – дошки, обтягнені зеленим оксамитом з карбованими, срібними позолоченими накладками. На верхній кришці у середнику у обрамленні рослинного орнаменту медальйон – “Розп'яття з предстоячими”, навколо нього розміщені 6 янголів та 5 зірок, у наріжниках у обрамленні рослинного орнаменту у медальйонах зображення євангелістів. На нижній кришці у середнику у обрамленні рослинного орнаменту св. вел. Варвара, навколо 8 зірок, у наріжниках у обрамленні рослинного орнаменту у медальйонах зображення святих Іоанна та Миколи, св. вел. Євдокії та св. чудотворця Кузьми. Є 3 пуклі.

*Обріз* золотий з тисненням.

*Походження*: Чернігівський губерньський музей, відділ культив., № 222.

Зернова П. – С. 197, № 561; Афанасьєва П. – С. 36, № 394; Абросимова. – С. 20, № 54.

154. Дмитрій Ростовський (Данило Савич Туптало).  
Життя святих. Книга II. Грудень–Лютий.

III, 1762.

[1], 1–5, 1–514, 1–13 = 527 арк.

2°. – Сигн.:  $1^{1+2} 2^2 3^1 1^8 - 26^8 27^{4+1} 28^8 - 50^8 51^{4+1} 52^8 - 65^8 1^{2+1}$ .

Рядків: 43, 65. Шрифти: 71, 74 мм.

Сторінки у лінійних рамках.

Орнамент: ініціали: 50 з 26 дощок; заставки: 30 з 11 дощок; кінцівки: 1 (у нашому примірнику).

Інв. АЛ–379.

Екз. неповний, у нашому примірнику представлена лише частина, тоб-то місяць лютий, арк. 403–514, 1–3.

38,4 x 22,2 см.

Записи: 1) арк. 403–409 – “От книг церкве святого Василя Великаго Борзенской из целой год “12” ти книг”.

2) “от книг Василя Белозерского артилерии полковой хоружего купленных с церкви Василя Великого Чесниковской за “15” рублей”.

3) арк. 468 – “Читал сию книгу священнический сын А. Антоновский”.

4) арк. 514 зв. – “Илья Чучкин” [XVIII ст.]

5) арк. форзац – “Дондеже отимется вся чувства. 1843 года с 22 июня по 1 июля читал сию божественную богоугодную книгу прегрешений раб божий на 32<sup>м</sup> году от рождения моего ... чтения Николай житель борзенский”.

6) “Сия книга принадлежит дворянину жителю Мартиновскому? Онисиму Павловичу Гришенку”.

Оправа (XVIII ст.) – дошки, обтягнені шкірою з тисненням.

Походження: Чернігівський музей культури

Зернова П. – С. 212, № 603.

155. Євангеліє.

XI, 1762.

[1], 1–457 = 458 арк.

2°. – Сигн.:  $1^{1+8} 2^8 - 56^8$ .

Рядків: 26, 17. Шрифти: 84, 125 мм.

Сторінки у лінійних рамках.



Друк у 2 фарби.

*Ілюстрації*: 5 (4 євангелісти-мідерити, та розп'яття, арк. 394 зв.)

*Орнамент*: ініціали 4 з 4 дощок; *заставки*: 39 з 12 дощок; *кінцівки*: 12 з 9 дощок.

“Цена два рубли тритцать копеек без переплету”.

*Інв. АЛ-210.*

Екз. деф., немає 4 ілюстрацій із зображеннями євангелістів.

35,5 х 20,5 см

*Записи*: арк. титул. – 13 зв. та 122: “Черниговской Вознесенской церкви”.

*Оправа* (XVIII ст.) – дошки, обтягнені малиновим оксамитом.

*Оклад* (XVIII ст.) – срібний, позолочений. На верхній кришці у обрамленні рослинного орнаменту у центрі – “Розп'яття з предстоячими”, по кутах – 4 медальйони з зображеннями євангелістів. На нижній кришці у середнику – “Вознесіння Ісуса Христа”, під ним табличка з написом: “Дано сие Евангелие города Чернигова в церковь Вознесения Господня от бунчукового товарища Василия Полуботка 1765 года февраля 22”. В її центрі – герб Полуботка: на овальному щиті серце, увінчане хрестом і пронизане 2 стрілами, по краю кришки орнаментована рамка. Є 4 пуклі і 2 орнаментовані застібки. *Обріз* золотий з тисненням.

*Походження*: Чернігівський державний музей, відділ культур, № 221.

Зернова П. – С. 217, № 620; Абросимова. – С. 22, № 60.

## 156. Євангеліє.

### II, 1763.

[1], 1–7, [1], 8–70, [1], 71–113, [1], 114–180, [1], 181–248 = 253 арк.

2°. – *Сигн.*: 1<sup>1+8</sup> 2<sup>8</sup> – 31<sup>8</sup> 32<sup>4</sup>.

*Рядків*: 24, 36. *Шрифти*: 126, 84 мм.

*Сторінки* у лінійних рамках та з складаних прикрас.

Друк у 2 фарби.

*Ілюстрації*: 5 (4 євангелісти-мідерити та розп'яття, арк. 212 зв.)

*Орнамент:* ініціали; *заставки:* 39 з 12 дощок; *кінцівки:* 21 з 7 дощок.

“Цена четыре рубли без переплету”

*Інв.* АЛ–211.

Екз. повний.

44,3 х 28 см.

*Оправа* (XVIII ст.) – дошки, обтягнені малиновим оксамитом.

*Оклад* (XVIII ст.) – срібний, карбований, позолочений. На верхній кришці у обрамленні рослинного орнаменту наріжники з зображеннями 4-х євангелістів, у середнику – “Воскресіння Христове”. На нижній кришці наріжники з 4 пуклями і рослинним орнаментом, у середнику – “Голгофа”. Є 2 застібки (1 фрагмент), прикрашені рослинним орнаментом.

*Обріз* золотий.

*Походження:* Чернігівський музей культів.

Зернова П. – С. 221, № 631; Абросимова. – С. 22, № 62.

**157. Мінея службова. Серпень.**

**ІХ, 1768.**

[1], 1–355, 1–16 = 372 арк.

2<sup>о</sup>. – *Сигн.:* 1<sup>1+8</sup> 2<sup>8</sup> – 44<sup>8</sup> 45<sup>1+2</sup> 1<sup>8</sup> 2<sup>8</sup>.

*Рядків:* 28. *Шрифт:* 84 мм.

*Друк* у 2 фарби.

*Орнамент:* *заставки:* 44 з 16 дощок; *кінцівки:* 3 з 3 дощок.

“Цена целому году двадцать рублей без переплету”.

*Інв.* АЛ–1514.

Екз. повний

30,5 х 19,5 см.

*Записи:* арк. 16 другого рах. – “Степан Яковлев”. [XVIII ст.]

*Оправа* (XVIII ст.) – дошки, обтягнені шкірою з тисненням.

*Походження:* Сосницький краєзнавчий музей, 1958 р.

Зернова П. – С. 273, № 796; Афанасьева. – С. 96, № 511.

**158. Євангеліє.**

**І, 1771.**

[1], 1–7, [1], 8–70, [1], 71–113, [1], 114–180, [1], 181–248 = 253 арк.

2°. – Сигн.: 1<sup>8</sup> – 31<sup>8</sup> 32<sup>4</sup>.

Рядків: 24, 36. Шрифти: 126, 84 мм.

Сторінки у лінійних рамках та з складаних прикрас.

Друк у 2 фарби.

Ілюстрації: 5 (4 євангелісти-мідерити та розп'яття, арк. 212 зв.)

Орнамент: ініціали: 5 з 5 дощок; заставки: 40 з 10 дощок; кінцівки: 21 з 6 дощок; рамки на полях.

Гравери: Василь Ікоников, Петро Попов, Семен Назаров, Олексій Андреев. Степан Юфимов, Семен Второв.

“Цена четыре рубли без переплету”.

Інв. АЛ-214.

Екз. повний

44 x 28 см

Записи: арк. 8–58 – “Сие святое божественное Евангелие надала в церковь Воздвиженскую Чернеговскую раба божия вдовствующая Екатерина Яковлевна Андреева Дунинова – Борковская тысяча семьсот семьдесят пятого года месяца октября девятого дня. А ежели б сие, Евангелие имел кто от оной церкви Воздвиженской Черниговской отдалять или отбратъ то всем веце буды неблагословен со всем племям своим а во втором пришествии все сия муки не избежит божьим судом. Господи напиши нас в книзе животивой и даруй нам конец благий”.

Оправа (XVIII ст.) – дошки, обтягнені золотим оксамитом з срібними накладками. На верхній кришці, карбовані наріжники, на яких у медальйонах зображені євангелісти у обрамленні рослинного орнаменту, у середнику – “Розп'яття з предстоячими” у обрамленні рослинного орнаменту, увінчане короною. На нижній кришці – 4 орнаментовані пуклі, у середнику – “Воздвиження” у обрамленні рослинного орнаменту. На спинці орнаментовані накладки. Є 1 застібка із зображенням святого. Обріз золотий з тисненням.

Походження: Чернігівський губернський музей, відділ культів, № 220.

Зернова П. – С. 282, № 821; Абросимова. – С. 25, № 75.

159. Іоанн Златоуст. Беседи о покаянии.

ХІІ, 1772.

[2], 1–174 = 176 арк.

2°. – Сигн.: [1]<sup>2</sup> 1<sup>2</sup> – 87<sup>2</sup>.

Рядків: 32–34. Шрифт: 71 мм.

Сторінки у лінійних рамках.

Орнамент: ініціали: 23 з 13 дощок; заставки: 27 з 6 дощок; кінцівки: 12 з 7 дощок.

Інв. АЛ–1635.

Екз. повний.

32,5 х 20 см.

Записи: 1) арк. титул зв. – “Получил сию книгу на прочет 1828 года декабря 28 дня Лев Барзиловский”;

2) “Сию книгу данную на прочет брату моему господину Льву Аврамовичу Барзиловскому. А будиим достанется моим сынам то прошу отдать и за дачу в том заверить (нерозбірливо) Барзиловский”;

3) “Оной Сосницький священник отец Косма подарил мне брату его родному священнику Бабскому Никифору Барзиловскому. Ни есть сему правда тем и захрещено”;

4) “Подарила сию книгу священнику Сосницкому отцу Косме вдовствующая попадьа Матрона за помяновение мужа ея усопшаго Антония Великошапки иерея Святогеоргиевского Новомлинского. 1798 года апреля”;

5) арк. [2] зв. – “С книг 1 (?) числа монах Тихон епископ Воронежский и Елецкий. Купил сию книгу у воронежского купца Сергея Ивановича Носкова, за 2 рубли 1774 года марта 20 дня”;

6) “Оний преосвященнейший Тихон епископ Воронежский и Елецкий в проезде своем с Киева куды он по обещанию поклонитись святым мощам ездил бывший в Коропе и в доме моем подарил мне родному его преосвященства брату иерею Евмению Якубовскому сию книгу, которую я собственноручно и подписал 1774 года сентября 28 дня”.

7) арк. 1–12 – “Принадлежит сия книга к числу книг Вознесенского Короповского иерея Евменія Якубовского с 1774 года сентября 28 дня”.

Оправа (XVIII ст.) – картон, обтягнений шкірою.

Походження: Сосницький краєзнавчий музей, 1958 р.

Зернова П. – С. 291, № 852; Афанасьєва П. – С. 110, № 539.

160. Гаврило Петров, ред. Платон Левшин. Собрание разных поучений на все воскресные и праздничные дни, ч. 1–3.

I, 1775.

Ч. I. Поучение на Новый год – Поучение в Пятидесятницу.

[1], 1–4, 1 шмутцтитул, 1–144 = 150 арк.

2<sup>о</sup>. – *Сигн.*:  $1^{1+2} 2^2 1^{1+2} 2^2 - 70^2 71^{2+1+1}$ .

Ч. II. Поучение от Недели всех святых – до недели 31-й.

1 шмутцтитул, 1–135 = 136 арк.

2<sup>о</sup>. – *Сигн.*:  $1^{1+2} 2^2 - 66^2 67^{2+1}$ .

Ч. III. Поучение в неделю праотец – Сокращенный катехизис.

1 шмутцтитул, 1–19, 19, 19, 19–55, 55, 55, 55, 55, 55–136 = 146 арк.

2<sup>о</sup>. – *Сигн.*:  $1^{1+2} 2^2 - 9^2 10^{2+3} 11^2 - 25^2 26^{1+2} 27^{2+5} 28^2 - 68^2$ .

*Рядків*: 30, 35. *Шрифти*: 84, 71 мм.

*Орнамент*: ініціали; *заставки*: 119 з 8 дощок; *кінцівки*: 51 з 17 дощок.

*Інв.* АЛ–1626.

Екз. деф., немає тит. арк.

32 x 20,5 см

*Записи*: 1) арк. 1–19 частини I – “Книга поучительная в церковь святителя Христова Николая местечка Моровска из духовного протопопии Козелецкой правления дана тысяча семьсот семьдесят девятого году февраля двадцать осьмого числа”.

2) арк. форзац – “Сия книга наместничества и уезда Черниговского называемая “Поучения во все воскресные и праздничные дни на три части разделенная” приходу Святониколаевского Моровского”;

3) “Священник Святониколаевской Моровский Иоанн Янчевский посвящен и оной церкви святителя Христова Николая в 1787 году преосвященным Феофилом Игнатовичем”;

4) “Сие Поучение читал житель местечка Моровска Иван Иванов син Дяченков 1822 года мая 15 дня”;

5) “Сию книгу Поучение читал житель казенный местечка Моровска крестьянин Иван Иванов сын Дяченков – 1822 года мая 21 дня для памяти вечной”.

*Оправа* (XVIII ст.) – дошки, обтягнені шкірою з тисненням та написом на спинці: “Разных поучений часть I, II, III”.

*Походження*: Остерський краєзнавчий музей, 1958 р.

Зернова П. – С. 299, № 874; Афанасьєва П. – С. 120, № 557.

161. Євангеліє.

VIII. 1779.

[1], 1–7, [1], 8–70, [1], 71–113, [1], 114–180, [1], 181–248 = 253 арк.

2<sup>0</sup>. – *Сигн.*: 1<sup>1+6+1</sup> 2<sup>8</sup> – 8<sup>8</sup> 9<sup>1+6+1</sup> 10<sup>8</sup> – 14<sup>8</sup> 15<sup>6+1+1</sup> 16<sup>8</sup> – 22<sup>8</sup> 23<sup>1+6+1</sup> 24<sup>8</sup> – 31<sup>8</sup> 32<sup>4</sup>.

*Сторінки* у лінійних рамках та з складаних прикрас.

*Друк* у 2 фарби.

*Ілюстрації*: 5 (4 євангелісти-мідерити та розп’яття арк. 212 зв.).

*Орнамент*: ініціали; *заставки*: 40 з 12 дощок; *кінцівки*: 19 з 6 дощок.

*Гравери*: Василь Ікоников, Петро Попов, Семен Назаров, Олексій Андрєєв, Іван Федоров, Степан Юфимов, Семен Второв. “Цена четыре рубли без переплету”.

*Інв.* АЛ–1532.

Екз. повний.

45 x 29 см.

*Оправа* (XVIII ст.) – дошки, обтягнені бордовим оксамитом.

*Оклад* (1784 р.) – срібний, карбований, позолочений. На верхній кришці у наріжниках зображення 4-х євангелістів, у середнику – “Воскресіння Хростове”, навколо нього плетений орнамент. На нижній кришці у обрамленні плетеного орнаменту середник із зображенням Богоматері. Є 4 пуклі та 1 орнаментована застібка. На спинці – рослинний орнамент. На верхньому бортику спинки гравірований напис: “1784 года месяца марта 25 дня сделано сие Евангелие коштом и старанием Семиона Игнатенка з женою его Аною Николаевною в церковь Воскресенскую Сосницкую”.

*Обріз* золотий з тисненням.

*Походження*: Сосницький краєзнавчий музей, 1958 р.

Зернова П. – С. 326, № 950; Афанасьєва П. – С. 143, № 603.

**162. Дмитрій Ростовський. (Данило Савич Туптало).  
Життя святих. Кн. 4. Місяці червень-серпень.**

**ХІІ, 1782.**

[1], 1–558, 1–4 = 563 арк.

2°. – *Сигн.*:  $1^{1+8} 2^8 - 25^8 26^1 27^8 - 51^8 52^{4+1} 53^8 - 71^8 1^4$ .

*Рядків*: 43, 65. *Шрифти*: 71, 47 мм.

*Сторінки* у лінійних рамках.

*Орнамент*: ініціали; *заставки*: 98 з 13 дощок; *кінцівки*: 5 з 5 дощок.

*Інв.* АЛ–1636.

Екз. неповний, у нашому примірнику є лише місяць червень, арк. [1], 1–201.

37 x 22 см.

*Записи*: арк. титул. – 24 – “Из числа книг 4я части Четрих Миней дванадесяти томов месячных священника городищенского церкви Рождества Божия Матери Василия Михайлова сына Яновского куплена в Батурине за цену тридцать пять рублей”.

*Оправа* (XVIII ст.) – картон, обтягнений шкірою з тисненням.

*Походження*: Сосницький краєзнавчий музей, 1958 р.

Зернова П. – С. 347, № 1012; Афанасьєва П. – С. 159, № 640.

**163. Євангеліє.**

**I, 1784.**

[1], 1–7, [1], 8–70, [1], 71–113, [1], 114–180, [1], 181–248 = 253 арк.

2°. – *Сигн.*:  $1^{1+1+6+1} 2^8 - 8^8 9^{1+6+1} 10^8 - 14^8 15^{6+1+1} 16^8 - 22^8 23^{1+6+1} 24^8 - 31^8 32^4$ .

*Сторінки* у лінійних рамках та з складаних прикрас.

*Друк* у 2 фарби.

*Ілюстрації*: 5 (4 євангелісти-мідерити та розп'яття, арк. 212 зв.)

*Орнамент*: ініціали; *заставки*: 40 з 13 дощок; *кінцівки*: 21 з 8 дощок.

*Гравери*: Василь Ікоников, Петро Попов, Семен Назаров, Олексій Андрєєв, Іван Федоров, Степан Юфимов, Семен Второв. “Цена четыре рубли без переплету”.

*Інв.* АЛ–218.

Екз. повний.

44,7 x 28 см.

*Записи:* арк. 8–20 – “Сооружися сие Евангелие рабом Божиим жителем самарским Василием его до храма обители святых Святовознесенского церкви монастыря Быстрицкого девичаго тысяча семсот восемьдесят пятого года”.

*Оправа* (XVIII ст.) – дошки, обтягнені синім оксамитом з срібними карбованими накладками. На верхній кришці позолочені наріжники з зображеннями 4-х євангелістів, у середнику – “Зшестья до пекла” в обрамленні рослинного орнаменту і янголів, зверху корона. На нижній кришці – орнаментовані наріжники, середник має вигляд стилізованої багатопелюсткової квітки, навколо нього 4<sup>x</sup> і 5<sup>тн</sup>-кутні позолочені зірки. Оправа зроблена московськими майстрами. Є 2 застібки з зображеннями святих.

*Обріз* золотий з тисненням.

*Походження:* бібліотека Чернігівської духовної семінарії, Чернігівський музей культів, № 408.

#### 164. Інв. Вр–151.

Екз. повний.

46,5 x 29,5 см.

*Оправа* (XVIII ст.) – дошки у металевому окладі. На верхній кришці у середнику зображення – “Голгофа” у зірці Давида. Зірка Давида – срібна, з клеймом московським майстра – “ИА”, “1881 р.” Наріжники втрачені. На нижній кришці – зображення “знаряддя тортур Христових”, у обрамленні орнаменту. Спинка прикрашена рослинним орнаментом. Є 1 застібка і 3 пуклі.

*Обріз* золотий з тисненням.

*Походження:* Бахмацький народний музей, 1982 р.

Зернова П. – С. 354, № 1029; Абросимова. – С. 28, № 97.

#### 165. Євангеліє.

XI, 1791.

[1], 1–7, [1], 8–70, [1], 71–113, [1], 114–180, [1], 181–248 = 253 арк.

2°. – *Сигн.:* 1<sup>8</sup> 2<sup>1+8</sup> 3<sup>8</sup> – 8<sup>8</sup> 9<sup>1+7</sup> 10<sup>8</sup> – 14<sup>8</sup> 15<sup>7+1</sup> 16<sup>8</sup> – 22<sup>8</sup> 23<sup>7+1</sup> 24<sup>8</sup> – 31<sup>8</sup> 32<sup>4</sup>.



*Рядків: 24, 36. Шрифти: 126, 83 мм.*

*Сторінки у лінійних рамках та з складаних прикрас.*

*Друк у 2 фарби.*

*Ілюстрації: 5 (4 євангелісти-мідерити та розп'яття, арк. 212 зв.)*

*Орнамент: ініціали: 419; заставки: 40 з 13 дощок; кінцівки: 21 з 8 дощок.*

*Гравери: Василь Ікоников, Петро Попов, Семен Назаров, Олексій Андреев, Іван Федоров, Степан Юфимов, Семен Второв. "Цена в тетрадех Д рубли, пятьдесят копеек".*

*Інв. АЛ-221.*

*Екз. повний.*

*46 x 29 см.*

*Оклад (XVIII ст.) – металевий, карбований. На верхній кришці, по кутах 4 медальйони з зображеннями євангелістів, між 2-ма верхніми медальйонами вміщена корона із стрічкою, у середнику – “Воскресіння Христове” на фоні багатопроменевої зірки, навколо по полю вміщені зображення 6 янголів, на краю – бордюру. На нижній кришці, у середнику – “Богоматір у славі”, навколо біблійські царі та пророки, над середником вміщені зображення – “Бога-отця” та “Бога-Духа святого”, нижче середника – фігура Ісуса. По краю кришки – бордюру. Спинка прикрашена зображеннями “Всевидячого ока”, потира, храму, свічки, змія, скрижалей, 5-тисвічника, 2х янголів. Є 4 пуклі та 1 літа застібка з зображеннями святого.*

*Обріз золотий з тисненням.*

*Походження: Чернігівський губернський музей, № 361, 6, 1919 р.*

**166. Інв. АЛ-1893.**

*Екз. повний.*

*46 x 30 см.*

*Записи: арк. 1, 10 – “Сие святое Евангелие принадлежит Архангело – Михайловской церкви, состоящей Сосницкого уезда в местечке Холмах”.*

*Оклад (XVIII ст.) – металевий, карбований. На верхній кришці 4 фініфтевих медальйони з зображеннями євангелістів, у середнику – медальйон “Воскресіння Христове” (3 медальйони з великими втратами). На нижній кришці розміщена*

композиція карбованих зображень: “Трійця”, “Богоматір-Оранта”, біблейські царі та пророки. На спинці карбовані зображення “Всевидячого ока”, потира, змії, скрижалей, 7-ми свічника, 2 янголів. Є 1 застібка – літа, з зображенням святого. Є 4 пуклі.

*Обріз золотий з тисненням.*

*Походження:* с. Жукля, Корюківський р-н, Чернігівська обл., 1962 р.

Зернова II. – С. 396, № 1140; Афанасьєва II. – С. 199, № 709; Абросимова. – С. 31, № 111.

**167. Дмитрій Ростовський (Данило Савич Туптало). Життя святих. Кн. 4. Місяці червень-серпень.**

**XII, 1796.**

[1], 1–558, 1–4 = 563 арк.

2°. – *Сигн.:* 1<sup>1+8</sup> 2<sup>8</sup> – 25<sup>8</sup> 26<sup>1</sup> 27<sup>8</sup> – 51<sup>8</sup> 52<sup>5</sup> 53<sup>8</sup> – 71<sup>8</sup> 1<sup>4</sup>.

*Рядків:* 43, 65. *Шрифти:* 71, 47 мм.

*Сторінки у лінійних рамках.*

*Орнамент:* ініціали; *заставки:* 288 з 34 дощок; *кінцівки:* 21 з 14 дощок.

*Інв. АК-463.*

Екз. повний.

37,6 x 22,5 см.

*Записи:* арк. 1–6 – “Сия книга слободки ... (обірвано) Єфима Иванова сына Кузнецова пановому Свешника”

*Оправа* (XVIII ст. – поч. XIX ст.) – дошки, обтягнені шкірою з тисненням.

*Походження:* придбано у Басанца М.Я., м. Шахтарськ, Донецька обл., 1982 р.

Зернова II. – С. 430, № 1227; Афанасьєва II. – С. 227, № 760.

**168. Євангеліє.**

**XI, 1800.**

[1], 1–7, [1], 8–70, [1], 71–113, [1], 114–180, [1], 181–248 = 253 арк.

2°. – *Сигн.:* 1<sup>1+1+6+1</sup> 2<sup>8</sup> – 8<sup>8</sup> 9<sup>1+6+1</sup> 10<sup>8</sup> – 14<sup>8</sup> 15<sup>6+1+1</sup> 16<sup>8</sup> – 22<sup>8</sup> 23<sup>1+6+1</sup> 24<sup>8</sup> – 31<sup>8</sup> 32<sup>4</sup>.

*Рядків:* 24, 36. *Шрифти:* 125, 84 мм.

*Сторінки у лінійних рамках та з складаних прикрас.*

Друк у 2 фарби.

*Ілюстрації:* 5 (4 євангелісти-мідерити та розп'яття, арк. 212 зв.)

*Орнамент:* ініціали 5 з 5 дощок; *заставки:* 40 з 15 дощок; *кінцівки:* 20 з 7 дощок; *рамки на полях.*

*Гравери:* Василь Ікоников, Петро Попов, Семен Назаров, Олексій Андреев, Іван Федоров, Степан Юфимов, Семен Второв. "Цена в тетрадах 3 рубля 50 коп."

*Інв. АЛ-205.*

Екз. деф., немає 5 арк.

44,5 x 28,5 см

*Оклад* (поч. ХХ ст.) – металевий, карбований. На верхній кришці 22 фініфтевих медальйони з зображеннями "Воскресіння Христова" (у середнику), біблійних царів, апостолів, архангелів. Втрачено 5 медальйонів. На нижній кришці – на фоні дерева життя 5 фініфтевих медальйонів з зображеннями Ісуса Христа, царів Давида, Соломона? (тут великі втрати), св. пророка (є втрати), Духа святого. Спинка прикрашена карбованими зображеннями "Всевидячого ока", потира, скрижалей, 7-свічника та інш. Є 1 застібка і 1 пукля.

*Обріз* золотий з тисненим орнаментом.

*Походження:* Чернігівський державний музей, відділ культів, № 722.

169. *Інв. АЛ-227.*

Екз. повний.

45,8 x 29 см.

*Оправа* (поч. ХІХ ст.) – дошки, обтягнені бордовим оксамитом.

*Оклад* (поч. ХІХ ст.) – срібний, карбований, з клеймами з датою "1804". На верхній кришці 5 фініфтевих медальйонів, у середнику – "Воскресіння Христове", на інших – євангелісти. На нижній кришці 4 орнаментовані наріжники та середник із зображенням знярядь тортур Христових. Є 1 орнаментована застібка.

*Обріз* золотий з тисненням.

*Походження:* Чернігівський державний музей, відділ культів, № 553.

Зернова II. – С. 455, № 1302; Абросимова. – С. 34, № 126.

## Новгород Сіверський

170. Анфологіон.

1678.

Друкар Семен Ялинський.

[7], 1–699, 1–70 = 775 арк.

2°. – *Сигн.*: (;)<sup>4</sup> (; ;)<sup>2+1</sup> А<sup>6</sup> – Іжиця<sup>6</sup> Аа<sup>6</sup> – Іжиця іжиця<sup>6</sup> Ааа<sup>6</sup> – Щщ<sup>6</sup> Ъъ<sup>4</sup> Ьь<sup>4</sup> Ять ять ять<sup>1</sup> Ююю<sup>4</sup> – Псі псі псі<sup>4</sup> Фіта фіта фіта<sup>2</sup> А<sup>4</sup> – П<sup>4</sup>.

*Рядків*: 30, 39. *Шрифти*: 81, 61 мм

*Сторінки* у лінійних рамках.

*Друк* частково у 2 фарби.

3 арк. 670 текст у 2 стовпця.

*Ілюстрації*: 21 з 19 дощок.

*Орнамент*: ініціали; *заставки*: 27 з 9 дощок; *кінцівки*: 18 з 2 дощок (в УККП, Вип. II, ч. II. вказано з 3 дощок, але у наших прим. з 2 дощок – кінцівку за № 1885 маємо лише на титулі, а у самому тексті її немає.)

*Гравер*: ВЛ.

Є 2 варіанти видання: на 81 арк. ініціал “Р” на різному рослинному тлі, на 357 арк. ініціал “Б” на різному рослинному тлі, на 555 зв. арк. ініціал “Я” у 1-му варіанті на штриховому фоні, за іконографією нагадує – “ІА”, у 2-му варіанті – на рослинному фоні і нагадує “юс” малий.

*Інв.* АЛ–950.

II варіант.

Екз. повний.

Друкарські помилки у фоліації.

30 x 19 см.

*Записи*: арк. форзац – “Сия книга монастыря Всемилости-вого Спаса Преображения и Новгородка Северскаго” (XVII ст.), молитви.

*Оправа* (XVII ст.) – дошки, обтягнені шкірою з тисненням, на верхній кришці тиснена назва книги.

*Походження*: ЧСД, № 566.

171. *Інв.* АЛ–954. I варіант.

Екз. повний. Друкарські помилки у фоліації.

30,5 x 19 см.

*Записи:* арк. [2–4] – “От книг монастыра Новгородцаго” (XVII ст.)

*Оправа* (XVII ст.) – дошки, обтягнені шкірою з тисненням, на верхній кришці тиснена назва книги.

*Походження:* ЧЄД, № 567.

172. **Інв. АЛ–995. II варіант.**

Екз. повний. [5, 6, 7] арк. вміщені у кінці книги, після 487 іде 489, 488, 491, 490, 492 арк. (можливо переплутані при оправленні книги).

31 x 19,3 см.

*Оправа* (XVII ст.) – дошки, обтягнені шкірою з тисненням, на верхній кришці тиснена назва книги.

*Походження:* довоєнні надходження (на аркушах стоять штампи бібліотеки Чернігівського історичного музею 20-х рр. XX ст.)

УККП. – Вып. II. – Ч. II. – С. 18, № 203; Запаско, Ісаєвич. – Кн. I. – С. 93, № 555.

173. **Мінея общая.**

**1678.**

[1], 1–70 = 69 арк.

2°. – *Сигн.:* [x]<sup>1</sup> А<sup>4</sup> – П<sup>4</sup>

*Рядків:* 39. *Шрифт:* 61 мм

*Друк* у 2 фарби.

*Текст* у 2 стовпця.

*Орнамент:* ініціали: 73 з 36 дошок; *кінцівки:* 3 з 2 дошок; *рамка на титулі* (ідентична рамці на Анфологоні).

*Гравер:* ВЛ.

*Інв. АЛ–356.*

Екз. повний.

Друкарські помилки у фоліації.

29,8 x 18,5 см

*Записи:* 1) арк. титул – “Никодим митрополит”. (XVII ст.)

2) арк титул зв. – “Сию книгу глаголемую Мінея общая юже мне святыи архимандрит Михаил Лежайский на благословение даровал року 1699 месяца генваря 29”.

3) арк. 1–9 – “Сия книга глаголемая Менея общая Монастыря Святоникольскаго Макошинскаго” (XVIII ст.)

- 4) арк. 10 – молитва(XVII ст.)  
5) арк. 70 зв – “Никодим митрополит Сербския земли Призринский”. (XVII ст.)  
*Оправа* (XVII ст.) – дошки, обтягнені шкірою з тисненням.  
*Походження*: ЧЄД, № 618.  
Запаско, Исаевич. – Кн. I. – С. 93, № 557; УККП. – Вып. II. – Ч. II. – С. 18, № 203.

## Острог

174. **Біблія.**

**12. VIII. 1581.**

*Друкар* І.Федоров.

[8], 1–276, 1–78, 78–89, 91–180, 1–30, 1–56, 1–78 = 628 арк.

2°. – *Сигн.*: 1<sup>8</sup> 1<sup>6</sup> – 46<sup>6</sup> 1<sup>6</sup> – 30<sup>6</sup> 1<sup>6</sup> – 5<sup>6</sup> 1<sup>6</sup> – 8<sup>6</sup> 9<sup>8</sup> 1<sup>6</sup> – 13<sup>6</sup>.

*Рядків*: 50 (кир. і грец.), бл. 62, бл. 28, бл. 20. *Шрифти*: 51 (кир. і грец.), 41, 84, бл. 120 мм

*Текст* у 2 стовпця.

*Друк* частково у 2 фарби.

*Ілюстрації*: 2 (герб та друк. марка).

*Орнамент*: ініціали: 1384; *заставки*: 81 з 16 дощок; *кінцівки*: 69 з 18 дощок; *рамка на титулі*.

*Інв. АЛ* – 167.

Екз. повний.

28,7 x 18 см

*Оправа* (XVII–XVIII ст.) – дошки, обтягнені шкірою з тисненням. Є 2 застібки.

*Походження*: музей В.В.Тарновського, від. I, № 2.

175. **Інв. АЛ – 672.**

Екз. деф., немає [4] ( у т.ч. і титул. арк.), 39–40, 5-го рах. (вони заміщені рукоп. аркушами), 75–78 арк. 6-го рах., після арк. 45 другого рах. багато аркушів переплутано.

27,5 x 17 см

*Записи*: 1) арк. 54 – “Из книг Григория Софоновича” (латиною, XVII–XVIII ст.ст.)

2) арк. 132 – “Из книг Григория (латиною, XVII–XVIII ст.)

3) арк. 238 – “Ластовки зімуют во...” (XVII–XVIII ст.)

4) арк. 240 – “блуд жидовский” (XVII–XVIII ст.)

5) арк. 70 останнього рахунку – “legi 1725 oct: 8”  
Багато поміток до тексту латиною та кирилицею (XVII–XVIII ст.)

*Оправа* (1989 р.) – дошки, обтягнені шкірою з тисненням.  
Є 2 застібки.

*Походження*: Чернігівський музей культурів, № 20178. (?)

Ісаєвич, Запаско. – Кн. I. – С. 27, № 13.

## **Почаїв. Друкарня Успенського монастиря**

176. Апостол.

1768.

[10], 1–383, 1–40 = 433 арк.

8°. – *Сигн.*: А<sup>4</sup> – Б<sup>4</sup> В<sup>2</sup> А<sup>4</sup> – Іжиця<sup>4</sup> АА<sup>4</sup> – Іжиця Іжиця<sup>4</sup>  
ААА<sup>4</sup> – ЛЛЛ<sup>4</sup> МММ<sup>3</sup> А<sup>4</sup> – И<sup>4</sup>.

*Рядків*: 22, 29. *Шрифти*: 52, 39 мм.

*Сторінки* у лінійних рамках.

*Друк* частково у 2 фарби.

*Ілюстрації*: 6 (5 апостолів – Яків, Петро, Іоанн, Іуда, Павло та Апокаліпсис, всі мідерити).

*Орнамент*: складані прикраси.

*Гравер*: І.Гочемський.

*Інв.* АЛ–430.

Екз. повний.

16,5 x 9,5 см

*Оправа* (XVIII ст.) – картон, обтягнений шкірою з тисненням.

*Походження*: музей В.В. Тарновського, від I, № 55.

Запаско, Ісаєвич. – Кн. II. – Ч. II. – С. 19, № 2493; Варварич. – С. 85, № 258.

177. Богословія правоучительная. Вид. 2 (фактично 7).

1787.

[2], 1–214, [14] = 230 арк.

4°. – *Сигн.*: [x]<sup>2</sup> А<sup>4</sup> – Іжиця<sup>4</sup> Аа<sup>4</sup> – Оо<sup>4</sup>.

*Рядків*: 25, 19, 30 (курсив), 31, 31 (лат.) *Шрифти*: 61, 86, 51, 50, 51 мм.

*Ілюстрації:* 4 (родословне дерево від Петра, 107 арк. зв., та від Адама та Єви, 110 арк. зв. – мідерити).

*Орнамент:* кінцівки: 4 з 3 дощок.

З 202 арк. зв. до 214 арк. книга надрукована польською та церковнослов'янською мовами.

*Інв. АЛ-971.*

Екз. повний, для форзаців використані аркуші з книг польською мовою Godzinki о святім Ігнатії, святій Бригіті, Nona na Boze Cialo.

20,3 x 15,5 см.

На 84 арк. штамп – “Библиотека Александра Лазаревского”.

*Оправа* (XIX ст.) – картонна, спинка шкіряна.

*Походження:* музей В.В. Тарновського, від. I, № 61, куди надійшла від відомого історика О.Лазаревського.

Запаско, Ісаєвич. – Кн. II. – С. 56, № 3375; Варварич. – С. 93, № 280.

## 178. Молитвослов.

1793.

[16], 1–548 = 564 арк.

8°. – *Сигн.:* [x]<sup>8</sup> А<sup>8</sup>А<sup>8</sup> – Іжиця<sup>8</sup> АА<sup>8</sup> – ШШ<sup>8</sup> ЩЩ<sup>4</sup>.

*Рядків:* 24. *Шрифти:* 50, бл. 39 мм., окремі слова надруковані латинськими літерами.

*Ілюстрації:* 15 (з них 13 – мідерити).

*Орнамент:* складані прикраси; кінцівки: 4 з 3 дощок.

*Інв. АЛ-433.*

Екз. деф., немає арк. 298, 409.

16 x 10 см.

*Записи:* 1) арк. [8] зв. – “Села Дивина церкви Троицкой священника Антония Кошица”;

2) арк. 106 – “Священник Антоний Кошиц”;

3) арк. 369 – “1836 года 2 числа октября умре иерей Антоний Кошиц”;

4) арк. 370 – “Умре Анна Ефрановна Цибульська 1847 год”;

5) арк. 379 – “1836-го года 20-го октября умре Мар Стетисвичова (?) с Буйницких Лопатинская”;

6) арк. 516 – “Сего числа умре первый сын Андрей Андреевич Лобидовский (?) на 3 году своей жизни”.

6) арк. 490 – “Купил 24 дек. 1888 г. в Киеве, на Подоле за 1 р. 50 к. Лазаревский”.



На звороті титулу штамп: “Библиотека Александра Лазаревского”.

*Оправа* (XIX ст.) – картонна, обтягнена ледирином, спинка шкіряна з тисненим заголовком “Молитвослов”.

*Походження*: музей В.В. Тарновського, від I, № 69, куди надійшла від відомого історика О.Лазаревського.

Запаско, Ісаєвич. – Кн. II. – Ч. II. – С. 71, № 3691.

### 179. Часослов.

1793.

[2] 1–160 = 162 арк.

8°. – *Сигн.*: [x]<sup>2</sup> A<sup>8</sup> – C<sup>8</sup> T<sup>6</sup>.

*Рядків*: 15, 22, 26. *Шрифти*: 86, 61, 49 мм

*Ілюстрації*: 1 – зображення чудотворної ікони Почаївської Богородиці, (арк. [2] зв.) (у Запаско, Ісаєвича – “Благовіщення”).

*Орнамент*: складані прикраси, кінцівка.

*Інв.* АЛ–435.

Екз. повний.

16 x 10,5 см.

*Оправа* (XIX ст.) – картонна, спинка шкіряна з тисненим заголовком “Часослов”, втрачена верхня кришка.

*Походження*: музей В.В. Тарновського, від. I, № 68.

Запаско, Ісаєвич. – Кн. II. – Ч. II. – С. 71, № 3702.

### 180. Каноник.

“В монастыре почаевском 3 Т Г года” (1795) (фактично 2 пол. XIX ст.)

1–32 = 32 арк.

8°. – *Сигн.*: A<sup>8</sup> – Г<sup>8</sup>.

*Рядків*: 15. *Шрифт*: 79 мм

*Друк* у 2 фарби.

*Орнамент*: заставки: 2 з 2 дощок; кінцівка: 1.

Склад: “Канон за єдиноумершаго”, “Канон за умерших”  
Вихідні дані вміщені на арк. 32 зв.

*Інв.* Вп 12 – 9a  
1474

Екз. повний.

17 x 10,5 см.

У бібліографії невідома. Описана по нашому примірнику. Характер паперу та орнамент дозволяють датувати книгу 2 пол. XIX ст., можливо, це видання таємної старообрядницької друкарні.

*Оправа* (XIX ст.) – картон, обтягнений шкірою, яка обклеєна зеленим папером під “мармур”, спинка з чорної тканини.

*Походження*: довоєнні надходження.

## Санкт-Петербург.

### Друкарня Олександро-Невського монастиря

181. Федір Максимов. Грамматика славенская.

XI. 1723.

[2 арк.], 1–8, 1–212, [12 арк.] = 248 с. = 124 арк.

8<sup>о</sup>. – *Сигн.*: [1]<sup>2</sup> [2]<sup>4</sup> 1<sup>8</sup> – 14<sup>8</sup> [15]<sup>6</sup>.

*Рядків*: 24. *Шрифти*: 48, 72, 62 мм, бл. 81 мм.

*Сторінки* у лінійних рамках.

*Орнамент*: *заставки*: 6 з 2 дощок; *кінцівки*: 4 з 2 дощок.

*Інв.* АЛ–455

Екз. повний.

14,7 х 9 см.

*Записи*: 1) останній арк. зв. – “Якова Беля... 46 на, 1792”;

2) титул арк. – “666”;

3) арк. форзац – “№ 393”, “МК хр. 298”, “№ 248”. № 356 оп.к.”, “2168 МФУ”, “№ 38 ВД”, “№ 49”.

4) с. 1 – “№ 356 с:т:н:о”;

*Оправа* (кін. XIX – поч. XX ст.) – картонна, зеленого кольору, спинка шкіряна.

*Походження*: ЧЄД, № 298.

Зернова II. – С. 475, № 1356.

## Стрятин.

### Друкарня Федора Балабана

182. Служебник. (Божественая литургія).

22. I. 1604.

[1], 1–11, 1 пуста, 1–219, 1 пуста, 220–235, 1 пуста, 236–344, 346–348, 348–354, 1 пуста, 355–428, 1 пуста, 429–480, 480–487, 489–570, 2 пустих = 590 сторінок = 295 арк.

4<sup>о</sup>. – Сигн.: # 6+1 а<sup>8</sup> – юс малий<sup>8</sup> аа<sup>8</sup>.

Рядків: 12, 16, 17. Шрифти: 124, 89 мм.

Друк у 2 фарби.

Ілюстрації: 6 з 6 дощок, герб Г.Балабана (зворот титулу).

Орнамент: ініціали; заставки: 19 з 10 дощок; кінцівки: 15 з 12 дощок, рамка на титулі. У деяких заставках використовується герб Балабана.

Інв. АЛ–616.

Екз. деф., немає 1 пустої (після 11-ої), 1 пустої (після 235-ої), 236, 1 пустої (після 354-ої), 355, 477–494, 508, 527–544, 570, 1 пустої с., зберіглась 1 ілюстрація (Іоанн Златоуст).  
18,5 x 15 см

Записи: 1) с. 1–5 другого рахунку – “Сия книга рекома я Службник Стратинский Кирилови”;

2) арк. форзац – “Смячской Троицкой церкви Городнянского уезда”;

“Заплачено за переплет 30 к. сер.”.

На с. 162–166 поминальні записи 1688 року.

Оправа (XIX ст.) – дошки, обтягнені шкірою з тисненням.

Походження: ЧЄД, № 287.

УККП. – Вып. I. – С. 14, № 13.

## Супрасль

183. Лексикон сиреч Словесник Славенский.

18. I. 1722.

1–32 = 32 арк.

4<sup>о</sup>. – Сигн.: А<sup>4</sup> – Зело<sup>4</sup>.

Рядків: 33. Шрифт: 46 мм.

Сторінки у лінійних рамках.

Текст у 2 стовпця.

Орнамент: ініціал; кінцівка.

Інв. АЛ–480.

Екз. деф., немає 32 арк. який підклеєний до “Собрание припадков”.

У конволюті з “Собрание припадков краткое” Супрасль, 1722.

19,7 x 15,5 см.

*Запис:* арк. 19 зв. – “дай боже здоровья рабу божьему Яну Святкому”.

*Оправа* (XVIII ст.) – дошки, обтягнені шкірою з тисненням.

*Походження:* ЧЄД, № 274, куди була подарована 3.IV.1914 священиком Василем Селенгинським (є наклейка).

Книга Беларусі. – С. 134, № 203.

#### 184. **Собрание припадков краткое.**

**18. I. 1722.**

[6], 1–153 = 159 арк.

4<sup>о</sup>. – *Сигн.:* (\*)<sup>6</sup> А<sup>4</sup> – ксі<sup>4</sup> (\*)<sup>2</sup>.

*Рядків:* 24. *Шрифт:* 59 мм.

*Орнамент:* ініціали: 3 з 3 дощок; *кінцівка* 1; *титул у рамці* з складаних прикрас.

*Інв.* АЛ–480.

Екз. повний, але є відмінності: у кінці вміщений 154-й арк. На його звороті – “Omyłki Typografskie, znayduiace sie w Zexikonie” (“Помилки друкарські знайдені у Лексиконі). Це 32 арк. з “Лексикону”. Сторінки 153<sup>б</sup> та 154<sup>а</sup> пусті. Таким чином, у екземплярі 160 арк.

У конволюті з “Лексиконом”, Супрасль, 1722.

19,7 x 15, 5 см.

*Записи:* 1) арк. 3 пер. рах. – 7 – “Сия книга раба божия Афтанасия”.

2) арк. 153<sup>б</sup> – 154<sup>а</sup> – рукописні нотатки щодо змісту книги.

3) арк. форзац – “Получил сию книгу августа 27: 1749 года”, “Сия книга раба божия”, напис польською мовою та інші малорозбірливі записи.

4) арк. тит. – “Сия книга раба божия... (текст закреслений)... 1740 января 20 дня”.

*Оправа* (XVIII ст.) – дошки, обтягнені шкірою з тисненням.

*Походження:* ЧЄД, № 274, куди надійшла 3.IV.1914 р. від священика Василя Селенгинського (є наклейка на верхній кришці).

Книга Беларусі. – С. 134, № 204.

## Унів

185. **Требник.**

1739.

[2], 1–359, [4] = 365 арк.

8°. – *Сигн.*: [x]<sup>2</sup> A<sup>8</sup> – Іжиця<sup>8</sup> AA<sup>8</sup> – ГГ<sup>8</sup> ДД<sup>3</sup>.

*Рядків*: 21, бл. 25. *Шрифти*: 59, 51 мм

*Орнамент*: ініціали: 222; *заставки*: 13 з 9 дощок; *кінцівки*: 12 з 9 дощок (підраховано по нашому примірнику).

*Гравер*: М. Fuglewicz.

*Інв.* АЛ–448.

Екз. деф., немає титулу, 9, 131, 134, 152, 154, 308, 309 та останнього аркушів.

15,5 x 9 см.

*Записи*: арк. форзац – 1) рецепт ліків для коней, що таке десятина, “Помещик Казимир Балтазаров – Подгорский. Управляющий его именьями Антон Маевский и Волянский Иван Федорович”, “Хто тилк. грамотки: Дмитро Запараный, Максим Левадский, Арсеній Топчий, Мельничка” (XIX ст.?)

2) арк. 1–5 – “Принадлежит ко храму Георгиевскому в местечке...” далі нерозбірливо. (XVIII ст.?)

3) арк. 6–10 – “Сия Книга...” далі нерозбірливо (XVIII ст.?)

4) арк. 33, 38–39, 48, 52 – “Церкви Крестовоздвиженской Володинской иерей Пантелеймон” (XVIII ст.?)

*Оправа* (XVIII ст.) – картон, обтягнений шкірою.

*Походження*: музей В.В.Тарновського, від. I, № 44.

Запаско, Ісаєвич. – Кн. II. – Ч. I. – С. 58, № 1334.

## Чернігів

### Друкарня Кирила

### Транквіліона Ставровецького

186. **Кирило Ставровецький Транквіліон. Перло многоцінне.**

7.IX.1646.

[2], 171, [50], 1, 2/3, 4–27, 27–36, 38–45, 48, 47, 46, 49–102, 105, 104, 103, 106, 107, 108–141, 144, 143, 142, 145–147, 144, 145, 149–172 = 180 арк. (варіант – 181 арк.)

4<sup>о</sup>. – *Сигн.*: (\*)<sup>4</sup> (\*\*) <sup>4</sup> [варіант (\*)<sup>4</sup> (\*\*) <sup>4+1</sup>] А<sup>4</sup> – Іжиця<sup>4</sup>  
Аа<sup>4</sup> – ГГ<sup>4</sup>.

*Рядків*: 23. *Шрифт*: 63 мм.

*Друк* у 2 фарби.

*Сторінки* в лінійних рамках.

*Орнамент*: ініціали: 47 з 13 дощок; *заставки*: 3 з 3 дощок;  
*кінцівки*: 7 (варіант8) з 2 дощок; *титул* у *рамці*; *герб князів*  
*Корецьких*.

*Інв. АЛ* – 1935.

Екз. деф., немає тит. арк., [1], 171, [1], 1–32, 39, 138, 144–  
149, [4], [1–2] після арк. 137 – рукопис.

17 x 13 см.

*Оправа* (XIX ст.) – картон, обтягнений шкірою з тис-  
ненням.

*Походження*: РДБ.

Каменева. – С. 225, № 1.

УККП. – Вып. I. – С. 32, № 92.

## **Чернігів. Друкарня Троїцько-Іллінського монастиря**

187. Дмитрій Ростовський (Данило Савич Туптало).

**Руно орошенное.**

11. XI. 1683.

[6], [1] гр., 1–106, [1] = 114 арк.

4<sup>о</sup>. – *Сигн.*: 1<sup>4</sup> 1<sup>2+1</sup> А<sup>4</sup> – Ч<sup>4</sup> Ш<sup>2+1</sup>.

*Рядків*: 17, 23, бл. 30. *Шрифти*: 61, 80, бл. 47 мм.

Складана рамка на титулі; сторінки в лінійних та склада-  
них рамках.

*Ілюстрація* – ікона чернігівської Богоматері.

*Орнамент*: виливані прикраси; ініціали; *заставка*; *кінцівки*:  
3 з 2 дощок.

*Інв. АЛ* – 1939.

Екз. деф., немає тит. арк., [1] арк.

18,5 x 15 см.

*Записи*: 1) арк. 64 зв. – “Сея книжица Ефимий Пашен-  
ковский”.

*Екслібрис*: “Из библиотеки Ивана Лукашевича”.

*Оправа* (XIX ст.) – картонна, спинка шкіряна.

*Походження*: РДБ.

Каменева. – С. 259, № 10; УККП. – Вып. II. – Ч. 2. – С. 20, № 211.

**188. Триодъ цвітна.**

**1.III.1685.**

[7], 1–434 = 441 арк.

2°. – *Сигн.*: ;1+6, А<sup>6</sup> – Іжиця<sup>6</sup> Аа<sup>6</sup> – Ять ять<sup>6</sup> Юю<sup>2</sup>.

*Рядків*: 29, 39. *Шрифти*: 81, 61 мм.

*Друк* у дві фарби.

*Ілюстрації*: 29 з 27 дощок.

*Орнамент*: ініціали; *заставки*: 19 з 9 дощок; *кінцівки*: 6 з 3 дощок; *рамка*; *герб* Лазаря Барановича.

*Гравер*: Семен Ялинський, ПСО.

*Інв. АЛ* – 397.

Екз. повний.

31,3 x 20 см.

*Запис*: арк. [1–4]. – “Леонтий Котляр Кириллович полулях Броварский Анна жена его”.

*Оправа* (XVII ст.) – дошки, обтягнені шкірою з тисненням.

*Походження*: ЧЄД, № II–80.

**189. Інв. АЛ – 964.**

Екз. повний.

30 x 18 см.

*Запис*: арк. 1 – “Сия книга Триодъ цветная монастыра Кашинского за игуменства всечестного отца нашего иером. Калиста Ращины 1705”.

*Оправа* (XVIII ст.) – дошки, обтягнені шкірою з тисненням. Є застібки.

**190. Інв. АЛ – 968.**

Екз. деф., немає арк. 434.

30,8 x 18,5 см

*Оправа* (XVII ст.) – дошки, обтягнені шкірою з тисненням, є фрагменти застібок.

*Походження*: музей В.В. Тарновського, від. I, № 23.

191. Інв. АЛ – 1947.

Екз. деф., немає тит. арк.

29,2 x 19 см.

*Запис:* арк. [6] – арк. 5 – “Во имя отца и сына и святого духа, аминь. Сию книгу купил раб божий за отпущение грехов своих то есть названную Триодъ за таларов битых пять до веси Сокольца до храму архангела Михаила ахтоби мав еи отдалити албо украсти от веси той и от храму да буде проклят, анафема. Року божьего 1730 месяца ноябрия дня 9”.

*Оправа* (XVII ст.) – дошки, обтягнені шкірою з тисненням.

*Походження:* РДБ.

Каменева. – С. 264, № 17; УККП. – Вып. II. – Ч. II. – С. 21, № 214.

192. Дмитрій Ростовський (Данило Савич Туптало). Ру-  
но орошенное.

15.VI.1691.

[4], 1–102 = 106 арк.

4<sup>о</sup>. – *Сигн.:* ;<sup>4</sup> А<sup>4</sup> – Ц<sup>4</sup>Ч<sup>2</sup>.

*Рядків:* 17, 23, бл. 30. *Шрифти:* 81, 61, 46 мм.

Складана рамка на титулі; *Сторінки* в подвійних лінійних рамках та з складаних прикрас.

*Ілюстрація* – ікона чернігівської Богоматері.

*Орнамент:* ініціали; *заставка;* *кінцівки:* 3 з 3 дощок.

*Інв. АЛ – 1940.*

Екз. деф., немає тит. арк., [3], 1–12, 86–102.

17,3 x 14,3 см

*Оправа* (XIX ст.) – картонна, спинка шкіряна.

*Походження:* РДБ.

Каменева. – С. 269, № 27; УККП. – Вып. II. – Ч. II. – С. 26, № 22.

193. Молитвослов.

7. VIII. 1692.

[6], 1–24, 26–115, [1], 116–327, 329–387, 389–514, [12], [1]  
арк. табл. = 531 арк.

12<sup>о</sup>. – *Сигн.:* [х]<sup>6</sup> А<sup>6</sup> – Іжиця<sup>6</sup> Аа<sup>6</sup> – Іжиця іжиця<sup>6</sup> Ааа<sup>6</sup> – Ггг<sup>6+1</sup> Ддд<sup>6</sup> Еее<sup>2</sup>.

*Рядків:* 20. *Шрифт:* 47 мм.

*Ілюстрації:* 24 з 20 дощок.

*Орнамент:* ініціали; *заставки:* 43 з 16 дощок; *кінцівки:* 17 з 7 дощок; *герб;* *рамка.*



*Інв. АЛ—484.*

Екз. деф., немає тит. арк., [4] I-го рах., [2] 2го рах.

11,2 x 7 см

*Запис:* арк. [1] 2<sup>го</sup> рах. – “Поехал я Иван из двора 169 (?) марта в 3 дня, а приехал сего ж марта в 14 день’.

*Оправа* (XIX ст.) – картон, обтягнений шкірою з тисненням.

*Походження:* музей В.В. Тарновського, від. I, № 25.

Каменева. – С. 270, № 29; УККП. – Вып. II. – Ч. II. – С. 28, № 233.

**194. Служебник.**

**1697.**

[2], 1–137, [35] = 174 арк.

8<sup>о</sup>. – *Сигн.:* А<sup>2+8</sup> Б<sup>8</sup> – У<sup>8</sup>Ф<sup>4</sup>.

*Рядків:* 23, бл. 29. *Шрифти:* 61, 46 мм.

Складана рамка на титулі, *Сторінки* в лінійних рамках.

*Ілюстрації:* 4 з 4 дошок.

*Орнамент:* складані прикраси; ініціали; *заставки:* 13 з 9 дошок; *кінцівки:* 5 з 4 дошок.

*Інв. АЛ – 431.*

Екз. деф., немає [20<sup>тм</sup>] арк.

18,5 x 11 см

*Оправа* (XVIII ст.) – дошки, обтягнені шкірою з тисненням.

*Походження:* бібліотека Домницького монастиря, від. I, № 73.

Каменева. – С. 277, № 38; УККП. – Вып. II. – Ч. II. – С. 34, № 247.

**195. Дмитрій Ростовський (Данило Савич Туптало).**

**Руно орошенное.**

**1697.**

[6], 1–101, [1], 101–106, [1], [1] іл. = 117 арк.

4<sup>о</sup>. – *Сигн.:* А<sup>4</sup>Б<sup>2</sup>А<sup>4</sup> – Ц<sup>4</sup>Ч<sup>2</sup>Щ<sup>4</sup>Ц<sup>3</sup>.

*Рядків:* 17, 23. *Шрифти:* 61, 81 мм.

Складана рамка на титулі; *Сторінки* в подвійних лінійних рамках та з складаних прикрас.

*Ілюстрація* – ікона чернігівської Богоматері.

*Орнамент:* ініціали; *заставки:* 2 з 1 дошки; *кінцівки:* 2 з 2 дошок.

*Інв. АЛ – 1941.*

Екз. повний.

18,2 x 14,5 см.

*Записи:* 1) арк. [2], арк. 1, 10, 20 – “из книг наместника Т.С.Лавры архим. Антония”;

2) арк. I. – “Пожертвована Лавры наместником архим. Антонием в библиотеку Т.С.Лавры 1865 года 27 янв.”.

*Оправа* (XX ст.) – картонна, обклеєна червоним папером з золотим тисненням.

*Походження:* РДБ.

Каменева. – С. 276, № 36; УККП. – Вып. II. – Ч. II. – С. 33, № 245.

**196. Дмитрій Ростовський (Данило Савич Туптало).**

**Руно орошенное.**

**1702.**

[5], 1–107 = 112 арк.

4°. – *Сигн.:* (А; г)<sup>1+4</sup> А<sup>4</sup> – Ч<sup>4</sup> Ш<sup>3</sup>.

*Рядків:* 23, 17. *Шрифти:* 61, 81 мм.

*Сторінки в лінійних та складаних рамках.*

*Ілюстрація:* ікона чернігівської Богоматері.

*Орнамент:* ініціали; *заставки:* 2 з 1 дошки; *кінцівки:* 3 з 2 дощок.

*Інв. АЛ–1937.*

Екз. деф., немає тит. арк., двічі арк. 105.

18,2 x 15 см.

*Запис:* арк. [2] – 35 – “Сия книга глаго(ле)мая роса киевской генарал-губерна... меньской канцелярии подьячего Афансья Высоцкого”.

*Оправа* (XIX ст.) – картонна, спинка та наріжники шкіряні з тисненням.

*Походження:* РДБ.

Каменева. – С. 280, №44.

**197. Полуустав.**

**1703.**

[10], 1–160, [1], 151, 161–188, [1], 201–225, [1], 226–296, 197–209, 300, 301, 303–322, [1], 314–366, 366–426, 428–493, [4] = 518 арк.

12°. – *Сигн.:* [\*]<sup>6</sup> [\*\*]<sup>4</sup> А<sup>6</sup> – Іжиця<sup>6</sup> Аа<sup>b</sup>– Іжиця іжиця<sup>6</sup> Ааа<sup>6</sup> – Ббб<sup>6</sup> [Ввв]<sup>6+2</sup>.

*Рядків:* 20, 15. *Шрифти:* 46, 61 мм.

*Ілюстрації:* 14 з 13 дощок.

*Орнамент:* ініціали: 139 з 81 дошки; *заставки:* 28 з 8 дощок; *кінцівки:* 13 з 6 дощок; *рамка, герб І.С.Мазепи.*

*Гравер:* Никон Фігурський, НФ, Нико:Ф.

*Інв. АЛ – 1788.*

Екз. деф., немає [1] гр. 402, 493, [4] арк.

11,8 x 7 см.

*Запис:* арк. 323 зв. – “0.8. Тезоименит(ст)во Семена Прокофьича дедушки Данилы Васильева”.

*Оправа* (поч. ХХ ст.) – картон, обтягнений шкірою з тисненням. На спинці тиснений напис “Молитвослов”.

*Походження:* м.Миколаїв. Камінський Федір Тимофійович. 1961.

Каменева. – С. 280, № 45.

**198. Служебник.**

**1704.**

[1], 1–17, 17, [1], 19, 21, 21, 23, 23, 25–32, 35, 34–121, 123, 123, 125, 125, 127–176, 176–207 = 209 арк.

8°. – *Сигн.:* А<sup>1+8</sup> Б<sup>8</sup> – Ч<sup>8</sup>.

*Рядків:* 18, 22. *Шрифти:* 62, 46 мм.

*Сторінки в рамках із складаних прикрас.*

*Ілюстрації:* 4 з 4 дощок.

*Орнамент:* ініціали: 129 з 18 дощок; *заставки:* 7 з 6 дощок; *кінцівки:* 6 з 5 дощок; *рамка.*

*Гравер:* Никон Фігурський, Н.Ф.

*Інв. АЛ – 1931.*

Екз. деф., немає арк. [1], 1–3, 166–176, 176–207.

15,2 x 9,2 см.

*Оправа* (ХІХ ст.) – дошки, обтягнені оксамитом.

*Походження:* РДБ.

Каменева. – С. 281, № 46.

**199. Іоанн Максимович. Алфавіт собраний рифмами сложенний.**

**15.ХІІ.1705.**

[9], 1–35, [1], 36–49, 30, 32–37, 58–67, [1], 68–140, [1] = 151 арк.

2°. – Сигн.: (;)<sup>1+4</sup>, (;;;)<sup>4</sup> А<sup>2</sup> – П<sup>2</sup> Р<sup>2+1</sup> С<sup>2</sup> – Іжиця<sup>2</sup> Аа<sup>2</sup> – Щщ<sup>2</sup>  
Ять ять<sup>2+1</sup>.

Рядків: 39. Шрифт: 61 мм.

Сторінки у лінійних рамках.

Ілюстрації: 4 з 4 дощок.

Орнамент: ініціали: 38 з 27 дощок; заставки: 5 з 3 дощок;  
кінцівки: 15 з 5 дощок; герб Петра I; таблиця слів і рамка на  
титুলі – мідерити.

Інв. АЛ – 977.

Екз. деф., немає арк. [4<sup>x</sup>], 3–6, 9–10, 137–138, [1]

29,8 x 18 см.

Оправа (XIX ст.) – дошки, обтягнені шкірою з тисненням.  
Є застібки.

## 200. Інв. АЛ–1944.

Екз. повний.

28,5 x 17 см.

Записи: 1) арк. [3]. – “Василий Лаврентиев сын Касперо-  
вич” 2) арк. форзац – “В библиотеку Императорского общест-  
ва истории и древностей Российских при Московском универ-  
ситете от соревнователя Т.Ф.Большакова. Москва. Секретарь  
О.Бодянский”.

Оправа (XIX ст.) – дошки, обтягнені шкірою з тисненням.  
Є застібки.

Походження: РДБ.

Каменева. – С. 282, № 47.

## 201. Іоанн Максимович. Богородице діво...

13.VIII.1707.

[17], 1–19, [1], 20–26, 26–29, 31–43, [2], 45–64, [2], 66–68,  
74, 75, 71–89, [1], 90–121, [2], 123–165, [2], 167–187, [2], 189–  
205, [2], 207–246, [1], 247–248, 247–277, [2], 278–297, [1], 300,  
[1] = 330 арк.

2°. – Сигн.: (;)<sup>1+6</sup> (;д)<sup>2</sup> (\*)<sup>8</sup> А<sup>6</sup>–В<sup>6</sup> Г<sup>6+1</sup> Д<sup>6</sup> – Ж<sup>6</sup> Зело<sup>1+6</sup> З<sup>6</sup> И<sup>6</sup>  
І<sup>1+6</sup> К<sup>6</sup> – М<sup>6</sup>Н<sup>1+6</sup> О<sup>6</sup> – Т<sup>6</sup> У<sup>1+6</sup> Ф<sup>6</sup> – Ш<sup>6</sup> Щ<sup>1+6</sup> Ъ<sup>6</sup> – Ь<sup>6</sup> Ять<sup>1+6</sup> Ю<sup>6</sup>  
Я<sup>6</sup> Омега<sup>1+6</sup> Я<sup>6</sup> Фіта<sup>6</sup> Іжиця<sup>6+1</sup> \*/Аа<sup>2+6</sup> Бб<sup>6</sup> – Дд<sup>6</sup> Ее<sup>2+6</sup> Жж<sup>6</sup>  
Зело зело<sup>6</sup> Зз<sup>6</sup>.

Рядків: 38. Шрифт: 61 мм

Сторінки у лінійних рамках.

*Ілюстрації:* 11 з 11 дощок.

*Орнамент:* ініціали: 78 з 56 дощок; *заставки:* 15 з 15 дощок; *кінцівки:* 14 з 7 дощок.

*Гравери:* Никодим Зубрицький – NZ, Семен Ялинський – С.Я., Никон Фігурський – Н.Ф., Яків Сацький – ієродіаков.

*Інв. АЛ–960.*

Екз. деф., немає [1] та останнього чистого арк.

30,5 x 18,8 см.

*Записи:* 1) арк. форзац – “1729 году януария 18 дня преставися Петр вторый император и самодержец всероссийский. Восприяла престол великая императрица Анна Иоановна сего 730 года”;

“Преставися манахиня Кирика Федоровна 728 года августа 2 дня Зачетенского монастыря”.

“Убит на турецкой (..) Христофор Кочетков в 711 году. Иван Кочетков отставлен от службы 728 году марта 29 дня и определен в мундирную кантору апреля 1 дня 729 года”;

2) арк. [1] – 24. – “Сия книга мундирной канторы сержанта Ивана Христофорова сына Кочеткова 1730 года марта 25 день”.

*Оправа* (XVIII ст.) (?) – картон, обтягнений шкірою.

*Походження:* музей В.В.Тарновського, від. I, № 34.

**202. Інв. АЛ–978.**

Екз. повний.

28,8 x 17 см.

*Запис:* арк. форзац – “Губмузей. Взято из б-ки Елецкой ц. общины” (олівець).

*Екслібри:* “Библиотека графа Милорадовича”.

*Походження:* бібліотека Елецької церковної общини.

**203. Інв. АЛ–1222.**

Екз. деф., немає [1].

31 x 18,5 см.

*Запис:* арк. [5] – [13] – “Сия книга, рекома я Богородице дево отца Романа презвитера Свято-Троецкого села Степановки, купленная его власными денгами”.

*Оправа* (XVIII–XIX ст. ст.) – дошки, обтягнені полотном і обклеєні папером; спинка шкіряна.

*Походження:* Конотопський краєзнавчий музей.

204. Інв. АЛ–1945.

Екз повний.

28,3 x 18,2 см.

*Оправа* (XIX ст.) – картон, обтягнений шкірою з тисненням.

*Походження*: РДБ.

Каменева. – С. 285–286, № 50.

205. Іоанн Максимович. Феатрон или позор нравоучительный.

30.X.1708.

[7], 1–28, 30–261, 261–276, 278–281, 281–292, 292–299, 296, 305, 302, 307, 304, 301, 306, 303, 308–316, 316–334, 334–349, 349–410, [3], 414–424 = 435 арк.

4°. – *Сигн.*: (?)<sup>1+6</sup> А<sup>4</sup> – Іжиця<sup>4</sup> Аа<sup>4</sup> – Іжиця іжиця<sup>4</sup> Ааа<sup>4</sup> – Ццц<sup>4</sup>.

*Рядків*: 24, бл. 30. *Шрифти*: 62, 47 мм.

*Сторінки в лінійних рамках*.

*Ілюстрація*: ікона чернігівської Богоматері.

*Орнамент*: ініціали: 33 з 22 дощок; *заставки*: 20 з 11 дощок; *кінцівки*: 8 з 5 дощок.

*Гравер*: Інокентій Піддубний – И.П.

*Інв. АЛ–474*.

Екз. повний.

19,1 x 15,5 см.

*Записи*: 1) тит. арк. – “Сия книга подобна есть латинской именяемой “Instractio Principum”;

2) арк. 1 – “Волка за уши дерут правление восприемий. Иустин”;

3) арк. 1–9 – “3 книг Иустина Иосифова Леннецкого настоящего священника Свято-Троицкого Городницкого”;

4) арк. форзац – “24/IX – 1907 за 15 рублей”

*Оправа* (XVIII ст.) – картон, обтягнений шкірою з тисненням.

*Походження*: бібліотека ЧАК.

206. Інв. АЛ–1943.

Екз. деф., немає [3], 1–4 рукопис, [1], 414–424 арк.

19,2 x 15,5 см.

*Запис:* арк. форзац латинським шрифтом “Из книг Василия Ждановского”.

*Оправа* (XVIII ст.) – дошки, обтягнені шкірою з тисненням. Є одна застібка.

*Походження:* РДБ.

Каменева. – С. 287, № 51.

**207. Іоанн Максимович. Молитва Отче наш “на седьм богомыслей расположенная”.**

**5.VIII.1709.**

[8], 1–166 = 174 арк.

12<sup>о</sup>. – *Сигн.:* (;)<sup>6+2</sup> A<sup>6</sup> – Ш<sup>6</sup> Щ<sup>4</sup>.

*Рядків:* 23, 17–18, бл. 13. *Шрифти:* 46, 61, бл. 80 мм

*Ілюстрація:* герб Скоропадського.

*Орнамент:* ініціали: 6 з 6 дощок; *заставки:* 4 з 3 дощок; *рамка на титулі.*

*Інв.* АЛ–459.

Екз. повний.

12,2 x 7 см.

*Запис:* тит. арк. зв. – “От книг церкви Благовещения. Под № 54”.

*Оправа* (XVIII ст.) – картон, обтягнений шкірою з тисненням.

*Походження:* ЧЄД.

Каменева. – С. 288, № 52.

**208. (Бенедикт Хефтен). Царській путь креста господня. 1.XII.1709.**

[14], 1–3, [1], 4–7, [1], 8–15, [1], 16–27, [1], 28–31, [1], 32–35, [1], 36–39, [1], 40–52, [1], 53–64, [1], 65–68, [1], 69–73, [1], 74–77, [1], 78–80, [1], 81–83, [1], 84–86, [1], 87–91, [1], 92–95, [1], 96–98, [1], 99–102, [1], 103–105, [1], 106–109, [1], 110–114, [1], 115–123, [1], 124, 123, 124, 125, [1], 126–128, [1], 129–131, [1], 132–136, [1], 137–141, [1], 142–145, [1], 146–148, [1], 149–151, [1], 152–154, [1], 155–159, [1], 160–166, [1], 167–171, [1], 172–175, [1], 176–180, [1], 181–184, [1], 185–188 = 242 арк.

4<sup>о</sup>. – *Сигн.:* (\*\*)<sup>4</sup> (;)<sup>4</sup> (?)<sup>4</sup> (\*)<sup>2</sup> A<sup>4+1</sup> B<sup>4+1</sup> B<sup>4</sup> Г<sup>4+1</sup> Д<sup>4</sup> Е<sup>4</sup> Ж<sup>4+1</sup> Зело<sup>4+1</sup> З<sup>4+1</sup> И<sup>4+1</sup> І<sup>4</sup> К<sup>4</sup> Л<sup>4+1</sup> М<sup>4</sup> Н<sup>4</sup> О<sup>4+1</sup> П<sup>4+1</sup> Р<sup>4</sup> С<sup>4+1</sup> Т<sup>4+1</sup> У<sup>4+1</sup> Ф<sup>4+1</sup> Х<sup>4+1</sup> Омега<sup>4+1</sup> Ц<sup>4+1</sup> Ч<sup>4+1</sup> Ш<sup>4+1</sup> Щ<sup>4+1</sup> Ъ<sup>4+1</sup> Ы<sup>4</sup> Ь<sup>4+1</sup> Ять<sup>3+1</sup>

Ю<sup>4+1</sup> Я<sup>4+1</sup> О<sup>4+1</sup> Юс<sup>4+1</sup> Омега<sup>4+1</sup> Ксі<sup>4+1</sup> Псі<sup>4+1</sup> Фіта<sup>1+4</sup> Іжиця<sup>4+1</sup>  
Аа<sup>4+1</sup> Бб<sup>4</sup> Вв<sup>4+1</sup> Гг<sup>4+1</sup> Дд<sup>4+1</sup> Ее<sup>4+1</sup> Ж<sup>2</sup>.

*Рядків:* 23, 17, бл. 31. *Шрифти:* 60, 80, бл. 45 мм  
*Сторінки в лінійних рамках.*

*Ілюстрації:* 38 з 38 дощок, мідерити.

*Орнамент:* ініціали: 51 з 32 дощок; *заставки:* 5 з 3 дощок;  
*кінцівки:* 12 з 8 дощок; рамка на титулі.

*Гравери:* Никодим Зубрицький, Іван Стрельбицький.

*Інв. АЛ-432.*

Екз. деф., немає [2<sup>x</sup>] арк. Видання без гравюр.

19,5 x 15,5 см.

*Записи:* 1) арк. 1-7 – “Сия книга называется Царский путь дарованная от его милости (господина) отца Пафнутия наместника кафедры Черниговской Михаилу Деренковскому року 1723 месяца сентября 21”;

2) арк. форзац – записи релігійного змісту.

*Оправа* (XVIII ст.) – картон, обтягнений шкірою з тисненням.

*Походження:* бібліотека Домницького монастиря, від. I, № 28.

209. *Інв. Вп-1474/6.*

Екз. деф., немає [4<sup>x</sup>] арк., 187-188 арк. Видання без гравюр.

19 x 15,2 см.

*Записи:* 1) арк. [10] зв. – “1842 года мая 29 дня родился сын Иоанн у Александра Матусевича”;

2) арк. 16 – “Георгий Матусевич”;

3) арк. 33. – “Милостивому государю Андрею (Сутинову)”;

4) арк. 57 – “Его светлости Генерал-фельдмаршал князь Иван Александрович Матусевича”;

5) арк. 61 зв. – “1854 года генваря 24 дня у (пономаря) Александра Матусевича родилась дочь Ксения. Т.М.

6) арк. 82 – “Георгий Матусевич”

*Оправа* відсутня.

*Походження:* надійшла від священника Миколи Архангельського з Мглинського повіту Чернігівської губ. у травні 1909 р.

210. *Інв. АЛ-1934.*

Екз. деф., немає арк. 101. Додатково вклеєні між [12] та [15] арк. два аркуша з “Феатрона” І.Максимовича, Чернігів, 1708 та після 188 арк. повторюється друга присвята Петру I на [2<sup>x</sup>] арк.



19 x 15,5 см

*Екслібрис*: “Из библиотеки Ивана Лукашевича”.

*Оправа* (XVIII ст.) – картон, обтягнений шкірою з тисненням.

*Походження*: РДБ.

Каменева. – С. 288–289, № 53.

**211. Іоанн Максимович. Осм блаженств євангельських. 9.XII.1709.**

[10], 1–12, 12–23, [1], 24–82, [1], 83–117, [2] = 132 арк.

8°. – *Сигн.*: (?)<sup>4+2</sup> (;)<sup>4</sup> А<sup>4</sup> – Ы<sup>4</sup> Ь<sup>2</sup>.

*Рядків*: 26, бл. 14. *Шрифти*: 47, бл. 80 мм

*Ілюстрації*: 7 з 7 дощок.

*Орнамент*: ініціали: 6 з 5 дощок; *заставки*: 6 з 3 дощок; *кінцівки*: 5 з 4 дощок; *рамка на титулі*.

*Гравер*: Никон Фігурський – Н.Ф.

*Інв.* АЛ–457.

Екз. деф., немає 1 арк.

15,3 x 9,5 см.

*Запис*: арк. форзац – “дарю сію книжицу праотца моего юноше Тарновскому на Михайловой-Горе 1857 года 25 июля М.Максимович”.

*Оправа* (XVIII ст.) – картон, обтягнений шкірою з тисненням і двома медальйонами.

*Походження*: музей В.В.Тарновського, від. I, № 35.

**212. Інв. АЛ–1526.**

Екз. деф., немає арк. [2<sup>x</sup>] 1<sup>го</sup> рах., 53, [2<sup>x</sup>] 2<sup>го</sup> рах.

15 x 9 см

*Записи*: 1) арк. [6] – арк. 18 – “с числа книг Крестовоздвиженской Сосницкой церкви священника и духовенства поветоваго депутата Иоанна Торнадскаго. Под. № 16, а тепереча находится в руках Владимира Кордикова 1843 года декабря 11 числа”;

2) арк. 117 зв. – “С книг Павла Леонтовича”;

3) арк. форзац – “Сия книга принадлежит Владимиру Кордикову”.

*Оправа* (XIX ст.) – картонна, з шкіряною спинкою та наріжниками.

*Походження*: Сосницький краєзнавчий музей.

213. **Інв. АЛ–1928.**

Екз. деф., немає арк. 1, 23.

14,7 x 9,0 см.

*Оправа* (XVIII ст.) – дошки, обтягнені шкірою.

*Походження:* РДБ.

Каменева. – С. 289, № 54.

214. **Йоган Гергард. Богомысліє.**

1710.

[13], 1–109, 200–229, 240–324, 326–361 = 273 арк.

8°. – *Сигн.:* (?)<sup>1+4</sup> (;)<sup>4</sup> (\*)<sup>4</sup> А<sup>4</sup> – Іжиця<sup>4</sup> Аа<sup>4</sup> – Омега омега<sup>4</sup>.

*Рядків:* 25, 19. *Шрифти:* 47, 61 мм

*Сторінки* у лінійних рамках.

*Ілюстрація:* св.Трійця.

*Орнамент:* ініціали: 52 з 28 дощок; *заставки:* 2 з 2 дощок; *кінцівки:* 2 з 2 дощок. *Тит. арк. і герб С.Яворського* – мідерити.

*Гравер:* Никодим Зубрицький.

*Інв. АЛ–1927.*

Екз. деф., немає тит арк., [2<sup>x</sup>].

15 x 9 см.

*Записи:* 1) арк. 1–12 – “Сия книга глаголемає Богомыслиє Новодевича монастыря соборнаго священника Прохора Алексева сына...”

2) арк. форзац – вихідні дані книги (XVIII–XIX ст.ст.).

*Оправа* (XIX ст.) – картон, обтягнений шкірою з тисненням.

*Походження:* РДБ.

Каменева. – С. 291, № 55.

215. **Феофілакт Лопатинський. Служба благодарственная (Про перемогу під Полтавою).**

1710.

[2], 3–19, 30–32 = 22 арк.

4°. – *Сигн.:* А<sup>4</sup> – Д<sup>4</sup> Е<sup>2</sup>.

*Рядків:* 23, бл. 31. *Шрифти:* 61, бл. 46 мм

*Орнамент:* ініціали: 3 з 3 дощок; *заставка; кінцівка.*

*Титул* у рамці із складаних прикрас.

*Інв. АЛ–489.*

Екз. деф., немає арк. 32.

18 x 14,6 см

*Запис:* арк. форзац – “Сия книга церкви божией Вознесенской Березинской”.

*Оправа* (XIX ст.) – картонна, спинка шкіряна.

*Походження:* ЧЄД, II-135.

**216. Інв. АЛ-618.**

Екз. повний. Конволют (“Синаксар” про перемогу під Полтавою. Чернігів. 9.XII.1710).

19,7 x 15,5 см.

*Записи:* тит. арк. – арк. 32 зв. – “Сия книжица церкви Рождества Христова Шептаковской”.

*Оправа* (XVIII ст.) – картонна, спинка шкіряна.

*Походження:* ЧЄД, II-15.

**217. Інв. Вп-1474/5.**

Екз. деф., немає арк. 10, 11.

19 x 15 см.

*Запис:* арк. форзац – молитва.

*Оправа* (XIX ст.) – картонна.

*Походження:* Чернігівська губ., Чернігівський пов., с. Пльохів, 1922.

Каменева. – С. 292, № 57.

**218. “Синаксар” про перемогу під Полтавою.**

**9.XII.1710.**

1-40 = 40 арк.

4°. – *Сигн.:* А<sup>4</sup> – И<sup>4</sup>.

*Рядків:* 23, 30. *Шрифти:* 60, бл. 47 мм.

*Сторінки в лінійних рамках.*

*Орнамент:* ініціали: 2 з 2 дощок; кінцівки: 2 з 2 дощок.

*Інв. АЛ-618.*

Екз. повний. Конволют (Феофілакт Лопатинський. Служба благодарственная. Чернігів, 1710).

19,7 x 15,2 см.

*Записи:* 1) тит. арк. – 32 зв. – “Сия книжица церкви Рождества Христова Шептаковской”;

2) арк. форзац – перелік церковного майна церкви с.Шептаки.

*Оправа* (XVIII ст.) – картонна, спинка шкіряна.

*Походження*: ЧЄД, П–15.

219. Інв. АЛ–1936.

Екз. деф., немає 1–8 арк.

19,7 x 15,2 см

*Оправа* (XIX ст.) – паперова.

*Походження*: РДБ.

Каменева. – С. 292, № 56.

220. Венец в честь тревенчаному богу.

1712.

[2], 1–114 = 116 арк.

8°. – *Сигн.*: А<sup>2+4</sup> Б<sup>4</sup> – Щ<sup>4</sup> Ъ<sup>2</sup>.

*Рядків*: 24, 17. *Шрифти*: 47, 61 мм

*Сторінки в лінійних та складаних рамках.*

*Ілюстрація.*

*Орнамент*: ініціали: 13 з 12 дощок; *заставки*: 4 з 2 дощок; *кінцівка*; *рамка на титулі.*

*Гравер*: Никодим Зубрицький.

*Інв.* АЛ–1929.

Екз. деф., немає арк. 72–103.

15,3 x 9 см.

*Запис*: арк. форзац – “Тверской Д(уховной) семинарии”.

*Оправа* (XIX ст.) – картонна.

*Походження*: РДБ.

Каменева. – С. 293, № 60.

221. (Ієремія Дрексель). Иліотропiон.

1714.

[4], 1–48, 48–56, 59, 58, 57, 60–286, [Іп.] = 292 арк.

4°. – *Сигн.*: (;) А<sup>4</sup> – Іжиця<sup>4</sup> Аа<sup>4</sup> – Ь<sup>4</sup>.

*Рядків*: 23, 28. *Шрифти*: 60, 45 мм

*Сторінки в лінійних рамках.*

*Орнамент*: ініціали: 35 з 22 дощок; *заставка*; *кінцівки*: 4 з 2 дощок.

*Інв. АЛ–1938.*

Екз. деф., немає тит. арк., (Іп) арк.

19 x 15 см.

*Оправа* (XIX ст.) – картон, обтягнений шкірою з тисненням.

*Походження:* РДБ.

Каменева. – С. 294–295, № 62.

**222. Октоїх.**

**1715.**

[2], 1–12, [2], 14, [1], 17–72, 83, 74, 85, [1], 77–156, 158–253, 255–306, 308–310, [2] = 311 арк.

4°. – *Сигн.:* (\*)<sup>2</sup> А<sup>4</sup> – Іжиця<sup>4</sup> Аа<sup>4</sup> – Оо<sup>4</sup> Яя<sup>4+1</sup>.

*Рядків:* 18, 24, бл. 32. *Шрифти:* 80, 61, 46 мм.

*Друк* частково в дві фарби.

*Ілюстрації:* 2 з 2 дощок; 5 – клейма заставок з 4 дощок.

*Орнамент:* ініціали 168 з 61 дошки; *заставки:* 9 з 5 дощок; *кінцівки:* 7 з 4 дощок; *рамка на титулі.*

*Гравери:* Інокентій Піддубний, Никодим Зубрицький, Кузм. Кр.

*Інв. АЛ–1942.*

Екз. деф., немає тит. арк.

18,5 x 14,5 см.

*Запис:* арк. форзац – “В библиотеку Императорского общества истории и древностей Российских при Московском университете от (...) Т.Ф.Большакова. Секретарь О.Бодянский. Москва”.

*Оправа* (XIX ст.) – дошки, обтягнені шкірою.

*Походження:* РДБ.

Каменева. – С. 296, № 66.

**223. Новий завіт. I варіант.**

**1717.**

[6], 1–8, 13–20, 17–32, [1], 34, 34, [1], 37–123, 123–236, 238–424, 424–495, [3], 1–28, [4], 29–31, [5] = 545 арк.

4°. – *Сигн.:* (;)<sup>4</sup> (;)<sup>1+5</sup> А<sup>4</sup> – Іжиця<sup>4</sup> Аа<sup>4</sup> – Іжиця іжиця<sup>4</sup> Ааа<sup>4</sup> – (Ять ять ять<sup>4</sup>) Ююю<sup>2</sup> Яяя<sup>4</sup> – Іжиця іжиця іжиця<sup>4</sup> Аааа<sup>4</sup> – Бббб<sup>4+1</sup> А<sup>4</sup> – И<sup>4</sup>.

*Рядків:* 23, 30, 37, бл. 17. *Шрифти:* 60, 56, 38, бл. 80 мм.

*Друк* у дві фарби.

*Сторінки* в лінійних рамках.

*Ілюстрації:* 32 з 31 дошки.

*Орнамент:* ініціали: 288 з 88 дощок; *заставки:* 32 з 15 дощок; *кінцівки:* 21 з 9 дощок; *рамки для маргіналій;* *рамка на титулі.* На звороті титулу “Трійця”.

*Гравери:* Никодим Зубрицький, Макарій Синицький, КК, КГ, СХ.

*Інв. АЛ–478.*

Екз. деф., немає тит. арк., [1], 126, 308, 458–461, 465, 475, 477, 483–486, 495, [1], арк. 1<sup>го</sup> рах., 30–31, [5<sup>ти</sup>] арк. 2<sup>го</sup> рах. 17,6 x 14 см.

*Записи:* 1) арк. форзац – “из Вознесенской ц. гор. Чернигова” (олівець); “Кролевецкой Покровской церкви диакона Иоанна Яковлева Григоровского. 1859 года месяца марта 28 дня. Г.Кролевец”;

2) арк. 5–7 – “Ива(на) попа Слобоцкого”.

*Оправа* (XVIII ст.) – картонна (збереглася лише верхня кришка).

#### 224. **Інв. АЛ–1933.**

Екз. повний.

18,8 x 15 см.

*Записи:* 1) арк. 40–44 – “Сия книга глаголемая Новый завет

2) арк. 53 – “сына”...

3) арк. 55–56 – “Сия книга Новый завет”

4) арк. [5] 2<sup>го</sup> рах. – “Евангелие от Матфея, зачало 42”.

*Оправа* (XVIII ст.) – дошки, обтягнені шкірою з тисненням.

*Походження:* РДБ.

Каменева. – С. 298, № 71.

#### 225. **Канонник.**

1746.

[2], 1–78, [1], 79–83, 85–90, [1], 91–95, 97–102, 102–113, 115–315 = 317 арк.

12°. – *Сигн.:* [\*]2 А6 – Іжиця<sup>6</sup> Аа<sup>6</sup> – Іі<sup>6</sup> Кк<sup>1+2</sup>.

*Рядків:* 20, 26. *Шрифти:* 46, 38 мм

*Ілюстрації:* 23 з 21 дошки.

*Орнамент:* ініціали: 186 з 60 дощок; *заставки:* 20 з 7 дощок.  
Титул з 3-х сторін у рамці із складаних прикрас.

*Гравери:* Георгій, Влас, В.Р., Гр.

*Інв. АЛ-1529.*

Екз. деф., немає тит. арк., [1], 1, 7, 9–10, 12, 15–16, 50–53, 68–71, 123–124, 138, 169–192, 267, 283–315.

12,5 x 7,5 см.

*Записи:* 1) на чистому арк. після арк. 6 – “1776 года августа 16 д. женитба моя по дне Успенія Пресвятія Бцы Маія 29 д. жены моей патрон а мой сентябра 20 д. родился же 1752 года, жена ж родилася моя 1754” (виправлено на 1756 р.) “1804 сон виделся з блиском и золотим перстнем прис. 2:я: среда: 15 на расвете”... “1783 года октября 13 д. родилась дочь Пелагея, восприемница тетушка сотникова Агафія Шафонская а 1799 видана в замуж ген: 16 1786 года маія 20 числа родился сын Николай восприемники войс: то: Яков Чудновский и вышеписанная Шафонская А. 1801 года марта 25 умре в Киеве”.

2) на чистому арк. після арк. 8 – “1789 года апреля 12 числа тіотушка наша Агафія Иванова Шафонская вдовствующая сотникова умре погребена в церкви его сооружением на кладбишу Сосницком в одном с ея мужем склепу”; “1794 года декабря 16 числа теща моя Пелагія Ивановна дочь Пинская вышеписанной Шафонской родная сестра умре. Погребена на кладбище при селе Спаском где она в моем доме жительствоваала”;

“1794 года”, “1794 года октября 16 числа теща моя Пелагея Иванова... Пинская...”; “В Киеве глазной лекарь называющийся оператор Яков Лазарев сын Магазионер живет на Печерску в своем доме близ Широкой улицы в переулки возле дому Осинских и Прежевского”.

3) на чистому арк. після арк. 11 – “В Киеве в Садовничей на квартери стояль 1803 года маія с 24 числа на год по договору за 40 р.”;

“Того ж 1803 года первый снег начал итить октября 2 числа в пяток ночью на рассвете и часа чрез 2 все ростал”.

4) на чистому арк. після арк. 14 – “1802 года октября 14 числа с полдня в 1-ом часу было землетрясение в Киеве не

более как минут три так велико что естлиб более тобы и дома поразваливались”;

“1803 года сентября 2 числа видима была по утру при всходе солнца в часу 6-м на небе радуга стоящая на западе солнечном”.

5) на чистому арк, після арк. 49 – “1804 года апреля 12 числа в восторник на вербной неделе после полудня и в вечернее время в Киеве была большая туча гром сильной молнія и дождь великий со снежницею небольшою все то продолжалось не более одного часа тогда была пасха апреля 24 числа”;

“Сей гром слышен был еще в первой раз однако весма большою в такое время небывалою. Того ж числа и радуга видена была на южной стороне близ востока”;

6) на чистому арк. після арк. 122 – “1820 апреля 6 числа на неделе фоминой во вторник пополудни в 1-м часу когда после обеда спал привидилось во сне что я ехал на санях лошадыю с горы крутой чрез яр по лду и на гору крутую съехавши на гору увидел жилище как бы хуторок и раставленную посуду фаянсову или фарфуровую спросил что ето сказано мне тут делалось золото и серебро затем пробудился скоро”;

7) арк. 276 зв. – “1839 года 6 числа родился брат мой Михаил”;

8) арк. 277 зв. – “Сего 24 числа 1841 года сочетался браком на второй жене Варваре”;

9) арк. 278 – “сентября 28го в 7 часов утра 1857 умре... тит. сов. погребен в 2 часа пополудни на городском кладбище”;

10) арк. 278 зв. – “1808 г. ноября 8го род. крестьянин Михаил Борисенко”;

11) арк. 279 – “1830 год”.

12) арк. 279 зв. – „22-го сего мца Праздник Казанския Богоматери”;

13) арк. 280 зв. – “1846, ноября 9 дня умре Матвей Филипович (?) Филипов (?)”.

*Оправа* (XVIII ст.) – дошки, обтягнені шкірою з тисненням. Застібок немає.

*Походження*: Сосницький краєзнавчий музей, 1958 р.

Каменова. – С. 305, № 89.



**226. (Ісаія Копинський). Алфавіт духовний.**  
**1747.**

[5], 1–129, 140–194, 191–194, 199–225 = 220 арк.

8°. – *Сигн.*: (?)<sup>1+4</sup> А<sup>4</sup> – Іжиця<sup>4</sup> Аа<sup>4</sup> – Кк<sup>4</sup> Л<sup>2+1</sup>.

*Рядків*: 19, бл. 25. *Шрифти*: 60, 46 мм

*Сторінки* в лінійних рамках.

*Ілюстрації*: 2 з 2 дощок.

*Орнамент*: ініціали: 39 з 25 дощок; *заставки*: 7 з 6 дощок;  
*титул* в рамці із складаних прикрас.

*Інв.* АЛ–1926. Варіант І.

Екз. деф., немає тит. арк.

14,6 x 8,8 см.

*Запис*: арк. форзац – “Сия душеполезная книжица найдена в сору у жильца по Рогоскому (...) близу 1842 г.”

*Оправа* (XIX ст.) – картонна, спинка шкіряна.

*Походження*: РДБ.

Каменева. – С. 305, № 90.

**227. Служебник.**

**1747.**

[1], 1–12, 1–326 = 339 арк.

4°. – *Сигн.*: (?)<sup>1+4</sup> (??)<sup>4</sup> (???)<sup>4</sup> А<sup>4</sup> – Іжиця<sup>4</sup> Аа<sup>4</sup> – Фіта фіта<sup>4</sup>  
Іжиця іжиця<sup>2</sup>.

*Рядків*: 23, 17, 31. *Шрифти*: 61, 79, 47 мм.

*Сторінки* в лінійних рамках.

*Ілюстрації*: 7 з 7 дощок.

*Орнамент*: ініціали: 145 з 65 дощок; *заставки*: 27 з 12 дощок; *кінцівки*: 7 з 2 дощок. *Титул* у рамці із складаних прикрас.

*Гравер*: Михайло Чернявський – Мих:Ч.

*Інв.* АЛ–481.

Екз. повний.

19,2 x 15 см.

*Запис*: арк. форзац, тит. арк., арк. 1 – “1808 года иуня 7 дня куплена сия книга Служебник за цену 2 р. 30 к. собственно за свое денги и на свою потребу а не церковная. Руку полагаем был во еромонахи преосвященном Михаилом архиепископом и кавалером в вышеписанном году иуня 8 дня святаго великомученика Феодора Стратилата иеромонах Исаакий”.

*Оправа* (XVIII ст.) – дошки, обтягнені шкірою з тисненням.

*Походження*: ЧЕД, № 1052.

228. **Інв. АЛ–663.**

Екз. повний.

19 x 15,5 см.

*Оправа* (XVIII ст.) – дошки, обтягнені шкірою.

*Походження*: музей В.В.Тарновського, від.І, № 46.

Каменева. – С. 306, № 92.

229. **Новий завіт.**

1748.

[1], 1–472, 1–15 = 488 арк.

4°. – *Сигн.*:  $A^{1+4} B^4 - \text{Іжиця}^4 Aa^4 - \text{Іжиця іжиця}^4 Aaa^4 - \text{Яя}^4 A^4 - B^4 \Gamma^{1+2}$

*Рядків*: 24, 32. *Шрифти*: 61, 47 мм.

*Сторінки в лінійних рамках*.

*Ілюстрації*: 11 з 11 дощок.

*Орнамент*: ініціали: 289 з 102 дощок; *заставки*: 75 з 22 дощок; *кінцівки*: 16 з 3 дощок; *рамки*: 7 з 5 дощок.

*Титул у рамці з лінійок і складаних прикрас*.

*Гравер*: Михайло Чернявський.

*Інв. АЛ–612. Варіант II.*

Екз. деф., немає 12–15 арк. 2<sup>го</sup> рах.

20 x 16,5 см.

*Оправа* (XVIII–XIX ст. ст.) – дошки, обтягнені шкірою з тисненням і медальйонами. *Обріз* золотий з тисненням. Є застібки.

*Походження*: ЧЄД, від. I, № 47.

Каменева. – С. 306–307, № 93.

230. **(Іоасаф Кроковський). Акафіст св. великомучениці Варварі.**

1749.

[5], 1–57 = 62 арк.

4°. – *Сигн.*:  $(?)^{1+4} A^4 - \text{Л}^4 M^{4+1}$ .

*Рядків*: 27, 21, 16, бл. 35. *Шрифти*: 46, 60, 79, 32 мм.

*Сторінки в рамках із складаних прикрас*.

*Ілюстрації*: 27 з 26 дощок.

*Орнамент*: ініціали: 33 з 19 дощок; *заставки*: 3 з 3 дощок; *кінцівка*. *Титул у рамці із складаних прикрас*.

*Гравер*: Михайло Чернявський.

*Інв. АЛ-490.*

Екз. деф., немає [5<sup>го</sup>] арк., 4, 14, 16, 18–19, 57 арк.  
Вклеєно 7 аркушів синього паперу.

18,2 x 14,9 см.

*Записи:* 1) арк. форзац – “Анисья Степановна Филонова”,  
“Михаил Степанович Бублик”;

2) арк. 3–7 – “В церковь св. мученицы Варвары (Застриженскую) дана 1751 года августа 12 дня”.

*Оправа* (XIX ст.) – картонна, спинка шкіряна.

*Походження:* Чернігівський музей культів.

Каменева. – С. 307–308, № 95.

**231. (Ісаія Копинський). Алфавіт духовний.  
1751.**

[5], 1–184, 181–184, 189–215 = 220 арк.

8<sup>о</sup>. – *Сигн.:* (?)<sup>1+4</sup> А<sup>4</sup> – Іжиця<sup>4</sup> Аа<sup>4</sup> – Кк<sup>4</sup> Лл<sup>4+1</sup>.

*Рядків:* 25, 19, бл. 14. *Шрифти:* 46, 60, бл. 80 мм.

*Сторінки в лінійних рамках.*

*Ілюстрація.*

*Орнамент:* ініціали: 40 з 21 дошки; *заставки:* 6 з 5 дощок.

*Титул* в рамці із складаних прикрас.

*Інв. АЛ-447.*

Екз. повний.

15,8 x 9,5 см

*Оправа* (XIX ст.) – картон, обтягнений шкірою.

*Походження:* бібліотека Чернігівської духовної семінарії,  
№ 707.

**232. Інв. АЛ-678.**

Екз. повний.

16 x 9,5 см.

*Оправа* (XVIII ст.) – дошки, обтягнені шкірою з тисненням  
золотом і сріблом.

*Обріз* золотий.

*Походження:* музей В.В.Тарновського, від. I, № 48.

Каменева. – С. 311, № 107.

**233. (Петро Могила). Православное исповедание веры.  
I, 1752.**

[1], 1–13, 15, 15–19, 1–139, 150, 141–179, 1–29 = 228 арк.

8°. – Сигн.:  $1^{1+4} 2^4 - 4^4 5^{1+2} A^4 - \text{Іжиця}^4 Aa^4 - \text{Іі}^4$ .

Рядків: 20, бл. 31. Шрифти: 60, бл. 38 мм

Ілюстрації: 2 з 2 дощок.

Орнамент: заставки: 10 з 7 дощок; кінцівки: 3 з 2 дощок.

Титул в рамці із складаних прикрас.

Інв. АЛ-1925.

Екз. деф., немає 26–29 арк. 2<sup>го</sup> рах.

14,8 x 9 см.

Запис: арк. форзац – “№ 101 б. Попова” (олівець).

Оправа (XIX ст.) – картонна, спинка шкіряна з тисненням.

Походження: РДБ.

Каменева. – С. 312, № 108.

### 234. Анфологіон.

1753.

[3], 1–307, 1, 1–167 = 478 арк.

2°. – Сигн.:  $[1]^{1+2} A^6 - \text{Іжиця}^6 Aa^6 - \text{Ии}^6 \text{Іі}^1 (?)^1, A^6 - \text{Ш}^6 \text{Щ}^{6+1}$ .

Рядків: 41, бл. 43, бл. 32, бл. 53. Шрифти: 61, 59, бл. 80, бл. 46 мм.

Ілюстрація.

Орнамент: ініціали: 301 з 103 дощок; заставки: 88 з 27 дощок; кінцівки: 28 з 10 дощок.

Титул в рамці із складаних прикрас.

Гравери: Яків Таляревський, Яків Сацький, Никодим Зубрицький, ієрод ілко.

Інв. АК-194.

Варіант I.

Екз. деф., немає [3<sup>x</sup>], 1–29 арк. 1<sup>го</sup> рах., 1, 1–167 арк. 2<sup>го</sup> рах.

30,8 x 18,3 см.

Оправа (XVIII ст.) – картон, обтягнений шкірою з тисненням.

Походження: церковна община с. Конятин Сосницького р-ну.

Каменева. – С. 312, № 109.

### 235. Служебник.

1754.

[3], 1–12, 1–319, 1–43 = 377 арк.

8°. – Сигн.:  $(*)^{1+2} (?)^4 (??)^4 (???)^4 A^4 - \text{Іжиця}^4 Aa^4 - \text{Ксі}^4 \text{Псі}^{1+2} A^4 - \text{И}^4$ .

Рядків: 25, 19, 20, бл. 30. Шрифти: 46, 62, 59, бл. 37.

*Сторінки в лінійних рамках.*

*Ілюстрації: 5 з 5 дощок.*

*Орнамент: ініціали 129 з 39 дощок; заставки: 14 з 4 дощок; кінцівки: 8 з 3 дощок; рамка на титулі.*

*Друк частково в 2 фарби.*

*Гравери: Яків Таляревський, М.Іліодор Таляревський, П.Т., О.Г.*

*Інв. АЛ-456.*

*Екз. деф., немає 20, 33 арк. 2<sup>го</sup> рах.*

*15,3 х 9,5 см.*

*Запис: арк. форзац – “1845 г. Свящ(енник) Иоанн Ром(анович) Гаймановский”; тексти молитв.*

*Оправа (XVIII ст.) – дошки, обтягнені шкірою з золотим тисненням.*

*Походження: Чернігівський музей культурів.*

**236. Інв. АЛ-485.**

*Екз. повний.*

*15,5 х 9,5 см*

*Оправа (XVIII ст.) – дошки, обтягнені шкірою з тисненням.*

*Походження: музей В.В.Тарновського, від. I, № 49.*

**237. Інв. АЛ-1930.**

*Екз. деф., немає арк. [2<sup>х</sup>] 1<sup>го</sup> рах., 43–219 арк. 2<sup>го</sup> рах., 237–319 арк. 2<sup>го</sup> рах., 8–43 арк. 3<sup>го</sup> рах.*

*Арк. 112–117, (118 рук.), 105–138, (1 гр. мідерит), (1–4) з іншого видання.*

*Арк. 187–224 з місяцеслова “Службника”, Київ, X, 1796.*

*14,5 х 9 см.*

*Запис: арк. 222–222 зв. – “6 августа в 9 часов пополудни скончалась матушка Ольга Васильевна в иночестве Олимпиада в Киеве у дальних пещер погребена”.*

*Оправа (XIX ст.) – картон, обтягнений шкірою з золотим тисненням.*

*Обріз золотий.*

*Походження: РДБ.*

**238. Інв. АЛ–1932.**

Екз. деф., немає [3<sup>x</sup>], 1–12, 1–42, 108–263, 267–319, 1–43 арк.  
15,4 x 9,5 см.

*Запис:* арк. форзац – “Служебник на три часті переплетен в 1817 году декабрия дня. Господи благослови”; “Подарок почтенного старика Е.Б.Алексея Афанасьевича Троицкой Сергиевой Лавры шталмейстера Б.М.Д.А.О.Голубинскому. Января 29. 1822<sup>го</sup> года”.

*Оправа* (XIX ст.) – картон, обтягнений тканиною.

*Золотий обріз.*

*Походження:* РДБ.

Каменева. – С. 313, № 110.

**239. Октоїх.**

**1757.**

[1], 1–8, 1–183, 183, 185, 186, 186–206, 208–234, 236, 236–430 = 439 арк.

4<sup>о</sup>. – *Сигн.:* (;)<sup>1+6</sup> (;;)<sup>2</sup> А<sup>6</sup> – Іжиця<sup>6</sup> Аа<sup>6</sup> – ЫЫ<sup>6</sup> Ъ<sup>4</sup>.

*Рядків:* 40, 41, бл. 53, бл. 30. *Шрифти:* 62, 59, бл. 44.

*Друк* у дві фарби.

*Ілюстрації:* 2 з 2 дощок, 8 з 1 дошки.

*Орнамент:* ініціали: 92 з 43 дощок; *заставки:* 35 з 12 дощок; *кінцівки:* 20 з 6 дощок; *рамка на титулі.*

*Гравери:* І Таляревський, Петро Т.

*Інв. АЛ–406.*

Екз. деф., немає 8 арк. 1<sup>го</sup> рах., 48, 411–430 арк. 2<sup>го</sup> рах.  
28,5 x 19 см.

*Записи:* 1) арк. 127 – “Петр Горидиевский” (олівець)

2) арк. форзац – “Николай Хайдочевский (?)” – (олівець)

*Оправа* (XVIII ст.) – дошки, обтягнені шкірою з тисненням.

*Походження:* ЧЄД, № 51.

**240. Інв. АЛ–414.**

Екз. деф., немає 2 арк. 1<sup>го</sup> рах., 207 арк. 2<sup>го</sup> рах.  
29 x 19 см.

*Запис:* тит. арк. – “Доп. № 32. 1863”.

*Оправа* (XIX ст.) – картонна, спинка шкіряна.

*Походження:* ЧЄД.

241. **Інв. АЛ-948.**

Екз. деф., немає 417–418, 426–427 арк. 2го рах.

У кінці вклеєний арк. 412 з “Октоїха”, Київ, 1739 р.

28,5 x 18,5 см

*Записи:* тит. арк. – “Доп. № 32, 1863”.

*Оправа* (XIX ст.) – картонна, спинка шкіряна.

*Походження:* ЧЄД.

242. **Інв. АЛ-1946.**

Екз. повний.

30 x 19 см.

*Записи:* тит. арк. – “Принадлежит библиотеке Свято-Троицкой Сергиевой Лавры 1859 года”; повторюється на арк. 1 та арк. 10 2го рах.

*Оправа* (XVIII ст.) – дошки, обтягнені шкірою з тисненням.

*Походження:* РДБ.

Каменева. – С. 315, № 115.

243. **(Іоасаф Кроковський). Акафіст великомучениці Варварі.**

1758.

[1], 1–4, 1–20, 17, 22, 19, 24–60 = 65 арк.

4°. – *Сигн.:* (?)<sup>1+4</sup> А<sup>4</sup> – Н<sup>4</sup>.

*Рядків:* 28, 16, 22, 21. *Шрифти:* 46, 79, 59, 61 мм

*Сторінки в рамках* із складаних прикрас.

*Ілюстрації:* 27 з 26 дощок.

*Орнамент:* ініціали: 36 з 23 дощок; *заставки:* 4 з 4 дощок; *кінцівки:* 2 з 2 дощок.

*Титул* в рамці із складаних прикрас.

*Гравер:* Михайло Чернявський.

*Інв. АЛ-613.*

Екз. деф., немає 18, 19 арк. 2го рах., 46–48 арк. 2го рах.

19,3 x 15,5 см.

*Записи:* арк. форзац – “Ефросиния Парфененкова”; “Сия книга Успенской Млинской церкви”.

*Оправа* (XIX ст.) – картонна.

*Походження:* подарована Олексієм Романовичем Череповим музею ЧАК у липні 1907 р.

Каменева. – С. 315, № 117.

**244. Новий завіт.**

**1759.**

[1], 1–9, 1–463, 1–15 = 488 арк.

4<sup>о</sup>. – *Сигн.*: (?)<sup>1+4</sup> (?)<sup>4</sup> А<sup>4</sup> – Іжиця<sup>4</sup> Аа<sup>4</sup> – Іжиця іжиця<sup>4</sup>  
Ааа<sup>4</sup> – Яяя<sup>4</sup> А<sup>4</sup> – В<sup>4</sup> Г<sup>1+2</sup>.

*Рядків*: 32, 24. *Шрифти*: 47, 61 мм

*Друк* частково двома фарбами.

*Сторінки в лінійних рамках*.

*Ілюстрації*: 11 з 11 дощок.

*Орнамент*: ініціали: 294 з 87 дощок; *заставки*: 83 з 21 дошки; *кінцівки*: 36 з 9 дощок; *рамки на полях*: 75 з 4 дощок.

*Титул і 10 гравюр в рамках із складаних прикрас*.

*Гравери*: Іаков Таляревський, Михайло Чернявський.

*Інв. АЛ– 409.*

Варіант II.

Екз. повний.

21,2 x 17,5 см.

*Запис*: арк. форзац – “Сия книга вор(о)нежскаго Гаврилы Демеянова сына Пешевцова отдана на монастырь Максаковски отдана женою ево Матрона Дмитрова дочь Пешевцова”.

*Оправа* (XVIII ст.) – дошки, обтягнені шкірою з тисненням. Є застібки.

*Походження*: ЧЄД, № 805.

**245. Інв. АЛ–421.**

Варіант II.

Екз. деф., немає арк. 272.

21,5 x 17 см.

*Записи*: 1) арк. форзац – текст молитви;

2) чист. арк. за форзацем – рецепт відгодівлі кабана;

3) арк. 437–450 зв. – метричні записи роду Якова Григоровича Марченка та інших з 1798 по 1895 рр.

*Оправа* (XVIII ст.) – дошки, обтягнені шкірою з тисненням.

**246. Інв. АЛ–482.**

Варіант II.

Екз. деф., немає арк. 286, 13 арк. 3<sup>го</sup> рах.

20 x 16,5 см.



*Оправа* (XVIII ст.) – дошки, обтягнені шкірою з тисненням.

*Походження*: бібліотека ЧАК.

Каменева. – С. 317, № 121.

#### 247. Ірмологіон.

1761.

[3], 1–214 = 217 арк.

4°. – *Сигн.*: (\*)<sup>1+2</sup> А<sup>4</sup> – Іжиця<sup>4</sup> Аа<sup>4</sup> – Кк<sup>4</sup> Лл<sup>2</sup>.

*Рядків*: 18, 25. *Шрифти*: 80, 62 мм

*Ілюстрація*.

*Орнамент*: ініціали: 14 з 13 дощок; *заставки*: 13 з 6 дощок; *кінцівки*: 4 з 4 дощок.

*Титул* в рамці із складаних прикрас.

*Інв.* АЛ–354.

Екз. повний.

20 x 16 см.

*Оправа* (XVIII ст.) – дошки, обтягнені шкірою з тисненням.

*Походження*: ЧЄД.

#### 248. Інв. АЛ–673.

Екз. деф., немає тит. арк. Вклеєний тит. арк. “Псалтирі”, Чернігів, IX, 1801, індікта 4.

20 x 16 см.

*Запис*: арк. форзац – “Владимир Андреевич Рыжалин, псаломщик Покровской церкви”.

*Оправа* (XIX ст.) – дошки, обтягнені шкірою з тисненням.

*Походження*: ЧЄД.

Каменева. – С. 319, № 126.

#### 249. Псалтирь с возслідованієм.

1763.

[2], 1–10, 1–569 = 581 арк.

2°. – *Сигн.*: (\*)<sup>2</sup> (?)<sup>8+2</sup> А<sup>6</sup> – Іжиця<sup>6</sup> Аа<sup>6</sup> – Іжиця іжиця<sup>6</sup> Ааа<sup>6</sup> – Ккк<sup>6</sup> Ллл<sup>6+1</sup>.

*Рядків*: 40, 29, 50. *Шрифти*: 62, 81, 47 мм

*Сторінки* в лінійних рамках.

*Ілюстрації*: 3 з 3 дощок.

*Орнамент*: ініціали в рамках з рослинним орнаментом; *заставки*: 82 з 23 дощок; *кінцівки*: 42 з 11 дощок; *рамка на титулі*.

*Гравер*: Яків Таляревський

*Інв.* АЛ–349.

Екз. повний.

31,8 x 20 см.

*Записи*: 1) арк. 10 зв. – арк. 17 2<sup>го</sup> рах. – “Сия книга Часослов священника Троицкой Но(со)вской церкви Дмитрия Барзиловского доставшаяся ему от родителя его Феодора Феодоровича губернского секретаря Барзиловского”;

2) арк. форзац – выписка з “Московских ведомостей” № 144 від 21 червня 1862 р. про замах на великого князя Костянтина Миколайовича у Варшаві;

3) арк. 569 зв. – про ремонт дзвіниці Троїцької церкви у Носівці у 1812, 1823, 1835, 1848 рр. У 1823 р. дзвіницю фарбував ніжинський майстер Василь Конопленко;

4) арк. 487 зв. – про поромну переправу біля с. Количівка. Згадуються катедральний протоієрей Олександр Огієвський та священник П’ятницької церкви Іон Межевський (1831 р.);

5) арк. 378–533 зв. – відомості метричного змісту (1810–1860-ті рр.).

*Оправа* (XVIII ст.) – дошки, обтягнені шкірою з тисненням. Є застібки.

*Походження*: музей В.В.Тарновського, від. I, № 53.

250. *Інв.* АЛ–956.

Екз. деф., немає арк. 318.

30,2 x 19,5 см

*Запис*: арк. форзац – “Следованная Псалтырь Черниг. печати 1763 года свящ. (...) Дубровное Черниг. у, 15.IX.09” (олівець)

*Походження*: ЧЄД, II–155.

Каменева. – С. 321, № 132.

251. (Гаврило Петров; ред. Платон Левшин). *Собрание разных поучений на всі воскресные и праздничные дни.*

III.1778.

Ч.1; [1], 1–4, [1], 1–145 = 151 арк.

Ч.ІІ: [1], 1–136 = 137 арк.

Ч.ІІІ: [1], 1–150 = 151 арк.

4°. – *Сигн.*: ч.І  $a^{4+2} A^8 - П^8 P_{6+1} (*)^2$ ;

Ч.ІІ:  $A^8 - П^8$

Ч.ІІІ:  $A^{1+8} B^8 - Г^8 Д^6 E^2 Ж^2 - Іжиця^2 Aa^2 - Pp^2 Cc^{2+2}$ .

*Рядків*: 30, 35. *Шрифти*: 61, 81 мм.

*Орнамент*: ініціали: 43 з 31 дошки; 32 з 21 дошки; 38 з 20 дощок; *заставки*: 44 з 16 дощок; 33 з 11 дощок; 41 з 11 дощок.; *кінцівки*: 12 з 8 дощок, 13 з 7 дощок; 23 з 9 дощок; *герби*; 2 з 2 дощок.

*Титул* складається з заставки та бордюрів.

*Інв.* АЛ– 378.

Екз. деф. немає арк. 149–150 (ч.ІІІ).

32,5 x 21 см.

*Записи*: тит. арк. – “Родился Василий Козленко року 1781 місяця феврала 28 дня”.

2) арк. 1–4 арк. 1<sup>го</sup> рах. – “1782 года”;

3) арк. 1–20 арк. 2<sup>го</sup> рах. – “Из числа книг путивльського купца Василия Ильина Тихонова”.

*Оправа* (XVIII ст.) – дошки, обтягнені шкірою з тисненням.

*Походження*: музей В.В. Тарновського, від. І, № 59.

## 252. Інв. АЛ–951

Екз. повний.

31,5 x 21 см.

*Запис*: тит. арк. – арк. 1 – “Сия книга Поучения за получением за оную по указной цене 3 рубля 16 копеек 1/4 денег отправлена от Черниговской консистории протопопии Черниговского села Хмельницы церковь Воскресенскую 1779 года мая 29 дня”.

*Оправа* (XVIII ст.) – дошки, обтягнені шкірою з тисненням.

*Походження*: бібліотека ЧАК, № 5438, 1904 р.

## 253. Інв. АЛ– 1515.

Екз. повний.

31,5 x 21 см.

*Запис*: 1 арк. 1<sup>го</sup> рах. – 15 арк. 2<sup>го</sup> рах. – “Книга Поучений за принятием за оную по указной цене 3 рубля 16 копеек 1/4 денег отправлена в Черниговской консистории церковь-соборную Троицкую Сосницкую 1779 года января 31 дня”.

*Оправа* (XVIII ст.) – дошки, обтягнені шкірою з тисненням.

*Походження*: Сосницький краєзнавчий музей, 1958 р.

Каменева. – С. 326, № 145.

**254. (Іоасаф Кроковський). Акафіст великомучениці Варварі.**

**V.1783.**

[5], 1–52 = 57 арк.

4°. – *Сигн.*: (?)<sup>1+4</sup> А<sup>4</sup> – Л<sup>4</sup>.

*Рядків*: 32, 24, 18. *Шрифти*: 46, 60, 80 мм

*Друк* частково в 2 фарби.

*Сторінки* в гравійованих рамках.

*Ілюстрації*: 27 з 26 дощок.

*Орнамент*: ініціали: 36 з 22 дощок; *заставки*: 5 з 5 дощок; *кінцівки*: 2 з 1 дошки; *титул* у рамці.

*Гравери*: Самійло Адамант, Михайло Чернявський.

*Інв.* АЛ 451.

Екз. повний.

21,2 x 16 см.

*Записи*: арк. форзац – 1 “Стихарный пономарь Стефан (...)”;

“От священника Кошлакова, 12.VII.09”;

“Сия книга принадлежит рождества Богородичной церкви. Занимаются ими Священник Трощан. Дьячок Пнивкач (?), Пономарь Кышновой (?); “Пономарь. 1899 года Октября 13 Дня”.

2) арк. 20 – арк. 23. – “Принадлежит Старо-Бобовичской Р-Богородичной Церкви 1857 года”.

*Оправа* (XIX ст.) – картонна, спинка та наріжники шкіряні.

*Походження*: ЧЄД, II–153, куди надійшла від священника Кошлакова 12.VII.1909 р.

Каменева. – С. 326, № 146.

**255. (Іоасаф Кроковський). Акафіст великомучениці Варварі.**

**IX. 1783.**

[4], 1–52 = 57 арк.

4°. – *Сигн.*: (?)<sup>1+4</sup> А<sup>4</sup> – Л<sup>4</sup>.

*Рядків*: 32, 24, 18. *Шрифти*: 46, 60, 80 мм

*Друк* частково в 2 фарби.

*Сторінки* в гравійованих рамках.

*Ілюстрації:* 27 з 26 дощок.

*Орнамент:* ініціали: 36 з 22 дощок; *заставки:* 5 з 3 дощок; *кінцівки:* 3 з 2 дощок; *титул* у рамці.

*Гравери:* Самійло Адамант, Михайло Чернявський.

*Інв. АЛ– 670.*

Екз. повний.

20,5 x 16,5 см.

*Оправа* (XIX ст.) – дошки, обтягнені шкірою з тисненням.

*Обріз* золотий.

*Походження:* музей В.В. Тарновського, від. I, № 60, від О.М.Лазаревського.

Каменева. – С. 327, № 147.

**256. Акафісты с каноны і прочіє душеполезные моленія. ІХ.1785.**

[2], 1–275 = 277 арк.

4°. – *Сигн.:* (\*)<sup>2</sup> А<sup>4</sup> – Іжиця<sup>4</sup> Аа<sup>4</sup> – Шш<sup>4</sup> Щщ<sup>4+1</sup>.

*Рядків:* 23, 18, бл. 34. *Шрифти:* 64, 82, бл. 45.

*Друк* частково в 2 фарби.

*Сторінки* в гравійованих рамках.

*Ілюстрації:* 22 з 19 дощок.

*Орнамент:* ініціали в рамках з рослинним орнаментом; *заставки:* 36 з 11 дощок; *кінцівки:* 8 з 5 дощок; *титул* у рамці.

*Інв. АЛ–358.*

Екз. повний.

20,4 x 15 см.

*Оправа* (XVIII ст.) - дошки, обтягнені шкірою з тисненням. На верхній кришці латунний хрест з розп'яттям.

*Походження:* Чернігівський музей культів, № 9767.

Каменева. – С. 328, № 150.

### **Книги, видані польською мовою**

**257. Сильвестр Косов. Патерикон...**

**Київ, друк. Лаври, 1635.**

[6], арк., 1–181, [33] с. = 113 арк.

4°. – *Сигн.:* А<sup>1+4</sup> В<sup>4</sup> – Z<sup>4</sup> Аа<sup>4</sup> – Ее<sup>4</sup>.

*Рядків:* 33. *Шрифти:* 43 мм. (готичний та антиква).

*Сторінки у лінійних рамках.*

*Ілюстрації:* 2 (герб Адама Кисіля, герб Петра Могили).

*Орнамент:* ініціали: 3 з 3 дощок; *кінцівка*; складані прикраси (підрahовано по нашому примірнику).

*Інв. АЛ-1034.*

Екз. деф., немає титулу, 4-х перших та 4-х останніх аркушів, латинська нумерація хронології православних митрополитів руських продубльована кирилицею, букви написані кінвар'ю.

18,3 x 15 см.

*Запис:* 1) с. 1–5 – С книг пана Андрея Дунина Борковскаго” (XVIII ст.)

2) с. 69 – “*Exlibris Tarasy – Maximovicz*” (XVIII ст.)

*Оправа* (XVII–XVIII ст.) – картонна, спинка шкіряна.

*Походження:* музей В.В.Тарновського, від. I, № 9.

Запаско, Ісаєвич. – Кн. I. – С. 55, № 250.

**258. Петро Могила. Літос...**

**Київ, друк Лаври, 1644.**

[1] арк., 1–417, 417–424, [1] с. = 214 арк.

4°. – *Сигн.:* )(⁴ А⁴ – Z⁴ Аа⁴ – Zz⁴ Ааа⁴ – Ggg⁴.

*Рядків:* 33. *Шрифт:* 43 мм (готичний та антиква)

*Сторінки у лінійних рамках.*

*Ілюстрації:* 1 (герб М.Бржовського).

*Орнамент:* ініціали: 6 з 5 дощок; *кінцівки:* 6 з 5 дощок (у нашому примірнику), рамка на титулі, складані прикраси.

*Гравер:* ВР.

*Інв. АЛ-1035.*

Екз. деф., немає титулу, 1–32, 95–96, 115–116, 141–142, 145–146, 209–214, 253–256, 283–286, 293–294, 401–424, [1] с. У конволюті з П.Могила “Мова духовна” К., 1645. Замість втрачених сторінок при реставрації книги у ХІХ ст. вставлені пусті аркуші заповнені різноманітними записами (переважно господарськими) польською мовою.

19,4 x 14,5 см.

*Записи:* 1) арк. форзац – “Етая книга Францишка Мехцинского сницара куплена за золотых шесть от человека Григория Яковлевича в Аннополе на почине (?) года 1807 числа 12 априла”, поряд записи ХVІІ ст. присвячені Богу і т.п., а також

вихідні дані книги, зроблені, можливо, Ол.Лазаревським.

2) с. 41–57 – “Из библиотеки Волынской духовной консистории присутствующаго Аннопольскаго протоиерея Яворскаго” (XIX ст.)

3) с. 206–207 – “Смотритель Егоров”, “Смотритель 14 класса Тушинский” (1809 р.), поряд на пустому аркуші записи щодо отримання естафети Аннопольською поштовою станцією з підписами вищезгаданих “смотрящих”.

4) с. 257–265 – “Протоиерея Яворскаго но весьма жаль, что многих листов недостает” (XIX ст.) На полях сторінок і у тексті багато читацьких поміток XVII ст., XIX ст.

*Оправа* (XIX ст.) – картон, обклеєний папером під червоний мармур, спинка шкіряна з тисненням: “LITOS”, “1644”, “А.Л.”

*Походження*: музей В.В.Тарновського, від. I, № 14, куди потрапила від О.Лазаревського, на сторінках є штампи його бібліотеки.

Запаско, Ісаєвич. – Кн. I. – С. 66, № 329.

**259. Петро Могила. Мова духовна.**

**Київ, друк. Лаври, 1645.**

[13] аркушів.

4<sup>о</sup>. – *Сигн.*: А<sup>2</sup> А<sup>4</sup> В<sup>4</sup> С<sup>1+2</sup>.

*Рядків*: 31. *Шрифт*: 43 мм (готичний та антиква, окремі речення надруковані кирилицею).

*Сторінки* у лінійних рамках.

*Ілюстрації*: 1 (герб Радзивіллів на звороті титулу).

*Орнамент*: ініціали: 2 з 2 дощок; *кінцівка*; складані прикраси, рамка на титулі.

*Інв. АЛ– 1035.*

Екз. деф., немає 2-х останніх аркушів, у конволюті з П.Могила “Літос” К. 1644.

19,4 x 14,5 см.

*Оправа* (XIX ст.) – картон, обклеєний папером під червоний мармур, спинка шкіряна з тисненням: “LITOS”, “1644”, “А.Л.”

*Походження*: музей В.В. Тарновського, від. I, № 14, куди потрапила від Ол.Лазаревського, на титулі штамп його бібліотеки.

Запаско, Ісаєвич. – Кн. I. – С. 67, № 344.

260. Лазар Баранович. Життя святих.

Київ, друк. Лаври, 1670.

I варіант.

[4] арк., 1–64, 64–141, [4], 142–182, 188–404 с., [9] арк. = 215 арк.

4<sup>о</sup>. – *Сигн.*:  $(x)^4 A^4 - P^4 C^{4+2} T^2 - Z^4 Aa^4 - Zz^4 Aaa^4 Bbb^4 [x]^2$   
(;)  $(l)^{1+2}$ .

*Рядків*: 34. *Шрифт*: 42 мм, готичний.

Титул і сторінки в рамках із складаних прикрас.

*Ілюстрації*: 4 з 4 дощок.

*Орнамент*: ініціали: 2 з 2 дощок, виливні прикраси.

*Інв.* АЛ–1072.

Екз. деф., немає [4-го] арк., 1–8 с., [4-х] с. після 141-ої с., [9] арк. у кінці. Друкарські помилки у пагінації сторінок.

19 x 15 см.

*Записи*: 1) арк. титул – “Сия книжица глаголема я животи стих” (XVII ст.)

2) с. 378 – “Сия книга раба божого Романа Гарасимовичу Спаси господи и помилуй”. (XVII ст.)

3) с. 157 – запис польською мовою (XVII ст.)

4) арк. форзац – “Сия книжица раба бжого Романа Герасимовича Спси гди и помилуй его”. Тут же багато записів польською та церковнослов'янською мовами – молитви до Бога. (XVII ст.)

5) с. 404 – запис польською мовою.

*Оправа* (XVII ст.) – дошки, обтягнені шкірою з тисненням.

*Походження*: бібліотека Чернігівської духовної семінарії, № 3510.

261. Інв. АЛ–1112.

I варіант.

Екз. деф., немає [4-го] арк. на початку та [3-х] арк. у кінці книги. Друкарські помилки у пагінації сторінок. Відсутня нижня кришка оправи.

20,5 x 15 см

*Записи*: 1) арк. [6] – “З книг Францишка Кожоровського 1877 р. Ольховица Звенигородського повіта” (польською мовою), під нею червона сургучова печатка з гербом Кожоровського, поряд автограф Кожоровського під датою 10.11.1896 польською мовою.



2) арк. форзац – “Фран.Кожоровськи 1877 року 24 листопада Ольховица” (польською мовою).

3) арк. форзац – “NB ... рука самого автора Лазаря Барановича (рукою Кожоровського) польською мовою.

4) арк. форзац – “Ця книжка належить до ... старожитностей (?) у Чернігові 1896 р. 10 листопада Францишек Кожоровський ... з.м. Семиполки Остерського повіту”. (польською мовою).

5) арк. [2]. – “3 книжек Францишка Кожоровського 1877 р. Ольховица Звенигородського повіту Київ. губернії (польською мовою).

На багатьох аркушах рукописні коментарні до тексту польською, церковнослов'янською, латинською мовами. Можливо це автографи Лазаря Барановича.

*Оправа* (XVIII ст.) – картон, обтягнений шкірою з тисненням.

*Походження*: бібліотека ЧАК.

Запаско, Ісаєвич. – Кн. I. – С. 84, № 476.

## 262. Лазар Баранович. Лютня Аполонова.

Київ, друк. Лаври, 1671.

[4 арк.], 1–552 с., [16 арк.] = 296 арк.

4°. – *Сигн.*: [\*]<sup>4</sup> A<sup>4</sup> – Z<sup>4</sup> Aa<sup>4</sup> – Zz<sup>4</sup> Aaa<sup>4</sup> – Zzz<sup>4</sup> Zzzz<sup>4</sup>.

*Рядків*: 34. *Шрифт*: 43 мм. готичний.

*Сторінки* у рамках із складаних прикрас.

*Ілюстрації*: Богоматір з немовлям, російський герб, вершник, хрести (с. 148–161), 2 ілюстрації (с. 519–520).

*Орнамент*: *кінцівки*: 2 з 2 дощок, *рамка на титулі* з складаних прикрас.

*Інв.* АЛ–1071.

Екз. деф., немає [3–4] арк. на початку книги, друкарські помилки у пагінації.

18,8 x 14,7 см.

*Записи*: арк. форзац – “Сия книга брянского купца Якова Никитина. Подписал своею рукою” (XVIII ст.) Є записи латинськими літерами.

*Оправа* (XVII–XVIII ст.) – картон, обтягнений шкірою з тисненням.

*Походження:* бібліотека Чернігівської духовної семінарії, № 3508.

Запаско, Ісаєвич. – Кн. I. – С. 86, № 493.

**263. Августин Адам Весель. Море милосердя... Т.1.**

**Львів, друк. колегіуму, 1735.**

[2] арк., 1–232, 234–867 с. = 436 арк.

2°. – *Сигн.:* [x]<sup>2</sup> A<sup>2</sup> – Z<sup>2</sup> Aa<sup>2</sup> – Zz<sup>2</sup> Aaa<sup>2</sup> – Zzz<sup>2</sup> Aaaa<sup>2</sup> – Zzzz<sup>2</sup> Aaaaa<sup>2</sup> – Zzzzz<sup>2</sup> Aaaaaa<sup>2</sup> – Zzzzzz<sup>2</sup> Aaaaaaa<sup>2</sup> – Zzzzzzz<sup>2</sup> Aaaaaaaa<sup>2</sup> – Zzzzzzzz<sup>2</sup> Aaaaaaaaa<sup>2</sup>.

*Рядків:* 41, 50. *Шрифти:* 59, 48 мм.

*Ілюстрації:* 1 (священик, що стоїть на колінах і цілує хрест з розп'яттям, у лівому верхньому кутку – герб “Рогаля” під єпископським капелюхом – мідерит арк. [2].

*Орнамент:* ініціали: 1; *заставки:* 1; *кінцівки:* 2.

*Гравери:* І.Ейфеле, ML (на заставці).

*Інв.* АЛ–1078.

Екз. повний. Є друкарські помилки у пагінації сторінок.  
31,8 x 19 см.

*Записи:* арк. титул. – автограф В.Тарновського.

*Оправа* (XVIII ст.) – картонна, спинка шкіряна.

*Походження:* музей В.В.Тарновського, від. I, № 40.

Запаско, Ісаєвич. – Кн. II. – Ч. I. – С. 51, № 1249.



# **Науково-довідковий апарат**



## Список скорочень

- Абросимова – Абросимова С.В. Старопечатные кириллические издания в Днепропетровском историческом музее. 1574–1800 гг. Каталог. – Днепропетровск, 1988.
- Афанасьева – Афанасьева Т.А. Каталог изданий кириллической печати Московской типографии XVIII в. – Вып. 1–2. – Ленинград, 1985, 1987.
- Быкова, Гуревич – Быкова Т.А., Гуревич М.М. Описание изданий, напечатанных кириллицей. 1689 – январь 1725 гг. – Москва–Ленинград, 1958.
- Варварич – Славянские книги кирилловской печати XVII–XX вв. Каталог. Книги, изданные в типографии Киево-Печерской Лавры. Составитель Г.Е. Варварич. – Киев. – 1981.
- Вознесенский – Вознесенский А.В. Кириллические издания старообрядческих типографий конца XVIII – начала XIX века. – Ленинград, 1991.
- Гончарук – Вітчизняні стародруки у зібранні Державного музею книги і друкарства УРСР. Упорядник Гончарук В.М. – Київ, 1991.
- Запаско, Ісаєвич – Запаско Я., Ісаєвич Я. Каталог стародруків, виданих на Україні. (1574–1800) – Львів, 1981, 1984.
- Зернова – Зернова А.С. Книги кирилловской печати, изданные в Москве в XVI–XVII вв. – М., 1958.
- Каменева – Т.Н. Каменева. Т.Н. Черниговская типография, ее деятельность и издания (XVII–XVIII вв.). В кн. – Государственная библиотека СССР им.Ленина. Т. III. – Москва, 1959.
- Каталог – Гринченко Б.Д., Гринченко М.Н. Каталог печатных книг музея украинских древностей В.В.Тарновского. Рукопись. – Т. I. – 1901. – Чернігівський історичний музей. – Інв. № 12–32  
1474
- Маслов – Маслов С.И. К истории западнорусских типографий XVII в. В кн.: Труды XIV Археологического съезда в Чернигове. – Москва, 1911.
- Поздеева та інш. – Поздеева И.В., Кашкарова И.Д., Леренман М.М. Каталог

книг кириллической печати XV–XVII вв. Научной библиотеки Московского университета. – Москва, 1980.

- УККП – Украинские книги кирилловской печати XVI–XVIII вв. Каталог. – Москва. – 1976, 1981, 1990.
- Музей В.В.Тарновського – Музей українських старожитностей ім. В.В.Тарновського.
- РДБ – Російська державна бібліотека.
- ЧАК – Чернігівська архівна комісія.
- ЧЄД – Чернігівське єпархіальне древлесховище.

- |      |                     |         |                      |
|------|---------------------|---------|----------------------|
| арк. | – аркуш             | нн.     | – нумерований        |
| бл.  | – близько           | од. зб. | – одиниця збереження |
| вип. | – випуск            | рах.    | – рахунок            |
| від. | – відділ            | с.      | – сторінка           |
| деф. | – дефектний         | сигн.   | – сигнатура          |
| екз. | – екземпляр         | ст.     | – століття           |
| зв.  | – зворот            | ствб.   | – стовпець           |
| інв. | – інвентарний номер | тит.    | – титул, титульний   |
| інш. | – інші              |         |                      |

## Показчик назв книг

- Акафіст св. великомучениці  
Варварі  
№ 230, 243, 254, 255  
Акафісти с канони... № 71, 256  
Алфавіт духовний. № 226, 231, 232  
Алфавіт собраний рифмами  
складений. № 199, 200  
Анфологіон. № 5, 88, 170, 171,  
172, 234  
Апостол. № 93, 99, 119, 176  
Арифметика. № 130
- Беседи на книгу Бытия. № 63  
Беседи о покаянии. № 159  
Біблія. № 56, 66, 67, 68, 69, 70,  
174, 175.  
Благоутробие Марка Аврелія  
Антоніна Кесаря Римского.  
№ 92  
Богомыслие. № 214  
Богородице діво. № 201, 202, 203,  
204  
Богословія правоучительная,  
№ 177  
Буквар, № 128
- Венец в честь тревенчанному Богу.  
№ 220
- Граматыка. № 107, 137, 181
- Евангеліе. № 1, 4, 8, 32, 33, 34, 39,  
40, 41, 47, 50, 51, 60, 61, 62, 76,  
77, 78, 79, 80, 81, 82, 85, 86, 87,  
90, 102, 105, 106, 108, 109, 110,  
112, 113, 114, 115, 116, 117, 118,  
120, 121, 122, 123, 126, 127,  
129, 131, 134, 135, 136, 139,  
142, 145, 146, 147, 149, 150,  
153, 155, 156, 158, 161, 163,  
164, 165, 166, 168, 169
- Житія святих. № 31, 154, 162, 167,  
260, 261
- Зборник нікоторых моленій. № 72
- История о Варлааме и Иоасафе.  
№ 75
- Іліотропіон. № 221  
Ірмологіон. № 247, 248
- Казанія приданьи до книги Ключ  
разуменія названою. № 16  
Камінь віри. № 46  
Канони пресвятої Богородиці. № 35  
Каноник. № 180, 225  
Ключ разуменія. № 15, 100
- Лексикон, № 132, 183  
Літос... № 258  
Лютня Аполонова. № 262



- Месія правдивий. № 21, 22  
 Меч духовний. № 17, 18, 19, 20  
 Мінея. № 52, 53, 54, 55, 65, 124,  
 125, 133, 140, 141, 143, 151 152,  
 157  
 Мінея общая. № 173  
 Місяцеслов. № 44  
 Мова духовна. № 259  
 Молитва "Отче наш..." № 207  
 Молитвослов. № 178, 193  
 Море милосердя. № 263
- Небо новое. № 101  
 Несідалное у престола пресвятыє  
 Троицы со духи ангельскими  
 душею преустоящей... св. вели-  
 комученице Варварі моленія...  
 № 43  
 Новий завіт. 38, 73, 223, 224, 229,  
 244, 245, 246  
 Номоканон. № 6, 96, 97
- Октоїх. № 36, 222, 239, 240, 241,  
 242  
 Осм блаженств євангельських.  
 № 211, 212, 213
- Пансгирікос или слово похвалное о  
 преславной над войсками  
 свійскими побіді. № 42  
 Патерик печерській... № 57  
 Патерикон. № 257  
 Перло многоцінне. № 186  
 Полуустав. № 2, 197  
 Последование молебных пеній.  
 № 144  
 Православное исповедание веры.  
 № 233  
 Псалтир. № 48, 59  
 Псалтир, Новий завіт. № 30
- Псалтырь с возслідованієм. № 74,  
 249, 250
- Руно орошенное. № 187, 192, 195,  
 196.
- Синаксар (про перемогу під  
 Полтавою). № 218, 219  
 Синописис. № 37  
 Служба благодарственная (про  
 перемогу під Полтавою). № 215,  
 216, 217.  
 Службник. № 13, 14, 91, 98, 111,  
 138, 182, 194, 198, 227, 228,  
 235, 236, 237, 238  
 Собрание припадков краткое.  
 № 184  
 Собрание разных поучений...  
 № 160, 251, 252, 253
- Требник. № 11, 12, 29, 64, 89, 185  
 Требник иноческий. № 104  
 Тріодь пісна. № 9, 10, 83, 84, 103  
 Тріодь цвітна. № 7, 58, 94, 95, 148,  
 188, 189, 190, 191  
 Трубы на дни нарочитыя. № 23, 24,  
 25, 26, 27  
 Трубы словес проповедних на  
 нарочитыя дни... № 28
- Феатрон или позор нравоучи-  
 тельный. № 205, 206
- Царскій путь креста господня.  
 № 208, 209, 210
- Часослов. № 45, 49, 179  
 Чтири книги о истинном  
 християнстве. № 3

## Покажчик прізвищ та імен осіб, згаданих у записах

- Аврамов Петро № 104  
Акилина № 145  
Александрович Варвара Степанівна  
№ 71  
Анастасія № 145  
Анастасія, дружина В.Дуніна-  
Борковського № 80  
Анастасьєв Олександр Костянтин-  
нович, чернігівський губернатор  
(згад. 1888 р.) № 109.  
Андрій № 111  
Андреев Ісайя Матвійович, інтро-  
лігатор, власник майстерні  
(згад. 1888 р.) № 109  
Антоній, архімандрит, намісник  
Троїцько-Сергієвої Лаври (згад.  
1865) № 195.  
Антоній, єпископ Чернігівський  
(згад. 1898 р.) № 143  
Антоновський А., син священика  
№ 154  
Апуротов Іван Григорович, власник  
книги № 57  
Арендар Данило № 94  
Афанасій, ієромонах № 145  
Афанасьєв Даміан, ієрей № 45  
Афтанасій, власник книги № 184
- Баликинський Петро № 18  
Балтазаров-Подгорський Казимір,  
поміщик № 185  
Баранович Лазар, архієпископ  
Чернігівський № 26, 51.
- Барзиловський Дмитро, священик  
Носівської Троїцької церкви  
№ 249  
Барзиловський Лев, власник книги  
(згад. 1828 р.) № 159  
Барзиловський, родич Льва  
№ 159  
Барзиловський Никифор, священик  
с. Баби № 159  
Барзиловський Федір Федорович,  
губернський секретар № 249  
Барщевський Діонісій Іванович,  
власник книги № 63  
Бездетко Михайло № 94  
Белеченський Опанас Ісайович,  
ктитор Вознесенської ц., м.  
Березна (згад. 30.04.1681 р.)  
№ 108  
Беловський Іоанн, священик бу-  
чинський (згад. 1804 р.)  
№ 113.  
Беловська Анастасія Максимівна,  
його дружина № 113  
Беляєв (?) Яків № 180  
Биковський Петро, священик  
№ 61  
Билечі – Іван Мартинович,  
мешканець м.Переволочна (згад.  
1755 р.), Наталія Григорівна,  
його дружина; їхні діти:  
Мартин, Анастасія, Григорій,  
Євфросинія № 150  
Білозерський Василь, хоружий  
№ 154

- Бодяньський О.М., секретар імператорського товариства історії та старожитностей російських № 200, 222
- Бокан Яким та К., власники книги (згад. 1858 р.) № 138
- Большаков Т.Ф. № 200, 222
- Борисенко Михайло, селянин № 225
- Бочков Дмитро, дарувальник книги № 37
- Бояринов Іван, дворянин м.Кролевець № 89
- Бублик Михайло Степанович № 230
- Бужинський Опанас № 11
- Буйницька-Лопатинська М.С. № 178
- Валкевич Зосима, архімандрит Києво-Печерської Лаври № 62
- Варвара № 225
- Варлаам, митрополит № 26
- Василія № 145
- Василь № 111
- Василь, ієрей № 94
- Василь, мешканець самарський (згад. 1785 р.) № 163
- Василь, монах № 22
- Василь, священник № 46, 80
- Васильєв Данило № 197
- Велентей Гнат, інтролігатор № 140
- Великоротко Сергій № 94
- Великошапка Антоній, священник Свято-Георгіївської ц., с. Нові Млини (згад. 1798 р.) № 159
- Великошапка Мотря, його дружина № 159
- Веніамін, єпископ Чернігівський (згад. 1888 р.) № 109
- Висоцький Опанас, підячий менської канцелярії Київського генерал-губернаторства № 196
- Винник Максим № 99
- Вишневська Ганна Іванівна № 72
- Вишневський Гаврило Федорович № 15, полковник
- Власій № 145
- Власій Н., міщанин чернігівський (згад. 1688 р.) № 115
- Волянський Іван Федорович, керуючий маєтком Балтазарова-Подгорського № 185
- Гаймановський Іоанн Романович, священник (згад. 1845) № 235
- Галаган Григорій, поміщик № 61
- Галятівський Іоаннікій, церковний діяч, письменник № 101
- Ганна № 145, 149
- Герасим, ігумен № 25
- Герасимович Роман, власник книги № 260
- Глобов, помічник пристава № 103
- Голубинський № 238
- Горидієвський Петро № 239
- Горленко Лазар, полковник прилуцький № 26
- Гречин Микола Костянтинович, військовий товариш № 54
- Григорій № 144
- Григорій, ієромонах, намісник Максаківського монастиря № 22
- Григорій Якович № 258
- Григоровський Іоанн Якович, дякон Кролевецької Покровської ц. (згад. 1859) № 223
- Грицуков Симеон, власник книги № 98
- Грищенко Онисим Павлович, дворянин № 154
- Грязної Ігнатій, ігумен № 82
- Гугуревич Йосип, ієромонах, ігумен Густинського монастиря № 40

Дамаскин, ієромонах (згад. 1757  
58 pp.) № 111  
Демид № 104  
Деренковський Михайло (згад.  
1723 p.) № 208  
Димитрій № 145  
Димитрій, ієромонах № 23  
Диомидович Ісай, мешканець  
м.Березна (згад. 30.04.1681 p.)  
№ 108  
Дмитрієв Сергій № 145  
Доброгаєв М., голова Чернігівсь-  
кого церковно-археологічного  
комітету (згад. 30.10.1913 p.)  
№ 103  
Доброленський Григорій, свяще-  
ник № 86  
Добур Пахомій, ієромонах № 42  
Долинський Григорій, пресвітер  
Миколаївської ц., м.Чернігів  
(згад. 1688 p.) № 115  
Доморицький Іоанн, пресвітер  
№ 89  
Драченко Григорій № 94  
Дудченко Ісай № 99  
Дунін-Борковський Андрій, власник  
книги № 257  
Дунін-Борковський Василь, пол-  
ковник чернігівський, генераль-  
ний обозний (згад. 1685 p.),  
№ 80, 116  
Дунін-Борковська Катерина Яківна,  
(згад. 1770, 1775 p.) № 147,  
158  
Дурдуківський Володимир Ф.,  
дарувальник книги № 11  
Д'яконов Григорій, кафедральний  
протоієрей, м.Чернігів (загад.  
1788 p.) № 109  
Дяченков Іван Іванович, селянин  
(загад. 1722 p.) № 160  
Євдокія № 145  
Євфименко Опанас № 99  
Єгоров, наглядач № 258

Ємченко Мартин № 94  
Єрофей Петрович, дарувальник  
книги № 87  
Єрутін Семен № 8  
Єфімія № 145

Ждановський Василь № 206  
Журавльов Яків Олексійович  
№ 4

Запараний Дмитро № 185  
Зилєнський Григорій Пилипович,  
священик № 54  
Зиновія № 145  
Зосимія № 99  
Зосимович Артемій, ієромонах  
№ 56

Іван № 75, 133  
Іван, полковник прилуцький  
№ 76  
Іван, піп слободський № 223  
Іванов Іоанн, друкар (?) № 132  
Іванович № 91

Іванович Андрій, священик  
анисівський № 136  
Іванчук № 59  
Ігнатій, ієромонах № 145  
Ігнатій № 111.  
Ігнатенко Семен (згад. 1784 p.)  
№ 161

Ігнатенко Ганна Миколаївна, його  
дружина № 161  
Ієрофей, єпископ Чернігівський і  
Ніжинський № 54  
Іларіон, архієпископ Казанський і  
Свяжський № 15

Іларіонов Стефан, ієрей, справщик  
книг № 109, 115, 116  
Ілленко Іван, власник книги №  
3

Ілля, отаман Вишестеблівського  
куреня № 149  
Ілля, начальник лікарні Києво-

Печерської Лаври № 72  
Іоанн № 111, 145  
Іоанн, пресвітер репицький  
№ 136  
Іоанн Кирилович, священник №  
79  
Іоанн Олексійович, цар (згод.  
1694 р.) № 125  
Ісаакій, ієромонах (згод. 7.06.1808)  
№ 227  
Ісаєвич Стефан, мешканець м.Бе-  
резна, (згод. 30.04.1681 р.)  
№ 108  
Ісайя № 145  
Іпатій, ієродиякон (згод. 1786 р.)  
№ 119  
Ірина № 145

Йосип, ієромонах № 145  
Йосип Н., міщанин чернігівський  
(згод. 1688 р.) № 115

Каземиров № 4  
Калиновський, дворянин старо-  
дубський № 19  
Канден Іван № 94  
Капцевич Іоанн, протоієрей № 61  
Карамін Дмитро Васильович,  
купець посаду Воронок №  
130  
Карамін Іван, власник книги  
№ 130  
Карпенко Дмитро, Станіслав,  
Семен № 8  
Карп(н)овська, власниця книги  
(згод. 1739 р.) № 130  
Касперович Василь Лаврентійович  
№ 200  
Кашлаков, священник (згод.  
12.07.1909) № 254  
Квітницька Марія № 71  
Кирика Федорівна, черниця (згод.  
2.08.1728) № 201  
Кирило, ієросхимонах № 105  
Кишновий, пономар № 254

Кіндрат № 104  
Климов Іван, “подьячий Помест-  
ного приказа” № 107  
Ковалевський Василь Петрович,  
міщанин м. Березна (згод.  
1881 р.) № 142  
Ковальський № 26  
Ковлев Кирило № 59  
Кожевников Гордій Кирилович,  
власник книги № 74  
Кожоровський Францишек, власник  
книги № 261  
Козленко Василь № 251  
Колесов Яків, друкар (?) № 139  
Колишанець Василь, мешканець  
м.Нові Санжари № 94  
Коморний Федір № 101  
Конєревич Йосип, обиватель Києво-  
Печерського монастиря № 82  
Конопленко Василь, ніжинський  
маляр (згод. 1823 р.) № 249  
Кордіков Володимир (згод.  
11.12.1843 р.) № 212  
Корольов Павло, канцелярист  
Київської духовної дикастерії  
(згод. 1789 р.) № 140, 141  
Костянтин, священник № 99  
Костянтин Миколайович, великий  
князь (згод. 21.06.1862 р.)  
№ 249  
Косма, священник сосницький  
№ 159  
Котляр Леонтій Кирилович, “полу-  
лях броварський” № 188  
Коханов Андрій, міщанин м. Бе-  
резна, інтролігатор (згод.  
1871 р.) № 142  
Кохановська Ганна, дочка черні-  
гівського сотника, (згод.  
1701 р.) № 122  
Кочанівський Семен, священник  
(згод. 1871 р.) № 142  
Кочетков Іван (згод. 1728 29 рр.)  
№ 201  
Кочетков Іван Христофорович,

- сержант мундиної контори  
(згад. 25.03.1730 р.) № 201  
Кочетков Христофор (згад. 1711)  
№ 201  
Кошиц Антоній, священник №  
178  
Кравец Іван № 95  
Краковська № 98  
Красноперський Клим Антонович  
№ 94  
Кроковський Олексій, священник  
(згад. 1748 р.) № 136  
Кужевников Стефан Логвинович  
№ 74  
Кузьма, вкладник книги № 10  
Курганський Григорій Гаврилович,  
старший брат ткацький № 78  
Кутинський Федір Семенович,  
власник книги № 46
- Лаврентій, дякон № 64  
Лаврентьев, священник № 104  
Лавров Яків, священник Покровської  
ц., м. Березна № 142  
Лазаревський Олександр Матвійо-  
вич, історик № 4, 178, 255.  
Лапицький Йосип, міщанин урядо-  
вий случький (згад. 1688 р.)  
№ 115  
Лахневич Василь № 94  
Левадський Максим № 185  
Левицький Йосип, ієросхимонах  
Свято-Троїцької Сергієвої Лаври  
(згад. 1751 52 pp.) № 145,  
146, 147  
Левонтовичі, родина ієрея № 91  
Лежайський Михайло, архімандрит  
новгород-сіверський № 112,  
173  
Леннецький Іустин Йосипович,  
священник городнянський  
№ 205  
Леонтович Павел № 212  
Лизогуб Яків, полковник черні-  
гівський (згад. 1692 р.) №
- 121  
Лобидовський Андрій Андрійович  
№ 178  
Лукашевич Іван № 209  
Лукомська Євфросинія Петрівна  
№ 71  
Лук'янович Кіндрат, мешканець м.  
Березна (згад. 30.04.1681 р.)  
№ 108  
Лум(т)енський № 111  
Любестовський Іоанн, житель  
новгородський № 79  
Львов Василь Петрович, князь  
ярославський № 106
- Маєвський Антін, керуючий маст-  
ком Балтазарова-Подгорського  
№ 185  
Мазепа Іван, гетьман (згад. 1711 р.)  
№ 126  
Максим № 101  
Максименко Петро, псаломщик  
№ 143  
Максимова Феодосія Леонтіївна,  
дружина полковника № 8  
Максимович, полковник № 43  
Максимович Дем'ян, цехмістер  
кравецький № 78  
Максимович Іоанн, архієпископ  
чернігівський (згад. 1701 р.)  
№ 122  
Максимович Михайло  
Олександрович, вчений  
(згад. 25.07.1857 р.) № 211  
Макуха Іван Данилович, козак  
№ 89  
Малахов Микола Йосипович,  
мешканець м. Березна, (згад.  
1871 р.) № 142  
Мануїл, ієромонах № 145  
Марина № 145  
Марія № 145  
Маркел, митрополит Псковський і  
Ізборський (згад. 1686 р.)  
№ 119

- Марко, дякон № 64, 111  
 Мартин, ієрей № 145  
 Марченко Яків Григорович  
 № 245  
 Матвій № 111  
 Матиневич Софроній, ієромонах  
 Новгород-Сіверського  
 монастиря № 21  
 Матусевичі: Олександр (згад. 29.05.  
 1842), Георгій, Іван, Іван  
 Олександрович, князь, генерал-  
 фельдмаршал, Оксана (згад.  
 24.01.1854) № 209.  
 Межевський Іон, священик  
 Чернігівської П'ятиницької  
 церкви (згад. 1831) № 249  
 Мельничка № 185  
 Мехцинський Францишек № 258  
 Микита Сергійович № 8  
 Микола, житель борзєнський,  
 (згад. 1843 р.) № 154  
 Микола Н., міщанин чернігівський  
 (згад. 1688 р.) № 115  
 Микола, прєсвітер Вознесенської ц.,  
 м. Берєзна (згад. 30.04.1681 р.)  
 № 108  
 Милорадович Петро, бригадир  
 № 101  
 Милорадович Родіон Миколайович,  
 поміщик (згад. 1857 р.) №  
 150  
 Милорадович-Ходолеєва Єлизавета  
 Юрїївна, його дружина №  
 150  
 Милорадовичі, їхні діти: Микола,  
 Варвара, Олександр, Дмитро,  
 Єлизавета, Володимир № 150  
 Милорадович Г.О., граф № 202  
 Митрофан, ієромонах № 145  
 Михайло № 225  
 Михайло, архієпископ (згад.  
 7.06.1808 р.) № 227  
 Михайло, митрополит  
 Коласійський і Кратівський  
 (згад. 1658 р.) № 111  
 Михайловський Іван, ігумен №  
 18  
 Михайловський Микола, священик  
 № 29  
 Могиланський, священик № 132  
 Мокрієвич Карпо, генеральний  
 писар (згад. 1701 р.) № 118,  
 122  
 Мокрієвичі, його діти: Самуїл,  
 Дем'ян № 122  
 Муромцев, поміщик № 104  
 Нєстор, ієрей (згад. 1712 р.)  
 № 133  
 Никитін Яків, брянський купець  
 № 262  
 Никифор № 49  
 Никодим, дякон (згад. 1658 р.)  
 № 111  
 Никодим, ієромонах № 64  
 Никодим, митрополит Призринсь-  
 кий Сербської землі (згад.  
 1694 р.) № 124, 173  
 Носков Сергій Іванович, воронєзь-  
 кий купець (згад. 1774 р.)  
 № 159  
 Огієвський Олександр, кафедраль-  
 ний протоієрей, м. Чернігів  
 (згад. 1831 р.) № 249  
 Огранович Анастасія № 71  
 Огранович Уляна Іванівна № 71  
 Одинець Трифимій, ігумен  
 Нєхворощанського Успенського  
 монастиря № 6  
 Олексій Михайлович, цар (згад.  
 1657, 1667 рр.) № 111, 113  
 Ольховий Євген, священик № 86  
 Омачкин Лаврентій № 130  
 Омачкин Петро Іванович, школяр  
 № 130  
 Онїкейчиха Марія, козачка з м.  
 Берєзни (згад. 1871 р.) № 142  
 Орина, вкладниця книги № 10

- Павло № 110, 144  
Павловський Авксентій, ігумен  
Свято-Воскресенського  
Любецького монастиря (згад.  
1770 р.) № 147  
Пантелеев Георгій № 25  
Пантелеймон, ієрей № 185  
Параскева, мешканка Канева  
№ 93  
Парфененкова Євфросинія №  
243  
Парфеній № 145  
Пафнутій, намісник кафедри Чер-  
нігівської (згад. 21.09.1723 р.)  
№ 208  
Пашенковський Єфимій № 187  
Пекульський Матвій, писар ста-  
роства Каневського № 93  
Пелагея № 225  
Пелагея, дружина ієрея Нестора  
(згад. 1712 р.) № 133  
Первенцев Володимир, священник  
№ 13  
Петро I, цар (згад. 1694 р.)  
№ 125  
Петро II, імператор (згад.  
18.01.1729 р.) № 201  
Петров Микола, священник (згад.  
1898 р.) № 143  
Петров Кузьма, селянин № 104  
Петров Денис, селянин № 104  
Петров Овсій, селянин № 104  
Петрова Оксана, селянка № 104  
Петрункевич Стефан, полковий  
писар № 43  
Пешевцов Гаврило Дем'янович  
№ 244  
Пешевцова Мотрона Дмитровна  
№ 244  
Пеший Стефан № 149  
Пинська Пелагея Іванівна № 225  
Платон № 59  
Пнивкач (?), дячок № 254  
Повеський, ігумен Максаківського  
монастиря (згад. 1766 р.)  
№ 149  
Познякова Ірина Степанівна,  
дарувальниця книги № 102  
Полторацький Євстафій № 34  
Полуботок Павло, чернігівський  
полковник № 18  
Попов, колекціонер № 233  
Порфирій, ієромонах № 145  
Прокопович Феофан, архієпископ  
Новгородський і Великолуць-  
кий № 42  
Прохор Олексійович, священник  
Новодівочого монастиря  
№ 214  
Радуланський Яків № 26  
Рашка Василь, колезький секре-  
тар № 101  
Рашка Лев, губернський секретар  
№ 101  
Рашка Яків Васильович, губернсь-  
кий регістратор № 101  
Ращина Калист, ігумен Каташинсь-  
кого монастиря (згад. 1705,  
1720 рр.) № 123, 189  
Ребров Іван Федотович, "подьячий  
приказа Большого двorca"  
(згад. 4.09.1700 р.) № 107  
Ревуцький Іоанн, священник  
№ 143  
Ревуцький Олександр, священник  
Преображенської ц., м. Перевол-  
очна (згад. 1857 р.) № 150  
Репицький Семен, сотник № 101  
Рижалин Володимир Андрійович,  
псаломщик Покровської ц.  
№ 248  
Розивіл Дмитро, друкар (?)  
№ 147  
Рознятовський Федір, пресвітер  
Новобілоуський (згад. 1788 р.)  
№ 134  
Роман № 99  
Роман, пресвітер церкви с. Сте-  
панівки № 203  
Рубець Агафія Моїсеївна № 43



Рубець Андрій, полковий суддя  
№ 43

Руф, ієромонах № 145

С.Іван, друкар (?) № 147

Савицький Федір № 84

Савченко Василь, отаман Топальсь-  
кий № 43

Самуїл, митрополит Київський,  
архімандрит Києво-Печерської  
Лаври (згад. 1789 р.) № 140,  
141

Сахаров Петро № 103

Свешник-Кузнецов Юхим Іванович,  
власник книги № 167

Свідерський Стефан, ієрей № 94

Святой Ян № 183

Селенгинський Василь, священник  
№ 183, 184

Сенютович Іоасаф, єпископ мит-  
рополії Київської(?) № 40

Серапіон, ієродяк № 18

Сергій, монах № 23

Сергій “цирикмеш” (?) № 140

Симеон, архієпископ Чернігівський  
і Ніжинський № 54

Симон № 145

Скасирський Іван, дякон № 25

Скоропадський Іоанн, осавул (згад.  
1703 р.) № 129

Слепков Олексій Кузьмич № 101

Смирницький Михайло № 61

Снецар Іяким, законник Рихловсь-  
кого монастиря № 99

Солонина Костянтин Дмитрович,  
полковник Київський № 4, 82

Софонович Григорій № 175

Софроній, ієромонах № 10

Співаченко Лук'ян № 99

Ставлинський Яків № 6

Стародубова Марія Борисівна  
№ 71

Стаховський Антоній, архієпископ  
Чернігівський (згад. 1720 р.)  
№ 131, 136

Стермахівські Іван, Матвій, Овдій  
№ 8

Стефан № 145

Стефанида № 145

Стефанов Олексій, ієрей, справщик  
книг № 109, 116

Стрежньов Петро Сергійович,  
купець, м. Кінешма № 102

Сутинов Андрій № 209

Тарновська Ганна Федосіївна  
№ 71, 263

Тарновський Василь Васильович,  
меценат, колекціонер (згад.  
25.07.1857 р.) № 210

Телепін Степан № 25

Тетяна № 145

Тетяна, дружина Йосипа Конаре-  
вича № 82

Титов Василь, друкар (?) № 141

Тихон, єпископ Воронежський і  
Єлецький (згад. 1774 р.)  
№ 159

Тихонов Василь Ілліч, путивльсь-  
кий купець № 251

Тихонов Іван, друкар (?) № 137

Ткачі Іван, Влас № 8

Товстушич Йосип, ігумен  
Густинського монастиря (згад.  
1653 р.) № 106

Топчий Арсеній № 185

Торнадський Іоанн, священник,  
Сосницький повітовий депутат  
№ 212

Трошан, священник № 254

Туманська Ганна Іванівна № 72

Туманський Андрій, полковник  
№ 101

Тушинський, наглядач № 258

Устинія Н., міщанка чернігівська  
(згад. 1688 р.) № 115

Федір Олексійович, цар (згад.

1681 р.) № 78  
Федоров Іван, священик № 25  
Федоров Федір, друкар (?) № 146  
Фекла № 145  
Феодор, ієрей, пресвітер ковальський № 26  
Феодосія № 145  
Феофілакт, ієродиякон № 92  
Филипов Матвій Пилипович № 225  
Филонова Онисія Степанівна № 230

Хайдачевський Микола № 239  
Хвостик Іван № 99  
Хмелевич Самоель, протопоп Немирівський № 26  
Хоменко Андрій, козак № 94

Цибульська Ганна Єфрановна № 178

Чарнуцький Феофан Климонтович, ієромонах, вчитель Московської академії (згад. 1742 р.) № 140, 141  
Черепов Олексій Романович (згад. 07.1907) № 243  
Чернецький Ян № 26

Чернявський Ісидор, ігумен № 50  
Чернявські Іван та Андрій, священики № 47  
Чижик Іван № 8  
Чудновський Яків № 225  
Чучкин Ілля, друкар (?) - № 154

Шафонська Агафія Іванівна, дружина сосницького сотника № 225

Швець Павло № 94  
Шкляр Георгій, псаломщик (згад. 1898 р.) № 143  
Шкляревич Олександр, монах (згад. 1720 р.) № 123

Юхим Йосипович № 74

Яблонський Іоанн № 115  
Яворський, протоієрей № 258  
Якимович, полковий осавул № 43  
Якимович Авксентій, ігумен (згад. 1694 р.) № 125  
Яків, пресвітер № 78  
Яків, священик дигтярівський № 100  
Яковлев Степан, друкар (?) № 157  
Якубович Олександр, генерал-майор № 71  
Якубовський Євменій, ієрей Вознесенської ц., м. Короп (згад. 1774 р.) № 159  
Яновський Василь Михайлович, священик № 162  
Янчевський Іоанн, священик (згад. 1787 р.) № 160  
Янчуковські Косма, Федір, Григорій № 48  
Яремич С. № 26  
Ярошинський Ієрофей, священик № 96  
Яцко Тарас № 8

## Покажчик назв населених пунктів, монастирів, церков, згаданих у записах

- Аннопіль, м. № 258  
Архістратиґа михайла ц. № 94,  
166, 191
- Батурин, м. № 162  
Березна, м. № 126, 215  
Беретов, с. № 47  
Бессарабія № 101  
Бистрицький жіночий монастир  
№ 163
- Благовіщенська ц. № 80, 207  
Бобровиця, с. № 138, 148  
Богородицька ц. № 89  
Богоявленська ц. № 103  
Богоявленський монастир № 111  
Борзна, м. № 154  
Борисоглібський собор, м. Черні-  
гів № 131, 146  
Брусилів, с. Чернігівського пов.  
№ 13  
Будище, с. Кролевецького пов.  
№ 99
- Василія Великого ц., м. Борзна  
№ 154  
Воздвиженська ц. № 5, 8, 158,  
185  
Вознесенська ц. № 77, 86, 153,  
155  
Воронок, посад № 130  
Воскресенська ц. № 4, 161, 252
- Гадяцький Миколаївський монастир  
№ 50
- Гданськ, м. № 115  
Георгіївська ц. № 48, 185  
Гнилиця с. Прилуцького пов.  
№ 61  
Городище с. № 162  
Городня м. № 205  
Григоріївська ц. № 99  
Густинський монастир № 40, 76,  
106, 119, 125
- Десна р. № 94  
Домницький монастир № 126,  
194  
Дубровне, с. Чернігівського пов.  
№ 250
- Єгипет № 111  
Єлецький монастир № 202  
Єпифанський пов. № 104
- Жукля, с. Сосницького пов.  
№ 44
- Зачетенський монастир № 201  
Зеньків м. № 94
- Іерусалим № 111  
Іллінська ц. № 105  
Іоанна Златоустого ц. № 129  
Іоанна Предтечі ц. № 25
- Каташинський Семигорський  
монастир № 123, 133, 144  
Катерининська ц. № 87, 127

Київ, м. № 4, 159, 178, 225, 237  
Києво-Златоверхий Михайлівський  
монастир № 64

Києво-Печерська Лавра № 62,  
72, 80

Кириївка, с. Сосницького пов.  
№ 29

Козелець, м. № 78, 82  
Козелецький Троїцький монастир  
№ 27, 82

Козьми і Даміана ц. № 94  
Количівка, с. Чернігівського пов.  
№ 63

Короп, м. № 159  
Костобобрів, с. № 8  
Красногорська Троїцька Черноусь-  
ка пустинка № 140, 141  
Кролевець, м. № 48, 89, 223  
Купчичі, с. Сосницького пов.  
№ 79

Любецький Святовоскресенський  
монастир № 147  
Любеч, м. - №80, 129

Макошин, с. № 138  
Макошинський Миколаївський мо-  
настир № 113, 117, 145, 173  
Максаківський монастир № 6,  
24, 75, 149, 244  
Малий Дорогошків, с. № 98  
Мартинівка, с. № 154  
Мглинський пов. № 105  
Медведево, с. № 104  
Миколаївська ц. № 54, 76, 115,  
160

Михайлівська ц. № 13  
Моровськ, с. № 160  
Москва, м. № 111, 123  
Москва, р. № 25

Немирів, м. № 26  
Нехворощанський Успенський  
монастир № 6

Никодимова Свято-Троїцька  
пустинь № 102  
Новгород-Сіверський, м. № 112  
Новгород-Сіверський Спасо-  
Преображенський монастир  
№ 21, 170, 171

Нові Санжари, м. № 94  
Новодівочий монастир № 214  
Носівка, с. № 249

Оболоння, с. Кролевецького пов.  
№ 94

Ольховиця, с. Звенигородського  
пов. Київської губ. № 261  
Остер, м. № 4

Переволочна, м. № 150  
Петропавлівська ц. № 86, 113  
Петрушин, с. № 101  
Піддубнівка, с. Прилуцького пов.  
№ 61

Пльохів, с. Чернігівського пов.  
№ 134, 218

Погреби, с. Прилуцького пов.  
№ 61

Подол, район Києва № 4, 178  
Покровська ц. № 54, 80, 81, 89,  
91, 100, 134, 138, 142, 248  
Покровський монастир № 74  
Полтава, м. № 94  
Почеп, м. № 95, 105  
Печерськ, район Києва № 225  
Преображенська ц. № 150  
Пустогород, с. № 48  
П'ятницька вул. № 25  
П'ятницька ц. № 46, 249

Редьківка, с. № 54  
Різдва Богородиці ц. № 10, 44,  
79, 86, 93, 121, 140, 141, 254  
Рихлівський Миколаївський  
монастир № 99  
Ропська сотня № 43  
Рудка, с. Любецького пов. № 80

- Санкт-Петербург, м. № 123  
 Святомихайлівська ц. № 13  
 Свято-Троїцька Никодимова  
 пустинь № 102, 181  
 Седнів, м. № 121  
 Семиполки, м. Остерського пов.  
 № 261  
 Сербія № 173  
 Серський (?) монастир № 15  
 Смяч, с. Городнянського пов.  
 № 182  
 Соколець, вісь № 191  
 Сосницький пов. № 113  
 Сосниця, м. № 8, 144, 161, 212,  
 253  
 Сорокошичі, с. № 140, 141  
 Сохачі, с. Кролевецького пов.  
 № 89  
 Спаське, с. Сосницького пов.  
 № 225  
 Спасо-Преображенський собор  
 № 109, 112, 114, 119  
 Сретенська ц. № 95  
 Старі Бобовичі, с. № 254  
 Степанівка, с. № 203  
 Стольне, с. 98  
 Сторушків, с. № 45  
 Суражський монастир № 18
- Таврія № 101  
 Твер, м. № 220  
 Тимофіївська слобода № 88
- Топальська сотня № 43  
 Троїцька ц. № 45, 144, 182, 205,  
 249, 253  
 Троїцько-Іллінський монастир, м.  
 Чернігів № 137  
 Трьохсвятительська церква  
 Сосницького тюремного замку  
 № 8
- Успенська ц. № 15, 243
- Фарубоване, с. № 15
- Хмельниця, с. Чернігівського пов.  
 № 252  
 Холми, м. № 166
- Цебин ліс № 104
- Чернігів, м. № 54, 109, 116, 119,  
 153, 155, 158, 223  
 Чернігівська духовна консисторія  
 № 118  
 Чернігівська (?) Застриженська (?)  
 ц. великомучениці Варвари  
 № 230
- Шептаки с., церква Різдва  
 Христова № 216  
 Шептаківська волость № 8
- Яблунів, с. № 93

## Показчик граверів

- Адамант Самійло; С: А № 254, 255, 256  
АК № 29, 35  
АККФ № 13, 14, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 35  
Андреев Олексій № 158, 161, 163, 164, 165, 166, 168, 169  
АНЛК № 93
- В № 7, 8, 17, 18, 19, 20, 23  
В.Л. № 170, 171, 172, 173  
Влас № 224  
ВР № 7, 8, 9, 11, 12, 14, 17, 18, 19, 20, 30, 32, 94, 225, 258  
Второв Семен № 158, 161, 163, 164, 165, 167, 168, 169  
ВФ № 93, 94, 99, 100  
ВФЗ № 89, 93, 94, 99, 100  
ВФЗДК № 94
- Г № 5, 11, 45, 46, 49, 50, 51, 56, 60, 61, 62  
Гяляховський Данило № 39, 40, 41, 42  
ГГ № 5  
ГГГР № 5  
ГБ № 5, 28  
Георгій № 58, 225, 228  
Георгій ієродиякон № 76, 79, 80, 83, 84, 85, 90  
Геронтій № 49  
Гликер: Б № 44  
Гочемський І. № 176  
Гр. № 225
- Григорій № 58  
Г.Ф. № 44
- Д № 53, 54, 55, 65  
[Дамаскин] № 23, 24, 25, 26  
Димитрій Л. № 54, 60  
Дорофей ієромонах № 80
- Євагрій № 54, 57  
ЕД № 71  
ЕК № 14, 23, 24, 25, 26, 27
- Ейфеле І. № 263
- Євстратій Д. № 15  
Єфим № 19, 20, 71
- Завадовський Євстафій, EZ № 50, 83, 84, 85, 88, 90, 91  
Зубрицький Никодим;  
NZ, Никодим № 39, 40, 41, 43, 88, 90, 91, 202, 203, 204, 210, 214, 220, 223, 224, 234.
- И № 23, 24, 25, 26, 27, 28, 35  
ИБ № 201, 203  
ИОАН:Р № 32, 33, 34
- І № 52  
І:Г № 28  
І:І № 52, 53, 54, 55, 57, 65  
І:К № 37

Ікоников Василь № 158, 161,  
163, 164, 165, 166, 168, 169  
Іларіон монах № 53, 54, 55, 65  
Ілко ієродиякон № 234  
Ілля; Ілія, Іліа, Іліа А, Іл, Ілі  
СС, И:С.С № 9, 11, 12, 15,  
16, 17, 18, 19, 20, 23, 24, 25, 26,  
27, 28, 30, 31, 32, 33, 34, 36, 38,  
44, 80, 83, 84, 85, 88, 90, 91, 93,  
94, 96, 98, 99, 100.  
І.М. № 48, 64  
І:С (можливо, Севастіян ієро-  
диякон) № 49, 52, 53, 54, 55,  
57, 65

К № 7  
КГ № 223, 224  
К.К. № 223, 224  
Козачківський Аверкій № 50, 51,  
60, 61, 62

Константин № 23, 24, 25, 26, 28  
Кончаківський Яків № 56, 64, 73  
КР № 7, 17, 18, 19, 20, 32, 94  
КZ № 7,8, 17, 18, 19, 20, 23, 24,  
25, 26, 27, 28, 94

Левицький Григорій № 47  
ЛМ № 7, 88  
ЛТ № 6,7, 11, 12  
Лука № 100

Марко № 44  
М:И № 54, 55  
ML № 263  
Мокій № 45, 49  
MT № 11, 12  
МЯ № 23, 24, 25, 26, 27, 28

Н № 44  
Назаров Семен № 158, 161, 163,  
164, 165, 166, 168, 169  
Нь № 44

О.Г. № 235, 236, 237

ПТ № 235, 236, 237, 242, 249  
Петро Т № 239, 240, 241, 242  
Піддубний Інокентій; ИП № 205,  
206  
Попов Петро № 158, 161, 163,  
164, 165, 166, 168, 169  
ПСО № 188, 189, 190

Р № 36

РӨ № 94  
С. № 52, 65

Сацький Яків: ієрод. Іаков, ієро-  
дияк Сацький № 201, 202,  
203, 204, 234

Севастіян ієродиякон; И: Севаст.,  
ієрод Севастіян, ІЄ: СЕ №  
53, 54, 55, 58, 65

Семенів Марко № 46  
С I № 57

Синицький Макарій: Макари С.,  
Макарі Сініці, М СН  
№ 223, 224

Стрільбицький Іван: Іоанн Стрель-  
бицький, I Strzelbcki, I: St, I: St:  
S, I: S, I: Strz : S № 220, 210

СХ № 223, 224  
СП № 48

Т № 43

Тяляревський Яків: Іаков Т., І.Т.,  
М.Іліодор № 228, 236, 238,  
239, 240, 241, 242, 244, 245, 248,  
249, 250, 251, 252, 253

Тарасевич Леонтій: LT № 38, 57  
ТІ № 88  
ТП № 7, 8, 15, 16, 17, 18, 19, 20,  
23, 24, 25, 26, 27, 28

Т.Т. № 8, 9, 10, 23, 24, 25, 26,  
27, 32, 33, 34

Ушакевич Василь № 83, 84

Ф: № 39, 40, 41, 52, 65

Федір А: ФА, Феод, Феодор,  
Феодор А № 32, 33, 34, 35,  
36, 38, 39, 40, 41, 44

Федоров Іван № 161, 163, 164,  
165, 166, 168, 169

Феофан К. № 58

Филипп Б. № 57

Фігурський Никон: НФ, НИКО:Ф.,  
ієродіако́н Н.Ф.,

НФ № 197, 198, 200, 201, 202,  
203, 204, 211, 212, 213

Філарет ієродіако́н: ІФ, ієрод. Ф.  
№ 56, 57, 59, 63, 73

Філарет М № 58

Фуглевич М. № 185

Чернявський Михайло: Мих. Ч,  
Михаил: Ч, М.Ч. № 226, 227,  
229, 230, 243, 244, 245, 246, 254,  
255

Щирський Інокентій № 36

Юфимов Степан № 158, 161,  
163, 164, 165, 166, 168, 169

Ялинський Семен: С.Я. № 23,  
24, 25, 26, 27, 28, 188, 189, 190,  
191, 201, 202, 203, 204



## Показчик джерел надходжень

- Бахмацький народний музей № 164.  
Бібліотека Домницького монастиря  
№ 18, 84, 85, 135, 194, 208.  
Бібліотека О.М.Лазаревського № 4,  
177, 178, 255, 258, 259  
Бібліотека гр.Милорадовича № 72,  
202
- Довоєнні музейні надходження  
№ 19, 20, 28, 30, 97, 120, 172,  
180
- Жукля с. Корюківського р-ну.  
№ 36, 44, 56, 152, 166
- Конотопський краєзнавчий музей  
№ 203  
Конятин с. Сосницького р-ну. №  
65, 143, 151, 234.
- Любеч смт, селищна Рада № 54,  
55, 129, 133, 136
- Остерський краєзнавчий музей №  
27, 78, 82, 140, 141, 160
- Пльохів с. Чернігівського р-ну. №  
217.
- Приватні особи. Басанець М.Я. – №  
167, Доманникова М.М. – № 45,  
Каминський Ф.Т., Страдомський  
Б.В. – № 197, Попов В.Г. – №
- 74, Сухенко Е.О. – 62
- Прилуцький краєзнавчий музей №  
61, 150.
- Російська Державна бібліотека  
(м.Москва). № 57, 186, 187, 191,  
192, 195, 196, 198, 200, 204, 206,  
210, 213, 214, 219, 220, 221, 222,  
224, 226, 233, 237, 238, 242.
- Сосницький краєзнавчий музей. №  
8, 12, 29, 34, 79, 113, 123, 144,  
157, 159, 161, 162, 225
- Чернігів. Архів духовної  
консисторії – № 102. Бібліотека  
та музей губернської вченої  
архівної комісії № 13, 37, 89,  
130, 205, 243, 246, 252, 261.
- Бібліотека духовної семінарії. №  
96, 104, 137, 163, 231, 260, 262
- Бібліотека Єлецького монастиря.  
№ 202
- Вознесенська церква. № 223.  
Губернський музей. № 165  
Державний музей. № 108  
Єпархіальне дровлесховище. № 10,  
14, 17, 22, 23, 24, 42, 43, 47, 48,

75, 83, 92, 94, 95, 98, 99, 100,  
101, 107, 111, 128, 139, 170, 171,  
173, 181, 182, 183, 184, 188, 207,  
215, 216, 227, 229, 239, 240, 241,  
244, 247, 248, 250, 254.

Магазин "Антиквар" – № 52, 53

Музей (відділ культур) № 1, 6, 21,  
32, 33, 39, 40, 41, 46, 50, 60, 76,  
77, 80, 85, 86, 87, 102, 105, 106,  
109, 110, 112, 114, 115, 116, 117,  
118, 119, 121, 122, 123, 126, 127,  
131, 134, 135, 142, 145, 146, 147,  
149, 153, 154, 155, 156, 158, 163,  
168, 169, 175, 230, 235, 256.

Музей українських старожитностей  
ім. В.В.Тарновського. № 2, 3, 4,  
5, 7, 9, 11, 15, 16, 25, 26, 31, 35,  
38, 49, 59, 63, 66, 67, 68, 69, 70,

71, 73, 88, 90, 91, 93, 174, 176,  
177, 178, 179, 185, 193, 211, 228,  
236, 249, 251, 255, 257, 258, 259,  
263.

I Радянський музей. – № 132

II Радянський музей – № 51, 64.

Ризниця Троїцько-Іллінського  
монастиря. № 1, 106, 110, 117,  
122, 123, 131, 146

Спасо-Преображенський собор 109,  
116, 119, 149

Чернігівський райвідділ культури  
№ 58, 125, 138, 148.



# **Додаток**



**Державний архів Чернігівської області.  
Фонд – 1781 опис – 1**

**1. Апостол. Москва. 28.IX.1631.**

2°.

Од. зб. – № 1.

*Запис:* арк. 16–59 – “Лета 7177 [1669 р.] году сия .. глемоя Апостол а сию книгу приложил Иван Васильевич Потапов а сию в Суздале на посаде к церкви Благовещение пресвятей Богородице или нарицаемой Пятницей и приложил сию книгу при священнике при Василе а сию книгу Апостол и ему священнику Василию и святой церкву Божей Благовещения Пресвятей Богородицы или нарицаемой Пятницы не вынести ни продать ни заложить никакие хитрости не учинить только ему священнику за нас Бога молить о здравии и родители наши поминать кое у той церкви в сенодике написаны”.

**2. Требник, частина II.**

**Київ, друкарня Києво-Печерської Лаври. 16.XII.1646.**

2°.

Од. зб. – № 6.

**3. Тріодь цвітна.**

**Львів, друк. Мих. Сльозки. 1666–1667.**

2°.

Од. зб. – № 3.

*Записи:* 1) арк. 36 – “Покосицкой Троицкой церкви”; 2) арк. 36 зв. – 37 – “С: Троицкой покосицкой церкви Чер.: губ: Кролевец: пов: кни: сия”. [Нині с. Покошичі Коропського р-ну].

**4. Дмитрій Ростовський (Данило Савич Туптало).  
Житія святих. Вересень-листопад.**

**Київ, друкарня Києво-Печерської Лаври. 1689.**

2°.

Од. зб. – № 8.

**5. Димитрій Ростовський (Данило Савич Туптало). Життя святих. Березень – травень.**

**Київ, друкарня Києво-Печерської Лаври. 27.VI.1716.**

2°.

Од. зб. – № 38

*Запис:* 1) арк. 1–12 – “Сия книга Жития... Благовещенского Нежинского смиренного Стефан Яворский митрополит Рязанский и Муромский в лето от воплощения Бога слова 1716”;

2) арк. ост. нн. – “Нежинского Благовещенкаго монастыря, № 78”.

**6. Євангеліє.**

**Москва. V.1754.**

2°.

Од. зб. – № 12

*Запис:* арк. 13 – “1762. Во имя отца и сына, и святого духа, аминь. Куплена до веси Пугачовка до храму святого Покровы доборе ясне освяцоной ея милости [Сангушкове... надворный Великого княжества Литовского Р: у Д: – текст латиною] и мноу именным Григорием Девою жителем Житацким а рожденным з Нараева. За здравие и за отпущение грехов своих вечные часы до храму Пугачовки П:Б: Покров запишю навеки. Аминь. Месяца октоврия дня 6 за иерея новосвященного Феодора Лотковского до того ж святого храму усталиованна. А за ктитора Ивана Космины при том подписуюсь рукою своею власною Григорий Дева”.

**7. Біблія, частина I.**

**Москва. 4.IV.1756.**

2°.

Од. зб. – № 10

*Записи:* 1) арк. 4–6 – “Из книг Николая Хитрово (XVIII ст.); 2) ствб. 1172 – “Петра Соморокова”.

**8. Біблія, частина II.**

**Москва. 4.IV.1756.**

2°.

Од. зб. – № 11.

*Записи:* 1) ствп. 1173–1182 – “из книг Николая Хитрово” (XVIII ст.);

2) арк. форзац – “Эта книга принадлежит господину Сумарокову” (франц. мова). “Из книг лейб-гвардии Преображенского полку сержанта Павла Сумарокова – 1779 года апреля 30 дня”; “1785 года марта 2 дня подарена сия книга мною Павловым Сумароковым дядюшке Николаю Александровичу Хитрову в Москве”; “1835 года 22 ноября передана на память и молитву Михайлу Кузьмичу Кириллову от [нерозбірливо]”;

“1838 года оныя книги подарены мне, а я оныя отсылаю в знак моего уважения почтённейшему брату Григорию Григорьевичу Кулябке-Корецкому на память 11 июля Иван Рубец”;

3) арк. 39 зв. ост. рах. – “Иван Федоров” (XVIII ст., справщик).

### **9. Мінея. Жовтень.**

**Москва. III. 1763 (?).**

2°.

Од. зб. – № 13

*Запис:* арк. 24–35 – “Новгороде Северском об ярмонке на сырной неделе 1783 года февраля 24 дня священником Покошицком Даниилом Васильевым Орбеевским”.

### **10. Иоани Златоуст. Толкование на деяния и Андрей Кесарийский. Толкование на Апокалипсис, т. I–II, 2 вид.**

**Москва. III, 1768.**

2°.

Од. зб. – № 7.

### **11. Псалтир.**

**Клинці, друкарня Д.Рукавшникова. 9.VI.1787.**

4°.

Од. зб. – № 14.

### **12. Псалтир. Фрагмент – “Місяцеслов”. Москва. II пол. XVIII ст.**

4°.

Датовано по філіграні.

Од. зб. – № 25.



## Чернігівський державний архітектурно-історичний заповідник

### 1. Тріодь пісна.

Москва, друкарня Андроника Тимофеева Невежі.  
8.IX.1589.

2°.

*Інв. № КП-620/8.*

*Запис:* арк. 14–18 – “Сия книга глаголемая Тріодь постная обители Борколабовской обновися в року от Рождества Христова 1723 месяца декабрія 6 рабом божим Иоанном Шарбичом интролигатором мещанином Чаусовским за отпущение грехов своих”.

### 2. Мінея. Жовтень.

Москва. 25.VII.1645.

2°.

*Інв. № КП 620/3.*

*Записи:* 1) арк. 2–47 – “Сия книга глаголемая месяц октябрь церкви Рождества Христова и святые великомученицы Пасковей нареченные пятницы что во Спасове слободе не владеи ее ни попу ни дьякону никоему прихоженину” (XVII ст.); 2) арк. форзац – “1861 года апреля 23 дня сия книга месяц октябрь принадлежит Якову Большеву”.

### 3. Мінея. Травень.

Москва. 20.IV.1646.

2°.

*Інв. № КП 620/6.*

*Запис:* арк. 1–13 – “Сия книга глаголемая Миния монастыря Борколабовскаго девическаго церкви Вознесение г[о]с[по]дня и святого Предтечи Крестителя” (XVII–XVIII ст.ст.)

### 4. Єфрем Сирин. Поучения; авва Дорофей. Поучения.

Москва. 1.I.1652.

2°.

*Інв. № КВП – 217/620.*

*Запис:* арк. 1 др. рах. – “Сия книга Ефрема Сирина лета 7161 генваря в 23 день дана сия книга Ефрема в...”

**5. Тріодь цвітна.**  
**Москва. 4.IV.1653.**  
2°. *Інв. № КВП–217/619.*

**6. Службеник.**  
**Київ, друкарня Києво-Печерської Лаври. 1653.**  
4°. *Інв. № КВП–217/570.*

**7. Апостол.**  
**Москва. 3.VI.1655.**  
2°. *Інв. № КВП–217/585.*

**8. Іоанникій Галятовський. Ключ розуменія.**  
**Львів, друкарня Михайла Сльозки. 30.IX.1665.**  
2°. *Інв. № КВП – 217/575.*  
*Запис, що погано зберігся, свідчить про вклад цієї книги мешканцем Івашківки до Успенської церкви м. Фастова.*

**9. Анфологійон.**  
**Новгород-Сіверський. 1678.**  
2°. *Інв. № КП–768.*  
*Запис: арк. 2–7 – “... За восемь коп с цеху шаповальского за цехмистра Андрея Богдановского по совету братии всея року Божого 1705 и надана...”*

**10. Мінея. Листопад.**  
**Москва. XII, 1689.**  
2°. *Інв. № КП – 853.*

**11. Канонник (фрагмент).**  
**XVII–XVIII ст.**  
*Інв. № КВП–217/623–17.*

**12. Мінея. Листопад.  
Москва. 1754.**

2°.

*Інв. № КВП–217/586.*

**13. Біблія.**

**Москва. 4.IV.1756 або 29.XII.1757.**

2°.

*Інв. № КВП–217/616.*

**14. Апостол.**

**Москва. III.1764.**

2°.

*Інв. № КП–302/26.*

*Запис:* арк. 1 – 14 др. рах. – “... книгу Апостол отменил козак житель березовицкой Яков Парфенов з женой своей Мотроной к церкве святителю Николаю березовицкой Комаровский. Данно денег три рубля ровно 1769 году м[е]с[я]ца августа 15 дня”.

**15. Дмитрій Ростовський (Данило Савич Туптало).  
Житія святих.**

**Москва. VI, 1764.**

2°.

*Інв. № КП–620/5.* Тит. арк. цього ж видання за інв. № КП–620/4.

*Запис:* арк. 167 зв. – “В лето от Сотворения мира 7379 а от Рождества Христова 1871 февраля с 6 на 7 число в ночь под Воскресный день около полуночи, преставился дражайший наш родитель Михаил Гаврилович Дорохов; тяжкая болезнь его продолжалась более года”.

**16. Іоанн Златоуст. Беседы на книгу Бытия. Ч. II.**

**Москва. IV, 1769.**

2°.

*Інв. № КП–620/4.*

*Запис:* 1) арк. 258 зв. – “Андрей Щеголев” (XVIII ст., справщик);

2) арк. форзац – “1866 г. сентября 28 числа Якова Большчева. Москва”; “Сия книга радульского купца Михаила Щербакова 1823 года”.

**17. Псалтир.**

**Почаїв. 1784.**

4°.

*Інв. № КВП–217/581.*

**18. Служебник.**

**Москва. VIII.1785.**

4°.

*Інв. № КП–302/27.*

*Запис:* арк. 1 др. рах. – 20 – “... ею Пелагиєю за два рубли 1787 года мая 10 дня”.

**19. Книга о вере.**

**Гродно. 1785.**

2°.

*Інв. № КВП– 217/577*

*Запис:* арк. форзац – “1876 году сия книга принадлежит Андрею Григорьеву Щурбину”.

**20. Пролог (вересень, жовтень, листопад).**

**Клинці, друкарня Дмитра Рукавишнікова та Якова Железнікова.**

**6. III.1787.**

2°.

*Інв. № КВП–217/613, Інв. № КП–620/2.*

*Запис:* зв. тит. арк. – “Сия глаголемая книга Пролог радурського купца Семена Иванова Щербакова ея чести господина”. (XVIII ст.)

**21. Маргарит.**

**Варшава, (можливо, Клинці) 1788.**

2°.

*Інв. № КВП–217/614.*

**22. Пролог (грудень, січень, лютий).**

**Вільно. 1791.**

2°.

*Інв. № КВП – 217/606, Інв. № КП–620/7.*

*Записи:* 1) арк. форзац – “Сия книга глаголемая Мишея Родиона Па[...]а 1798 года”;

- 2) “Я есть Росоковский” (XVIII ст.);  
3) “Принадлежит сия книга Пролог Димитрию Михайловичу Чистякову” (XIX ст.).

**23. Канонник.**

**Почаїв. 1794 або 1795.**

4°.

*Інв. № КВП – 217/607.*

**24. Димитрій Ростовський. Життя святих. Квітень.**

**Москва. Не раніше 1796 р. (датовано по філіграні).**

*Запис:* арк. форзац – “Книга четъи – миней Месяц Апрель принадлежит крестьянину Поквско-Ситской волости деревни Соболева Григорью Федорову”. (XIX ст.)

Крім зазначених, 9 стародруків експонуються на виставці, тому перевірити вихідні дані не було можливості. За попереднім оглядом це “Євангеліє”, Львів, 1636 (інв. № КВП–217/568, КВП–217/569), “Службник”, Київ, 1708 (інв. № КВП–217/588), “Євангеліє”, Київ, 1771 (або 1773) (інв. № КВП–217/574), “Євангеліє”, Москва, 1764 (інв. № КВП–217/587), “Новий завіт з Псалтирем”, Єв’є, 1611 (інв. № КВП–217/571), “Катехізіс”, Гродно, 1783 (інв. № КВП–217/580), “Апостол”, Київ, 1752 (інв. № КВП–217/573, КВП–217/584).

**Чернігівський літературно-меморіальний музей М.М.Коцюбинського**

**1. Тріодь цвітна.**

**Чернігів. 1.III.1685.**

2°.

*Інв. № РК – 77.*

*Запис:* арк. 1–28 – “Рока 1724 месяца декаврия: 1: Сию книгу гл[аго]ле[мую] Триодь цветную от м... раб божий Евхим Сташук житель Копытевский со женою своею Мариєю и детми своими за отпущение грехов своих в кутете [?] до храму божого святого Великомученика Христова Димитрия а жеби за суму доброй манети за восем коп а жеби могл хто сию книгу от

храму божого отдалити тот будет проклят Анафема по заповеди святих отцов и апостол и расправится зо мною пред нелицемерним судиею писася в дому Евхима Сташука при людех вери годних при священоиерею Артемие при Титу Патуку ктитору будучому на той час при Лукьяну Пузирному Атаману будучому на той час при Панасу Патуку при Ивану Куйнашу при Якову Сташуку брату своему и при людех которие били на тот час деялося року и дня вышеписаного”.

## **Чернігівський художній музей**

**Службник.**

**Чернігів, друкарня Троїцько-Іллінського монастиря. 1747.**

4<sup>о</sup>.

*Інв. № ВГ – 1580.*

Примірник дефектний. Відсутні оправа, тит. арк., більше 100 арк. тексту.

## **Книги з фондів ЧІМ, що надійшли після складання каталогу**

**1. Мінея. Вересень.**

**Київ, друкарня Києво-Печерської Лаври. III. 1787.**

2<sup>о</sup>. [1], 1–308 = 309 арк.

*Сигн.:* А<sup>6</sup> – Іжиця<sup>6</sup> Аа<sup>6</sup> – Ии<sup>6</sup> Іі<sup>2</sup>.

*Рядків:* бл. 30, 42. *Шрифти:* 86, 60.

*Ілюстрації:* 2 з 2 дощок (“Різдво”, “Воздвиження”).

*Орнамент:* ініціали; *заставки:* 54 з 45 дощок; *кінцівки:* 7 з 6 дощок.

*Гравери:* Д; , І : С; , С, Ф, І; , М: Іла.

*Інв. АК–979/1.*

Конволют.

31,3 x 20 см

Екз. деф. Немає [1], 1–4 арк.

*Оправа* відсутня.

*Обріз* золотий.

Походження: Чернігів, вул. Доценка, д. 11, кв. 147. Михайленко О.А.

## 2. Мінея. Жовтень.

Київ, друкарня Києво-Печерської Лаври. III. 1787.

2°. [1], 1–299 = 300 арк.

Сигн.: [х]<sup>1</sup> А<sup>6</sup> – Іжиця<sup>6</sup> Аа<sup>6</sup> – Зело зело<sup>6</sup> Зз<sup>5</sup>

Рядків: бл. 30, 42. Шрифти: 86, 60 мм.

Орнамент: ініціали; заставки: 80 з 55 дощок; кінцівки: 5 з 4 дощок.

Гравери: Д:, І:С, С, Ф, І: М: Іла.

## 3. Пролог (червень–серпень).

Вільно, друк. уніатського Троїцького монастиря, 24. III. 1798.

465 – 955, 1 пустий = 492 арк.

2°. – Сигн.: А<sup>4</sup> – V<sup>4</sup> Аа<sup>4</sup> – Vv<sup>4</sup> Ааа<sup>4</sup> – Ppp<sup>4</sup> Ссс в Ттт<sup>3</sup> Ттт в Ууу<sup>3</sup> Ууу в Оу оу оу<sup>3</sup> Оу оу оу в Ффф<sup>3</sup> Ффф в Ххх<sup>3</sup> Ххх в От от от<sup>3</sup> От от от в Ццц<sup>3</sup> Ццц в Ччч в<sup>3</sup> Шшш<sup>4</sup> – Vvv<sup>4</sup> Аааа<sup>4</sup> – Вввв<sup>4</sup>

Рядків: 25. Шрифт: 89 мм

Друк у 2 фарби.

Орнамент: ініціал; заставки: 5 з 3 дощок; кінцівки: 3 з 2 дощок; ломбарди.

Інв. АК – 985.

Екз. повний, за винятком місяців березень–травень, ідентичний примірнику описаному Вознесеньським № 143, примітки.

37,5 x 24 см.

Оправа (XVIII–XIX ст. ст.) – дошки, обтягнені полотном та шкірою, від первісної залишилися фрагменти шкіри.

Походження: антикварний магазин “Надія”, м. Чернігів.

Вознесеньський. – 1991, № 143, примітки.

## Література

- Абросимова С.В.* Старопечатные кириллические издания в Днепропетровском историческом музее. 1574–1800 гг. Каталог. – Дніпропетровськ. – 1988.
- Афанасьева Т.А.* Каталог изданий кириллической печати Московской типографии XVIII в. – Вып. 1–2. Л., 1985, 1987.
- Быкова Т.А., Гуревич М.М.* Описание изданий, напечатанных кириллицей. 1689– январь 1725 гг. – М. – Л., 1958
- Вітчизняні стародруки у зібранні Державного музею книги і друкарства УРСР. Упорядник Гончарук В. М. – К., 1991.
- Водяные знаки рукописей России XVIII в. – М., 1980.
- Вознесенский А.В.* Кириллические издания старообрядческих типографий конца XVIII – начала XIX века. – Л., 1991.
- Гераклитов А.А.* Филигрانی XVII в. – М., 1963.
- Гринченко Б.Д., Гринченко М.Н.* Каталог печатных книг музея украинских древностей В.В. Тарновского. Рукопис. – Т.І. – 1901., Чернігівський історичний музей, інв. № ВП 12–32/1474.
- Гусева А.А.* Работа с редкими и ценными изданиями. Методические рекомендации. – М., 1990.
- Гусева А.А., Каменева Т.Н., Полонская И.М.* Украинские книги кирилловской печати XVI–XVIII вв. Каталог изданий, хранящихся в Государственной библиотеке СССР им. В.И.Ленина. – Вып. II. – Т.І. – М., 1981.
- Гусева А.А., Полонская И.М.* Украинские книги кирилловской печати XVI–XVIII вв. – Вып. II. – Ч.ІІ. – М., 1990.
- Запаско Я.П., Ісаєвич Я.Д.* Каталог стародруків, виданих на Україні (1574–1800). – Кн. I. – Кн.ІІ, ч.1; кн.ІІ, ч. 2. – Львів, 1981, 1984.
- Зернова А.С.* Книги кирилловской печати, изданные в Москве в XVI–XVII веках. Сводный каталог. – М., 1958.
- Зернова А.С., Каменева Т.Н.* Сводный каталог русской книги кирилловской печати XVIII в. – М., 1968.
- Изучение и инвентарное описание старопечатных изданий. Методические рекомендации. – К., 1989.
- Каменева Т.Н.* Книгопечатание в Чернигове. В кн.: Проблемы источниковедения. – Том VIII. – М., 1959.
- Каменева Т.Н.* Черниговская типография, ее деятельность и издания. В кн.: Государственная библиотека им В.И.Ленина. Труды. – Т. III. – М., 1959.
- Каменева Т.Н., Гусева А.А.* Украинские книги кирилловской печати XVI–XVIII вв. Каталог изданий, хранящихся в Государственной библиотеке СССР им. В.В.Ленина. – Вып. I. – М., 1976.



- Каталог выставки XIV археологического съезда в Чернигове. – Чернігів.– 1908.
- Каталог украинских древностей коллекции В.В.Тарновского. – К., 1898.
- Киево-Печерський державний історико-культурний заповідник. Стародруки XVI–XVIII ст. Каталог. – К., 1971.
- Клепиков С.А.* Издания Новгород-Северской типографии и ложно-черниговские издания 1674–1679 гг. В кн.: Книга. Исследования и материалы. – М., 1963.
- Клепиков С.А.* Филигранные на бумаге русского производства XVIII – начала XX века. – М., 1978.
- Книга Беларусі. Зводны каталог. 1517–1917. – Мінськ. – 1986.
- Книги кириллической печати XVI–XVIII веков в фондах Нижегородской областной библиотеки. Каталог. Нижний Новгород., 1992.
- Максименко Ф.П.* Кириличні стародруки українських друкарень, що зберігаються у львівських збірках. Львів, 1975.
- Маслов С.И.* К истории западнорусских типографий XVII в. В кн.: труды XIV Археологического съезда в Чернигове. М., 1911.
- Петров С.О., Бирюк Я.Д., Золотарь Т.П.* Славянские книги кирилловской печати XV–XVII вв. Описание книг, хранящихся в Государственной публичной библиотеке АН УССР. – К., 1958.
- Поздеева И.В., Кашкарова И.Д., Леренман М.М.* Каталог книг кириллической печати XV–XVII вв. научной библиотеки Московского университета. – М., 1980.
- Правила составления библиографического описания старопечатных изданий. – М., 1989.
- Славянские книги кирилловской печати XVII–XX вв. Каталог. Книги, изданные в типографии Киево-Печерской Лавры. Составитель Г. Е. Варварич. – К., 1981.
- Титов Ф.С.* Типография Киево-Печерской Лавры. Исторический очерк. – Том I. – К., 1918.

**СПОНСОРИ ВИДАННЯ:**

**Фірма „БМГ”**  
**Агроінвестбанк**  
**Фірма „Еліт”**



Підп. до друку 23. 03. 98  
Формат 60x84/16. Папір офс. №1.  
Офс. друк. Ум. – друк. арк. 12. 09  
Обл. – вид. арк. 13.0  
Ціна договірна.  
Наклад 250. Замовлення 104

Поліграфічна дільниця  
Інституту української археології та джерелознавства  
ім. М. С. Грушевського НАН України  
м.Київ, Трьохсвятительська, 4

